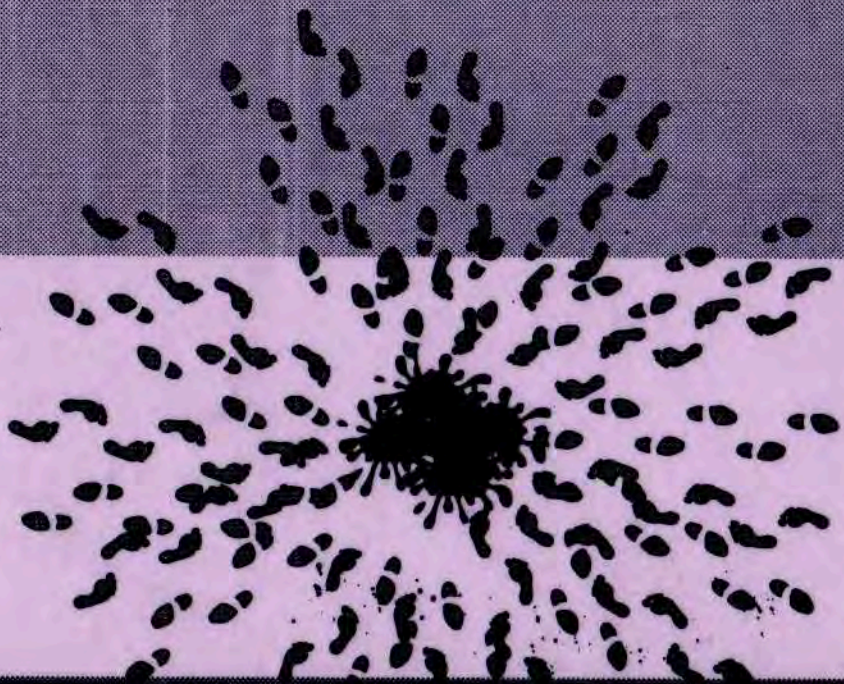

ره‌ویشی کوردان

ره وشی کوردان

میژووی کوردستان

نووسینی
عبدالقادر کوری روسته می بابان

وهر گیرانی
که ریمی خیسامی

چاپی هه وه ل هه وینی ۱۹۹۱
ناوهندی چاپ و رازاندته وهی مه نسوور

پیشه کی

نووسینی : ره فیک ساپیر

وه ک چزن له رۆژگاری ئیمزدا زهحه ته نه ته وه به ک هه بی به نه ندازه ی نه ته وه ی کورد به ده ست ژبانی ژیر ده ستی و کویلایه تییه وه بنالینی. به هه مان شینوه ره نگه به ده گه من نه ته وه به ک هه بی وه ک نه ته وه که مان به میژووی خوی نامز کرابی. وا ده زانم تراژیدیای داگیر کردن و کویلایه تی نه ته وه بی لبره وه ده ست پنده کات.

نه گه ر به شیککی نه م به میژوو نامز بوونه له وه دابی که خومان خودانی میژووی خومان نه بووین و پرۆسه ی میژوو که مان شینوه به کی سروشتی، یان نیمچه سروشتی، به خۆ نه گرتیبی و چه ندان به ش و قوناخی گه شه داری کویر کرابنه وه، نه وا به شه که ی تری نه م نامزییه له وه دایه که پرۆسه ی کار لیکردن و تفاعولی نیوان قوناخه میژوو ییه گرنه که کانی کوردستان و، په یه رهندی ژبانی مادی و رۆحی نیوان به شه لیکدا براوه کانی نه ته وه که مان تا نه مرۆ سست و لاوازن. میژووی ئیمه له زۆر رووه وه وه ک کۆمه له رووداوینکی لیکدا براو نه ک پینکه وه گریندراو، وه ک کۆمه له ئامانج و ئایدیالینکی لیک جیاواز نه ک هاوبه ش دینته پینش چاو، به واتایه کی تر میژووی سه رتاسه ری نه ته وه که مان له زنجیره رووداوو دیارده یه کی پینکه وه لکاو ی کوردستانی ناچی که یه ک ئامانج و ئایدیالی هاوبه ش پینکه وه ی گری دابن و، هه ر یه که یان نه وی تریانی ته واو کرد بی. یان هه ر یه که یان زه مینه ی بابه تی بو سه ر هه لدانی دیارده ی خوی

خۆشکردبى تا درىزه پىندەرى ھەمان پەيامى سىياسى و فىكىرى و رۇحى دياردەكەى پىنش خۇى بىت.

ئەگەر مېژووى گرتگىرىن سەردەمەكانى ھەر بەش و ھەرىمىكى كوردستان، بە مېژووى فىكىرى و كولتوروشەو بەگىرىن دەبىن تا رادەبەكى زۇر لە مېژووى سەردەمەكەى پىنش خۇى، يان لە مېژووى ھەمان سەردەمەى ناوچەبەكى دىكەى كوردستان جىاوازه. ھەر سەردەمىكى مېژووى كاتى كۇتايى پىنھىندراو لە گەل خۇيدا دياردە فىكىرى و سىياسى و كولتورىبەكانى خۇى پىنچاوتەو و ئىنتر سەردەمىكى دى لە بەشىكى دىكەى كوردستاندا دەستى پىنكردوو بى ئەوہى پىنەندىبەكى تەواو كارانەى بە ژبانى رۇحى و مادى سەردەمەكەى پىنش خۇىو ھەبى.

ئەم دياردە ناسروشتىبە بۇتە ھۇى ھىزى ھەر رووداوو دياردەبەكى مېژووى نەتەو ھەمان و، وزەى ھەر دياردەبەكى مادى و رۇحى كۇمەلگای كوردستان زىاتر تا سنوورىكى جوگرافى تەسك و تا كاتىكى ديارىكراو بەر بەگەن و، كارى خۇيان لە بەشىكى كەمى نەتەو ھەمان بەگەن. لىرەو بەراى من پىرۇسەى تەفاعولى نىوان مېژووى ئىمە و نىوان نەتەو ھەمان پىرۇسەبەكى ناتەواو رىژەبى (نىسبى) بە... پىرۇسەبەكى بەش بەش و قۇناخ بە قۇناخ و ھەرىمى بە نەك سەرتاسەرى. بە واتابەكى تر مېژووى ئىمە وەك بەك بابەتى بەگرتو... وەك بەك شىنە ژبان... وەك بەك زىچىرە خەبات و راپەرىن... وەك بەك ئامانچ و ئايدىالى بەك نەتەو كارى خۇى كىرۇتە سەر نەتەو بەك لە دواى بەكەكانى نەتەو ھەمان. بۇبە خەلكى ھەر بەش و ھەرىمىكى كوردستان زىاتر بەرھەمى مېژووى تابەتى بەش و ھەرىمەكەى خۇيان، نەك بەرھەمى مېژووى سەرتاسەرى نەتەو ھەمان، زىاتر ھەست بە ئىنتەماى ھەرىم، يان بەشە كوردستانەكەى خۇيان دەگەن نەك بە ئىنتەماى

سەرتاسەرى كوردستانى.

بۇ نمونە : وەك دەزانين لە سەرەتاي سەدەي شانزەدەيەمرا كوردستانى باكوور، لە ساىەي هەندى لە مير نەشينة كورده كاندا (مير نەشيني بەتليس، هەكارى، ...هتد) سەرەتاي بوژانەوہەيەكى ئابوورى و سياسى و كولتورى فراوانى بە خۇيەوہ دى. بە پشتبەستن بە شەرەفتامەو سياحەتنامەكەي ئۇليا چەلەبى و مەم و زيني خانى، ژيانى شارستانى ئەو سەردەمانەي كوردستانى باكوور لە ئاستىكى بەرچاوى پيشكەوتوى سەردەمانەكەي خۇيدا بوو. دەشى دروستبوونى شينە زمانى ئەدەبى كرمالجي سەروو، دەرکەوتنى مەلای جەزىرى و خانى، كە دوو بوتكەي ئەدەبى و فيكرى رۇژەهلان، بە نيشانە و بەرھەمى شارستانى ئەو سەردەمانەي كوردستان دابندرین. بەلام كاتىك داگير كەران كوردستانى سەروويان ويران كرد هينشتا تيشكى ئەم شارستانىيە نەگەيشتبووہ بەشەكانى تری كوردستان. بزىە شتىك دەريارەي ژيانى شارستانى ئەو سەردەمانەي هەرنەمانى كوردستان نازانين. ئەوئەندە هەيە دواتر، لە كۇتايى سەدەي هەژدەيەم و سەرەتاي سەدەي نوزدەيەمدا كوردستانى خوارو لە ساىەي ميرنەشيني باباندا، گەشانەوہەيەكى ئابوورى و سياسى و كولتورى بەرچاوى بە خۇيەوہ ديوو، لەو سەردەمانەدا شينە زمانى ئەدەبى كرمالجي خوارو دروست بوو. بەلام ناتوانين ئەم پرۇسە ميژووييانە بە دريژە پيئەرى پرۇسەكەي كوردستانى سەروو دابنپين. ناتوانين نالى و سالم و كوردى و مەولەوى و مەولانا خاليد، كە لوتكەي ژيانى ئەدەبى و رۇحى ئەو سەردەمانەي نەتەوہكەمانن، بە دريژە پيئەرى مەلای جەزىرى و خانى دابنپين.

ليروہە لام واىە دەتوانين سەربەخۇ لە زۇر قۇناخى ميژوويى نەتەوہكەمان بكوولينەوہ بى ئەوہى بە جۇرنكى حەقى بە قۇناخىكى تريوہە بىەستينەوہ.

ده‌توانین به جیا باسی ژیانی فیکری و رُحی و ئەده‌بی سەرده‌می نالی و سالم و کوردی و مەوله‌وی و مەولانا بکه‌ین بی ئەوه‌ی به ژیانی فیکری و رُحی و ئەده‌بی سەرده‌می مەلای جزیری و خانی بیه‌ستینه‌وه. ده‌شی له راپه‌ڕینی شیخ عبیدالله و له بزوتنه‌وی روشنگه‌ری و سیاسی سەرده‌تای ئەم سەده‌یه‌ی کوردستانی باکوور، که رواله‌ته‌کانی له ده‌رچونی رۆژنامه‌ی کوردستان و دامه‌زراندنی کۆمه‌ڵێک ریکخراوی سیاسی و کۆمه‌ڵایه‌تیدا ده‌رکه‌وتن، بکۆلینه‌وه بی ئەوه‌ی به بزوتنه‌وی سیاسی و کولتوری سەرده‌می بابانه‌کان و ئەده‌لانه‌کانی بیه‌ستینه‌وه... ده‌توانین له کۆماری مه‌هاباد بکۆلینه‌وه بی ئەوه‌ی بهم بزوتنه‌وه سیاسی و روشنگه‌رییه، یان ته‌نانه‌ت به شۆرشه‌که‌ی شیخ مەحموودی بیه‌ستینه‌وه.

لیسه‌دا ده‌پرسین ناخۆ لینگدا بران و کار له یه‌کتەری نه‌کردنی ئەم دیاره سیاسی و فیکری و کولتورییانه ته‌نیا بۆ شالازی داگیرکه‌ران و له بار چواندن و جوانه مه‌رگ کردنی ئەم دیاردانه ده‌گه‌ڕێته‌وه؟.. یان بۆ لینگدا برانی جوگرافی کوردستان؟.. یان بۆ هینزو وزه‌ی ژیان و سیستمی فیودالی و عه‌شیره‌تگه‌ری؟.. یان بۆ نه‌بوونی یه‌ک ئامانج و ئایدیالی هاوبه‌ش و نه‌بوونی یه‌کیتی ژیانی رُحی نه‌ته‌وه‌ی کورد؟!

تایا ده‌توانین باسی کام ئامانج و ئایدیالی نه‌ته‌وه‌یی هاوبه‌ش و کام ژیانی رُحی هاوبه‌شی نیوان میرنشینه‌کانی بابان و ئەده‌لان بکه‌ین له کاتینگدا به درێژیی ده‌یان سال سەرقالی په‌لاماردان و پیکدادانی یه‌کتەری بوون؟ ده‌توانین باسی کام هه‌ستی نه‌ته‌وه‌یی هاوبه‌ش و ئامانجی نه‌ته‌وه‌یی هاوبه‌شی میرنشینی سۆران بکه‌ین له کاتینگدا میری سۆران قه‌تلوعامی به کۆمه‌لی په‌زیدییه (کافره)‌کانی ده‌کرد؟. کامه‌یه ئایدیال و ئامانجی هاوبه‌شی خودی بابانه‌کان له کاتینگدا زۆریه‌ی میره‌کانی، له به‌ر خۆپه‌رستی و

دهسه لاته‌روه‌ری شه‌رمه‌ینه‌رانه له‌شکری داگیرکه‌رانیان دوا‌ی خۆیان ده‌خست و کوردستانیان پی‌کا‌ول ده‌کرد.

نووسه‌ری ئەم کتیبه‌ به‌نرخه (عه‌بدو‌القادری رۆسته‌می بابان)، هه‌ندی رودا‌وی سه‌یرمان سه‌باره‌ت به‌ خۆ خۆزی می‌رانی بابان بۆ ده‌گیره‌تته‌وه، که هه‌ندیکیان، به‌ مه‌به‌ستی ده‌سه‌لات زه‌وت کردن له‌ مام و برا‌کانیان، له‌ به‌غدا‌وه له‌شکری عوسمانی‌یان دوا‌ی خۆیان خسته‌وه تا ده‌ست به‌ سه‌ر سلیمانیدا بگرن، هه‌ندیکی‌ترین بۆ هه‌مان مه‌به‌ست له‌شکری ئی‌رانیان دوا‌ی خۆیان خسته‌وه ۱۱. ئەم تراژیدیا- کۆمیدیا‌یه له‌ سه‌رده‌می جو‌وته‌ برا سلیمان پاشا و مه‌حموود پاشادا گه‌یشه‌تۆته‌ لو‌تکه، کاتی وه‌ک نووسه‌ر ده‌لی:

ئەم جو‌وته‌برایه‌ له‌ ما‌وه‌ی چوار سا‌لدا، یه‌کیان به‌ یارمه‌تی له‌شکری عوسمانی و نه‌وی‌ترین به‌ یارمه‌تی له‌شکری ئی‌رانی، شه‌ش جار به‌ نۆره‌ به‌سه‌ر و لا‌تی باباندا زال بوون و، و لا‌ت له‌ ده‌سته‌ریژی نه‌وان توشی ویرانی و چاره‌ده‌شی بوو ۱۱

پیره‌میرد له‌ یاداشته‌کانی به‌ ناهه‌ق نه‌ینووسیه‌ که: (سلیمانی له‌ ئیتیدای ته‌شکلیه‌وه هه‌رچی ته‌بوو به‌ حوکمدار برا بچوکه‌که‌ی ده‌ری ته‌په‌راند)- رۆژنامه‌ی ناسۆ - ژماره‌ی....

لینکا‌دیرانی نه‌ته‌وه‌که‌مان، به‌ر له‌ هه‌ر هۆکاریکی خۆیی و بابه‌تی، نی‌و خۆیی و ده‌ره‌کی بی، تا ئی‌مرو گه‌یروگرفتی گه‌وره‌یان له‌ به‌ر ده‌م سه‌رجه‌می ژبانی مادی و روحی نه‌ته‌وه‌که‌مان، به‌ تاییه‌تی بۆ بزوتنه‌وه‌ رزگارخوازییه‌که‌ی دروست کردووه. به‌ رای من ناشکری لینکا‌دیرانی ئی‌مرو‌ی به‌شه‌کانی کوردستان و په‌رش و بلا‌وی نی‌وان لایه‌نه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی کورد ته‌نیا به‌ نه‌جیامی دا‌به‌شکردنی نوینی کوردستان(واتا دوا‌ی جه‌نگی یه‌که‌می جیهان) دا‌بندری، به‌ لکو می‌تۆوه‌که‌ی زۆر له‌وه‌ کۆنتره، ده‌شی خۆدی ئەم

لیکدا برانه میژووویه یاریده ده رینکی دابه شکردنی نویی کوردستان بووی که
ئیمپریالیسته کان و داگیرکه رانی کوردستان توانیبیان به سوک و ناسانی گه مه
به چاره نووسی سه رجه می نه ته وه که مان بکه ن بی نه وه ی رو به رووی
به ره نگار بونه وه یه کی کوردستانی بینه وه.

بویه به رای من میژوووی ئیمه وه ک یه ک بابته یی یه ک گرتوو... وه ک یه ک
شینوه زیان و یه ک چاره نووسی هاویه ش... وه ک یه ک زنجیره خه بات ... وه ک
هیزی مادی و رۇحی هاویه ش... وه ک یه ک ئامانج و ئایدیالی یه ک نه ته وه،
هینشتا کاری خۇی نه کردۆته سه ر ئیمه... میژوووی ئیمه هینشتا که ره سه یه کی
خاوه و نه کراوه ته هۆکاریکی په رووه کرده کردنی مرۆفه کانی کوردستان... له بهر
ته وه ئیمه زیاتر به ره می به شینکی میژوووی نه ته وه کانین نه ک به ره می
سه رجه می میژوووه که مان... خه لکی هه ر پارچه یه کی کوردستان زیاتر که وتوونه
ژیر کار تبه کردنی میژوووی هه ره که ی خۇیان نه ک میژوووی هه سوو
کوردستان، هه ر به شه یان سه رقالی گیرو گرفت و به رژه وه ندییه کانی خۇمانین،
نه ک به رژه وه ندی هه سوو نه ته وه که مان.

تۆ بلیتی له ئه نجاسی ئه م دیارده یه دا نه بی که ئیمه رۆ، له گه ل نه وه ی
که له که مان رو به رووی مه ترسی له ناو بردنی فیزیکی و رۇحی بۆته وه، که چی
تا ئینستا بیری سیاسی کوردستان... بیری یه کینتی خه باتی کوردستان...
ده رک کردنی به یه کینتی چاره نووس و ئایدیال و ئامانجی کوردستانی
به راده یه ک له نیۆ ئیمه دا لاوازه که لایه نه کانی بزوتنه وه ی رزگاریخوازی
کوردستان ناتوانن له سه ر ساده ترین به رنامه ی هاویه شی کوردستانی رینک
بکه ون. یان کاتی به شینکی نه ته وه که مان له ناو ده بری که چی هیزه
سیاسیه کانی به شینکی دیکه ی نه ته وه که مان بی ده نگ ده بن و لاشیان شه رم
نییه که هینده ی خه لکی نه ناس و بیانی له سه ر نه ته وه که ی خۇیان به ده نگ

نایمن.

لیره وه پینشنیار ده کم له سه ره تادا بۆ میژووی نه ته وه که مان بگه ریینه وه. تا بتوانین سه رجهمی نهم میژووه وه ک یه ک بابه تی پینکه وه گریندراو بکهینه هیژنکی نویی مادی و رۆحی نه ته وه که مان... تا نهمه و نه ته وه کانی ناینده مان، به پینچه وانهی باپیرانمان، ببینه به ره همی میژووی سه ره تاسه ری نه ته وه که مان، نه ک میژووی هه ره که مان... ببینه هه لگری ناصانج و نایدیالی هاوبه شی نه ته وه که مان نه ک ته نیا نایدیال و ناصانجی ته سکی ناوچه که مان. تا بتوانین کوردستانییانه، نه ک هه ره چپانه، بیر بکهینه وه و کار بۆ ناینده ی هاوبه شمان بکهین.

نه گه ر فیکرو هوشیاری نه ته وه بی و کۆمه لایه تیمان ره نگدانه وه ی واقعی کۆمه لایه تی و نه ته وه پیمان بی، نه وا گۆزینی نهم واقعی به بی داهینانی فیکرو هوشیارییه کی نویی نه وتۆ، که ببسته هیژنکی مادی نه ته وه که مان، نایه ته دی.

کاره ساتی نه ته وه ی کورد هه ره له وه دا نییه که به دریزایی سه دان سال خۆی و خاکه که ی و هه موو شتیکی گیاندارو بی گیانی نیو نیشتمانه که ی، له لایه ن ده سه لاتدارانی سی نه ته وه ی زاله وه داگیر کراون، به لکو کاره ساته که ی له وه شدایه که هه ره کام له م سی نه ته وه زاله نه ی کوردستان به ولاته که یانه وه گریندراوه سه ره ده مینکی دووو دریزو خاوه نی ئیمپراتورییه کی مله پوری چنگ به خوین بوون. هه ره یه ک له م ئیمپراتورییه نه : ئیمپراتوری عه ره بی ئیسلامی، ئیمپراتوری فارسی نیرانی، ئیمپراتوری تورکی عوسمانی خودانی میژوووه کی سه دان ساله ی په لاماردان و داگیر کردنی ولاتانی تر و کویله کردنی که لانی تر بوون. هه ره یه که یان به نه ندازه ی ده قاتی نیشتمانه که ی خۆیان خاک و ولاتی نه ته وه کانی تریان داگیر کردبوو... هه ره که یان ده نه وه نده ی ژماره ی

کهسانی نەتەوە کەمی خۆیان خەلکی نەتەوە کانی تریان کۆیلە کردبوو. ئەگەر دوینی کوردستان کاروانسەراو هەوەلین ئامانجی پەلاماری زۆریەمی ئەم ئیمپراتۆرییانە بووبی، ئەوا ئەمرۆ دوا پاشماوەی ئەم ئیمپراتۆرییانە و دوا ولاتی ژێردەستەمی وەچە میراتگرەکانیانە (دیارە جگە لە ئێران کە نەتەوەمی تری ژێر دەستەمی تیندایە).

لام وایە ریشەمی کۆنە پەرستی و گیانی شۆفینیزم لە نیو ئەم ولاتانەدا لە داگیر کردنی سەدان سالەمی ولاتانی ترو لە داگیر کردنی تا ئیمزوی کوردستانەو سەر چاوە دەگرن. چونکە ناسیونالیستان و شۆفینستانی ئەم نەتەوانە لە پرۆسەمی داپلۆسینی خەلکی دیموکراتیخواز و پیشکەوتنخوازی نەتەوە کەیان و، لە پرۆسەمی کویلە کردن و لەناو بردنی نەتەوەمی کورددا، هیزو وزەمی خۆیان لە میژووی خۆنترێوانەمی ئیمپراتۆرییەکانیان و لە کولتوری نیکەتیفانە و داپلۆسینەرانی نەتەوەکانیانەو هەڵدەینجن و دەیانەوی ئەم میژوو و کولتورە بە زیندوویی لە هۆشیاری کۆمەلایەتی و سایکولوژیای خەلکی نەتەوەکانیاندا بە زیندوویی بهیلنەو. ئەوان لە درێژە پێدانی داگیر کردنی کوردستاندا شانازی و بیرەوهری قەومی خۆیان و (سەرورەمی) ئیمپراتۆرییە دۆراوەکانیان دەدۆزنەو.

ناسیونالیستانی تورک و عەرەب و فارس تا ئیستاخەو بەو رۆژگارە پەمەییەو دەبینن کاتی شمشیری باپیرانیان هیندە بە زەر بوو کە دەیتوانی لە چەند ولات و کیشورەینکدا سەر بپهریتی... کاتی لە ولاتانی ژێر دەستیاندا بە نرخترین شتومەکیان تالان دەکرد و جوانترین کیژ و ئافرەتیان هەڵدەبۆارد و دەیانکردنە (جواری) شەو سەوورەکانیان و کەنیزە و خزمەتکاری مالهەکانیان... بۆیە ئەوان ناتوانن لە روانگەمی شارستانی و دادپەرورەمی و ئینسانییەو دەان بە مافی دیموکراسی خەلکی ولاتەکانیان و دەان بە مافی

چاره‌نوسى گهلى كورددا بئىن. ئەوان، كە لە پىشەى كوشتى بەولاولە كارىكى تر نازانن، ئازادى و سەرورەى خۇيان لە كوئىلە كردن و لە ناو بردنى خەلكى تردا دەبئىن.

ئەو تاوانە كەم و ئىنانەى داگىر كەرانى كوردستان بەرامبەر بە گەلە كەمان دەيگەن تەنبا لە دەست ئەوانە دى كە بەرھەمى مېژووئەكى سەدان سالى سەرپەراندن و لە ناو بردنى خەلكى تر بىن.. تەنبا لە دەست وەچە (شەرى) پەكانى ئەو جانە وەرانە دى كە بە درىژابى سەدان سال و لاى خەلكى تىران ئوقمى لافاوى خوين دە كرد.

بالە نىو دەيان و سەدان كارەساتى خويناوى كەم و ئىتەدا، وەك ئمۆنەى ئەم رەسەنايەتییە مېژووئەى، بەراوردى روداينكى دىزىن (كە نووسەرى ئەم كىتەبە بە نرخە بۆى تۆمار كردوئىن) و روداينكى ھاوچەرخ بەگەين :

كاتى لەشكرى ئىسلام بۆ كوئىلە كردنى نەتەوى كورد و راووروت و جەردەبى درىژە بە داگىر كردنى كوردستان دەدات، لە ناوچەى شارەزووو پاولە توشى بەرەنگار بوونە وەهەكى سەختى كوردەكان دى كە داكۆكى لە خاك و سال و ئايدىيالى رۆحى خۇيان دەكەن. دواى شەرىكى گەرم كوردەكان دەشكىن، ئىنتەر-وەك نووسەر باس دەكات :

لەشكرى ئىسلام سى شەوو سى رۆژ خەلكيان كوشت، لە ئەلجاسدا لافاوى خوين لە قەدپالى كىو وەك چەم ھەستا... ھەموو كوردەكان كوژران... ژن و مندالىيان بە نىسب لەشكرى ەرەب بوو... ژنەكانيان داگىر كران)

ئايا چ جىاوازىيەكى چۆنايەتى لە نىوان ئەم جۆرە ھىزسانە و ھىزشەكەى سالى ۱۹۸۸ى سوپاى داگىرگەرى عىراق بۆ سەر ناوچەكانى گەرميان و قەرەداغ و دۆلى جافايەتى و دەشتى ھەرلىنو بادىنان و ... ھتد ھەيە، كاتى بە ھزارانىيان لە ناو برد و بە سەدان بگەرە بە ھزاران كىو و ئافرەتى كوردىان

زهوت کردو، بهشیکیان له پاداشتی کۆمهکی (قهومی) قادسیه‌دا، ره‌وانه‌ی عه‌مان و هه‌ندی له پایته‌خته‌کانی ولاتانی که‌نداو کردن، تا له‌وی و هک کالایه‌کی هه‌رزان هه‌راج بکړین. یان چ جیاوازیه‌ک له نیوان ئه‌م هیرشانه و هیرشی له‌شکرو پاسدارانی شورشی ئیسلامی ئیزان هه‌یه که خومه‌ینی فتوای خه‌زای ده‌دا و له کوردستان ژن و پیره‌ پیاو و مندال و ته‌نانه‌ت مه‌لای قورعان به‌ده‌ستیشیان سه‌ر ده‌بری.

نایا ئه‌م هه‌موو درندایه‌تیه که‌م وینه‌یه‌ی سوپای عیراق و ئیزان له کوردستاندا ده‌ینوین هه‌ستریابه‌کی کاتیبه، یان درندایه‌تیبه‌کی ره‌سه‌نه و پشت به میژوویه‌کی دا‌پلۆسیته‌رانه‌ی دوورو درێژ ده‌به‌ستی؟!

ئه‌گه‌ر دوینی هه‌ر سێ ئیمپراتۆری داته‌ پیه‌که‌ی رۆژه‌لآت به نیوی ئایینی ئیسلامه‌وه هه‌زاران تاوانیان به‌رامبه‌ر خه‌لکی خزیان و نه‌ته‌وه‌کانی‌تر کردی، نه‌وا ئیمرو وه‌چه‌ره‌سه‌کانیان هه‌مان تاوان، به‌لام به‌ جۆرنکی درندانه‌تر و به‌ رنۆشۆیننکی مؤدیرانه، ده‌ر هه‌قا به‌ نه‌ته‌وه‌ی کورد ده‌که‌ن. هه‌یزی رۆحی و (ئه‌خلاق)ی خوشیان، پیش هه‌موو شتی‌ک، له میژووی خون‌ریژانه‌ی ئیمپراتۆره‌کانیان و له درێژه‌پێدانی داگیر کردنی کوردستان وه‌رده‌گرن.

ئه‌م کتیبه‌ شاکارنکی هه‌له‌بژارده‌ی‌تره که مامۆستا که‌رمی حسامی به زماننکی پاراو و ره‌وان کردوویه به‌ کوردی. کتیبه‌که‌ باس له قوناخنکی گرنکی میژووی نه‌ته‌وه‌که‌مان ده‌کات، که ئه‌ویش سه‌رده‌می میرنشینی ئه‌رده‌لان و بابانه، هه‌روا راگۆزه‌رانه ئاورنک له میرنشینی سۆران و ناوچه‌ی موکری و یه‌زیدییه‌کان ده‌داته‌وه.

نووسه‌ره‌که‌ی (عه‌بدولقادری رۆسته‌می بابان) میژوو نووسنکی نه‌ناسراوه له‌ سالی ۱۲۸۵ی کۆچی (۱۸۶۸ی زاینی) ئه‌م کتیبه‌ی ته‌واو کردووه. ئه‌گه‌ر چی کاتی له‌ دا‌یکبوون و مردنی نووسه‌ر دپار نییه، به‌لام به‌ پینی ئیشاره‌تینک

که له بهشی حهوتهمی کتیبه کهیدا کردوویتی پیندهچی له کۆتایی سببه کانی تهمه نییدا له نووسینی کتیبه کهمی بوینته وه. بهم پینیه دوور نیه له سالی ۱۲۴۶ی کۆچی (۱۸۲۹ - ۱۸۳۰ زایینی) له دایک بوو بی.

نوسهر کهلی لایهنی شار دراوهی میژووی ههر دوو میرنشینی ئه رده لان و بابانمان بۆ ده رده خات. بهو پینیهی خۆی و بنه مهاله کهمی له نزیکه وه ناگاداری رووداوه کان بوون و ده ستیان له هه ندی کارو باری سیاسی ههر دوو میرنشیندا هه بووه، توانیویه تی راستگۆزانه چه ندان به سه رهاتی وردو گيرو گرفت و کیشهی میرنشینه کان و پیلان و کارو رهفتاری ناجوامیرانهی هه ندی له میره کان و شتی ترمان بۆ تۆمار بکات و وه ک میژوو نویکی شاره زا، به دوای رووداوه کانی کوردستاندا، گهلینگ سه ر چاره ی میژوویی پشکنیوه و له گهل یه کتیریدا به راوردی کردون، وه ک خۆی نووسیویه تی، ته نیا ئه وانهی هه لێژاردوون که جیگای باوه رن. ئه مهش شاره زایی و میتودی دروستی میژوونوس ده رده خات. تیکرای ئه مهانه نرخیکی زینده یان بهم کتیبه به خشیوه. به لأم ئه وهی جیگای داخه نووسهر کهم تا زۆر ئاوری له ژبانی شارستانی و فیکری و رۆحی ئه و سه رده مهی کوردستان نه داوه ته وه هه روا که باسی به زیدیه کان ده کات له میتودی میژوونووسانهی خۆی دوور ده که وینته وه و شوین هه ندی بۆختانی فه نه تیکانه ده که وی به لأم ئه مهانه له نرخی کتیبه که کهم نا که نه ره که سه رچاره یه کی میژوویی باوه ر پینکارو گه واهینیکی زیندوی سه رده می خۆیه تی.

وه رگیرانی ئه م کتیبه بۆ زمانی کوردی کاریکی یه کجار به سووده، به تایبه تی کاتی که سینکی شاره زاو کارامه ی وه ک کاک که ریم ئه م کاره ئه نجام ده دات که تا قی کردنه وه یه کی فراوانی له بواری نووسین و هونه ری وه رگیراندا هه یه و تا نیستا چه ندان شاکاری نه ده بی وه ک (دایک) ی ما کسیم

گۆزکی و (حمەچکۆل)ی یەشارکەمال و نازادی یان مەرگ)ی نیکۆس
کازانزاکى و گەلى بەرھەمی تری ئەدەبى و کولتورى کردوو بە کوردی.
پیرۆزیایی لە مامۆستا حیسامى دەگەم بۆ ئەم بەرھەمە نوێیەى. هیوای
تەمەندریژی بۆ دەخوایم.

١٩٩٠/٧/٢٧

پیرست

پیشه کی راست که ره وه

پیشه کی دانه ر

فہسلی یہ کہم
باسی ژمارہی چینہ کانی کورد، باسی ناوی تایفہ کانی کورد

فہسلی دووہم
گہیشتنی بانگی ئیسلام بہ کوردستان و شہری نیوان عرب و کورد

فہسلی سی یہم
دامہ زرانی ئەمارہتی ئەردەلان، حکومہتی ہہلوخان، گہرانہ وہی
ئەحمەدخان بۆ کوردستان و باسی بارودۆخی ئەو لە گەت باوکی و
گہیشتنی بہ حکومەت، باسی حکومەتی سولہ ییمان خانی کوری
ئەحمەدخان، باسی حکومەتی خوسرہ و خانی کوری سولہ ییمان خان،
باسی حکومەتی خان ئەحمەدی کوری خوسرہ و خان، باسی حکومەتی
خانہ پاشای بابان لە کوردستانی ئەردەلان، دانیشتنی سویحانو یێردی خان
لە شاری سنہی کوردستانی ئەردەلان، باسی حکومەتی خوسرہ و خانی
کوری ئەحمەدخان، باسی حکومەتی لوتفعلیخان، حکومەتی
حەسەنعلیخان، حکومەتی ئەمانولای خان و محمەدحەسەنخانی کوری و
کوشتنی محمەدحەسەنخان و باسی حکومەتی خوسرہ و خانی کوری
ئەمانولای خان، حکومەتی رەزاقولیکانی کوری خوسرہ و خان، حکومەتی
ئەمانولای خانی ناسراو بە غولام شاخان، وزارەتی میرزا ئەبولقاسم، باسی
حکومەتی ئەمانولای خان بە ھۆی سەردارہوہ بۆ جاری دووہم. مردنی
ئەمانولای خان مردنی خان ئەحمەدخان.

فہسلی چوارہم

باسی حکومتی شازاده «معتدالدوله»، سیقه‌تی چپای هورامان.

فەسلی پێنجەم

راپورتی کوردستانی بابان، چیرۆکی مەلایەحمەد باوکی سوله‌یمان پاشا سەرۆکی بنه‌چه‌کە ی ئەمیرەکانی بابان، باسی دەسه‌لاتی سوله‌یمان بەگ بە سەر ولاتی بابان و بلباسدا، باسی حکومتی فەرهاد بەگی کوری سوله‌یمان بەگی بابان، باسی حکومتی بە کر بەگ، چوونی بۆ بەغدا و کوشتنی ئەو، دانێشتنی سوله‌یمان پاشا لە جیگای باوکی، باسی حکومتی مەحمود پاشا هۆی ناوانی قەلاچوالان، باسی حکومتی خالید پاشا، حکومتی محمد پاشا و یاخی بوونی ئەحمەد پاشای برای و ناکامی ئەوان، باسی حکومتی سوله‌یمان پاشا، باسی شەری سوله‌یمان پاشا لە گەل رۆستەم‌خانی سوپاسالار، کوشتنی سوله‌یمان پاشا بە دەستی فەقی برایمی، باسی حکومتی سەلیم پاشا، باسی حالی محمد پاشا، حکومتی خانە پاشا، حکومتی محمد پاشا، حکومتی مەحمود پاشا حکومتی برابەر پاشا، حکومتی سوله‌یمان پاشا، حکومتی عوسمان پاشا حکومتی عبدالرحمان پاشا، کوشتنی محمد پاشا لە لایەن عبدالرحمان پاشاوە، شەری عبدالرحمان پاشا لە گەل وەزیری بەغدا و گرتنی ئەو شارە، دانانی عبداللە پاشا بە حاکی ولاتی بەغدا لە لایەن عبدالرحمان پاشاوە، کوشتنی سوله‌یمان پاشا لە لایەن تایفە بەگی عەرەب. شەری عبداللە پاشا لە گەل عبدالرحمان پاشا و شکان و هەلاتنی بۆ ئێران. گەرانه‌وی عبدالرحمان پاشا بۆ حکومتی بابان بە یارمەتی ئێران.

گرتنی بەغدا لە لایەن مەحمود پاشاوە و کوشتنی ئەسعەد پاشای والی بەغدا، گرتنی سوله‌یمانی لە لایەن سوله‌یمان بەگی برای مەحمود پاشا و هەلاتنی مەحمود پاشا بۆ ئێران - گرتنە‌وه‌ی سوله‌یمانی لە لایەن مەحمود پاشا و برینداربوونی سوله‌یمان پاشا و راگردنی بۆ ئێران، گرتنە‌وه‌ی سەر لە نوێی سوله‌یمانی بە دەستی سوله‌یمان پاشا بە یارمەتی لەشکری عوسمانی و سەرکەوتنی مەحمود پاشا، آزهینانی مەحمود پاشا لە حکومت و سەقامگرتوویی حکومتی سوله‌یمان پاشا، باسی حکومتی ئەحمەد پاشا، حکومتی مەحمود پاشا دواي گەرانه‌وه‌ی لە ئەسته‌نبول، حکومتی ئەحمەد پاشا، هەلاتنی ئەحمەد پاشا بۆ

کوردستانی ئێرده لان و جیگر بوونی عهولابهگ له جیتی ئه، چوونی ئهحمده پاشا بۆ ئهسته مبول و پاریس و گهرا نه وهی بۆ ئهسته مبول و ئاکامی کاری ئه، حکومهتی عبدالله پاشا له ولاتی بابان.

فەسلکی شه شهم

سه ره تای تیکچوونی ئه ماره تی بابان به دهستی دهوله تی عوسمانی، راپه رینی عه زیز به گ بۆ ئه ستانده وهی حکومه تی بابان و ئاکامی ئه

فەسلکی هه وته م

کوردستانی موکری و بلباس، کوشتنی هه باس ئاغا به فرمانی عه ولاخان.

فەسلکی هه شتم

باسی تایفه ی کورده کانی ره وانده ز، حکومه تی محمد به گی ناسراوه به «میره کویره» ره وانده ز. هه ترشی میری ره وانده ز بۆ سه ر کورده کانی داسنی، شه ری محمد ره شید پاشای دهوله تی عوسمانی له گه ل محمد پاشا و گرتنی ئه، دیداری سولتانی عوسمانی له گه ل میر محمد پاشای ره وانده ز، دانانی دوپاره ی میر محمد به فرمانه وهی ره وانده ز و دژایه تی عه لی ره زا پاشای والی به غدا له گه ل ئه، فرمانی سولتانی عوسمانی بو ئاشت بونه وهی میر محمد و عه لی ره زا پاشا و سه ریادانی میر، گرتنی میر محمد پاشا و کوشتنی به فرمانی سولتانی عوسمانی، باسی حالی تایفه ی داسنی.

فەسلکی نوپه م

باسی مزله و چوار سنوری کوردستانی ئێرده لان و بابان، باسی مزله و قه ناخه کانی له سنه وه تا سوله یمانی، سیفه تی گۆلی مه ریوان. باسی سنوری سه رو له چوار سنوری ئێرده لانه وه تا سنوری موکری، باسی سنووری خواروی ئێرده لان بۆ لای زه هاو. باسی سنووری چوار لای کوردستانی بابان، باسی سنوری خوارووی سوله یمانی بۆ لای که رکوک.

فەسلێ دەیهەم

باسی رووداوه جۆربه جۆزه کان و هیندی نیشان و شوینەواری
عه جاییب له کوردستان. باسی ئەشکهوتی ههسهنی بهسری له زرنه،
باسی تهختی سولهیمان و زیندانی سولهیمان و باسی هه کایهتی
بابه گورگور، سیفتهی نیشانه و شوینەواری ملکی بابان.

باشکۆیه کان

پێرستی سولتانی ئالی عوسمانی - کاره ساتی کوشتنی کێژی
محمد رهزا وه کیلی کوردستان. کانگا و سه رچاوه ی وه رگی راوی
راست که ره وه ی کتیب.

پیشہ کی راست کہرہوہ

بہ ناوی خوی زانای راز
لہ بارہی خہلکی کوردستان و رابردوی ٹہوانہوہ، بہ داخہوہ
ہاؤنیشتمانانی ٹیرانی تہواو شارہزا نین و ٹہز لیرہ و لہوی مہتلہ بیکیش
لہ لاپہرہی کتیبہ میژووی بہکاندا لہ بارہی ٹیران و یا ٹیمپراتوری
عوسماتی و تورکیہی ٹیستاوہ سہبارت بہ کوردہکان نووسرابی
میژوونووسانی (سہر بہ دہرباری شا) بہ کینہ و پی شیل کردنی
بی لاپہنیہوہ نووسیوانہ، ٹہوان ہولیان داوہ لہ کوردستان و خہلکی
کورد ویتہیہکی دزیو و ناراست نیشان بدن. وای لی ہاتوہ کہ گہر
باسی کورد دہکری، لہ زہینی گوئگردا وشہ و زاراوہی وک ریگر،
پیاوکوژ، بی کولتور، چیاوازیخواز و شتی تر دہچسپی، ٹہگر
حاکمیک یا کوردیکی نہزان، کاریکی ناحہزی کردبی، دوژمنانی
کورد ہولیان داوہ ٹہمہ بکہنہ بیانوو، وک چہک بو سہرکوت کردنی
ہمو کورد کہلکی لہ وہرگرن. ٹہو کہم لوتفی و لیو لیبادانہ، بوٹہ ہوئی
ٹہوہی کہ زور لہ کوردہکان لہ روژہلاتی نیوہراست دا خو بہ بی بہش و
تہنیا بزائن و لہ بہرامبہری ٹہو بی دادیہدا، دہست بہ شورش بکہن و
پاشانیش بکہونہ بہر پہلاماری بی بہزہیی زالم و زورداران.
مہسعودی میژوونووسی عہرب ہیندی جار کوردہکان لہ رگہزی
جنوکہ و شہیتانزادہ و ہیندی جاریش بہ عہرہ بیان دادہنی (۱)
خاوہنی تاجالتواریخ بہ تورکی، کوردہکان بہ تورک و دوعالیکراوی
پیغہمبہر (درودی خوی لی بی) دہزانی (۲)
ٹہسکہندہر بہگی تورکمان ہہر لہ بہر سہربادانی ٹہسکہندہر
سولتانی بانہیی لہ بہر دہستی شا عہباسی سہفوی، کوردہکان بہ
ناجسن و مونافیق ناودہبات (۳)
بو بہرپرچ دانہوی ٹہم بوختانانہ، چار نیہ کہ ٹہشی میژووی
راستہقینہ پەر پەر ہلدہینہوہ و سرنجی خوینہران بو ٹہو خالانہ
رابکیشتین.

لہ روانگہی رگہزیہوہ، مسوگر بوہ کہ لہ پاشماوہی ماد و لہ

ره‌گزی ئاریایین که هزاران ساله له کوردستان نیشته‌جین. له باری پیر و باوه‌روهه له زوربه‌ی سه‌رده‌مه میژوویی‌یه‌کاندا، کورده‌کان خواناس بوون. پاش ئه‌وه‌ی چه‌زه‌تی محمد (د.خ) بانگی ئیسلامی دا، زوربه‌ی کورده‌کان به ئاره‌زوی خویشان موسلمان بوون. له‌وانه حاکم گه‌لی بانه، چونکه به ئاره‌زوی خویشان موسلمان بوون، نازناوی "ئیختیارالدین" یان پیّ درا که ئیستاش هیندی له پاشماوه‌کانیان هه‌ر به‌م ناوه به ناوبانگن. هیندی له کورده‌کانیش چونه‌خزمه‌ت ره‌سولی خوا و ئه‌سحابه‌ی جه‌لیل "چاپان" یه‌که له‌وان. (۴)

کاتی خه‌زاکانی ئیسلامی، کورده‌کانیش شان به شانی موسلمانانی‌تر به‌شداریان کرده‌وه. سالی ۱۳۵۶ له گوندی غه‌زاویه له ناوچه‌ی عه‌فرین له سوریه، روژئاوای حه‌له‌ب له کوردیکی شاره‌زا به ناوی "جه‌میل عارف" بیستم که له ساله‌کانی دوابی دا عه‌شیره‌تیککی کورد له ئه‌سپانیا ناسراوه‌توه که ده‌گه‌نه ۷۰هه‌زار که‌س. ئه‌وه ده‌ری ده‌خات که له گرتنی "ئه‌سپانیا" دا به فرمانده‌ری تارق کوری زیاد، کوردیش به‌شدار بوون. له شه‌ره‌کانی خاچ‌دا، ئه‌گه‌ر که‌سیککی وه‌ک سه‌لاح‌الدینی ئه‌یویی نه‌چوویا مه‌یدان، که‌س نه‌یده‌توانی ئه‌و فیتنه‌یه له‌به‌ین به‌ری. له‌به‌ر ئه‌وه‌یه که هیشتا پاش چند سه‌ده، موسلمانان، به تایه‌ت عه‌ره‌بی به ئینساف به ریزه‌وه ناوی سه‌لاح‌الدین دینن.

سه‌لاح‌ئاوی نووسه‌ر و شاعیری به ناوبانگی میسری که چند ساله له ئیران ده‌ژی، کاتی توشی کوردیک ده‌بی ریزی لی ده‌گری. کاتی هۆی ئه‌وه‌یان لی پرسی، له ولاما گوتی:

سه‌باره‌ت به سه‌لاح‌الدین ریز له کورده‌کان ده‌گرم چونکه ئیمه میسرییه‌کان و عه‌ره‌بی موسلمانانی دیکه‌ش هه‌تا هه‌تایه‌ قه‌رزداری پیاوه‌تی و جوامیری "سولتان سه‌لاح‌الدین"ین.

بۆ قه‌درزانی پیاوه‌تی و خزمه‌ته‌کانی سه‌لاح‌الدین به ئیسلام و شارستانه‌تی جیهان، له دیواری په‌نا مه‌رقه‌دی ئه‌ودا له مزگه‌وتی اموی له دیمشق ئه‌م رسته‌یه به‌رچاوده ده‌که‌وی:

"قف باحترام امام مرقد بطل الاسلام العظیم، السلطان صلاح‌الدین یوسف ابن ایوب شادی ولد رحمه‌الله فی قلعة تکريت سنه ۵۳۲ ونسبه يتصل ببطن عظیم من بطون الاكراد الروادیه. له العكو السلطان علی

مصر والشام نحو عشرين سنة الى انه توفي بدمشق سنة ٥٨٩ هـ و دفن
في قلعته ثم نقل الى هذه البقعة التي تفتخر بضم تجاليدده رحمة اللو
اجزال ثوابه.

وهرگير او هی: به ریزه وه راوسته! له به ردهم مه رقه دی قاره مانی
که وره ی نیسلام سلاح الدین یوسف کوری نه یوب شادی، خوا
لی خوشبوو سالی ٥٣٢ له قه لای تکريت له دایک بوه ره چه له کی
ده چیتته وه سه ر یه کی له تیره گوره کانی عه شیره تی کوردی 'روادی'.
تهو بیست سال له سه ر میسر و شامدا حکومه تی کرد. تا سالی ٥٨٩
کوچی له دیمشق وه فاتی کرد و له قه لاکه ی به خاک سپیرا. پاشان
گوئزراوه تهو مه رقه ده که شانازی پیته ده کات. ره حمه تی خوی لی بی و
باشترین جه زای بداته وه.

له شهری موسلماناندا له گه ل دراوسی کانی ئیمپراتوری عوسمانی،
کورده کان همیشه یارمه تی موسلمانانیا ن داوه. له شهری یه که می
دنیاگردا، له شهری روسه کانی په لامارده ردا، خه لکی کوردستان
قاره مانه تیان نواندوه و له و ریگایه دا زیانیکی قورسیان وی که وتوه.

پیوندهی کورده کان له گه ل ئیرانیه کان

به دریزایی میژوو، کورده کان قه ت خوین له ئیرانیه کان چیا
نه زانیوه و له خه م و خوشی نه واندا شهریک بوون. له شه ره کانی ئیران
له گه ل رۆم و یونان، کورده کان همیشه وه ک قه لای پۆلایی له به رامبه ر
په لامارده راندا وه ستاون و زه بری کاریگه ریان له وان داوه. له وان ه
شرکردنی ده ه زار سوپای یونانی یه له کاتی گه رانه وه یان له ئیران که
"گزنقون" میژوو نووسی یونانی به دریزی باسی کرده.
له په لاماری مه غولدا بو ئیران، له کوردستان تووشی زیانیکی
قورس بوون و نه یان توانی حاکمیک له وی به جی بیلن.
بو به رگری له سنوره کانی ئیران همیشه له کورده کان که لک
وه رگیراوه. هه روه کو له سه رده می سه فه وی یه کاندا، بو به ربه ره کانی
روسه کان، گواسته وه ی کورده کانیا ن بو خوراسان به تاقه ریگا زانی.
بو ناگاداری له گیانبازی کورده کان بو پارێزکاری ئیران ده توانین له
کتیپی جه نابی "کلیم الله توحیدی" به ناوی "حه ره که تی میژوویی
کورده کانی خوراسان" که لک وه ربگرین.

کاتی له شکر کیشی نادرشا بو هیندوستان، گلیک له کورده کانش به شدار بوون.

به قهولی سه عید نه فیسی خوا لی خوشبوو، پینج ههزار کهسیان له وی مانه وه. ئیستاش پاشماوهی ئهوان له ئه فغانستان و پاکستان و هیندوستان ماونه وه. له م بوواره شدا، بو ناگاداری زیاتر ده کری تاور وه کتییی ناغای توحدی بدهن.

له مهودای میژوویی و فرههنگیدا.

له مهودایه شدا کورده کان خزمه تیان به فرههنگ و شارستانه تی ئیسلام کردوه.

سه ره وه ردی خاوه نی عوارف المعارف، ئیبن ئه سیر خاوه نی تاریخ الکامل، دینوری خاوه نی اخبار الطول شاره زوری نووسه ری نزهة الارواح، ئیبنی خه لکان دانه ری و فیات الاعیان و اخیراً مه حمود عقاد میژوونووسی به ناوبانگ، ئیسماعیل پاشای بابان نووسه ری ذیل کشف الظنون، حاجی خه لیفه شیخ محمد، عبده فقی و زانای به ناوبانگ و قورعانخوین شیخ محمد عبدالباسط عبدالصمد، هه مویان کورد بوون.

کورده کان و فرههنگی ئیران

هه مو کورده کان له دهوره ی سنوره کانی ئیستای ئیران، بیجگه له زمانگه لی عه ره بی و تورکی و کوردی، فارسی شیان زانیوه و شوینه واری شیعر وه خشاتی به نرخیان به یادگار هیشته توه. شاعیره به رزه کانی کورد وه که ته حمده ی خانی، مه لای جه زیری له کوردستانی تورکیا. نالی، مه وله وی، زیوه ر، محوی، نوده ی، فه قی قادری هه مه وه ندی، طاهیر به گی جاف، شیخ رها و هه تر له کوردستانی عیراق، به فارسیش شیعریان گوتوه و نووسیویانه.

حاجی کاک ته حمده له عارف و فه قی یانی به ناوبانگی کوردستانی عیراق، ۹۹ نووسراوه ی له فیقه دا به فارسی نووسیوه. تا ئیزیکه ی چل سال له مه و به ر له سوله یمانی مه کته ب بو ئه و کوردانه هه بوو که دهیانویست فتری فارسی بن.

ریژیمی شاهنشاهی و کورده‌کان

ریژیمی رابردو قوت له گه‌ل کوردان ساز نه‌بوه. قه‌لاچو کردنی کورده‌کان له قه‌لائی "دم‌دم" به قسه‌ی میژووی "عالم آرای عباسی" له لایهن قزلباشه‌کانه‌وه له سه‌رده‌می سه‌فوی‌دا، جنایه‌تیکه میژوو قه‌ت له بییری ناباته‌وه.

بی‌تیجه له‌وه کاتی که تورکیه و عیراق زلله‌یه‌کیان له کورد دابایه، ریژیمی سته‌م‌شایی-ش مستیکی لی ده‌وه‌شانده. هر وه‌کو کاتی ده‌ست‌دریژی تورکیا یا عیراق بۆ کورده‌کان و هه‌لگه‌رانه‌وه‌ی نه‌وان، له‌شکری تیران بۆ سه‌رکوت کردنی کورده‌کان گورج به یارمه‌تی نه‌وانه‌وه ده‌چوو. نمونه‌که‌ی نه‌وه بوو که له سالی ۱۹۷۵ راپه‌رینی خوالی‌خوشبوو مه‌لا مسته‌فا بارزانی تووشی ناکامی کرد و هه‌زاران کوردی عیراقی ده‌ربه‌ده‌ر کرد.

په‌یمانی سه‌عدآباد له زه‌مانی ره‌زاشا له نیوان تورکیا و عیراق و تیران و نه‌فغانستان و په‌یمان به‌غدا له زه‌مانی حمه‌ره‌زاشادا، له نیوانی عیراق و تیران و تورکیا و ئینگلستان، پتر بۆ سه‌رکوت کردنی کورده‌کان بوو. له هه‌موانیش بی‌شه‌رمتر په‌یمانی جزایر بوو به ده‌لالی «بومدیه‌ن» له سالی ۱۹۷۵ که بوو به هۆی شکانی راپه‌رینی مه‌لا مسته‌فا بارزانی و له نه‌جامدا عیراق سیاسه‌تی ولاتی سووتاری به‌ریه‌ برد و تانیستا نیزیکه‌ی شه‌ش‌هزار شار و گوندی کوردستانی عیراق له لایهن حکومه‌تی به‌عسی‌یه‌وه له نه‌خشه‌ی جو‌غرافیا سراوه‌ته‌وه. خه‌لکه‌که‌ی یا کوژراون، یا گیراون یا ده‌ربه‌ده‌ر بوون یا له شاروچکه‌ی گه‌مارودراودا کوژراونه‌وه یا بو سنوره‌کانی ئۆردن و عه‌ره‌ستانی سعودی راگوژراون. با نه‌وه‌ش بگوتری که تورکیاش له کوشتار و گواسته‌وه‌ی کورده‌کاندا ده‌ستی نه‌گیراوه‌ته‌وه. لی‌ره‌دا پنیوسته که ده‌قی به‌شه‌ ئاشکرا کراوه‌که‌ی قه‌راردادی ۱۴ یونی ۱۹۷۵ ی زاینی نیوان سه‌دام و حمه‌ره‌زاشا بخه‌ینه به‌ر چاوی خویته‌رانی به‌ریزه‌وه.

ده‌قی قه‌راردادی نه‌لجه‌زایر.

ئه‌لف - سنوره‌کانی عه‌رزی نیوان هه‌رتک ده‌وله‌ت له‌سه‌ر بنچینه‌ی پروتکولی قسطنطنیه‌ی سالی ۱۹۱۳ و به‌لگه‌ی دیاری کردنی سنوری

۱۹۱۴ نیشانه بکرین.

ب - سنوور له شطالعربدا، له سەر بنچینهی خهتی قولی که به گوێرهی رهوشتی نیونه تهوهیی دابه، دیاری بکرئ.

ج - به درێژایی سنووری هاویهش، به شیوهی بهردهوام بو کوتایی پی هیتانی هموو چهشنه تیخزانی نازاوه چیهتی، به بی له بهرچاو گرتنی سهرچاوه و ریشهی ئەو کونترول و چاوه دیری تهواو به کار بیئت.

د - سنووری ئەم دوو ولاته ناگۆزین و سنووری عهززی و چومه کان ههتا ههتایه له گۆزان نایهن.

ه - تعهدنامه و پرۆتکوله کانی پاشکوی ئەو قهردادده، دائمین و هه لئاوه شینهوه . . .

کورت کراوه تهوه.

پاش تهوهی له سپتامبری ۱۹۸۰ دا عێراق کوتوو پر ئێرانی په لاماردا و سه دام حوسین خه یالی گرتنی خوزستان و روخاندنی شوێشی ئێرانی هه بوو، دهقی قهردادده کهی دراند و به نه بووی له قه له م دا.

ئهوه بوو به کورتنی سه بارهت به کورده کان و تهوهی له میژوودا به سهریان هاتوه. به لام سه بارهت به کتیپی "سیرالاکراد" تاکاداری خۆم له ژیره وه راده گهییتم.

دانهری کتیپ

دانهر خۆ به "عبدالقادری کوری رۆسته می بابانی" ناو ده بات. ئەو له تایفه ی بابانی کوردستانی عیراقه. میژووی له دایک بوون و مردنی دیار نییه. له نووسراوه کهی وا ده رده کهوی که له گه له ته میره کانی بابان و نه رده لان و موکری پتوهندی هه بوه. دهستی له کاری نه واندا هه بوه. وهک له دهقی کتیبه که دا باس ده کات. خزم و کس و کاریشی له شه ر و مه سه له سیاسیه کانی ئەو ده می کوردستان دا ده ستیان هه بوه.

ئهو له میژوونوو سه کانی سه رده می ته مانولاخانی گهوره ی نه رده لان ره خنه ده گری که گۆیا له ترسی زولم و توندو تیژی ئەو راستی روداوه کانی هه موو کوردستانیان نه نووسیوه و ته نیا به راپورتی کوردستانی نه رده لان به سیان کردوه. دانهر ئیدعا ده کات که بو نویسی ئەو کتیبه له دیروکی مو عته بهر که لکی وه رگرتوه. به لام ناویان

ناهيٽي. ٽو پيشوازي له رخنهي به جي ڏهڪاٽ. ڪٽيٽيه ڪهي له سه رده سي
 فراهاد ميرزا "معمدالدوله" مامى ناصرالدين شادا نووسيوه و
 پيشڪيشي ٽهوى ڪردوهه. هر وه ڪ له ته عريفي ٽهوا دهلي:
 "تاخيره ڪهي به ڪورتي ٽم چند لاپه رهم له باره ي رووداوى ڪوردانه وه
 نووسيوه و به ديارى به ڪي نالايقم زانيوه، تا پيشڪيش به پادشاهى
 دادپهروهري بڪم. جيگاي به حته وههري به ٽهگر قبول بڪري."
 بالله التوفيق و عليه التكلان

چونيه تي ڪٽيٽيه ڪه.

نوسخه ي خه تي ڪٽيٽيه ڪه ۳۱۴ لاپه رهي ۱۵ ديري به. بهرگه ڪهي
 سهوڙيڪي تاريخ به ڪاغزي فرهنگي و خه تي نه سهه عليق و پٽوانه ڪهي
 ۱۸،۵ له ۲۷،۵ و به ژماره ي ۴۱۳۵ له ڪٽيٽيه خاني ميلي مهليڪي تاران،
 سهر به باره گاي قودسي رهضوي راگيراوه. نووسه رده ڪهي ديار نيهه.
 وه ڪ له سهر لاپه رهي به ڪم ده رده ڪه وي هي ڪٽيٽيه خانه ي
 محمد حسنه خاني صنيع الدوله بهه. به لام هيچ ديار نيه چون گهيوه ته
 ڪٽيٽيه خانه ي مهليڪي.

دانهر، ڪٽيٽي "سيراالڪراد" له چند نوسخه دا نووسيوه. له
 سهه رتاهه پاش پيشه ڪيه ڪي ڪورت، ناو و سهه رتاي حڪومه تي هه سو
 حاڪمه ڪاني ٽه رده لان و باباني تا سالي ۱۲۸۸ ي ڪوچي - مانگي
 نووسيوه و ناوي پاشماوه جياوازه ڪاني حاڪم گهلي باباني هيتاوه. به دواي
 ٽهوا له پيشه ڪيه ڪي ديڪه دا، ڪورده ڪاني به گشتي به ۱۶ تايغه دابهش
 ڪردوه و ناوي هيناون و به دريڙي باسي حڪومه تي ٽه رده لان دهڪاٽ.
 پاشان له گهڻ ليڪولينه وهه ناوچه ي جوغرافيايي، مهوداي حڪومه تي
 بابان و رهوهندي موسلمان بووني ڪورده ڪان و ميٽرووي حڪومه تي
 بابانه ڪان باس دهڪاٽ. به دواي ٽهوا باسي ڪورده ڪاني موڪري و
 بلباس و ڪوردي رهواندز و داسني دهڪاٽ. پاشان مزل و مهوداي
 سنووري ڪوردستاني ٽه رده لان و بابان روون دهڪاتوه و باسي
 ژماره يڪه ٽه شڪهوت و شوٽنه واري ڪون و ٽهفسانه ي ٽهشڪهوته ڪان
 دهڪاٽ. پاشڪوڙيه ڪيشي هه به له باره ي ناوي سولتانگهلي عوسماني و
 ميٽرووي له داياڪ بوون و ماوه ي حوڪمراني و ميٽروو و شوٽني مردنيان
 له سهه رتاهه تا ۱۲۷۷ ي ڪوچي. ڪٽيٽيه ڪه به رووداوي ڪوشنتي

گومان لیکراوی کیڑی محمد رزای وہ کیلی کوردستان کوتایی پی دی۔
 یہ کیّ له خالہ کانی چیگای سرنجی تم کتیبہ تہ وہ یہ کہ حاکمہ کانی
 کوردستان قہت پیوہندی خوئیان له گہل حکومتی ناوہندی ئیران
 نہ پچرانده۔ تہ گہر چارو بار ہیندی له وان پہ ناشیان بو حکومتی
 عوسمانی بردبی، له بهر سیاستی چہوت و کردہ وہی نالہ باری پاشاکان
 و دارودہستہی تہ وان بوہ له کوردستان۔ تہ گینا چوژ دہبی ئیستا ۲۵
 میلیون کوردی تاراییی له ژیر دہسہ لاتی حکومتگی غیرہ تاراییی
 دابن۔

وا قاوہ کہ کاتی دہستہی نیونہ تہ وہی دیاری کردنی سنوور پاش
 شہری یہ کہ می دنیاگر له خہلکی گوندی "چہ پارا" و بانہ دہ پرسن:
 کہ دہ تانہ وی له ژیر دہسہ لاتی حکومتی عوسمانی (عیراقی ئیستا) دابن
 یا ہی ئیران؟ له ولامدا دہلین باشترہ بیین بہ کیسہ ل نہک بہر دہستہی
 عوسمانی.. جا وەرہ خوٹ لیکی بدہ وہ۔

بہ یاری خوا راست کردنہ وہی کتیبی "سیرالاکراد" نووسین و
 پاکنووسی پیشہ کیکی بہ قہلمی بہندہی نالایق، محمد رثوفی توکلی،
 شہوی جومعہی ۱۵ خرداد ۱۳۶۶، ہشتی شہوالی ۱۴۰۷ له شاری
 تاران۔

پیشہ کی دانہر

بہشی یہ کہم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
لہو کہ سانہی کہ ٹاگاداری دہنگو باس و ویستپاری سہیر و شویٹنہواری رابردوہ کانن، شاراوہ نہبی کہ سالہای سال تایفہ کانی کورد لہ جیہاندا، داب و رہ سمیکیان ہہ بوہ و ہیچ کہ سیش و ہدوای نووسینی کار و کردہ وہیان نہ کہ وتوہ، مہ گہر لہ چل پہنجا سال لہ مہویہر، دووکس لہ خہلکی کوردستانی ٹہردہ لآن بہ پیچہوانہی شپوہ و رہ سعی میژوونوسان شتیکی تاییہ تیان لہ رووداوہ کانی ولاتی ٹہردہ لآن نووسپوہ. فہ قیرانہ لہ ترسی سام و ہہ بیہتی ٹہمانولآخانی والی کہ لہ زہمانی ٹہردہ لآن دا بوہ، نہیان توانیوہ ٹہوہی راستہ بینووسن و تہنیا بہ راپورتی کوردستانی ٹہردہ لآن بہ سیان کردوہ.

بہ گشتی کاتیکی ٹہم بچووکہ بی ناو و نیشانہ ہہوای دانان و نووسینی ٹہم کتیبہ لہ سہری دا، تی کوشا کہ روداوہ کانی تایفہ کانی کورد بہ گشتی بنووسی. لہ سایہی خواوہ لہ سہردہ سی نووسینی ٹہم نووسراوہیہ دا، بینہ و بہرہیک لہ گوری دا نییہ، ٹہوہی بہ کہیفی یہتی باشہ و ٹہوہی پی خہراپہ پہسندہ. ٹہوہی راستی ٹہحوالی رابردوہ کان بی نووسراوہ. لہ خوینہرانی ٹہم نووسراوہیہ، بہ تاییہت خہلکی کوردستانی ٹہردہ لآن و بابان کہ ٹہوانہی تی گہیشتون، زیدہیی یان بہ سہر کوردہ کانی دیکہ دا ہہیہ، تکا دہ کہم کہ بہ وردی تہ ماشای بکن و چاوی بی دہ مارگیری بکنہوہ، ٹہوہی حہقیقہ تہ بیزانن و پہ سہندی بکن ٹہ گینا بروا بہ قسہی نہ زانان ناگری.

بہ تیکریایی بناخہی ٹہم نووسینہ لہ سہر ٹاوردانوہ و تہ ماشای میژووی نووسراوی کوردہ کان نییہ. چہند بہ شیکم لہ میژووہ باوہر پیکراوہ کان تہ ماشا کردوہ، لہ ہہر شوینی کہ روداوی کوردستان بروہ دہرم ہیناوہ و گرینگیم پیداوہ و تا لہ گہلہیک بہ راوردیان بکہم. فرہ ہيوادارم کہ کہ سیک لہ روی زانینہوہ ٹیرادی لی بگری و بہ دلی

خوینهران بی و بو ئه م بچوکه ش بیته دهرس و له سایه ی نهوانه وه نهزانی به زانست بگۆردری. ته گینا هر له رووی غه رهز و هه وای نهفس و ده مارگیری تایه تی یه وه بیجگه له ریسوا بوونی خوین هه یچیان وه گیر ناکه وی.

ته گه ر شه مشه مه کویره به شه و چاوی نه بینی سه رچاوه ی روژ هه تای چیه به تیکراییی نیستا که سایه ی خوای نهعالا و گرنگی پیدانی شازاده ی پایه به رز. بو گشت کوردستان له دیار و نه دیاری هه لک ئاسوده یی هه یه، ته گه ر ئاوریک وه سه ر نه و خولامه بچوکه بدا و خزمه تیکی تایه تی نه وتۆم پی بشپیری، به یارمه تی خوای نهعالا به باشی نهنجامی ده ده م. به لکوو به لوتفی خوا و سه رنجی خزمه تکارانی نه و باره گایه، له مه زیاتر تووشی بی به ختی نه بم و به لای روژکار له مه پتر ده ست و دلم له کار نه گیریته وه. له وه ری پریشانیدا، به په له ته م کتیه م نووسیوه.

باسی ناوه کانی ولاتی ئه رده لان و حاکه کانی بابان که ناویان له م کتیه دا هاتوه، به نشانی هه نه ده سی له میژووی کوچی پیغه مبه ره وه یه سلای خوای له سه ر بی.

سه ره خوژی سورخاب خان و ته ستانده وه ی چپای پلنگان له حاکه کانی که له پور سالی ۹۳۰، حکومه تی عه لیخانی کوری سورخاب خان ۹۶۰، حکومه تی هه لوخانی کوری عه لیخان ۹۸۳، حکومه تی خان ته حمه دخان ۱۰۱۴، حکومه تی سوله یمانخانی کوری ته حمه دخان ۱۰۲۴، حکومه تی سه سه نخان ۱۰۳۶، حکومه تی خسروخانی کوری سوله یمانخان ۱۰۶۷، حکومه تی خان ته حمه دخانی ثانی کوری خسروخانی ۱۰۸۱، حکومه تی ره زاقولیکانی کوری ته حمه دخان ۱۱۰۹، حکومه تی هه باس قولیکان، چه ندمانگ ده سه لاتی خانه پاشای بابان و عه لیخانی کوری به سه ر ئه رده لاند ۱۱۲۴، حکومه تی هه باس قولیکانی دووم به فه رمانی نادرشای سوپاسالاری سه فه وی و مردنی نه و له جی دانیشتنی سوپهان ویردی خان ۱۱۳۵، حکومه ی لوتفعه لیخانی ماسی خسروخان ۱۲۰۱، حکومه تی سه سه نه لیخانی کوری لوتفعه لیخان ۱۲۱۰، حکومه تی نه مانولآخانی کوری خسروخان ۱۲۱۴، حکومه تی خسروخانی کوری نه مانولآخان ۱۲۴۱، حکومه تی

والیه شازاده خانم کیژی فتحه لیشا، خیزانی خسروخان له جیاتی ره زاقولیکانی کوری ۱۲۴۹، حکومتی ره زاقولیکان ۱۲۸۵، کار راهبری میرزا هدایت اللهی وه زیر به بی حاکم ۱۲۵۹، حکومتی دووه می ره زاقولیکان، پیشکاری ئاسانوالاخان به وه کیل و چونی میرزا هدایت الله بو ناوچهی ئه سفه ننداوا ۱۲۶۰، حکومتی ئه مانولآخان برابچو و که ی ره زاقولیکان و ناسراو به غولامشاخان و مردنی میرزا هدایت اللهی وه زیر و کوشتنی ئه مانولله به گ به دهستی غولامشا خان ۱۲۶۲، لابردنی غولامشاخان و هاتنه وه ی ره زاقولیکان جاریکی تر بو حکومت، ۱۲۶۳، لابردنی ره زاقولیکان و حکومتی خسروخانگی گورجی تفلیس ۱۲۶۴، مردنی محمدشا و راکردنی ره زاقولیکان له بهند و وه دهرنانی خسروخانگی گورجی ۱۲۶۴، حکومتی غولامشاخان به فرمانی ناسرالدین شا و گرتنی ره زاقولیکان و بردنی ئه و بو ته ورئز سه ره تای ۱۲۶۵، حکومتی نه چه فقولیکان له وه زاره تی میرزا ابولقاسمی تفره شی مسوفی دا ۱۲۷۶، حکومتی دوباره ی والی غولامشاخان ۱۲۷۷، وه زاره تی میرزا زه کی مسوفی ره شتی ۱۲۸۰، مردنی غولامشاخانگی والی و لابردنی میرزا زه کی ۱۲۸۴ حکومرانی شازاده فرهاد میرزا و نه زمی ئه م ناوچه یه ۱۲۸۴ و تا ئیستاش که سالی ۱۲۸۸ حکومتی ئه و هر به رده واه.

باسی ناوی حاکم و پاشایانی بابان و و سالی حکومتیان به گویره ی سالی کوچی.

حکومتی سوله یمان به به ی کوری مه لا ئه حمده ی به سه ره مو ولاتی بابان و شازه زور و موکری و بلباسدا ۹۷۵، حکومتی فرهاد به گی کوری سوله یمان به به ۹۹۷، حکومتی به کر به گی کوری فرهاد به گ ۱۰۱۷، حکومتی سوله یمان پاشای کوری به کر به گ ۱۰۲۹، حکومتی مه محمود پاشای کوری سوله یمان پاشا ۱۰۳۷، حکومتی خالد پاشای کوری مه محمود پاشا ۱۰۴۷، حکومتی محمد پاشای کوری خالد پاشا ۱۰۶۷، حکومتی ئه حمده پاشای برای محمد پاشا ۱۰۶۹، حکومتی سوله یمان پاشای برازای ئه حمده پاشا ۱۰۷۳، حکومتی سه لیم پاشای کوری سوله یمان پاشا ۱۰۹۴، حکومتی محمد پاشا ناسراو به خانه زئینه ۱۱۱۳، حکومتی محمود پاشا ۱۱۱۷، حکومتی خانه پاشا

له بابان و نه‌رده‌لان ۱۱۲۲، حکومه‌تی عه‌لیخانی کوری خانه پاشا ۱۱۳۴، حکومه‌تی محمد پاشا برای عه‌لیخان ۱۱۴۴، حکومه‌تی مه‌حمود پاشای برازای محمد پاشا ۱۱۵۶، حکومه‌تی برایم پاشا (میژروی دیار نییه)، حکومه‌تی سوله‌یمان پاشای کوری برایم پاشا ۱۱۹۶، حکومه‌تی عوسمان پاشای کوری محمد پاشا ۱۲۰۰، حکومه‌تی عبدالرحمن پاشای برای عوسمان پاشا ۱۲۰۷، حکومه‌تی مه‌حمود پاشای کوری عبدالرحمن پاشا ۱۲۳۱، حکومه‌تی سوله‌یمان پاشای برا چکوله‌ی مه‌حمود پاشا ۱۲۵۰، حکومه‌تی نه‌حمه‌د پاشای کوری سوله‌یمان پاشا ۱۲۵۲ هاتنه‌وه‌ی مه‌حمود پاشا له نه‌سته‌میول و حکومه‌تی نه‌و ۱۲۵۶، حکومه‌تی نه‌حمه‌د پاشای دووهم ۱۲۵۷، حکومه‌تی عبدالله پاشای برای نه‌حمه‌د پاشا ۱۲۶۰، تی‌کچوونی ده‌وله‌تی حاکم‌گه‌لی بابان به فرمانی سولتان عبدالعجیدخان پادشای روم و تی‌کوشانی محمد نامق پاشا والی عی‌راق، سه‌ره‌تای ۱۲۶۵ و هه‌تائینستا که سالی ۱۲۸۸، حاکمی عوسمانی له م ولاته حکومه‌ت ده‌کن و هه‌ر سال یه‌کیان بۆ حکومه‌ت دیت.

باسی کوره‌کانی پادشاه‌لی بابان که ئینستا زیندوون و هه‌ریه‌ک له م جیهانه‌دا به جوریک ده‌ژین.
 له ده‌قی کتیبه‌که‌دا باسی حوکمرانی و کاره‌کانی حاکم‌گه‌لی بابان و بنه‌چه‌که‌ی نه‌وانم نووسیه‌وه. ئینستا ره‌وه‌ندی کاری پاشماوه‌کانی نه‌و تایفه‌یه ده‌نوسم. بنه‌چه‌که‌ی نه‌وتایفه‌یه به گشتی ده‌چیتیه‌وه سه‌ر عبدالرحمن پاشا. عبدالرحمن پاشا چوار کوری هه‌بوه. مه‌حمود پاشا کوری گه‌وره‌یان و پاشان عوسمان به‌گ له‌وی بچوو‌کتر، سوله‌یمان پاشا و چواره‌مینیان هه‌سه‌ن پاشا بوه. عوسمان به‌گ نه‌گه‌یوه‌ته حکومه‌ت. له سه‌رده‌می حکومه‌تی مه‌حمود پاشادا مردوه. دوو کوری له پاش به‌جی ماون هه‌مه‌مین به‌گ و حوسین به‌گ.
 چونیه‌تی کاری هه‌مه‌مین به‌گ و کوشتنی نه‌و له شه‌ری سوله‌یمانیم‌دا نووسیه‌وه.

حوسین به‌گ ئینستا له ده‌ورو به‌ری به‌غدا حاکمی چه‌ند ناوچه‌ی بچوو‌که. هه‌سه‌ن پاشاش له حکومه‌تی مه‌حمود پاشادا کوچی دوایی کرد. منالی له پاش به‌جی نه‌مان. به‌لام مه‌حمود پاشا چوار کور و

کیژیکی هه‌بوو. عبدالرحمن به‌گه، عه‌لی پاشا، حه‌مه‌س‌آلح به‌گه، عه‌ولا به‌گه و حله‌مه‌خاتوون. پینش ده - دوازده سال حه‌مه‌س‌آلح به‌گه له ئه‌سته‌مبول مرد. عه‌ولا به‌گیش له شاری قونیه (۵) کوچی دواپی کرد. عه‌لی پاشا کچه‌زای که له‌به‌لی‌خانی فه‌یلی له تاران مرد. عبدالرحمن به‌گه ئیستا له شاری به‌غدا له نیو جه‌یشی عوسمانی دایه. حله‌مه‌خاتونیش له به‌غدا وه‌فاتی کرد. بیجگه له عه‌لی پاشا که دوو کور و کیژیکی له پاش به‌جی ماون، ئه‌وانی تر منالیان نه‌بوو. حوسین به‌گه ناسراوه به "میر"، له سنه دانیشتوه و له لایه‌ن ده‌وله‌تی ئیترانه‌وه موچه و به‌راتی هه‌په.

کوره‌که‌ی تری محمد به‌گه له تاران و ئه‌ویش له ئیتران مه‌عاش وه‌رده‌گری، کیژه‌که‌شی له بیجار داده‌نیشی. به‌لام سوله‌ی‌مان پاشا شه‌ش کوری هه‌بوو. له هه‌مویان گه‌وره‌تر حاجی ئه‌محمد پاشا بوو. پاش ئه‌وه‌ی که له سوله‌ی‌مانی وه‌ده‌ریان نا، سی چوار سال له ئه‌سته‌نبول و فه‌رانسه ژیا. پاشان کرا به حاکمی یه‌مه‌ن، چارده سال له‌وی بوو. دواپه چروه ئه‌سته‌نبول. سالیکیش کرا به حاکمی "وان" و دیسانیش بانگه‌کرایه‌وه نازناوی "موشیری‌پی" درا که پله‌وپایه‌یه‌کی به‌رزه. دوو سالیش له عه‌رزه‌روم بوو. ئیستا له شاری قوسته‌نته‌نیه ده‌ژی. بیستوومه ئه‌م‌سال چوته مه‌جلیسی شورا، برابجوکی ئه‌و عه‌ولا پاشایه. براکه‌ی تریان محمد به‌گه، ئه‌ویش به هه‌وای حکومه‌تی بابان سه‌ری هه‌لینا و به تاوات نه‌گه‌یشت. ئیستا له که‌ربه‌لا حاکمه. برابه‌که‌ی تریان حوسین به‌گه له به غدا ده‌ژی. مانگی سی تمه‌نی مه‌عاشه. دوو کوری دیکه‌ی سوله‌ی‌مان پاشا، حه‌سه‌ن به‌گه و فه‌تاح به‌گه له ئه‌سته‌مبول بوون و بیستوومه مردوون.

پیشه‌کی دانهر به‌شی ۲

به‌نیوی خوای ره‌حمان و ره‌حیم. حه‌مد و سه‌نا بو خوا و سلاو له ره‌سولی خوا و تال و به‌یتی.

به‌دوای ئه‌وه‌دا نووسه‌ر عبدالقادر کوری رۆسته‌م بابانی وا ده‌لی: له‌وه سه‌رده‌مه‌دا که له سایه‌ی ناسرالدین شای قاجار خوا پشتی له‌شکره‌که‌ی بگری، ئیتران بوته به‌هه‌شت وه‌ک زه‌مانی نوشیروه‌وان و به‌تایبه‌ت له‌به‌ر تیشکی دادی شازاده فه‌ره‌اد میرزا، باشته‌رین روله‌ی وه‌لی عه‌هدی

نامدار عه‌بباس‌میرزا. داب و ره‌سمی پیشو له ولاتی کوردان نه‌ماوه و دنیا داب و ره‌سمیکی دیکه‌ی نوی هه‌یه. ده‌ست دریزی و زولمی قه‌دیم و کوشتاری نه‌و تایفه کوتایی پی‌هات. جا بوئه تم عه‌بده گومنامه‌ش هه‌وای نیشتمان و دیتنی خزم و قه‌ومانی له سه‌ر دا. له‌به‌ر ده‌ست ته‌نگی و نه‌بوونی ده‌ره‌تانی رویشتم بوئه‌ولا نیه. هه‌میشه له خوای ته‌عالا ده‌باریمه‌وه، که ده‌ره‌تانی سه‌فه‌ر و هه‌ره‌که‌تم بو، پینک بیینی و شتیکم بگاته ده‌ست که له خزمه‌ت حه‌زرتی والا بمناسینی. ئاخه‌ره‌که‌ی به‌کورتی نه‌چهند به‌شهم له باره‌ی رووداوی کورده‌کان نووسی و وه‌ک دیاری‌یه‌کی نالایق پیشکیژی شازاده‌ی دادپه‌روه‌رم کرد، جیگای به‌خته‌وه‌رییه نه‌گر به‌دلی بی و قبولی بکات. به‌هه‌وای خوا.

فەسلێ یەكەم

له خۆتێهران شاراووه ئەبێ نووسینی ئەو کتیبە روژی یازدەهێ شەعبانی سالی هەزار و دووسەدو هەشتاوینجی کوچی ریکەوتی هەزار و سەد و شەست و هەشتی زایینی، ریکەوتی حەوتسەد و هەشتاو نۆی جەلالی، ریکەوتی ئیلانیلی تورکی (۶) دەست پینکراوه و له ماوهی دو مانگدا ئەواو بوه و ناوناوه "سیرالاکراد".

مەبەست له نووسینی ئەم نووسراویه ئەویە که به کورتی هیندی له حال و کردەوهی تایفەکانی کورد و داب و شویتیان له جیهاندا و پهیدا بوونی ئاین و میلیتیان له هه‌موو دەور و زەمانیکدا باس بکری و تا ئەم رۆژهی که بێنەرەکان ناگیان له بار و دۆخی ئەوان هەبێ.

باسی ژمارە ی چینی کورده‌کان

بزانه که کورده‌کان به گشتی دوازده ده‌سته‌ن. عەرزێ ئەوان له نێزیک موسلوه تا نێزیک عمان و له دیاربه‌کری رۆم تا چوار فەرسەخی هەمەدانه. حاکمەکانی ئەوان به‌سەر ئەوه‌نده‌دا حکومەتیان کردوه. ناو و چۆنیەتی حالی ئەو تایفەیه به‌م جۆریه که‌ده‌نوسری. باسی سه‌ره‌تا و بنه‌تای رۆژگاریان به‌ درێژی ئیشه‌لا ده‌نوسری.

باسی ناوی تایفە ی کورده‌کان.

گه‌وره‌ترین ولاتی ئەو ته‌به‌قه‌یه کوردستانی ئه‌رده‌لان و کوردستانی بابانه که هه‌ردوکیان به‌ ناوی که‌سیک ناوناون که له‌وی دانەری داب و ره‌سمی حکومەت و سیاسەت بوون. پاش ئەو دوو تایفەیه کوردستانی موکری و تایفە ی "بلباسه" حاکمەکانی شنۆ، هه‌کاری "مه‌رگه‌وه‌ر" و "برادۆست" پاشاکانی وان، به‌گه‌زاده‌کانی جزیر و پاشاکانی موصل، پاشایانی ره‌واندز، گونده‌کانی داسنی شه‌یتان په‌ره‌ست له‌ چپای ژه‌نگار، به‌گه‌زاده‌کانی زه‌هاو، ئەمیره‌کانی که‌له‌سور، ئەمیرگه‌لی گۆزان له‌ ماهی ده‌شت، خانه‌کانی سه‌قز، دانیشتوه‌کانی ده‌وروبه‌ری نه‌هاوه‌ند و خوره‌ماوای فه‌یلی که‌ ئیستا شوینی سه‌روکایه‌تی لوره‌کانه، له‌ وانه‌ش پتر

هیندی له تایفه کانیان له رهی و له خوزستان و له مازندهران به
گویره هی هلهکوتی زمانه نیشته جی بوون. به گویره زانیاری خوم
باسیان ده که م.

باسی دهستی یه که می کورده کان که پیمان تیژن کوردستانی
تهرده لان.

دریژیایی تم ولاته له بوکانی موکری تا سنووری که مره سبیری زه هاو
چل و حوت فرسه خه (۷) پانایی ته و له کریوهی چه قان که پالی وه
شاره زور داوه، تا چپای تالمه قلاغی همه دان ۴۲ فرسه خه. لم بهینه دا
نیژیکی هی هزار و سی سهد گوند و شاریک و شاروچکه یه که هیه.
بنه چه که هی حاکمه کانیان ده گاته وه ته حمه دی کوری مروان. یه که م
که سیک له و بنه ماله یه نالای سهر به خوبی هله کرد ناشه وانیک بوو به ناوی
خسرو که به یارمته تی ته بوو موسلیمی مه روزی له زه مانی سفاح
ته بوو العباس ته حمه دی عباسی به سهر کوردستاندا زال بوو. به م هویه وه
ته و تایفه به به نی تهرده لان ناویانگیان رویشته وه. له سهره تای
سهر به خوی یانه وه تا نیستا شوینی سهر و کایه تیان له چوار جینگا بوو.
یه که م قه لای "زلم" که له خاکی شاره زووره و نیشه لا به م زوانه باسی
ده کری. شوینه واری بنه و باره گایان تا نیستاش ماوه ته وه. پاش ویرانی
ته وی، له چپای پلنگان که نیستاش سهر به خویانه. ته ویش چپایه کی فره
رژد و سهخته و ریگای تی به ربوونی له راده به دهر دژواره. چه ند سالان
جینگای حکومه تی نه میره کاتی که له پور بوو. ناخره که ی به گویره ی
نووسراوه ی میژوویی حاکمی تهرده لان ته و تایفه یه ی په لامار داوه،
وه دهری ناون و خوی له وی نیشته جی بوو.

پاش ماوه یه که له چپای پلنگانه وه گواستیانه وه بو چپای حه سه ناوا،
ماوه یه کیش له وی دانیشتن، پاشان سالی هزار و چل و شه شی مانگی
له یه که فرسه خی چپای ناویرا و گوندی سینه بان کرده ناوه ندی
حکومه تی خویان، تا نیستاش له وی داده نیشتن، نیستا شاریکی له
راده به دهر جوانه، خاوه نی خانوبه رهی به رده، خه لکی ته م شاره به لکو
گشت کوردستانی تهرده لان، به ته دهب و ناسک و میهره بان و
شیرن زمانن. له چیشتی به چیژو جلی پاک و خاوین به سهر
کورده کانی دیکه یاندا هیه. له گه ل خه لکی بیانی خوش ره فتران و

نهوندهی بویان بکری به خزشی زاده بوئرن. له گه‌ل نه‌وه‌ش کاتی شهر له سوار چاکی و نازایه‌تیش‌دا بی به‌هره‌نین. له‌م تایفه‌یه ته‌میری خاوه‌ن شیر و وه‌زیری دلپاک هه‌لکه‌وتوه. هه‌روه‌ک له‌م کتیبه‌دا باسی هیندیکیان ده‌کری.

باسی ئایین و مه‌زه‌بی کوردستانی نه‌رده‌لان پیش هاتنی ئیسلام

کوردستانی نه‌رده‌لان یه‌ک میلله‌ت نه‌بوون زه‌رده‌شتی و فه‌له‌و ده‌سته‌ی بوت‌په‌رستیشیان هه‌بوه. کاتی هاتنی نه‌سه‌که‌نده‌ری فیلقوس بۆ شاره‌زور و مه‌جبور کردنی نه‌و تایفه‌یه به‌ بوت‌په‌رستی، لای روژئاوای کوردستانی نه‌رده‌لان که له دوو لاره به شاره‌زوره‌وه نووساوه، بوون به‌ بوت‌په‌رست. خه‌لکی روژه‌لات و سه‌ره‌وه‌ی نه‌م ولاته به ته‌واوی زه‌رده‌شتی بوون. له هه‌یج ده‌ور و زه‌مانێک‌دا. تا په‌یدابوونی ئیسلام نه‌و دوو ده‌سته‌یه ئایینی خزیان نه‌گوری. لای خواروی کوردستانی ناوبراو، ماوه‌یه‌ک بوت‌په‌رست بوون. پاشان هاتنه‌ سه‌ر دینی عیسا. له‌ دوایه به‌ تیکوشانی سوپاسالاری تیران بوونه‌وه زه‌رده‌شتی، حکایه‌ته‌که‌ش ئاوابه‌:

کاتیک له‌ زه‌مانی خه‌لیفه‌ی دووهم عومه‌ری کوری خه‌تاب عیراقی عه‌ره‌ب گیرا، یه‌زدگردی شای عه‌جه‌م جیگای پی لیژ بوو، له‌ مه‌داین باری کرد و روی کرده‌عیراقی عه‌جه‌م. که‌ گه‌یشه‌ ده‌ور و به‌ری کرماشان ده‌ویست پارمه‌تی له‌ کورده‌کان بخوازی، سوپاسالاری له‌شکری خوی به‌ ناوی "باو" کوری شاپور کوری کیوسی کوری قوبادی که‌باوکی نه‌نو‌شیره‌وانی دادپه‌روه‌ربوه، له‌ گه‌ل پینج هه‌زار سوار نارد بۆ دلخۆشی دانه‌وه و راکێشانی نه‌وان. له‌ پیش‌دا "باو" رووی کرده‌ شاره‌زور. وه‌سه‌ر چیا به‌رزه‌کان که‌وت، لیژه‌واره و چهر و په‌ه‌ رزه‌کانی بری و له‌ په‌نا چه‌می سیروان بارگه و بنه‌ی به‌ عه‌رزی دادا. پاشان به‌ ده‌ستکیسی قاسید و ناردنی نامه، قه‌ومی شاره‌زوری بانگ کرد، که‌ نه‌و‌ده‌م سه‌باره‌ت به‌ زۆری خه‌لک و پاله‌وانی زۆر به‌ سه‌ر کورده‌کانیان‌دا هه‌بوو، تا سه‌ر بو شاهاشای تیران دابنوینن. نه‌وانی به‌ چاکه و به‌ دم شیرن کردن رازی کرد نه‌و تایفه‌یه فه‌رمانی سه‌رداری له‌شکری تیرانیان قبول کرد. به‌ ناردنی تفاق و نازوقه‌ دلی "باو"یان شاد کرد.

پاشان خهریکی ناماده کردنی چهك و كهل وپهلی شهر بوون. لهو سهر و بهندهدا كه پادشای ئیران بهرهو خوراسان دهچوو تهو ههواله ی پیگه یشت. به بیستنی تهو خه بهره گه لیک پهریشان بوو. زانی كه دهولتهی عهجه م لهروخان دایه. كه وته بیرری حالی خژی. نامه و ته تهریکی بۆ كورده كانی شاره زوور نارد و له نامه كه دا نووسی بووی:

شاهنشای عهجه م بۆ یارمه تی خاقانی چین و سنورداری خوراسان "ماهوری سوری" كه له پوره رده كانی دهولتهی ئیرانه، بۆ روژه لات دهچی. ئیستا واباشه كه ئیوه له جیگا و نیشتمانی خوتان به ناسوده بی دانیشن تا ته وکاته كه شهه ریاری عهجه م له روژه لاتوه بۆ لای عیراتی عه ره ب ده گهریته وه. کاتیکی پیویست بی دیسان ئیوه بۆ یارمه تی بانگ ده کا. هیندی شتی به نرخ و نایابیشی به دیاری بۆ پیاوانی تهوی نارد. خۆشی دهست به چی قوناخیک له په نای چه می ناوبراو گه رایه وه دوايه. چیا و لیژه وارینکی گه وره ی چاو پی كه وت. گوندیکی گه وره ی له بناری چیا دیت. بهره و تهو شوینه رویش. بارگه و بنه ی له نیو لیژه وار و په نا تهو گونده ی به عه رزی دادا. نازوقه و تفاقی له شگری ناماده کرد و له گه ل چه ند كه س له گه وره پیاوانی گوندی چوه باره گای "باو" له دهست تهنگی و نه بوونی جیگا عوزریان هیناوه. فه رمانده ی ئیران تهوانی باش لاوانده وه و داوای لی کردن كه له گه ل پاشا په یمان به ستن و بیته سهر تایینی زه رده شتی. گه وره و بچوکیان فه رمانی تهویان قبول کرد و ناوړگه یان درست کردن "باو" یش له سهر کیتو عیباده تخانه یه کی دروست کرد. تهوهنده له وی ماوه تا عیباده تخانه كه ته واو بوو، ناوی نرا "ناوړگه" پاشان گونده كه شی به ناوی خژی کرد و به باو ناسرا. هه تا ئیستاش هه ر به م ناوه ده ناسری. ئاشکرایه كه "پاوه یه" كورده كان وای به کار دینن.

"باو" پاش دوو مانگان باری کرد به هه موی کوردستاندا تی په ری. به گویره ی توانا خه لکی به که ره می پاشا هیوادار کرد. تا پاش مانگیک له شاری هه مه دان سهری وه ده زنا. له ویشه وه چوه ئیسفه هان و گه یشته خزمه ت پادشای عهجه م. زوری حه ول دا كه له سه فه ری خوراسانی په شیمانی کاته وه، فایده ی نه بوو. چونکه پیشتەر "باو" له گه ل "ماهوی سوری" نیوان ناخوشیان ببوو. ئاخهره كه ی قسه كانی لای په زدگرد کاریان نه کرد، تیری قهزا وقه ده ر وه نیشانه كه وت و روژگاریش چاوه

نواری بینو و بهانه‌نبوو.

ماوه‌یه‌کی پیّ چوو که بانگه‌وازی نیسلام له خوزستان و کوردستان و همه‌دان دهنگی دایه‌وه. پاشا له نیسفه‌هانش توانای به‌ریه‌ره‌کانی نه‌ما. له ریگای یه‌زده‌وه به‌رهو خوراسان که‌وته ری. "باو" له‌گه‌ل پاشا نه‌چوو و گه‌راوه مازنده‌ران که نیشته‌گی ئه‌سلی ئه‌و بوو. له‌وی دروشمی هتیریدی هه لگرت و ماوه‌یه‌ک له مالی خۆی حه‌سایه‌وه. تا ئه‌وکاته که له میژوودا گوتراوه، یه‌زدگردی شه‌هریار له خوزستان کوژرا و کارو باری ئیتران له به‌رهو که‌وت.

ولات و شاری عه‌جه‌م له به‌رامبه‌ر له‌شکری عه‌ره‌بدا بیّ مه‌تال مایه‌وه. پاشان "باو" به‌تکا و ویستی خه‌لک پاشایه‌تی ئه‌وی قبول کرد. هه‌ر وه‌ک چیروکی حالی ئه‌و له دیروک‌دا، به‌تایبه‌ت له دیروکی مازنده‌راندا که هه‌موو باسی پاشاگه‌لی "باوه‌ندی‌یه" تو‌مار کراوه. ئه‌م به‌سه‌ره‌اته سالی سی و یه‌کی کوچی، کاتی خه‌لافه‌تی عوسمان کوری عه‌فان رووی داوه. هه‌ر له‌و ساله‌شدا یه‌زدگردی شه‌هریار به‌فرمانی "ماهوی سوری" له خوزستان به‌ده‌ستی ئاشه‌وانیک کوژرا. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی مه‌به‌ستی ئیتمه راپورته‌ی حالی کوردستانه، زمان و قه‌له‌م له بیره‌ینانه‌وه‌ی ئه‌و راگرت. مه‌گه‌ر له کاتی خۆی‌دا ناوی بینین.

فەسلى دووھم

باسى گە يىشتىنى بانگەوازي ئىسلام بە كوردستان و ھاتنى سوازەي عەرەب بۆ ولاتنى كوردان و شەرى نيوان كورد و عەرەب و سەرگەوتنى عەرەبەكان.

سالى ۱۸ى كوچى ئىمام حەسەنى كورى على مورتوزا و عەولاي كورى عومەر و ئەبى عوبىدەي ئەنساڤ و سوازەي تىرى عەرەب، بە فەرمانى خەلىفەي دووھم عومەرى كورى خەتاب بۆ گرتنى ئىران وەرى كەوتن. لە عىراقى عەرەب تىپەرىن و گەيشتنە دەوروبەرى كرماشان. جەنابى ئىمام حەسەن و خەلىفەي يەمانى و قەمشى كورى عەبباس كورى عبدالمطلب بۆ گرتنى ھەمدان و رەي و مازەندەران بە لەشكرىكى ئامادە لە سوار و پىادە بەرەو مەقسەد كەوتنە رى. بەلام عەولاي عومەر و ئەبى عوبىدەي ئەنساڤ لەگەل پىنج ھەزار سوار بۆ گرتنى شارەزور روپشتن. لە سەر چەمى سىروان دا بەزىن. لە پىشدا بە ھۆى نامە و تەتەر ئەو تايەھيان بۆ ئىسلام بانگ كىرد. ئەوان قبوليان نەكرد و ئاخىرەكەي بوو بە شەر.

عەولا و ئەبى عوبىدە شەۆ لە چەمى سىروان پەرىنەو و لەوبەرى چوم بارگەو بنەيان بە عەرزى دا. دا. روژى دوايە كوردەكان لە ھاتنى ئەوان ئاگادار بوون. بە دەھەزار سوازەو ھاتنە سەريان شەر دەستى پىكرد و لە بەياني يەو تا روژئاوايە شەر بلىسەي دەدا. لەم ناوہدا ئەبى عوبىدەي ئەنساڤ شەھىد بوو.

شەو دوو لەشكر لىك جيا بوونەوہ. لەم شەرەدا عەولاي عومەر و گەورەپىاوانى عەرەب ئازايەتيان نواند. لەشكرى كوردان لە كزى دا. شەو ھىندى لەوان بلاوہيان كىرد بەياني لەشكرى عەرەب پاشماوہ كانيان پەلامار دا و لە ھىرشى ھەولەي دا رايان كىرد. پالەوانانى عەرەب وەدوايان كەوتن و سوازەو ئەسپيان وەسەرىك دەگىترا. دىھات و نىشتەگەكانيان گرت. سى شەو و روژان دەستيان لە كوشتار نەگىتراوہ. ھاوارى ژن و مندالان بۆ عاسمان دەچوو. بە زورى يان بە خوشى سەريان بۆ ئىسلام شۆر كىرد. پاشان بە فەرمانى عەولاي عومەر

لهشكري عه‌ره‌ب ده‌ستی له تالان و كوشتاري كورده‌كان هه‌لكرت. پاشماوه‌كاني قه‌وم به‌زه‌ليلی و سه‌رشمۆري له خزمه‌ت عه‌ولا له كورده‌وه‌ی خويان په‌شيمان بوونه‌وه داواي لي‌بووردنيان كرد. به قبول كردني ئيسلام ئه‌مانيان درايه. پاشان مه‌يتي ئه‌بي عويده‌يان له بناري چياكه‌ی شاره‌زور ناشت و خانويان له‌سه‌ر دروست كرد.

نوسه‌ري ئه‌م ديرانه زۆرچار چۆته زياره‌تي ئه‌و. ئيستاش شويني دانيشتنی ساداتی حوسيني و شيتخه كورده‌كاني شاره‌زوروه.

به كورتي عه‌ولاي عومه‌ر بوته‌خانه‌كاني روخاند و له جينگاي ئه‌وان مزگه‌وت و ميحرابي دانا. فيزي ياسا و شه‌ريعه‌تي محمدي كردن و بۆ ئيسلام فره پل و پای كرد. پاش دوو مانگ بو گرتني 'پاوه' كه باسمان كرد له شاره‌زوروه كه‌وته ري. له چه‌می ناوبراو په‌ريوه و روژي دووم له ليته‌وار سه‌ري وه‌ده‌رنا. له ناخافل كورده‌كاني په‌لاماردا و شه‌ر ده‌ستی پي كرد. خه‌لكي پاوه‌ش پياوانه وه‌خۆ كه‌وتن. له به‌يانپوه تا روژتاوا به‌ره‌به‌رگانيان كرد. شه‌و كه شه‌ر وه‌ستا له‌شكري عه‌ره‌ب له‌په‌ناي ليته‌واره وه‌رکه‌وتن. خه‌لكي پاوه‌ش خنده‌كيان له ده‌وري شار هه‌لكه‌ند و له سه‌ربانان مه‌ته‌ريزيان ساز كرد. گاشه‌به‌رديان له سه‌رريگاي عاره‌بان دانا و ريگايان لي گرت.

به‌ياني كه له‌شكري عه‌ره‌ب بۆ شه‌ر ناماده بوون، ئه‌وه‌مو خنده‌ك و مه‌ته‌ريز و گاشه‌به‌رده‌يان ديت، زۆر ترسان، پي‌يان وابوو له غه‌يبه‌وه ياره‌تيان بۆ هاتوه. ئه‌گينا به شه‌ويك ساز كردني ئه‌و هه‌مو مه‌ته‌ريز و خنده‌كه دژوار بوو. عه‌ولا و گه‌وره پياواني عه‌ره‌ب زۆريان هه‌ول دا كه به خوشي راويان بکه‌ن. بۆيان نه‌کرا. بيچگه له توندي و به‌رده‌باران، وه‌لامی ديكه‌يان وه‌ر نه‌گرتوه. فه‌رمانده‌ی عه‌ره‌ب تووره بوو. ته‌مري كرد له‌شكر له ئه‌سپان دابه‌زن به پييان مه‌تال هه‌لگرن و له خنده‌كان وه‌په‌رن. هه‌ر چه‌ندي به‌رد و تيريان به سه‌ردا باراندن، نه‌گه‌رانه‌وه. پاله‌وانانی عه‌ره‌ب وه نيتو شار كه‌وتن و ده‌ستيان به كوشتار كرد. خه‌لكي پاوه‌ش ده‌ستيان له گيان شوشت و پينجسه‌د كه‌سيان له عه‌ره‌بان كوشت. بۆخوشيان قه‌لاچۆ کران. لافاوی خوین له قه‌دپالی کيتو وه‌ك چۆم هه‌ستا. هه‌مويان كوژران. ژن و منداليان به نه‌سيب سوپای عه‌ره‌ب بوو.

به كورتي پاش ويران كردني خانوان و كوشتاري خه‌لك ناورگه‌ی

پاوه" شیان ویران کرد. هیندی له لهشکری عه‌ره‌ب که نه و شوینه‌یان به دل بوو، هر له وی نیشته‌جی بوون. مزگه‌وتیکی گه‌وره‌یان دروست کرد. عه‌ولای عومه‌ر به دهستی خۆی کوله‌که‌کانی چه‌قاند. به‌نده به چاوی خۆی نه‌وه‌ی بینیه‌ و له بینا پته‌و و قایمه‌کانی نه‌و ولایه‌تیه. خه‌لکی وی نه‌وه‌ی به که‌رامه‌تی عه‌ولای عومه‌ر ده‌زانن. تا ئیستا نه‌و کوله‌کانه له گنده‌لی و کرمی بوون پارێزراون.

پاشان عه‌ولا یه‌کی له کوره‌کانی مه‌عازی کوری چه‌به‌لی له پاوه دانا و خۆشی بو گرتنی به‌شه‌کانی دیکه‌ی کوردستان که‌وته ری. کوری مه‌عازی چه‌به‌ل له‌گه‌ل هیندی له‌و عه‌ره‌بانه که له پاوه مانه‌وه، ژنی کوژراوه‌کانیان داگیر کرد و مندالی زۆریان لی وه‌پاش خستن و له ده‌وریه‌ریش پتونه‌دی خزمایه‌تیان په‌یدا کرد و که‌م که‌م ئیسلام له و چیاو و لی‌ره واره‌ بلاو بووه و تائیس‌تاش خه‌لکی پاوه و ده‌وریه‌ری بنه‌چه‌که‌ی خۆیان ده‌به‌نه‌وه سه‌ر مه‌عازی کوری چه‌به‌ل و عه‌ره‌به‌کانی تر که له‌وی نیشته‌جی بوون.

به کورتی عه‌ولای عومه‌ر له ماوه یه‌کی کورت‌دا به سه‌ر دهشت و چیا‌ی کوردستان‌دا زات بوو. له گوند و ناواییه‌کان مزگه‌وت و خانه‌قای دروست کرد و له‌ویشه‌وه بو گرتنی همه‌دان و نه‌هاوه‌ند و بروجرده که‌وته ری. چونکی مه‌به‌ستی ئیمه راپورتی کوردستانه ئیتر باسی نه‌وانی‌تر ناگه‌ین.

فہسلی سی یم

دامہ زرائی تہ مارمتی تہ رده لان

له هه سوو دهور و زه مانیکدا، ولاتی کوردستان گه وره و که یخودایه کی هه بوه. به شیوهی جوژ به جوژ له دنیا دا ژیاون. تا له سهرتای ده وله تی سفاحی عه بیاسی، هه ر هه مان خوسره و ناو به حوکمی تہ بوموسلیمی به سهر تهم ولاته دا زال بوو دابی حکومت و سیاستی دامه زرائند. پاشانیش روژ به روژ عه ولاد و نه وهی پی گه یشتن، تا سالی نوسه دوسی تی کوچی سورخاب خان ناوتک له وان، قه لای پلنگانی له حاگمه کانی که له سور تستاند و له وی شاریکی دروست کرد و نیژیکه ی سی سال به سهر به خوئی رایبوارد و پاشان مرد و عه لیخانی کوری له جی تی دانیشیت. تهمیش بیست و سی سال حکومتی کرد و سالی ۹۸۳ کوچی دوابی کرد.

حکومتی هه لوخان

هه لوخان کوره گه وره ی تهور، نالای سهر به خوئی هه لکرد و تهورنده به هیز بوو که شائیسماعیلی سانی کوری تهماسی به هیچ ده زانی.

شائیسماعیل - یش له خوئی رانه دی تهم کرده وه سهزا بدا. هه لوخان روژ به روژ به هیزتر ده بوو. تا نیژیک هه مه دان و کرماشانی خستبوه ژیر ده سه لاتی خوئی.

پاش مردنی شائیسماعیلی سانی و هاتنه سهر تهختی سولتان محمدی برای، گاری هه لوخانی بروه وی پهیدا کرد. سالی ۹۹۹ ی کوچی که سالی مردن یا وه لانانی سولتان محمد و هاتنه سهر تهختی شا عه بیاسی کوری بوو، پاشایه تی تیران بوژایه وه. له شکرکی په رداخ بوو لیذانی هه لوخان تاماده کرا و به مه قسود گه یشتن و گه رانه وه.

جاری تر که له شکرکی تاماده تر له پیشو مه عمور کرا. له سنووری کوردستان که وتنه بهر شیری هه لوخان و به پرژ و بلاوی رایان کرد و

گه‌رانه‌وه. ئەم کاره‌ساته گرانی خسته سەر دلی پاشای ئێران. و که‌وته پێری روخاندنی روژگاری هه‌لۆخان. به‌ نهنی له‌ گه‌ل ئەحمه‌دخان که‌ لاویکی ویچو و ئازا بوو پێوه‌ندی گرت و خوشکی خۆی دایه. له‌ رواله‌ت‌دا نامه و خه‌لاتیشی بو هه‌لۆخان نارده‌ قه‌لای پلنگان. له‌ نامه‌که‌دا هه‌مو لوتفی شایانه‌ی نواندبوو، هه‌روه‌ها داوای چاوپێکه‌وتنی کردبوو.

هه‌لۆخان وه‌ک پتیوست بوو ته‌ته‌ری لاوانده‌وه و چاکه‌ی له‌ گه‌ل کرد. له‌ پارچه و شتی کوردستان ته‌وه‌ی شایه‌نی نه‌و بوو دایه. شتی به‌قیمه‌ت و عه‌نتیکه‌ی وه‌ک نه‌سپی عه‌ره‌بی و چنراوی کوردی بو شاعه‌بیاس نارده‌. سه‌باره‌ت به‌ پیری و بی تاقه‌تی له‌ چون داوای لی‌پوردنی کرد.

پیاوی شاعه‌بیاس له‌ گه‌رانه‌وه‌دا باسی توانا و جه‌لاله‌تی هه‌لۆخانیا ن بو گێراوه. پاشا جارێکی دیکه‌ش هه‌ر به‌و کابرایه‌دا نامه‌یه‌کی دیکه‌ی بو نارده‌. له‌ نامه‌که‌دا بۆی نووسی: چونکه‌ له‌به‌ر پیری ناتوانی بیی، کوره‌گه‌وره‌که‌ی خان ئەحمه‌دخان که‌ شایه‌نی لوتفی پاشایه‌ بو باره‌گای بنیری. پاش گه‌یشتنی نامه‌ هه‌لۆخان له‌ گه‌ل گه‌وره‌پیاوانی ولات ته‌گبیری کرد. بیجگه‌ له‌ نارده‌نی کوری چاره‌یه‌کی تر نه‌بوو. به‌ داب و ده‌زگایه‌کی رازاوه‌ بو باره‌گای شای نارده‌. کاتی خه‌به‌ری هاتنی خان ئەحمه‌د به‌ پاشا گه‌یشت گه‌وره‌ گه‌وره‌کانی ده‌وله‌تی بو پیشوازی نارده‌ له‌و په‌ری مه‌زنه‌تی و شکودا هینایانه‌ شاری و که‌وته به‌ر لوتف و میه‌ره‌بانانی شا. خان ئەحمه‌دخان پیاویکی شیرین په‌یف و خو‌ش ئەخلاق و ئازا بوو. له‌ بواری کوشنی به‌ر و شیر و سوارچاکی له‌ خزمه‌ت شا هونه‌ری نواند. روژ به‌ روژ لای شای پله و پایه‌ی ده‌چوه‌ سه‌ری و ده‌که‌وته به‌ر که‌رمی پاشا. وای لی‌هات که‌ به‌گم خاترونی خوشکی شای که‌ به‌ کلاو ئالتون ناسرابوو، لی‌ ماره‌ بکری. نیزیکه‌ی دوو سال له‌ خزمه‌ت پاشای ئێران مایه‌وه. ئاخه‌ره‌که‌ی گه‌وره‌پیاوانی باره‌گا وایان به‌ باش زانی که‌ فه‌رمانی حکومه‌تی کوردستان به‌ ناوی خان ئەحمه‌د خان بنوسن.

باسی گه‌رانه‌وه‌ی خان ئەحمه‌د خان بو کوردستان و

روونکردنه‌وهی حالتی نه‌و

خان نه‌حمه‌دخان به خه‌لآت و نیشان‌ه‌وه گه‌رایه‌وه بو کوردستان له ری‌وه چوه لای باوکی و کهره‌م و لوتفی شاعه‌بباسی بو باس کرد. هرچهند هه‌لوخان هه‌مووی به مکر و فیل و درو ده‌زانی، به‌لام له‌به‌ر خاتری کوره‌که‌ی خوژی نیشان‌دا. چهند شه‌و و روژ شایی و زه‌ماوه‌ندی گیرا و خه‌لکی نان‌دا. گه‌وره‌پیاوانی کوردی بو شایی بانگی کرد و فه‌قیر و هه‌ژاری نان‌دا و دیاری نه‌سپ و جل و به‌رگی دا به ریش‌چه‌رموک و گه‌وره‌پیاوان.

پاش شایی و زه‌ماوه‌ند که‌وته بیرى نه‌زم و ری‌ک و پیکی کاری ره‌عیه‌ت و له‌شکر. به‌لام خان نه‌حمه‌د خان روژ به روژ پتر ده‌ستی له کار و باری ولات وه‌رده‌دا و به گوژره‌ی فرمانی شاعه‌بباس ده‌بویست باوکی له کاری سیاست دووربخاته‌وه و خوژی حکومت بگریته ده‌ست. به دزی کاربه‌ده‌ست و گه‌وره‌پیاوانی ولاتی بو لای خوژی راکیشا. هه‌لوخان هه‌ستی به‌و کاره کرد و له لاوه کوره‌که‌ی له‌م خه‌یاله ناگا کرده‌وه. به‌لاتاو تیی گه‌یاند که ده‌ست له‌و کاره هه‌لگری. به‌لام فایده‌ی نه‌بوو. تاخه‌که‌ی له شوینتیک به‌ندی کرد. چهند روژیک چاوی به باوکی نه‌که‌وت. ته‌واو شیرزه بوو. تکاکاری ناردن و لینی خوژشبوو. دووباره ناشتی کرده‌وه و نه‌مری کرد که بیجکه له کاری شهراب و راو، خان نه‌حمه‌د خان خوژی ده‌هیچی تر نه‌گه‌یینی.

به‌لام خان نه‌حمه‌دخان هه‌میشه له‌گه‌ل گه‌وره‌پیاوانی ولات به مه‌یل و موحبیه‌ت ده‌ژیا. خه‌لکی به خه‌لآت و دیاری ده‌لاوانده‌وه، به جوریک که خه‌لک رووی تیده‌کرد و خوژیان ده‌بویست.

له‌ولاشه‌و هه‌لوخان به فیز و لوت به‌رزى ده‌ژیا و توند و تیژی ده‌کرد و به چاوی سووک ته‌ماشای گه‌وره‌پیاوانی ده‌کرد. خه‌لک لینی نارازی بوون، تا له نه‌کاو له باوکی راه‌ری و ده‌ستی پی له کاری حکومت هه‌لگرت له جی‌یه‌کی خوژ دا‌یناو خوارده‌مه‌نی و جی و بانی باشی بو ئاماده‌کرد و خوژی حکومتی گرته ده‌ست. نامه و پیشکیشی بو شای نارد و له کرده‌وه‌ی خوژی ناگاداری کرد. شا‌عه‌بباس فره شاد و که‌یف‌خوژ بوو. نه‌سپیکى به‌زین و به‌رگی جه‌واهیربه‌ند و شیرى جه‌وه‌ردار و جلی زیر دروی به خه‌لآت بو نارد. ته‌ته‌ره‌که‌شی به نه‌سپ و لبباس خه‌لآت کرد و هیندی ئالتوون و پاره‌شی بو خوشکی

به كورتی خان نهحمه دخان ماوهی سی سال هه ر ئاواى رابوارد و هه ر سی مانگ جارئك ده چوه لای بابی و له كرده وهی خۆی په شیمان ده بووه به عوز رهینانه وه دلی باوکی راده گرت. به لآم هه لۆخان له نهنجاسی كار و تیكچوونی ده ولت به دهستی عهجم، خه مبار بوو. هه میشه ده یگوت: "تهی روله من نه وهنده دلم به حكومت كردنه وه نییه دیاره میراتی باوك به كور ده گات. به لآم زۆر ده ترسم كه تو په رده له سه ر كاری كوردان لابه دهی و ده سه لاتی ده ولته تی ئیران به سه ر ته م موك و ولاته دا به سه پیتی. نهنجاسی ته م كاره له شه رزه یی به ده ر شتیکی تر نییه.

چه ند مانگیکی پی نه چو، هه لۆخان تووشی نه خۆشی مه رگ بوو و له جی دا كه وت. كاتیك زانی هه لناستیته وه، كوره كانی خۆی له گه ل كه و ره پیاوانی ولات بانگ كرد. هه مویان هاتنه بن سه ری، چاوی هه لینا و به خان نهحمه خانی گوت: ئیستا من ده سرم، چه ند وه سه یه تیكم بۆ تو هه یه. ده بی له و قسانه تی نه په ری. یه كه م نه وه یه كه ریژ و حوره ته تی دین رابگری و له گه ل خزم و كه س و كارت چاكه بكی. وریا به نه و كه سه ی واز له خزم و كه س دینی به مراد ناگات. چاوه دیری خزم و كه س و كارت به واجب بزانه. نه و خه لكه ی كوردستان وه ك كراسی ئیمن چاك و خراب، نه پین و ئاشكرا لایه نگری تۆن. نه گه ر به هه لكه وت دوو رویی له وان سه ری هه لدا لی یان مه گره، چونكه كاتی هاتنی به لآ له به خشینی گیان و مالیان درخی ناكه ن. رۆله زۆر چار گوتومه، ریگای له شكری ئیران مه ده و هه میشه به به خشینی مال دلی پاشا رابگره و به گوتره ی توانای خوت راستیتی له گه ل بلی. نه وه ی گوت و ته واو بوو. نه و رووداوه سالی ۱۰۱۴ كۆچی قوما.

هه لۆخان پیاویکی ژیر و خاوه ن را و سه خی و خۆش گوفتار بوو. به لآم له تاخری حكومه تدا تووشی فیژ و لوت به رزی بوو. بۆ تاوانیکی كه م سه زای دیاری ده كرد. خه لك لیتی دور كه وتبوونه وه و دلیان ره نجا بوو. له سه ر دینی ئیسلام و ئایینی سوننی پی داگر بوو. له گه ل جه ماعه تی شیعه ده مارگیری هه بوو. ریگای نه ده دان پی ده موكلی نه و بنین. كاتیك كه بیستی خان نهحمه دخان خوشکی پادشای هیناوه و كومه لێك قزلباشی له گه ل هاتوون، گوتی: "انا لله و انا الیه راجعون"

چونکه زوری پی ناچیت که بانگی رافزی له کوردستان بلاو ده بیته وه. خان ئهحمه دخان به داب و رهسمی پاشایان باوکی به خاک سپارد. چوار مانگ تازی به بو راگرت. پلنگان له بهر هاتنی گه وره پیاوانی دونیا وهک شاری گه وره لی هاتبوو. هه موو روژی به گویره ی دابی عه شیره تی نان و خوانی ددها به هه تیو و فه قیران. له لایه ن شا عه بیاسه وه ته ته ریک به خه لاتی گران قیمه ته وه گه یشته لای خان ئهحمه د خان و بو کورمکانی دیکه شی.

پاشان خان ئهحمه د خان له سه ر ته ختی حکومت دانیشته. سه رتای سالی ۱۰۱۵ باره گای حکومتی له قه لای پلنگانه وه بو چپای حه سه ناوا گواسته وه که ئیستا فه رسه خیک له شاری سه نه دووره. جیگایه کی به رزه و به سه ر ده شتی گاورددا ده روانی و دوو ناوی به ویدا هیناون. خان ئهحمه د خان به تیکوشانیکی زور ئه و شوینه ی ناوه دان کرده وه و به ناوی کوری خو ی کرد. که ناوی حه سه ن خان بوو و له "تاریخ الاکراد" دا باسی کراوه.

کاتی که پاشایانی بابان حکومتیان له ق بیوو، خان ئهحمه د خان هیندی ولاتی ئه وانی په لامار داو و پاله و جوتیاری ئه و تایفه ی بو ناوه دان کردنه وه ی قه لای حه سه ناوا ده هینا. تا چپای ناوبراو وای لی هات بو دانیشتن بیی. نئیریکه ی دوو هه زار مال له وی نشته جی بوون. وهک بلین پاش چوار سال خان ئهحمه د خان تووشی شه راب خوار دنه وه و رابواردن بوو له گه ل جوان چاکانی له ش و لاز زیوین. به گم خاتوونی ژنی ناسراو به کلاو ئالتون ئه وه ی بیسته وه و و نامه یه کی بو شای نووسی. خو شی له گه ل لاوئیک به ناوی یوسف که له جوان چاکیدا به ناویانگ بوو، ده ستی تیکه ل کرد و له فرسه تدا ده ی برده کن خو ی. ئه م لاوه یه کی له گورانی بیژانی مه جلیسی خان بوو و جار جاره له دیوی ژووری ناماده ده بوو.

ورده ورده چپروکی دلداری به گم خان له گه ل یوسف گه یشته نیو خه لک و له کوچه و کولانان دهنگی دایه وه. ئاخیره که ی خانیش بیسته وه. یوسف خو شی چهند گورانی به ناوی کلاوئالتون بلاو کرده وه. له بهر بی عه قلی و ئاگری ئه فین جار و بار له کن دوسته کانیشی ده یگوت.

شه ویکیان له سه رخو شی دا له کن خان ئهحمه دخان شیعره کانی

خوینده‌وه. به دهنگیک که بیسه‌ره‌کان واقیان ورما. ته‌حمه‌دخان شک و گومانی لی وه راستی گه‌را. هرچهند شه‌یدای جوانی و هه‌ستان و دانیشتنی یوسف بوو. به‌لام پاسداری ده‌زگای پاشایه‌تی چاوی خوشه‌ویستی دروو. نیوه شه‌و نه‌مری کرد هه‌ر ته‌وده‌م له داری بده‌ن و تهرمه‌کشیان له نیو چینی دیواردا شارده‌وه.

روژی دوابی کلاوالتون له کرده‌وه‌ی میر ناگادار بوو. فره‌خه‌مبار بوو، به‌لام له‌ترسی ریسوایی ده‌نگی نه‌کرد. روژ به روژ له‌گه‌ل خان نیوانی ناخوشتتر ده‌بوو. کاتیک ویستی میرده‌که‌ی ده‌رمانداو بکا یه‌ک له قهره‌واشه‌کان پتی‌زانی و دایکی خانی ناگادار کرد. پاشان زور به وریایی و له‌سه‌ر هه‌ست ده‌ژیا، نه‌ی‌ده هیتشت تخون خواردن و خواردنه‌وه بکه‌وی.

شاعه‌بیاس به‌و کاره‌ی زانی و خوشکی بو پی‌ته‌خت بانگ کرده‌وه . خان ته‌حمه‌دخان به‌ ده‌زگا و ده‌بده‌به‌ به‌ری پی کرده‌وه. به‌ کورتی خان ته‌حمه‌دخان ۲۸ سال به‌ سه‌ر کوردستاندا حکومه‌تی کرد و چونیه‌تی کاری نه‌و له "تاریخ الاکراد" دا نووسراوه. له سه‌رمه‌رگی دا سوله‌یمان خانی کوری له‌جیتی خو‌ی دانا و کوچی دوابی کرد.

باسی حوکمرانی سوله‌یمانخانی کوری خان ته‌حمه‌د خان.

له‌ تاخری سالی ۱۰۴۴ سوله‌یمان خان بوو به‌ حوکمرانی گشتی ولاتی کوردستان. به‌گویره‌ی داب و ره‌سی باب و باپیرانی بره‌وی به‌ کار و باری ولاتدا. نه‌و لاوتیکی فره‌ دلیر و جوامیر و شه‌رکه‌ر بوو. کاتی خو‌ی به‌ راوی پلنگ و حیوانی درنده راده‌بوارد. که‌متر وه‌دوای هه‌رزه‌کاری و رابواردن ده‌که‌وت. له‌گه‌ل تخه‌لکی بیگانه فره‌ خوشره‌فتار و پرووخوش بوو. له‌ سالی دووه‌می حوکمرانی دا گوندی سنه‌ی کرده پی‌ته‌خت که‌ ئیتستا شاریکی گه‌وره و جینگای سه‌روکایه‌تی ولاتی نه‌رده‌لانه. شاری سنه له‌ سالی ۱۰۴۶ ی کوچی دانراوه. شاعیره‌کانی نه‌و دم میژووی نه‌و شاره‌یان به‌ "غمبا" داناره. شوینه‌وار و بنا و بنایه‌ته‌کانی نه‌و شاره، ئیشه‌لا له‌کاتی خویدا ده‌نووسرین.

سالی ۱۰۴۷ سوله‌یمان خان سه‌بازه‌ت هاوسه‌ی‌تی و پیکه‌وه نووسانی سنوو له‌گه‌ل خالیدخانی حاکمی بابان کیشه‌ی لی په‌یدا بوو و کار که‌وته شهر. له‌ سه‌حرای مه‌ریوان له‌ روخی به‌حر له‌ به‌رامبه‌ری

یهك راپوهستان، له هه رتك لا خلكيكي زور كوژرا، تاخره كهي خالد پاشا سره كوت و سوله يمان خان بهر و سنه و چيای حه سه تاوا رای كرد. هيندي له خاكي كوردستاني نه رده لان وه گير بابان كهوت. به كورتي سوله يمان خان پاش بيست سال حكومت كوچي دوايي كرد و حه سه ن خاني براي بوو به حوكمراني ولات.

باسي حكومه تي حه سه ن خاني كوري خان نه حه مه دخان.
سالي ۱۰۶۵ حه سه ن خان له سهر ته ختي حوكمراني دانيشت. شوينه واريكي واي له پاش به جي نه ما كه به كاري نووسين بيت. ته نيا ثاوه داني شاري سته ي تزتيك زياتر كرد. پاش چوار سال كوت و پر كوچي دوايي كرد. له پلنگان تهرمه كه يان به خاك نه سپارد. گوره پياواني كوردستان خسروخاني كوري سوله يمان خانيان كرد به حاكم.

باسي حكومه تي خسروخاني كوري سوله يمان خان
پاش سردني مامي، خسروخان بوو به ميرانگري مولكي بابي. نه و پياويكي هيندي و له سهر خو بوو. بو ثاوه داني شاري سنه ته واو تيده كوشا. له سهر ته پولكه يه كي نيو شار باره گايه كي حكومه تي دروست كرد كه له په ناكاني قايم و پته وه. حاكم گلي نه رده لان هه ريه كهي شتيكيان لي زياد كرده. به گشتي به قه ده شتا هزار تمن، ئالتوني لي خه رج كراوه. ئيستا گوندي سينه بوته شاريكي گوره و به سنه ناويانگي كرده كه ده بيته سندنج. ئيستا كه سالي ۱۲۸۵ نيزيكيه ي پينج هزار مال له و شاره دا ده زين، گه ليك باخ و خانويه رهي به رزي هه يه به گشتي خسروخان له گه ل ره عيه ت و له شكري ولات. ره فتاريكي باشي هه بوو. هه ميشه به ناردني دياري باش و به ترخ دلي شاهه بياسي دووهم پاشاي ئيراني راده گرت. شازده سال له وپه ري سه ربه خو يي دا حكومه تي كرد و پاشان نه مري خواي به جي هينا و مولكي بو خان نه حه مه دخاني دووهمي كوري خو ي به جي هيشت.

باسي حكومه تي خان نه حه مه دخاني كوري خسروخان.
خان نه حه مه دخان سالي ۱۰۸۱ له سهر كورسي حوكمراني دانيشت. پياويكي جوامير و سه خي ته بع بوو. ده ستي له نووسيني شيعر و

به‌خشان‌دا هه‌بوو. به به‌خشینی مأل و شت، چاك و خه‌راپی رازی گردبوو. نامه و دیاری و پیشکیشی بۆ شناس وله‌یمانی سه‌فه‌وی نارد. شه‌یتان و شوفا‌ری باره‌گا به دلیان نه‌بوو و ته‌تیریان به‌دیاری‌یه‌وه نارد‌ه‌وه.

خان نه‌حمه‌دخان به ناچاری له‌گه‌ل ده‌وله‌تی عوسمانی رێك كه‌وت. له‌گه‌ل سوله‌یمان‌پاشای بابان بوو به یه‌ك و له شای ئیران یاخی بوو و تا نئیزیک هه‌مه‌دان و کرماشانی خسته ژیر ده‌سه‌لاتی خۆیه‌وه. که‌وره‌پیاوانی باره‌گای شاسوله‌یمانی سه‌فه‌وی، وایان به باش زانی که به‌بی شهر و کیشه دلی خان نه‌حمه‌دخان بده‌نه‌وه و نیتوانی له‌گه‌ل ده‌وله‌تی عوسمانی تێك بده‌ن. پاشان سوله‌یمان‌پاشای بابان سه‌رکوت بکه‌ن. چونکه لێدانی هه‌رتکیان دژوار بوو. به شیوه‌ی جوړ به جوړ خه‌لات و دیاری و فرمانیان بۆ خان نه‌حمه‌دخان نارد. به حوکمی نه‌وه سروف عه‌بدی چاکه‌یه له‌گه‌ل ده‌وله‌تی عه‌جه‌م ناشتییان کرده‌وه. سوله‌یمان‌پاشای بابان له‌و کاره‌ی نه‌و ناره‌حه‌ت بوو، له‌گه‌ل دووه‌زار سوار رووی کرده‌سنووری نه‌رده‌لان. دیت‌هات و ناوچه‌ی نه‌رده‌لاتی خسته ژیر ده‌سه‌لات. له‌ولاشه‌وه خان نه‌حمه‌دخان به شه‌ش‌ه‌زار سوار و پیاده‌وه بۆ پیشوازی شهر چوو.

له‌ په‌نا گۆلی مه‌زیوان شهر ساز بوو. قاره‌مانانی بابان وه‌ك روسته‌می داستان و سامی نه‌ریمان له‌شکری نه‌رده‌لانیان په‌لاماردا. تالاهه‌لگریان به تالاهه‌ خسته سه‌ر زه‌وی و له‌شکری له‌به‌ر یه‌ك بلاو بوو، مه‌یدانیان به‌جی هیتشت. خان نه‌حمه‌دخان که وه‌ك پلنگ و ابوو ماوه‌یه‌ك خۆی راگرت و پاشان نه‌ویش رای کرد و به‌ره‌و ولاتی خۆی رینگای داگرت. له‌شکری بابان وه‌دوایان که‌وتن. خان نه‌حمه‌دخان تا په‌نا شاری سنه له‌هیچ کوئی خۆی نه‌گرت. له‌شکر که‌وت نیتوشار. له‌نیتوشار بوو به‌ شین و شه‌پور. چونکه زۆر که‌س له‌ که‌وره‌پیاوان کوژراو و بریندار بپوون. له‌ولاشه‌وه سوله‌یمان‌پاشا به سه‌رکه‌وتن و به تالانیککی زۆره‌وه به‌ره‌و ولاتی خۆی که‌رایه‌وه. چهند حاکم و پیاوی خۆی له‌سه‌ر چهند ناوچه‌ی کوردستان دانا. نووسه‌ر ئیشه‌لا له‌ کاتی باسکردنی شه‌ری روسته‌مخانی سوپاسالاری شاسوله‌یمانی سه‌فه‌وی له‌گه‌ل سوله‌یمان‌پاشای بابان له‌ کاتی راپورتی کوردستانی بابان‌دا به دریزی ده‌ینووسم.

ئیتسا بچینه سه‌ر چپروکی نه‌رده‌لان. پاش نه‌م کاره‌ساته،

خان‌نهمه‌دخان پاشماوه‌کانی قهومی به به‌خشینی مال و دیاری زور شاد کرد. به پیارمته‌تی روسته‌مخانی سوپاسالار، خاکی داگیرکراوی نه‌ستانده‌وه که له جیتی خۆی‌دا باسی ده‌کری. ماوه‌ی بیست و هه‌شت سال له‌سه‌ر هه‌مو ولاتی کوردستاندا حرکمرانی کرد. له سه‌ره‌مه‌رگدا، ولاتی به ره‌زاقولیکانی کوره‌گه‌وره‌ی نه‌سپارد و بۆ خۆی بۆی ده‌رچوو. ره‌زاقولیکان سالی ۱۱۰۹ی کۆچی بوو به حاکمی کوردستان. نه‌و لایکی جوامیر و زمانزان بوو. گه‌وره و بچوکی ولاتی له خۆی رازی کرد‌بوو. به ناردنی دیاری و پیشکیش دکی گه‌وره‌پیاوانی باره‌گای شاسولتان‌حوسینی سه‌فه‌وی راگت‌بوو. کاتی له‌باره‌ی مولک و ولاته‌وه ناسوده و دلنیا بوو، ده‌ستی کرد به رابواردن. مه‌جلیسی هه‌میشه به کچی جوان و چاوکال ده‌کرد به به‌هه‌شتی به‌رین. شه‌و و رۆژ له‌گه‌ل شه‌راب و ژنی به‌ژن و بالا جوان رای ده‌بوارد. پاش چارده‌سال به نه‌خوشی ماخولیایی (شیتی) بۆی ده‌رچوو.

هه‌باس‌قولیکان په‌کیتک له ناموزاکانی بوو به حاکم. نه‌ویش هونه‌ریکی نه‌بوو. نات‌بایی که‌وته ولات. خانه‌پاشای کوری محمد‌پاشای بابان بۆ گرتنی نه‌رده‌لان به له‌شکرینکی په‌رداخه‌وه به‌ره‌و سنووری مه‌ریوان که‌وته‌ری. چونکه به‌ربه‌ره‌کانی نه‌کرا، به خیرایی تا پینج فه‌رسه‌خی شاری سه‌هات. گه‌وره‌پیاوانی کوردستان بۆ پارێزگاری مال و سامانی خۆیان که‌وته به‌ر فه‌رمانی خانه‌پاشای بابان. سه‌ید و زانا و شیخ چوونه‌ پینشوازی و به ده‌زگاو ده‌بده‌به هینایانه نیو شار.

باسی حکومه‌تی خانه‌پاشای بابان له کوردستانی نه‌رده‌لان. سالی ۱۱۲۴ی کۆچی خانه‌پاشا بوو به نه‌میر و حوکمرانی کوردستانی نه‌رده‌لان. له‌سنووری که‌رککه‌وه تا پینج فه‌رسه‌خی مه‌ریوان که‌وته ژیر ده‌سه‌لاتی نه‌و. مروئینکی ئازا و ره‌شید و سه‌خی بوو. گه‌وره‌پیاوانی ولاتی به به‌خشش و چاکه دلخۆشی دایه‌وه. دادپه‌روه‌ری په‌ره پیندا و دکی گه‌وره‌و بچوکی رازی ده‌کرد. خه‌لک له‌سه‌رده‌می حکومه‌تی نه‌ودا سه‌سابوونه‌وه. سه‌پاره‌ت به شپ‌زه‌یی بار و دۆخی سه‌فه‌وی و ده‌وله‌تی ئیران و ده‌سه‌لاتی نه‌فغانه‌کان، که‌س نه‌بوو ده‌ستی وه‌به‌ر بیتی. ناوبراو به ئیراده و شیلگیری حکومه‌تی ده‌کرد. گه‌لا‌ه‌ی خانوبه‌ره و بنای دارشت. مزگه‌وت و مه‌درسه‌ی له‌و شاره‌ دروست

کرد و چوار سال له سنه مایه وه. له بهر نه وهی ترسی له نهحه دپاشای حاکمی به غدا هه بوو، نهیتوانی بمینیتیه وه. عه لیخانی کوری کرد به حاکم. خووشی بو ولاتی بابان گه رایه وه. ته گبیری کار و باری نهه ولاتی به باپیره گه وره نووسه ره سپارد.

عه لیخان سه ره رای هه رزه کاری و ته منی کهم قهت وه دوای رابواردن و کاری ناحهز نه کهوت. ژییانی خوئی له گهل زانا و شاعیران ده برده سه ره. له وه سه ره مه دا شیخ نهحه دی مه ردوخی خاوه نی زانستی نه سته ره ناسی بوو. عه لیخان لای نهه و فیری زانستی نه سته ره ناسی (اسطرلاب) بوو. گه وره پیاوانی ولات له کار و کرده وهی جوامیرانه ی نهه و گه لیک شاد بوون. ده سال بهم جوړه تی پهری. تاسالی ۱۱۳۴ ی کوچی نایانگی توانا و دهسه لاتی نادرشای نه فشار که سوپاسالاری شا ته هماسبی سه فهوی بوو گه یشته ولات. له ولاشه وه خانه پاشای باوکی عه لیخان کوچی دوایی کرد. عه لیخان له ترسی دهسه لاتی بیگانه به سه ره ولاتی باباندا، خوئی گه رایه وه. شاعه بیاسی سه فهوی به راویژی سوپاسالار، هه باس قولیخانی نه زده لانی نارده کوردستان. چرای بوونی نه زده لان دیسان گه شایه وه. به لام هه باس قولیخان زور نه ژیا و رووی کرده دنپای دیکه. سوپانویژدی خانی کوری له جیبی نهه بوو به حاکم.

هاتنه سه ره حوکمی سوپانویژدیخان له شاری سنه ی کوردستانی نه زده لان.

سوپانویژدیخان سالی ۱۱۳۵ ی کوچی بوو به حوکمرانی نه زده لان. پیاویکی عابد و به دین بوو. به گویره ی یاسای کوردی و خپله کی ده بزووته وه. به لام بو پهره پیدانی شاری سنه و ناوه دانی باره گای حکومت هه ولی نه دا. چوار سال پاش هاتنه سه ره حوکمی نهه و نادرشای نه فشار پاش کوشتنی توپال عوسمان پاشای فرماندهری ده ولته ی عوسمانی له په نا کهرکوک بو شاری سنه گه رایه وه. له کوشکی روو به شمالی نیزیکه ی باره گای نهه وی که نیزیکه ی بیست گه ز دریش و دوازه گه ز به رین بوو، دابهزی به سوپانویژدی خانی گوت: "کوشکی تو زور گه وره یه. لایه کی بو من بی و لایه کی دیکه شی بو تو" لهم کاته دا ماوه یه که به سه ره نهه روو داوه دا تیپه ریوه، بناخه ی نهه کوشکه

ده یا نو گهزی هر ماوه. له نهخش و نیگاری دیواری شکاو و روخواوی شوینه‌واری عه‌جه‌م ده‌دیتری.

سویحانوژدیخان پاش هه‌شت سال حکومت ئه‌مری خواوی به‌جی هینا. خان‌نه‌حمه‌دخانی برزازی له جی‌بی ئه‌و دانیش‌ت. یازده سال حوکمرانی کرد و مرد. حکومتی کوردستان وه‌ک میرات بو‌ خسروخانی کوری به‌جی‌ما.

باسی حکومتی خسروخانی کوری خان‌نه‌حمه‌دخان.

سالی ۱۱۵۰ له‌سەر کورسی حوکمرانی دانیش‌ت. پیاویکی ده‌رویش سیفت و ئه‌خلاق باش و سه‌خی و جوامیئر بوو. ئیژن له‌همو ته‌مه‌نی‌دا کراسی زیادی نه‌بووئه‌گه‌ر به‌هه‌لکه‌وت جلیکی باش و به‌نرخیان بو‌ هینابایه‌هر ده‌ست به‌جی ده‌یبه‌خشی به‌نوکه‌ره‌کانی کوردستان. له‌نیو کورده‌کاندا به‌'خان‌ده‌رویش' ناو‌نرابوو.

له‌سه‌رتای حوکمرانی‌دا ده‌سه‌لاتی مولک و مالی دا به‌برایم‌به‌گی وه‌کیل که له‌شوینی خۆی باسی ده‌کری. سالی‌ک به‌سه‌ر حکومتی ئه‌ودا تیپه‌ری بوو برایم‌به‌گ به‌ده‌ستی ریگران کوزرا. همه‌ره‌شیدبه‌گ له‌جیگای بابی دانیش‌ت. به‌لام له‌به‌ر هۆیه‌ک له‌هۆیه‌کان له‌گه‌ل خسروخان نیوانی تیک‌چوو. به‌ناچاری له‌گه‌ل عی‌ل و عه‌شیره‌تی خۆی روی کرده‌لورستان و ماوه‌یه‌ک له‌نیو تایفه‌ی فیللی‌دا به‌نهیتی ده‌ژیا.

تایفه‌ی فیللی به‌'توشمال' ناویان ده‌برد، وایان ده‌زانی که که‌یخودای عیله. شیوه‌ی ژیان و به‌ریچوونیشی هر وه‌ک ژیانی مه‌ردار و خیتله‌کیان بوو. ماوه‌ی سال و نیویک هر به‌م شیوه‌یه له‌نیو لوره‌کاندا مایه‌وه. له‌م ژیانه‌فره‌جارت و ناره‌حت بوو. چاره‌روان بوو نه‌جاتی بی. له‌و سه‌ر و به‌نده‌دا خه‌به‌ری کوشتنی نادرشای ئه‌فشار بلاو بووه. به‌حوکمی همه‌ره‌شیدبه‌گ، دار و ده‌سته‌که‌ی که‌زوربه‌یان له‌جلی به‌شم و که‌پنکی دابوون، له‌په‌ر به‌جل و به‌رگی رازاوه و به‌چه‌ک و نفاقی په‌رداخوه له‌نیو ره‌شماله‌کان هاتنه‌ده‌ر و سی‌سه‌د سواری چه‌کدار له‌خزمه‌ت وه‌کیل راه‌ه‌ستان. لوره‌کان که‌ئه‌وه‌یان بینی ترسان و له‌یه‌کیکیان پرسی: 'توشمال' ئه‌و ده‌زگا و ده‌به‌به‌ی له‌کوی هیناوه؟ کابرا له‌ولامدا گوتی ئه‌و 'توشمال' نییه، ئه‌وه همه‌ره‌شیدبه‌گی وه‌کیله

که تا ئیستا نه تان ناسپوه.

سه روکاني لور سهريان سوړما و له وه به په روش بوون که به چاوی سوکيان چاو لی کرده. ناخره که ی هه موو خان و تورشمالی لور به دیاری و پتسکیتشه وه چرونه لای وه کیل و له وهی که نه یان ناسپوه، داوای لیبور دنیان کرد. ناوبرار به گویره ی شانی هه رکه س چاکه ی له گه ل کردن.

روژی دیکه له گه ل ۳۰۰ سواره ی خوئی و هیندی نازایانی لور، به ره و کوردستان که وتنه ری. کاتیک گه یشتنه ده روپه ری سه حنه و که نگاوه ر خه به ری زانی که نه لاقولیکانی زهنگه نه هه وای پاشایه تی له سه ر دایه و به له شکره وه بژ گرتنی نه رده لآن و ده به راندنی خسروخان خوئی ناماده کرده. له ییستنی نه و هه واله فره شاد بوو. له ریگا وه په له کوه و له نیژیک نوردووی نه لاقولیکان پرسپاری حالی وی کرد. گوئیان همه ره شید به گی وه کیله و دچپته سه ر خسروخان.

نه لاقولیکان نه وه ی به فالی باش و به شانسی خوئی زانی، کوری خوئی به پیشوازه وه نارد. به ریژ و حورمه ت هینایه نیو نوردوی خوئی. هه رتکیان بژ گرتنی کوردستان هاوده ست بوون هاتن تا گه یشتنه سنووری کولیایی. خسروخان له هاتنی نه وان ناگادار بوو. له شکری نه رده لانی کو کرده وه و بژ به رگری که وت ری.

له سنووری کوردستان و خاکی کولیایی هه رتک له شکر گه یشتنه یه ک. له هه ر دوولاهه شه ر ده ست پیکرا. له م ناوه دا، تیریک وه نه لاقولیکان که وت و کوشتی کاتی له شکر سه ر داری خوئیان به کوژراوی دیت خوئیان پی را نه گیرا وه لاتن. هه رچته د همه ره شید به گک به به ریاندا گه راو هانی دان که خوئیگرن، فایده ی نه بوو. ناچار، نه ویش به دواياند. له شکری خسروخان که وتنه دوویان. خه لکیکی ژور کوژراو به دیل گیرا. به هه لکه وت نه سپی وه کیل سه رسمی دا و وه کیل که وت هه رزی. گه یشتنه سه ری و گرتیان و هینایانه لای خسروخان. هه موکه س پی و ابوو که ده ست له جی ده کیوئی. به لام به پیچه وانه کاتی وه کیل له دووره وه ده رکه رت خسروخان هه ستا و چته د هه نگاویک به پیړیه وه چوو و له په نا خوئی دانا. ده گیرنه وه ده کین گوئی: "وه کیل نه وچاوه که تو نه بینی کویره بی" پاشان نه سری کرد نه و تالانه ی له وان گیرا بوو، هه سویان وی دانه وه بیچگه له وه پینج هه زار تمه نیشی به خه لات

دایه. کاتی رویشنی خانوبه‌ره‌ی وی ویران کردبوو، نهمری کرد بوئی چابکه‌نه‌وه و له ماوه‌ی شه‌ش مانگه ئاوه‌دانیان کرده‌وه. پاشان خسروخان هاته‌ماله‌که‌ی نه‌و. چارپیان کیتشا و خه‌لك کۆ بوونه‌وه. سه‌رله‌نوئی وه‌کیلی کرده‌وه پیشکار و به‌رپرسی هه‌موو کوردستان. به‌بی ئیمزای نه‌و هیچ که‌س ترانای هیچی نه‌بوو.

به‌کورتی خسروخان حکومه‌ته‌که‌ی فره‌قه‌وی بوو. لافی سه‌ربه‌خوئی لیده‌دا. له‌گه‌ل پاشای بابان نیوانی خوشبوو. له‌هه‌رتک لاوه مه‌ودای دوستایه‌تیاں پته‌و ده‌کرد. هه‌رتک تایفه ئاسوده بوون.

حه‌مه‌ره‌شیدبه‌گی وه‌کیل له‌گه‌ل نه‌حه‌مه‌دبه‌گی باپیری باوکی نووسه‌ر که له ولاتی بابان راویژکه‌ر و له جینگای وه‌کیل بوو، خزمایه‌تی کرد و خوشکی وی بو فته‌لی به‌گی کوره‌گه‌وره‌ی خواست. که له پاشان باسی ده‌کری. به‌م هه‌زه‌وه کار و باری حه‌مه‌ره‌شیدبه‌گ ته‌واو قایم بوو. به‌سه‌ر ته‌واوی کوردستانی نه‌رده‌لان و باباندا حوکمران بوو.

خسروخان له ئاوه‌دانی شاری سنه و باره‌گای حکومه‌تیدا فره‌شینگیر بوو. کۆشک و قه‌لای رووبه‌روژه‌لاتی دروست کرد که به "خسرویه" ناویانگی کرد. که ئیستاش هه‌روا به‌رقه‌رازه. پاش چوارسال حکومه‌ت، جه‌عفه‌رخانی زهند که ئیدعای پاشایه‌تی ئیرانی ده‌کرد له ئیسفه‌هانه‌وه بو دلدانه‌وه‌ی خسروخان هاته‌مه‌دان. نه‌و ده‌م خسروخان والی کوردستان بوو. گه‌وره‌پیاو و پاله‌وانی به‌سه‌ر هه‌موو نه‌میره‌کانی ئیراندا هه‌بوون جه‌عفه‌رخان به‌نامه و ته‌ته‌ر داواوی لیکرد که بچینه‌لای.

خسروخان له‌گه‌ل گه‌وره‌پیاوانی ولات ته‌گبیری کرد. له‌گه‌ل و دژ قسه‌کران. میرزا^{۱۱۱} ته‌حه‌مدی وه‌زیر که بابه‌الباب له کوردستان خاوه‌ن پایه و ناویشان بوو - به‌سه‌رهاتی خزی و کور و نه‌وه‌ی له باسی نه‌رده‌لاندا ده‌نووسری - به‌خسروخانی گوت: خانه‌کانی زهند له عیلایه‌تیدا، هه‌میشه له حاکم‌گه‌لی کورد که‌متر بوون. بیجگه له که‌ریم خانی وه‌کیل که خوا بوو به‌رینوین و پشتیوانی و بوو به پاتشا، داوی نه‌و کور و تایفه‌ی ناکوکیان لی په‌یدا بوو، ریک نه‌که‌وتن و له هه‌موو باریکه‌وه‌وا درده‌که‌وی که تیکچوونی ده‌وله‌تی زهنديه روون و ئاشکرایه. نه‌گه‌ر چندد سالیگ که‌ریمخان شانس‌ی هه‌بوو، ئیتر بو ده‌بی خسروخانی والی کوردستان به‌ر حوکمی جه‌عفه‌رخان بی؟ نه‌م قسه‌یان برده‌لای

همه ره شهید به گه، نه ویش قسه کانی میرزا نه همه دی په سهند کرد. ناخره که ی بریاریان دا که خسروخان شهری له گه ل بکات. روژی دواپی به له شکر یکی زوره وه بو شهری جه عفه رخان که وتیری له گوندی "به هار" له دوو فرسه خی همه دان تووشی په کتر بوون. له به یانیه تا ئیواره پاله وانانی کورد و پیاوانی لور لئیکیان ده دا. له هه رتک لا خه لکیکی زور کوژران. له شکر ی کوردستان که میک به ره و کزی ده چوو. خسروخان ههستی به وه کرد. خوئی باسکی لی هه لمالی و نیتزه به ده ست هاته مهیدان. روی کرده سوارانی کوردستان و گوتی: لیره تا خاکی کوردستان پتر له چوار فرسه خ نییه نه گه ر تیره له بهر دهستی نه وانه بشکین، بیگومان وه دوامان ده که ون و لوری سه رکه وتوو به ده مارگیری مه زه بی جوقه وارمان لی ده برن. که وابوو پیاوانه وه خو که ون و شوریه ی هه لاتن مه خه نه سه ر خوتان. نه وه ی گوت وه ک پلنگی بریندار خوئی به له شکر ی زهند دادا.

کاتی گه وره پیاوانی کوردستان سه روکی خویان وه ها بینی، هه موویان به سه رگرانی وه شه ر که وتن. له شکر ی لور خویان نه گرت و هه لاتن جه عفه رخانیش که دهنگی خسروخان و غیره تی له شکره که ی دیت، ترسا و بهر له هه موان تیی ته قاند. بارگه و بنه ی پاوه تیه تی که وته ده ست خه لکی کوردستان.

خسروخان به شوکرانه ی نه م سه رکه وتنه سوژده ی برد و نه مری کرد: که س وه دوا ی را کردوان نه که وی زه همه تیان نه دهن. چونکه زوریان بریندارن و خوی تهعالا نازاری نه وانی پی خوش نییه. پاشان له وه ی به تالان وه گیری که وتبوو نه و شتانه ی باش بوون، وه ک پیشکیش له گه ل نامه ی سه رکه وتنی و به کتیک له گه وره پیاوانی کوردستان ناردی بو مازهنده ران بو باره گای محمدشای قاچار.

پاشا له بیستنی نه م هه واله فره شاد بوو. چونکه نه مانی دوژمنیکی وه ک جه عفه رخان و هاتنه ژیر باری خسروخان کاریکی گه وره بوو. له راستیدا بهخت و ئیقبالی نه م پاشایه هه ر له م کاته وه ده رکه وت. نه مری کرد که نه سپتیک به زین و بهرگی جه واهردار و خه نه جهریکی نه لماس و ده ستیک لیباسی تاییه تی خوئی به خه لات بو خسروخان بننیرن. فه رمانیکی پیروزیایی و ده ست خو شانه و سه روکایه تی ولاتی "سه نقر و کولیایی" - بو بنووسن.

پاشان قاسیده که ی بانگ کرد و له باره ی نه زمی ئەم ناوچه و سنووره هیندی راسپارده ی پی گوت و ئەویشی خه لات کرد. قاسید به خه لات و فرمانه وه هاته وه لای خسروخان.

خسروخانیش ئەحه به گی کوری حه مه ره شهید به گی وه کیلی کرده حاکی سنقر. له زه مانی حکومه تی خسروخاندا خه لکی کوردستان به ژماره زیادیان کرد و له ناسایش و ره حه تی دا بیون له سالی چل و به کی حوکرانیدا تووشی نه خوشی بوو. لوتفه لیخانی مامی له جینگای خۆی دانا و مرد.

هه رچه ند نیشانه ی گه وره یی و سه روکایه تی له نیوچاوانی ئەمانولاخانی کوری دا، دیار بوو، به لام چونکه به زیندوبی سه ری مزگینی حکومه تی دابوو به لوتفه لیخان، ئەویش سه ری بو ژگه وره یی برارای دانواندبوو، په یمان شکینی به پیچه وانه ی نه زم و داب ده زانی. کردی به حاکی گشتی کوردستان و ئەمانولاخانی کوری کرده ژیردهستی ئەو. له بنه وه ژۆر شتی له باره ی ئەمانولاخانه وه به حه مه ره شهید به گی وه کیل ئەسپارد.

خسروخان پیاوێکی تازا و ره شهید و سه خی بوو که له پێشدا باسی سه خاوه تی ئەو گراوه. له وه پهری هیدی و هیمعیه تی دا له گه ل خه لک ده بزووته وه. هه ر وه ک پاش مردنی ئەو له گه وره و بچوک، وه زیر و وه کیل که س نه ما کراسی بو له خم نه نی. نازناوی "خان ده رویش" و له سه ر مه زه بی شیععه بوو. ده لێن به سه ر شیعیریشدا ده سه لاتێ هه بوو. به لام که س شیعری وی به تراسرای نه دیوه. به کورتی دوو مانگ تازیه ی بو دانرا. برایم پاشای بابان خۆی هاته شاری ئەرده لان و له تازیه و پرسه ی ئەودا به شدار بوو.

باسی حکومه تی لوتفه لیخان

سالی هه زار و دوسه د و یه ک لوتفه لیخان له سه ر ته ختی حوکرانی دانپشت. کار و باری ولاتی به ره پێدا. حه مه ره شهید به گی وه کیلی هه روه ها له سه ر کار و باری ولات دانا.

سه رنج و بروای به پاشای ئێران (ئاغا محمدخان) هه بوو. نامه و قاسیدی بو باره گای پاشا نارد و خزمه تکاری خۆی راگه یاند. پاشاش فرمانی حکومه تی کوردستانێ له گه ل خه لات و میدالیا بو نارد.

لوتفعلیخان به دلچکی زانایانه و تواناوه سنورهکانی کوردستانی ریک و پیک کرد. له گهله پاشای بابان دوستایهتی بهردهوام بوو. له سردهمی حکومتی ئه ودا، باپیری نووسر ئه حمهدهبگی صاحبقران که پاش حکومتی بابان باسی ده کړئ، له عوسمان پاشا ترسا و به مال و مندال و کهس و کارهوه هاته ولاتی ئه وده لان. له مالی وه کیل و جیگای خوشکی بارگه و بنه ی به عرزی دادا.

لوتفعلیخان به هاتنی ئه و شاد بوو. ریزی لی گرت و رۆژ به رۆژ پتر قه دری ده گرت، به لکو دلکی له ولاتی بابان بیته وه و تایفه ی خوی بو ولاتی ئه وده لان بیئی. حمه ره شید به گی وه کیلش بو هاتنی کوردستان هانی دا، به لام فایده ی نه بوو. پاش دوو سال مانه وه له سنه، بو به غدا که رایه وه. سوله یمان پاشای والی فره ریزی لی گرت. ئیشه لا له شوینی خوی باسی ته ویش ده کړئ.

به تیکراییی لوتفعلیخان ماوه ی نو سال له وپه ری سه ره خوی دا حکومتی کرد. له سالی هه شتی حکومتی ئه ودا، حمه ره شید به ک تووشی نه خوشی گورچیله بوو. بو عیلاج چوه ئیسفه هان. له وئ هر به و نه خوشی یه مرد. دوو سال پیش مردنی به مال و منداله وه چوه حج و پاش سی مانگ ئه سری خرای به جی هینا گوره و بچوک بو تازیه دار بوون. فه تهل به گی کوره گوره ی ئه و بوو به وه کیل و کاربه دهستی کوردستان.

حکومتی حمه سنه لیخان

له ناخری سالی ۱۲۱۰ دا، لوتفعلیخان مرد و حمه سنه لیخانی کوری بوو به حوکمران. له و ساله دا ئاغا محمدخانی قاجار له قه لای شوش کوژرا. باباخان فه تهلشای قاجار بوو به پاشا. حمه سنه لیخانی کوری لوتفعلیخان بوو به والی کوردستان. چونکه له سردهمی گه مارۆی شوش دا ته ویش له گهله ئاغا محمدخان بوو و خزمهتی زۆری کرد بوو. له لای پاشا پله و پایه یه کی هه بوو. کاتیک که لوتفعلیخان مرد، وهک میراتگر بوو به حوکمران. کاربه دهستانی دهولهتی ئیران خه لات و میدالیایان دایه. به لام له ئیوان ئه و و فه تهل به گی کوری حمه ره شید به گی وه کیل دا بوو به کیشه و ناکزی. ئه وهش بوو به هوئی تیکچوونی کار و باری. حمه ره شید به ک به زیندویی سه ری کیژی

لوتفعلیخاننی بۆ محمدزهمان به گئی کوره بچکۆلهی خۆی خواستبوو. خۆشی ده بوست.

کاتیئیک همه ره شهید به گت مرد، فهتعلی به گئی کوره گه و ره ی نه و بوو به وه کیل. حه سه نعلیخان چوونکه خوشکی دابوو به محمدزهمان به گئی، ده بوست نه و بکا به وه کیل. فهتعلی به گت و برایه کانی که به گوتره ی تمه ن و لی هاتییی به سه ر محمدزهمان به گیاندا هه بوو، ناره حه ت بوون. که م که م نئیوانیان له گه ل حاکم تینکچوو. ناخره که ی نه مانولاخانی کوری خسروخانیان هه لگرت و چوونه تاران لای فهتعلیشای قاجار و کیشه یان برده لای نه و. به تیکوشانیکی زۆر فه رمانی حکومه تیان به ناوی نامانولاخان وه رگرت و به خه لات و دیاری په وه بۆ کوردستان گه رانه وه. له وه خافل بوون که بنه چه که یان به دهستی نه و نامانولاخانه له به ین ده چی.

به کورتی حه سه نعلیخان له شکرکی هه لگرت و به هیوای پشتگیری عبدالرحمان پاشای بابان روی کرده دهشتی مه ریوان. به لام نه مانولاخان ده رفتهی نه دا. به له شکرکی زۆره وه که وته دوای، له سنووری بابان گه یشته سه ری و له هه رتک لاره بوو به شه ر. حه سه نعلیخان که پیاویکی نازا بوو، تیزیک بوو له شکرکی دوژمن بشکینی، به لام قه زا و قه ده ر جۆزکیکی دیکه ی هینا بوو. له پر نه سپه که ی ده کیلی قه بریک هه لنگوت و که وت. ده وه یان دا و هینایانه گن نه مانولاخان. که دیتی هه ستاو دهستی کرده وه و گوتی: ناموزا! خسروخانی باوکم که له سه ره مرگه دا بوو، هه رچه ند میراتی باوک به کور ده گات، به لام به گوتره ی په یمانیکی له گه ل بابی تو به ستبوی، لانی منی به رداو نه وی کرد به حاکم. له ته وای حوکرمانی نه ودا من بۆ نانی شه و موحتاج بووم. به هه یج جۆر چاکه ی خسروخانی له به رچاو نه گرت. هه میشه ده بوست نه ولادی نه و نابوت بن. پاش نه وه ی ده هات بمری، دیسان ئینسانی نه بوو. توی کرد به حاکم. خوای گه و ره مافی منی داوه به من که خاوه ن مافم. ئیستاش من تر نازاد ناکه م و ده تننیرم بۆ باره گای شا تا له وی حوکمی تو بده ن.

حه سه نعلیخان گوتی: په که م نه گه ر باوکت توی به شایانی پایه ی حکومه ت زانیبا، میراتی خۆی نه ده گوری. دلره قی و له چهری توی له ئاست عه به ده کانی خۆدا زانی بوو. هه رله به ر نه وه باوکت منی له جیگای

خۆی دانا. ههرئێستاش كوره‌كانى وه‌كىلن كه له‌م كارهدا رێنۆنى تو
 بوون، له‌ توله‌ى ئەم كاره‌ بێجێبه‌دا، گيروده‌ى ده‌ستى تو ده‌بن و ههر
 چوار برا ده‌كوژرين و راستى قسه‌كانى منيش بۆ ههموو كه‌س ده‌ر
 ده‌كه‌وى. ئەمانولاخان له‌ قسه‌كانى ئەو توره‌ بوو و روى خۆى گرژ كرد.
 به‌ كورتى باش چەك كردنى هه‌سه‌نعليخان هاته‌وه‌ شارى سنه‌ وه‌
 گه‌ل دوو كه‌س ناردیه‌ تاران و نامه‌يه‌ كيشى له‌ باره‌ى ياخى بوونى ئەو
 بۆ پاشا نووسى. ناوبراويان گه‌يانده‌ باره‌گای پاشا و كاربه‌ده‌ستانى
 ده‌وله‌تى تيران براويان به‌ ياخى بوونى ئەو كرد. چەند روژيك له‌ ژێر
 چاوه‌دێرى‌دا رايان گرت و پاشان به‌نديان كرد. پاش چەند مانگ مرد
 و له‌ ئيمامزاده‌ ناشتيايان. حكومه‌تى كوردستان به‌بێ به‌شداری بێگانه‌ به‌
 نسيب ئەمانولاخان بوو. كيرژى هه‌سه‌نعليخانى له‌ خۆى ماره‌ كرد. سالى
 هه‌زار و دوسه‌د و سيزده‌ بوو به‌ حاكمى كوردستان به‌لام له‌
 حوكمرانيدا ههر ناوى هه‌بوو. ته‌واوى كار و بار و نه‌زمى و لاى به‌
 ده‌ستى فه‌تمه‌ليخان به‌گى وه‌كىل بوو. تاخره‌كه‌ى خۆى را نه‌گرت و
 چوه‌ تاران و سكالای حالى خۆى به‌ شای تيران راگه‌يانده‌.

وه‌كىلى كوردستان و براكانى به‌ دواى ئەودا كه‌وته‌ رى. ناكۆكى
 ئەوان له‌لای كاربه‌ده‌ستانى ده‌وله‌تى ناشكرا بوو. تاخره‌كه‌ى ناشتيايان
 كردنه‌وه‌. هه‌رتك له‌ خزمه‌ت پاشا ئيجازه‌ى گه‌رانه‌وه‌يان پێدرا. به‌لام
 ئەمانولاخان به‌ نه‌پێنى ئيجازه‌ى ته‌مبێ كردنى ئەوانى له‌ پاشا خواست.
 شا گوتى: مەگه‌ر ئەوه‌نده‌ كه‌ ئەوان ده‌سه‌لاتيان نه‌مىنى و كار و بارى
 تو ريك و پێك ببێ، ئەگينا ريكات ناده‌م. ئەگه‌ر ئازار و ئەزىه‌تيايان پێ
 بگه‌پێنى، ده‌كه‌ويه‌ به‌ر ئازار و ته‌مبێ و هه‌يچ عوزرێكىش ئازادت ناكات.
 ئەمانولاخان له‌ كنى پاشا سوێندى خوارد كه‌ خه‌راپه‌يان له‌ گه‌ل
 نه‌كات. به‌ كورتى والى و وه‌كىل بۆ كوردستان گه‌رانه‌وه‌. خه‌لك به‌
 ديداريان شاد بوو. وه‌كىل و براكانى هه‌روه‌ها به‌سه‌ر هه‌موو كوردستاندا
 خاوه‌نى ده‌سه‌لات بوون. كيرژى ميرزا ئەحمه‌دى وه‌زير به‌ناوى عادله‌
 خانم بوو به‌ ده‌زگيرانى نسرولا به‌گى برا بچكۆله‌ى وه‌كىل. پێوه‌ندى
 ئەم دوو بنه‌ماله‌ به‌رقرار بوو. والى له‌ بنه‌وه‌ خه‌ريكى لێدان و تيكدانيان
 بوو. ئەم رازه‌ى له‌ گه‌ل دوست و رازدارانى خۆى باس ده‌كرد و به‌
 ناشكرا ده‌رى نه‌ده‌برى. چونكه‌ له‌ هه‌موو كوردستان كه‌س نه‌بوو لێيان
 نه‌ترسى. يان به‌ به‌خشين و چاكه‌ رێنۆنيان نه‌بى.

به کورتی ئەمانولآخان سالتیکی دیکەش بەم دەرد و کەسەرە رای بوارد. تا چەند کەستیکی لە خۆی کردە هاوبەگین و پەیمان. کاتی دیاری کرد کە بەیانی پاش تەواو بوونی سلاو، وەکیل و براکانی بۆ مەجلیسی خەلوەت بێن. هەرەک دیاری کردبوو رۆژی دوایی لەگەڵ رازدار و تیزیکانی کۆزی قوماریان ساز کرد. بە هەلکەوت وەکیل و براکانی لەو کورەدا نامادە بوون. کاتی مەجلیس بلاوەی کرد، ناماژە دا بە دەست و پێوەندەکانی. ئەوانیش نامرازی کاریان نامادە کردبوو. لەگەڵ ناماژە لە هەموو لایەکەوە پەلاماریان دان و زنجیریان کردن. پاشان بە ئەسری خانی لە دیوی ژۆری بەندیان کردن. دەست بەچی پیاوی لەسەر ماک و ملک و مندالیان دانا و هەرچی هەیان بوو دەستی بەسەر داگرت. شەو خۆی لەگەڵ دوو جەلاد چووە سەریان. لە پێشدا فرمانی کوشتنی ئەوەی دا کە کاتی خۆی بێدادی لی بینی بوو. ئەویش کە رۆژگاری خۆی بەدی نەدەکرد، جنتیوی بە والی دا و نێوی دایکی هێنا. پاشان جەلاد بە شیری پولا کوشتی. دوو برای بچوکی، محمد زمان بەگ و نسرولا بەگ-یش کە هەرتکیان لە هەرەتی لاوتی دا بوون کوژران. پاشان روی کردە وەکیل و گوتی: من لە هەوڵەو مەمنون و شەرمەزاری رەفتار و کردەووی تۆم. بەلام پاش ئەوی سی برات لە بەر چاوت کوژران، ئێتر دکت لەناست من پاک نابیتەو. کە وا بوو بە شەرمەزاری توش لەو دونیا خەفەتاویە رزگار دەکەم. وەکیل گوتی: خوا لە رۆژی جەزا توگەت لی بکاتەو. هیچی تری نەگوت. فرمانی کوشتنی ئەویشی دا و رەگەڵ براکانی خست. ئەم کارەساتە حەوتی رەمەزانی سالی ۱۲۱۷ روی دا.

بە گشتی ئەمانولآخان لە رادە بەدەر کەس و کار و پاشماوەکانی ئەوانی نازار دا. دەلین حاجی ماهرۆخ خانمی خێزانی حەمەرەشید بەگی وەکیل کاتیک توند و تیژی پیاوەکانی خانی بۆ ئەستاندنی ملک و مال زانی، هەر چەند جەواھیراتی هەیان بوو کە بایی ۵۰ هەزار تەمەن ئالتونی سوور بوو لەگەڵ بایی بیست هەزار تەمەنیش ئەشەرەفی سکه دار، لەسەر کەشفیک دانا و قورئانیکیشی لەسەر دانا و بۆ خانی نارد. سویندیشی خوارد کە لە هیچ شتی بایی دەتەنمان نەماوە. لەوێش زیاتر ئەزەب و نازار بۆ گەرەپیاوان ناشی. کاتیک خان ئەو شتانە لە گەڵ قورتان چاو پێکەوت، تاوتیک راما و پاشان گوتی: کەستیکی بی لێدان و

بریندار کردن، هر به هره شه نه و هموو جواهر و پاره و مرواری
 بنیتری، ته گهر نازار بدرین بیگومان چند نه و نه دهنیتری. پاشان
 چند فراش و نوکری زالمی له سهر دانان. له نه زیست و نازار
 هیچیان تندا نه هیشته وه. ده لین قامکی ماهرخ خانمیان به گاز پهراند
 که ژینکی ناوا به ریز له همو کوردستاندا نه بوو. منالی ده دوازده
 ساله شیان وه پاش خو نه دا. حه فده شه و روژ نه و فه قیرانه نازار دران.
 له گه له شه هچ هیچی دیکه یان نه مابوو بیده ن. هیندی له ریش سپی و
 گوره پیوان تکایان بو کردن و نه وانیان نه جات دا. له دوايه نه مری کرد
 خانوو به ره کانیان بروخین به دو سی روژ ویرانیان کردن. حوکمی کرد
 جینگا کانیان بکه نه شپوره رد. جاریان کیشا که هه رکس چاوه دیریان بکا
 به دهردی نه وان ده چی. کهس نه یوانی پشتیوانیان لی بکات. سی سه د
 هزار تعن و ملک و مال و دار و نه داریان تالان کرا. حوکمی کرد
 زانایانی کوردستان نه و مولک و ماله به ناوی نه و بنووسن کهس
 نه ی ویرا دهنگی له بهر بیته دهر.

کاتی له و کارانه بووه هزار نه شه رفی به دیاری بو پاشای تیران
 نارد. بو کار به دهستانی ده وله تیش هه ریه ک دیاریه کی نارد. چوتیه تی
 کار و کرده وهی خوشی نووسی. نامه یه کیشی بو میرزا نه حمده دی وه زیر
 نووسی که نه ودهم له تاران بوو، قاسیده که ی راسپارد که به میرزا
 نه حمده بلی: وه کیل و براکانی کوژران ته گهر نسرولا به گ زاوای تو
 بوو نیستا من له جینگای نه ووم خو م کیژه که ت ده خوازم و کار و بار و
 شوغلی به رز ده دم به کوره کانت. تازه نه و کاره کراوه. کوژراوه کان
 زیندوو نابنه وه. باشتره تو له لای کار به دهستانی ده وله ت نه م کاره چاک
 بکه ی. به کورتی قاسید به نامه و پیشکیش وه گه یشته تاران و له مالی
 میرزا نه حمده دابه زی. روداوه کانی بو گراوه. میرزا نه حمده فره په ژاره
 بوو، سه عاتیک گریا. پاشان بیجگه له ته سلیم بوون، چاره ی دیکه ی
 نه بوو به یانی چو لای میرزا شه فیعی سه دری نه عزم و کاره ساته که ی بو
 باس کرد. نامه و دیاریه کانی والی شی دایه. سه دری نه عزم گوتی
 کاریکی گوره ی کرده. نه وه له کن شاهه نشا سویندی خواردوه که
 ده ست له گیانیا نوا ه شینی. نیستا دهرسم چو ن نه وه بو شا باس
 بکه م. ناخره که ی بریاریان دا که باسی کوشتنی نه وان نه که ن، تا بزنان
 چون ده بی.

روژی دوايه سهدري نه‌عزم چو کن پاتشا و حکايه‌تی والی و
دساوی وه‌کیل و دار و ده‌سته‌ی بو گیتراوه. دوازه هزار تعه‌نیشی وه‌ک
پیشکیش دایه.

شا گوتی: هر نه‌ویه که گوتومه. نه‌گر والی زیان به گیانیان
بگه‌یه‌نی، سزا ده‌دري. ماوه‌یه‌ک با به‌ندیان کاو پاشان نازادیان بکا.
ماوه‌یه‌ک پیچوو والی پیشکیشی دیکه‌ی نارد و له نامه‌یه‌کدا
سه‌رگوزه‌شتی خوی بو پاشا نووسی. بو سهدري نه‌عزمه‌میشی نووسی که
راستی به پاشا بیژی.

نامه‌ی والی له ریگای سهدري نه‌عزمه‌وه گه‌یسته ده‌ستی پاشا. له
کوشتنی ناویراوان ناگادار بوو. تووره بوو و سویتندی خوارد که به
توله‌ی نه‌وکاره نه‌مانولآخان له‌سه‌ر حکومت لایبات.

کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت زمانیان وه‌گر خست و گوتیان والی به
ناچاری نه‌و کاره‌ی کرده. کوره‌ی قینی پاشایان دامرکانده‌وه.

پاش ماوه‌یه‌ک ژن و مندالی کوژراوه‌کان بو دادخوایسی، خوئیان
گه‌یاندده باره‌گای پاتشا. به‌لام هیچیان بو نه‌کرا. به دلی بریندار بو
کوردستان گه‌رانده‌وه. له دیهات خویان شارده‌وه تا مناله‌کانیان گه‌وره
بوون و بوون به‌خواه‌نی جیگاو پایه‌ی باوکیان. له تاخری باسی
کوردستاندا، باسی نه‌وانیش ده‌کری.

پاش کوشتنی وه‌کیل حکومتی نه‌مانولآخان باشی خو گرت. ترس
به‌سه‌ر خه‌لکدا زال بوو، که‌س نه‌ی‌ده‌ویتر له‌سه‌ی نه‌ویچیته‌ده‌ر،
عاده‌لخاتونی کیژی میرزا نه‌حمده‌ی له‌خو ماره‌کرد و کورکانی میرزا
نه‌حمده‌ی هه‌ریه‌ک کاریکی پی نه‌سپاردن. میرزا عه‌بدول‌که‌ریمی کوری
میرزا یوسفی برازای میرزا نه‌حمده‌ی بوو به‌باوه‌رپیکراوی والی و
زوربه‌ی پرس و راویژی به‌وی بوو. کاری وه‌کاله‌ت درا به‌حه‌مه‌ره‌حیم
به‌گ که له‌ناموزاکانی وه‌کیلان بوو. به‌لام هر ناوی بی‌ناوه‌روک و هیچ
کاره‌نه‌بوو. ته‌نیا روزه‌کانی باری عام له‌جیگای تایبه‌تی وه‌کیل
داده‌نیش پاش یه‌ک دوو سال نه‌ویش کوژرا، له‌و تایفه‌یه‌ بیجگه‌ له
مندال پیاویان نه‌مان.

به‌گشتی نه‌مانولآخان ماوه‌ی ده‌سال له‌وپه‌ری سه‌ره‌خوتی‌دا
حکومه‌تی کرد. میرزا نه‌حمده‌ی وه‌زیر پاش زیاره‌تی مالی خوا کوچی
دواپی کرد. تیر له‌گه‌وره‌پیاوانی کوردستان که‌سی وا به‌ده‌سه‌لات نه‌ما

که پیتی ویر پیّ بدات. به لّام سید مه محمودی شیخ الاسلام و سیدزه کی کوری که قازی بوو. له سادات حسینی و گوره پیاوی ولّات بوون و له باری بنه چه که و شوته وه به سهر خه لکیاندا هه بوو، له هیندی کرده وهی والی دلّ نیش بوون. چونکه زور جار داوای لی ده کردن که قباله ی نابه هتی بوّ موز بکن، نه وانیش نه یان ده کرد. ده یانگوت: دین به دونیا نافروشین. ورده ورده نیوانیان تیکچوو. ناغا زه مانی کوری یوسف به گک که له پله ی وه کیل دا بوو، بابه لباب له گوره پیاوانی کوردستان ناسرابوون، له کرده وهی خان دلگیر بوو. شه ویکیان له گه ل کور و کهس و کاری خوتی، له خزمهت نه دوو سیده دا رایان کرد. سکا لایان برده باره گای پاتشای نیران و له مالی سهدری نه عزمه دابه زین. پاش ماوه به ک چونه خزمهت شا. سید مه محمودی شیخ الاسلام دهستی به قسان کرد و زولم و زوری والی بوّ شای باسکرد. نه وانی تریش هرچی ده یانزانی خستیانه سهر. له و کاته دا ته تهری والی به دیاری و پیشکیشه وه گه یشته تاران و نامه ی والی که باسی هه لگه رانه وه و فیتنه ی سیدی ده کرد نوو سیبوری نه وانه به ته عسوبی تاینی ده یانه وی ولّاتی کوردستان بدهن به ده ولته ی عوسمانی. نه وه نده ی له م بابه تانه نوو سیبوو که شا تووره بوو فرمانی دا که ته شی بگه رینه وه کوردستان بوّ لای والی.

ناغا زه مان و گوره گانی گوتیان، نه گه ر بچینه وه گوردستان ده کوژرین. تایفه ی وه کیل له نیمه گوره تر بوون، چی یان به سهر هات. نه گه ر ده تانه وی نیمه ش به ده ردی نه وان بچین هر نیپتا له تاران نه وه ی پیوستی سزمانه بیکه ن.

شا قسه ی وانی په سند کرد و ناردنی بوّ کرماشان لای محمد علی میرزای کوری، که نوکهری نه و بکن. به لّام سید محمود و کوره که ی، سه بارهت به سیدایه تی و بنه چه که گومانیان له کوشتن یا سبرکایه تی نه بوو، رازی بوون که بچینه وه کوردستان و خوتیان به قزا و قه در نه سپارد. فرمانپشی دا به والی که ناگاداریان بیّ. پاش نه وه ی گه یشته سنه و خزمهت خان، چهند روژیک له جینگای خوتیان مانه وه. پاشان گیران. هرچی هه یان بوو لییان نه ستاندن و له نازاردانیش هیچیان تیدا نه هیشه وه.

پاش ماوه به ک بردنپان بوّ سه قز و به نازار و نه شکه نجه به خاکیان

نه سپاردن. تاغا زه مان و نه وانی تر که بو کرماشان نارد رابوون، پاش
 گه یشتنیان والی پینچ هزار تمه نی وه ک پیشکیش بو شاهه نشا نارد و
 داوای کوشتن و گرتنی نه وانی کرد. هیندی له نوکر و خزمه تکاری
 شازاده که له بنه وه له گه له مانولاخان پیوه ندیان هه بوو له کن شازاده
 بو په سند کردنی داوای والی هه ولیان دا. به یانی روژی چوارشه مه،
 سالی هه زار و دووسه د و بیست و شه شی کوچی فراه و خزمه تکار
 به سهریان وه ر بوون. له پیشدا هه رتک چاوی تاغا زه مانیان دهره یینا که
 باب و گه وره ی نه و بنه ماله بوو. پاشان به گز نه وانی تر دا چوون.
 یه کیکیان له کاتی کویر کردندا گیانی دهرچو. چهند که سیان کویر
 کردن. نه وانی دیکه یان به زنجیر کراوی هیناوه لای خان. ژن و مندالیان
 که وتنه بهر زولم و ده سندرژی. پاشان که چیان پیوه نه هینستن،
 بردیان بو هه ورامان و پاش ماوه یه که له گه له تم دونیا په مال ناویان
 کرد.

نه پینی نه بی نه گه ر ته وای روداوه کانی کوردستان بنووسم،
 دریزده بی و نووسراوه که زیاد ده بی. جا بویه له دریز داری خو
 ده پاریزم و به که م نووسین واز دینم. پاش قه لچو کردنی سهیده کان و
 تایفه ی تاغا زه مان، وه ها به سه ر ولانی کوردستاندا زال بوو که س
 نه دیده ویرا له گه له ژنی خوشی له جی دا باسی بکا.

له وکاتدا نه مانولاخان له عادل خانمی کیژی میرزا نه حمه دی
 وه زیری مندالی بوون، گه وره که یان خسروخان که له جی خوئی باسی
 ده ست بلاوی و پیاوه تی و قسه خوشی ده کری.

بهر له وانه والی له ژنیکی تر کوریکه هه بوو به ناوی محمد
 حه سه نخان. کوریکه نازا و به نه دهب و گه وره پیاو. تمه نی به راو و
 شکار و سواری راده بوارد. هه رچی مروی نازا و به کار بوو ره گه له نه و
 ده که وتن. له گه له کورانی میرزا نه حمه د که خالی خسروخان بوون
 دوژمنایه تی هه بوو. له کوشتنیان ده خفتا. نه مانولاخان له وه ی که
 زور به ی مروی نازا و به کار لی کور ده بوونه وه ترسی ریکه وتبوو.

ماوه یه که هه ر وا تپه ری. ناخره که ی حه مه حه سه ن خان، له باوکی
 زیز بوو له گه له هیندی له نازایان چوه کرماشان. ماوه یه که له و ناوه
 سواریه وه. حه مه حه سه ن خان له سه ر نه وه له باوکی زیز بوو که باوکی
 کیژی پاتشای تیرانی بوو خسروخان خواست که له جیگای خوئی باسی

ده کهم. ئەمە گرانی خسته سەر دلی حمەحەسەن خان و نارده یە کن بابی که من کوری گەورەم و خسروخان هیشتا مندالی مەدرەسە یە، ئەوە بی تینسانی یە که لە گەل من دەکری. کیژی پاتشا بو ئەو دەخوازی، ناشکرایە پاش مردنی تو شا حکومەتی کوردستان دەدا بە زاوای خوێ. پاش بیستنی ئەو پەیا مە، والی بانگی کردە کن خوێ و گوئی: کورم بو وا بی ناقلی، تو کورە گەورە ی بنەمالە ی ئیمە ی. بە زیندوی سەزم تو والی کوردستانی. جی نشین و جیگری من ئەتوی. ئەگەر کیژی پاتشام بو برات خواستو، کیژی عەبباس میرزای ولی عاد بو تو دەخوایم. کورم! بنەمالە کانی کوردستانم تەر و تونا کردو، لە نەغدینە و جەواھیرات خەزینەم بو ئیو وەسەر یە ک ناو. منیش تەمەنم ئەو مەندە نەماو. پاش من ئەگەر لە دوژمنکاری و ناکوکی بە دوور بن، ئەت دەستی دوژمنان ناگاتە کوردستان توژی لەو قسانە ی بە گوئی دا چناند و نەختی گریا. حمەحەسەن خان گەراو بو جیگای خوێ لە گەل باورپیکراوانی نەخشە ی راکردنی کیشا و لە کاتی دیار کراو دا، نیبوە شەو لە گەل هەزار سوار که هەر یە کە ی حەریفی سەد کەس بوو، لە شاری سنە وەدەر کەوت و چونە کرماشان. لە ویشەوە چو ئیو عیلە کانی کوردستان لە گەر مە سێر. چوار مانگ لە وی بوو والی لەم کارە ی کوری فرە دلگیر بوو. روداوە کە ی بو شای ئییران نووسی. کار بە دەستانی دەو لەت وایان بە پاش زانی که بیژن دلخوشتی بەدەنەو و بیتهوە کن بابی.

بابا عەلیخانی شاتریاشی که مرویە کی قسە زان و زمانلوس بوو، بو ئەم کارە دەست نیشان کرا. فرمانیک بو بە لپن و هەرەشە بو حمەحەسەن خان نووسرا. والیش لەم کارە بی چی یانە ی سەرکو نە کرا. بابا عەلیخان خوێ ساز کرد و بەرەو کوردستان کەوتە ری. که گە پەشتە سنە چاوی بە ئەمانو لاخان کەوت و فرمانی شای پی راگە یاندا. والی بی تاوانی خوێ لە ئاست کوری و خەلکی کوردستان پاکانە کرد. چەند روژیک لە وی بوو، پاشان لە گەل خان بو سنووری کرماشان کەوتە ری. لەو کاتە دا حمەحەسەن خان بە لە شکر یکی گەورەو لە ماھی دەشتی بوو. کاتی کە هە والی بزوتنی باوکی بیست فرماندە کانی سوپای خوێ بانگ کرد. کاتی کە هە مویان کو بوونەو، گوئی: دەنگ و پاسی هاتنی والی-مان پێدە گات. بیستوو مە شاهەنشا که سێکی بو دلدا نەو ی

من ناردوه. بلین له باره ی شهر و ناشتی یه وه بیړ و رای ئیوه چی یه؟ تا هیچ نه قوم اووه به ته گبیر و ناقل ده کری ئه و فتنه یه بکوژیته وه.

همسو تیکرا گوتیان: تو کوری والی، ناشکرایه، دلی له تو نایشینتی. به لام همسو کرده وه کانی تو خه تای نیمه ده کری. سویند به ذاتی خوا، نیمه تازه به پتی خومان ناچینه وه ده زاری نه هنگ و بهر چه نگالی پلنگ. نه گهر تو سلامت ی خوت ده وی، هر نه و قاسیده ی شا بکه تکاکار و بچووه حزمه ت باوکت. نیمه ش خوا گوشه یه کی سلامت مان پی ره وا ده بینتی، عه رزی خوا به رینه. نه وه یان گوت و له ده وری نه و بلاوه یان کرد. همه حه سه ن خان دلی به حالیان سووتا. همسو ی گپرا نه وه و گوتی: برایانی من! ده میست ئیوه تا قی که مه وه. به یه کیتی خوا تا گیانم له به ده ن دایه، لایه نی ئیوه بهر ناده م. ئیستا که وای لیسات، وهرن په یمان به سویند بیه ستین که له روژی شهر دا خومان به ه لاتن شهر به زار نه که یان. همه حه سه ن خان قورئانی پیروزی له باخه لی دهره ینا و له وی داینا. یه ک یه ک هاتن به که لامی خوا سویند یان خوارد که تا گیان یان له بهردایه له شهر ه لته یان.

پاشان هر که س چوره شوینی خوئی. شو و خویان بز شهر ناماده کرد. به یانی له گه ل خور ه لات همه حه سه ن خان له شوینی خوئی بزووت هزار و سی سهد سوار که هموویان وه که روستم و نه سفندیار بوون به ره و کوردستان وه ری که وتن.

نه و دم خپوه ت و باره گای والی له ده و له تاوا له دوو فرسه نگی خاک ی کرماشان بوو. همسو گه وره پیروانی کوردستان له خزمه تیدا بوون. له ده شتی ره و انسه ر سانی له شگری دی. فرمانده رانی له شکر ده ستیان به بژاردن کرد. دوو هزار سوار و پینچ سهد تفه نگیچی هه ورامانی و سی سهد شمخالچی و زه نبوره چی له گه ل بوون.

به کورتنی کاتیک پتر له فرسه خیک نه مابوو بگه نه یه ک، نه مانو لاخان مه لا و سهد و شتخی به که لامولاو فرمانی پاتش اووه بز دلدانه وه ی کوره که ی نارد. نارد راوه کان گه لیک پارانه وه و تکایان کرد، فایده ی نه بوو. گوتی: هر چه ندی من لای بابم ویست یاری لابر دنی کورانی میرزا نه حهد بووم. جوابی نه دامه وه. ئیستا خه لکینکی زور له گه ل من سرگهردانه و له والی ده ترسین. ده سه لات به ده ست من نه ماوه. تم کاره به شیر نه بی چاری ناکری. نه وه ی گوت و قاسیده کانی

نارده‌وه و خړوی ئاماده‌ی مه‌یدان کرد.

شهری ئه‌مانولآخان و همه‌حسه‌ن‌خانی کوری و کوژرانی حهمه‌حسه‌ن‌خان.

پاش گه‌رانه‌وه‌ی قاسیده‌کان و بیستنی قسه‌کانی حهمه‌حسه‌ن‌خان به جارێک بریاری شهری‌دا. راست و چه‌پ به شهرکه‌ران رازاوه. کوره‌کانی میرزا ئه‌حمه‌د هرچه‌ند هه‌لگری شیر و ئالا نه‌بوون و خاوه‌نی کاغه‌ز و قه‌لم بوون، به‌لام ئه‌و رۆژه وه‌ک شیري رق هه‌ستاو مه‌یدانداریان ده‌کرد. هیندی له پاله‌وانانی حهمه‌حسه‌ن‌خان سویندی گه‌وره‌یان خواردبوو که بیجگه له ئه‌مانولآخان که‌س نه‌که‌نه نیشانه‌ی رسب و تیر. به‌مجۆره که‌وته مه‌یدانی شهر. هیندی له ئازایان ده‌وره‌ی میرزا عه‌ولا و میرزا فه‌ره‌جولای کوری میرزا ئه‌حمه‌دیان دا. له هه‌وه‌لین په‌لاماردا میرزا عه‌ولا کوژرا سی که‌سی دیکه به گژ میرزا فه‌ره‌جولادا چوون که له شوینی خوی باسی سیفاتی ئه‌و ده‌کری. میرزا عه‌بدولکه‌ریم که پاریزه‌ری والی بوو دلی به ئاموزای سوتا و تاوی دا مه‌یدانی. هه‌رچه‌ندوالی چوونه مه‌یدانی لی قه‌ده‌خه کرد فایده‌ی نه‌بوو. ره‌گی پیاوه‌تی هه‌ستا بوو. له‌گه‌لکه‌ر گه‌یشتی، یه‌کی له‌و سی که‌سانه‌ی گوشت و دووکانی تر هه‌لاتن و میرزا فه‌ره‌جولای نه‌جات دا.

به کورتی شهریکی وا ساز بوو که بارامی خوین‌خور به زه‌بی پی‌یان‌دا ده‌هات. ئه‌وانه‌ی ده‌یان ویست ئه‌مانولآخان بکوژن خوین ده‌که‌س نه‌ده‌گه‌یانند. له هه‌مووی چاویان له سوپا ده‌کرد و ده‌گه‌ران. والی له به‌ر ئه‌وه‌ی تفه‌نگچی هه‌ورامی وه‌پیش خۆی دابوو بۆ خۆشی له دوا‌ی ئه‌وان ده‌بوو به جارێ هه‌زاران تیر به‌سه‌ریان‌دا ده‌باراندن و هه‌موویان کوشتن، تاقه که‌سیک نه‌بی به برینداری له هیچ نه‌ترسا و له سه‌فی هه‌ورامیانیش تی‌په‌ری. والی له هه‌بته‌تی ئه‌و کابرایه‌ ترسا و خه‌ریک بوو رابکا که کابرایه‌ک نێزه‌یه‌کی له سنگی ئه‌و سواره‌دا و له ئه‌سپ خسته‌ی‌خوار. گورچ سه‌ری بری و بردییه‌ حزمه‌ت خان و فره‌شاد بوو. حهمه‌حسه‌ن‌خان که بۆخۆی شهری ساز کردبوو، به هه‌موولایه‌کدا رای ده‌کرد و له‌شکری خۆی هان ده‌دا و دلخۆشی ده‌دانه‌وه. له‌وکاته‌دا به‌ره‌و رووی میرزا لوتفولای ئاموزای میرزا ئه‌حمه‌د هات که له ئازایی و پیاوه‌تیدا تایی نه‌بوو. ده‌نگی دا و میرزا لوتفولای به‌ نه‌رسی ولامی داوه و

گوتی تو کوره‌گوره ی خان و چرای بنه‌ماله‌ی من ناتوانم له به‌رام‌به‌ر
گوره‌ی خومدا شیر هه‌لکیشم، وه‌گه‌ری و وه‌بزانه منت نه‌دیوه. له به‌ر
تو راده‌کم به‌و شهرته وه‌دوام نه‌که‌وی. همه‌حه‌سه‌ن‌خان گوتی نه‌دایه
سه‌ری ده‌دو نا. جنتوی پیده‌دا و ده‌یگوت تو که روژی مه‌یدان خوٚت به
نه‌فراسیاب نه‌ده‌دا بوچی وه‌ک ریوی راده‌که‌ی.

میرزا لوتفولا له و قسانه وه‌غیره‌ت که‌وت و لیتی گه‌راوه و تفه‌نگیگی
پی‌ونه‌نا. گولله وه رانی راستی که‌وت و هه‌ر له‌وی راوه‌ستا. میرزا لوتفولا
ده‌رباز بوو. دوو که‌س له نوکه‌رانی همه‌حه‌سه‌ن‌خان ده‌ستیان کرد به
شین و گریان. هه‌رچه‌ند ده‌یگوت مه‌گرین فایده‌ی نه‌بوو. ده‌نگیان له‌نیو
له‌شکر بلاو بووه و له‌شکر شکا. عه‌لی سولتان ناوتیک بروا پیتکراوی بوو
سواری نه‌سپی خان بوو له پیش خوئی دانا به‌ره‌و کرماشان رای کرد.
سواری سه‌رکه‌وترو وه دوایان که‌وتن و هیندیگیان لی به‌ دیل گرتن.
عه‌زم خان ناوتیک که گه‌وره‌ی عیلی "به‌راز" بوو که‌یشته
حه‌مه‌حه‌سه‌ن‌خان. له پشته‌وه گرتی و له نه‌سپ به‌ عه‌رزی دادا، رانی
برینداری به‌ جاریک شکا. سه‌یر نه‌وه بوو، پیش سالیک نه‌و عه‌زم‌خانه
دووه‌زار تمن به‌ سه‌رکاری والی قه‌رزدار بوو. نه‌ی‌ده‌داوه. پیاریان
له‌سه‌ر دانا که لیتی بستینه‌وه. کاتییک فه‌راشان گرتبوویان و له داریان
بستبوو لی‌یان ده‌دا، همه‌حه‌سه‌ن‌خان به‌ ویدا تی‌ده‌په‌ری. له‌به‌ری پاراوه
و داوای به‌زه‌یی لی کرد. خان به‌زه‌یی پیدا هات. به‌ وه‌کیلی خوئی
گوت: دووه‌زار تمن بده به‌ عه‌زم خان. هه‌ر نه‌و دم له‌و به‌لایه
نه‌جاتی دا و گوتی: ره‌نگه نه‌و پیاوه به‌ کاری خزمه‌تیک بی. تو‌له‌ی نه‌و
خزمه‌تی نه‌وها کرده‌وه. همه‌حه‌سه‌ن‌خان له‌و کاره سه‌ری سورما. به
زه‌رده‌خه‌نیه‌ک ته‌ ماشای عه‌زم خانی کرد.

خه‌به‌ری برینداری و گرتنی گه‌یشته باوکی له‌نه‌سپ که‌وته خووار.
به‌ گریان و خوٚل وه‌سه‌ر کردن خوئی گه‌یانده همه‌حه‌سه‌ن‌خان. پالی
وه همه‌سولتاخانی حاکی سه‌قز دابوو خوین له برینه‌که‌یده‌هات.
نه‌مانولاخان له خوٚ چوو. که وه‌هوش هاته‌وه، ده‌ی‌نالاند و ریشی
هه‌لده‌کنده‌وه بابا عه‌لیخانی شاترباشی و مه‌لا و گه‌وره‌پیاوان به
سه‌ریدا هاتن و نه‌ختی هیدی بووه. پاشان له سه‌ر به‌ردیک دانیشت.
دیله‌کانیان ده‌سته به‌ ده‌سته هه‌ریه‌ک به‌ ناو تایفه ده‌یناسین. باش چه‌ند
ناخافنیک فه‌رمانی کوشتنیانی ده‌دا. له وانه سوله‌یمان‌تو‌ردیخانی کوری

همه حوسین به گک که له گه وره پیاوانی ولات بوو، والی همه همیشه له
 دست نهو هه راسان بوو، هه لگه رانه وهی همه حه سه ن خانی له وی
 ده زانی، که هینایان هه ناسه یه کی هه لکیشا و گوتی: تو قاتلی کوری
 منی. پاشان پتی گوت هه سته و کوری خوٚت بکوژه. نه گینا له سهرت
 ده دم. نهو فه قیره ده پاراوه و ده لرزی. بابا عه لیخانی شاترباشی تکای
 بو کرد و نه وهنده ی پی داگرت تا همه حوسین به گی له کوشتنی
 کوره که ی رزگار کرد. به لام به وانی تری گوت به شیران له ت له تی
 که ن. دست به چی له بهر چاوی همه حه سه ن خان هه مووی کوشتن.
 ده لین نهو روژه پتر له سد که سی مل په راند. بیچگه له وهی نیژیکه ی
 ۲۰۰ که سیش له مهیدانی شهر کوژرا بوون.

خه بهری بو کرماشان و تازه ربایجان نارد. داوای دوکتورانی کرد.
 به شهو و روژیک جه راحیک له کرماشانه وه هات و برینی
 همه حه سه ن خانی دیت. پاشان تهختی رهوانیان هینا برینداریان له
 سهر دانا و ریگای کوردستانیان گرت بهر. به دوا ی تهودا فیلقوسی
 نشداری فرهنگی له تهوویزه گیشتی. ماوهیک خهریکی تیمار کردنی
 پرینه که ی بوو به لام فایده ی نه بوو. پاش دوو مانگ کوچی دوابی کرد.
 هم روداروداوه له سالی ۱۲۳۵ ی کوچی دا بوو. خه لک به گشتی
 تازیه دار بوون. سی مانگ تازیه دانرا. ده وره بهر هاتنه سه ره خوشی.
 ته رمی کوره که ی به جا و جه لال بو که ره لا نارد. له دهوری ته رمه که ی
 ده گریا و خوٚلی وه سهر ده کرد. مزلیک له گه ل ته رمی کوره که ی رویش
 پاشان بو شار گه رایه وه. بابا عه لیخانیشی نیرن دا و به سه ره هاتی خوٚی
 بو شای نووسی. ناوبراو له کوردستانه وه بو تاران گه رایه وه و روداوه که ی
 بو پاشا باس کرد. شاهه نشای عه جه م تازیه نامه و خه لاتی بو والی
 کوردستان نارد و تازیه شیان دانا.

یه ک دوو سال به سهر چوو، که وته بیرری بوک هینان بو خسروخان
 و گواسته وهی (حوسن جهان بیگم) کیژی پاتشای تیران. له پیتشدا له
 باره گای پاتشا نیجازه ی وه رگرت. پاشان له گه ل کومه لیک له زانا و
 گه وره پیاوانی کوردستان ژن و پیاو چونه تاران. ده زگای به زم و خوشی
 که وته کار. ده شهو و ده روژ به زم و ناههنگ و شایی بوو. ۲۰۰ هه زار
 زیتری سوور بو هم شایی به خه رج کرا. له سه عاتی موباره کدا بوکیان
 هه لگرت و به رهو کوردستان گه رانه وه.

نه مانولآخان له تارانوه تا كوردستان له هه موو شوینی له به زم و شایی دا بوو. له سنووری ولاتی خوئی چاك و خراب هاته پیشوازی و ری و رهسی پیشوازیان به جی هینا. ده شهو و روژ شاری سنه رازاندهوه. گه وره گه وره کانی کورد له و دهوره دا له شایی دا تاماده بوون. پاشان له سهعاتی موباره کدا بوکیان دا دهست زاوا.

پاش ته او بوونی به زم و هه را والی به ئاسوددهیی خهریکی کار و باری حکومت بوو. چوار سالی دیکهش به سه ربه خوئی رایبوارد. پاشان تووشی نه خووشی میشك هات و شیت بوو. قسهی سووکی به گه وره پیاوانی کوردستان ده گوت. له هه موو کهس دردونگ و بهد گومان بوو. که وته بیرری فهوتاندنی کورانی میرزا نه حمه د، به لام نه جهل موله تی نه دا و سالی ۱۲۴۰ ی کوچی مالآوایی له جیهان کرد. خه لك به مردنی تازیه دار بوون، چل روژ پرسه یان دانا. پاش تازیمانه خسروخانی کوری له جی بابی دانیشت.

باسی حکومتی خسروخانی کوری نه مانولآخان
سالی ۱۲۴۰ ی کوچی خه لکی کوردستان له گه ل خسرو خان
به ایمانیان به ست. نه و لاویکی ویزه و زمان خوش بوو. له دهست بلاوی
و به شینه و هدا حاتمیی تایی نه ده گه یشتی. به سه ر شیعری فارسی دا
دهستی هه بوو. له سه رده می حکومتی نه ودا کوردستان تووشی قاتی و
قوری هات. و ابوو که چوار ربه گه نم به لیره پهك ده فروشرا. خه لك
هاواری گه یشته به عاسمان. خسروخان له و ساله دا سی هه زار خه روار
گه نمی دا به فه قیر و هه ژاران. خه لکی ولات له سایه ی ته وه وه له
بزسیتی رزگار بوون. ناوبراو کاتی خوئی به خوارده وه ی شه راب و
هاوده می ژنی جوان راده بوارد. به و مانایه "خه لك له سه ر دینی پاتشان"
زوربه ی پیاو ماقولی کوردستان کاریان بیوه خوارده وه و رابواردن
له گه ل ژنان.

له سالی پینجی حوکرانیدا، حه مه به گ و مسته فابه گی کورانی
فه تعه لی به گی وه کیل که کوشتنی نه و و براکانی به دهستی
نه مانولآخان باسکرا، نه م دوو برابه له گه ل سولتان عه لی به گی کوری
عوسمان له ناوچه ی نه سفه نداوا له گوندی "فسلان" به فه رمانی
خسروخانی کوژران. نه مانولآبه گ حه مه عه لی به گ و تایفه که یان چونه

تاران و سكالايان برده بهر باره‌گای شا. له بهر هیئندی دوستی والی که لهوی بوون، داوایان نه‌پرسرا. ناخره‌که‌ی به وه‌رگرتنی هه‌شت هزار تمن مروچه و به‌رات له نیسفه‌هان نیشته‌جی بوون. به کورتی خسروخان ماوه‌ی سی سال له‌روپه‌ری که‌یف و شادی‌دا رایبوارد. له کیژی پاتشای ئیران مندالی وه‌سەر یه‌ک نان که له شویتنی خۆی‌دا بله‌سیان ده‌کری. خسروخان سالی ۱۲۴۹ یان ۵۰ کۆچی له‌به‌ر خوارده‌وه‌ی زوژ می‌شکی تیکچو وکۆچی دوایی کرد. گشت خه‌لکی کوردستان بوی ره‌شپۆش بوون و له تازی‌ده‌دا بوون. دوو مانگی ته‌واو تازی‌مانه‌ درێژه‌ی هه‌بوو. له هه‌سو ولاتی کوردستان به‌تایبه‌ت ولاتی بابان که دراوسی و له ژنانیشه‌وه خزم بوون. له‌م پرسه‌یه‌دا به‌شدار بوون و دابی عه‌شیره‌تبان به‌جی گه‌یانند.

ته‌مهنی خسروخان ۲۹ سال بوو له‌به‌ر ئه‌وه به ناکام ناوی ده‌ر کرد. مروپه‌کی به دل و ده‌ست بلاو بوو. وه‌ک باسی ده‌کری ئه‌مانولآخانی باوکی له ماوه‌ی حکومه‌تی خۆیدا نیژیکی ده‌سه‌د کرور ته‌مهنی کو کردبووه. پاش مردنی، خسروخان له ماوه‌یه‌کی که‌م‌دا خه‌زینه‌ی باوکی دا به خه‌لکی کوردستان. پاش مردنی والی گه‌وره‌پیاو و خه‌لکی کوردستان له‌گه‌ل ره‌زاقولیخانی کوری خسروخان په‌یمانان به‌ست که مندالیکی ده‌ساله‌ بوو. به‌لام ته‌واوی کار و باری ولات به میرزا فه‌ره‌جولای وه‌زیر سپێردرا. شازاده‌خانمی کیژی شاهه‌نشا به‌ گوێره‌ی دابی والی له‌گه‌ل خه‌لکی کوردستان ره‌فتاری ده‌کرد. کاربه‌ده‌ست و پیاوه‌ماقولی ولاتی له ئه‌خلاق و کرده‌وه‌ی خۆی رازی و شاد ده‌کرد. له‌گه‌ل حاکی بابان به‌ گوێره‌ی یاسای والی‌یه‌ قه‌دیمه‌کان ده‌بزوته‌وه. له باره‌گای پاشا نازناوی "والیه" یان پی به‌خشی.

ره‌زاقولیخانی کوری خسروخان ئه‌و ده‌م ده‌ سال بوو، خه‌ریکی فیربوونی نه‌ده‌ب بوو. فه‌رمان و حوکی ولات به‌ موژی ئه‌و ده‌رده‌چوون. له‌و سالانه‌دا باوکی، سه‌بارت به‌م هۆیه‌ی که ده‌نووسری بابانی به‌جی هیئت و له‌ سنه‌ نیشته‌جی بوو. چونبه‌تی روداوه‌که وه‌هایه: ولاتی بابان که پاش راپورتی ئه‌رده‌لان باسی ده‌کری، سه‌رزه‌وی‌یه‌که له سنووری ئیران و عوسمانی‌دا و هه‌میشه‌ جیگای کیشه و ناکوکی ئه‌م دوو ده‌وله‌ته‌ بوه. حاکیه‌کانی بابانیش وه‌ک والیه‌کانی ئه‌رده‌لان له زه‌مانی کوته‌وه به‌ سه‌ر ئه‌م ولاته‌دا فه‌رمانه‌وا بوون به‌ گوێره‌ی هه‌ل و مه‌رج پالیان وه

یه‌کی له دوو ولاتانه داوه.

کاتیك نورهی حکومت گه‌یشته مه‌حمود پاشای کوری عبدالرحمان پاشا، به گوێره‌ی چاك زانی ومه‌سله‌هت، باوکی نووسەر که به بیژر و باوهر هه‌میشه لاینگری ده‌وله‌تی ئیژان و یه‌کی له نوکهرانی نایب‌السلطنه عباس‌میرزای ره‌حه‌تی بوه به‌جاریك وازی له پیژره‌وی "هاونیشتمانی" عوسمانی هیئا و ره‌گه‌ل ده‌رباری ده‌وله‌تی ئیژان و په‌نای نایب‌السلطنه که‌وت. چه‌ند سالیك هه‌روا تی‌په‌ری. رومی ده‌رفه‌تیان هیئاو هه‌ر وه‌ک له کاتی راپورته‌ی باباندا ده‌نوسری، مه‌حمود پاشایان گرت و ناردیان بو ته‌سته‌مبول. باوکی نووسه‌ریشیان چه‌بس کرد. به‌قه‌د ۶۰هه‌زار ته‌نیان چه‌ریمه‌ لای ته‌ستاندا. پاش نه‌جات بوونی له ریگای به‌غداوه به‌ره‌و ئیژان که‌وته ری و له سنووری سامرا گه‌یشته عه‌شیره‌تی "السعید". شیخ سه‌عدونی گه‌وره‌ی ئه‌وان ته‌په‌ری جوامیژی و میوانداری به‌جی هیئا.

سه‌باره‌ت به‌ دوژمنایه‌تی له‌گه‌ل عه‌لی‌ره‌زا پاشای والی به‌غدا (۱) باسکرا له‌ باره‌ی تیپه‌ر بوون بو لای ئیژان دژوار بوو. له‌به‌ر ئه‌وه له‌ ده‌وره‌به‌ری به‌غدا له‌ عه‌شیره‌تی ناوبراو هه‌لبرا و له‌گه‌ل زیاره‌تکه‌ران قه‌سدی کرماشانیان کرد. پاش شه‌ش رۆژ له‌ ده‌وره‌به‌ری قه‌سری شپه‌ین ۳۰۰ سوار له‌ چه‌ماعه‌تی ته‌حه‌م وندی هه‌بان، به‌ فه‌رمانی سوله‌ییمان پاشای حاگمی سوله‌ییمانی به‌ سه‌رمان وه‌ر‌بوون. پش له‌ په‌نجا سوار له‌گه‌ل باوکم نه‌بوو. که‌میك به‌رگری کرا. چه‌ند که‌س له‌ هاوڕییان کوژرا و بری‌ندار کران. پاشان هه‌رچی هه‌مان بوو به‌ تالان بردیان. به‌ رووتی و به‌ پێیان گه‌یشتینه ولاتی زه‌هاو که‌ سه‌ره‌تای خاکی عه‌جه‌مه. ئه‌و ده‌م ته‌مه‌نی نووسه‌ر سی‌ساله‌ بوو. به‌ قه‌درایی دووه‌زار ته‌م‌ن تالته‌وی و سرواریان له‌ زیگران شارده‌بووه، پاش رویشتمانیان هه‌نابوویانه‌ ده‌ری. له‌ شاروچکه‌ی زهاو هیندی جل و به‌رگیان بو خو و هاوڕییان ئاماده‌ کرد و رومان کرده‌ کرماشان. پاش دوو رۆژ وه‌ستان له‌وی به‌ره‌و کوردستان که‌وته‌ینه ری‌خزم و دوستی ته‌م ولاته‌ به‌ تایبه‌ت میرزا فه‌ره‌جولای وه‌زیر و خزمه‌کانی دیکه‌شی له‌ تایفه‌ی وه‌کیلان، بو پیشوازی نارد. له‌په‌ری ریژدا هیئاینه‌ شاری سه‌نه. گه‌وره‌ و بچوک و به‌رز و نه‌زمی ته‌م ولاته‌ به‌ گوێره‌ی توانای خوی میوانداری عیلی به‌جی هیئا. شازاده‌ والیه‌ش ته‌په‌ری لوتف و میهره‌بانی نیشان دا.

نه و کاته سه‌ره‌تای پاشایه‌تی محمد شای خوالی خوشبوو بوو. باوکی نووسر چوه باره‌گای پاتشا و که‌وته بهر که‌ره‌می شاهانه و ولاواندنه‌وی کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت. هه‌شت سهد تمن موچه و سی سهد تمنیش نان و چیتشت-یان دایه و هه‌موو سالی له مالیاتی تازه‌ربایجان نه‌و پاره‌ی پیده‌گه‌یشت. نیش‌لا له شویتنی دیکه‌دا باسی وه‌زعی خوم ده‌که‌م. نیتستا با وه‌گه‌ریین بو چیروکی ولاتی کوردستان. پیشتر گوترا که ره‌زاقولیکانی کوری خسروخان له تمنه‌نی ده‌ سالدیدا بوو به والی کوردستان و کار وباری ولات و خه‌لکیش به میرزا فه‌ره‌جولا سپتردرا. شه‌ش هه‌وت سال و تیپه‌ری، ره‌زا قولیکان بوو به پیار. والیه‌ی دایکی توپا خانمی خوشکی شاهه‌نشا کیژی نایب السلطنه‌ی ره‌حمه‌تی بو خواست. خوی له‌گه‌ل گه‌وره‌پیاوانی کوردستان چوه تاران تا به داب و ده‌ستوری پاتشایان بوک بگوتزنه‌وه و شایی بکن.

پاش نه‌و کارانه زوری پی نه‌چوو میرزا فه‌ره‌جولا کوچی دوابی کرد. میرزا هیدایه‌تولای برا گچکه‌ی نه‌و بو به به‌رپرسی کار و باری ولات. سالیکیش و تیپه‌ری. هیندی له گه‌وره‌پیاوانی ولات له میرزا هیدایه‌تولای دلگیر بوون و له لای والی سکالایان کرد شه‌یتانیان لی کرد. که‌م که‌م ناکوکی که‌وته نیوان والی و وه‌زیر.

له و ساله‌شدا مه‌حمود پاشای بابان له ده‌وله‌تی عوسمانی زیز بوو و له‌گه‌ل هه‌زار مالی گه‌وره‌پیاوانی ولاتی بابان، په‌نای بو ده‌وله‌تی نیران هینا و روی کرده تازه‌ربایجان بو لای شازاده قاره‌مان میرزای حاکمی تازه‌ربایجان. ره‌زا قولیکانی والی و میرزا هیدایه‌ت و خه‌لکی کوردستان له‌وه‌ ناگدار بوون و به‌په‌له‌ نامه و ته‌تیریان بو لای مه‌حمود پاشا نارد و داوه‌تبان کرد بو ولاتی نه‌رده‌لان و چونی نه‌ویان بو تازه‌ربایجان له ره‌سمی عیلایه‌تی‌دا به‌عه‌یب زانی. چونکه له کاتی ته‌نگانه‌دا هه‌میشه په‌نایان بو ملک‌ی یه‌کتر هیناوه. له و لاشه‌وه باوکی نووسر به لای تازه‌ربایجان‌دا بوو، مه‌حمود پاشای بو چوونی نه‌وی تیژ ده‌کرد.

پاشان له ده‌ورویه‌ری سه‌قز بای داوه بو لای کوردستان. له هه‌موو مه‌نزل و جینگایه‌ک له لایه‌ن والی یه‌وه پیشوازی تازه‌ی بو ریک ده‌خرا. تا که‌یشته‌سنه. گشت خه‌لکی شار به‌مه‌لا و سه‌ید و کاربه‌ده‌سته‌وه له‌گه‌ل والی تا دوو فه‌رسه‌خ بو پیشوازی وه‌ده‌ر که‌وتن و نه‌وپه‌ری ریز و

حورمه‌تی لینگیرا. چونکه باسه‌که‌ی ئیمه ئیستا رابورتی کوردستانی
ئهرده‌لانه، پاشماوه‌ی ئهم باسه له روداوه‌کاتی باباندا باس ده‌کری.

به کورتی روژ به روژ نینوانی والی و میرزا هیدایه‌تولا ناخوشتتر
ده‌بوو. والیه‌ی دایکی والیش له بهر چهن هویه‌ک لایه‌نی میرزا
هیدایه‌تولای ده‌گرت. ئەمانولآخانی کوره‌چکوله‌ی که به غولام شاخان
ناسراوه هه‌لیگرت و له‌گه‌ل وه‌زیر و خه‌لکێکی زوژ بو تاران زویشته.

له‌م لاشه‌وه والی له‌گه‌ل ده‌سته‌یه‌ک خه‌لکی ولات رووی کرده تاران.
پاش دمه‌ته‌قه و گفتگویه‌کی زوژ، حاجی میرزا ناغاسی به‌یات
ئیره‌وانی که وه‌زیری خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی ئیران بوو، لایه‌نی میرزا
هیدایه‌تولای گرت. وایان به باش زانی که ره‌زاقولیکان ماوه‌یه‌ک له تاران
بمێننه‌وه و میرزا هیدایه‌تولا به تهنیا فرمانه‌وه‌ی کوردستان بی. والیه
و ئەمانولآخانی‌ش له باره‌گای شا بمێننه‌وه.

دار و ده‌سته‌ی ره‌زاقولیکان که نه‌وه‌یان زانی، نیزیکه‌ی ۶۰۰ که‌س
له مزگه‌وتی شا مانیان گرت. که‌شیش نه‌یده‌توانی ده‌ستیان لێ‌دا.
چونکه نه‌و دم مزگه‌وتی ناوبراو "دارالامان" بوو. هه‌رکه‌س له‌وی‌دا یا
ده‌پاریزرا.

میرزا هیدایه‌ت له‌گه‌ل تایفه و دارو ده‌سته‌ی خوێ چونه‌وه
کوردستان و هه‌ژده مانگ بی به‌ره‌ه‌ست حکومه‌تی کرد. پاشان
شاهه‌نشای ئیران له‌به‌ر خاتری خوشکی ره‌زاقولیکانی کرده‌وه حاکم و
بریار درا که خوشکی شا بچیته‌وه کوردستان و ماوه‌یه‌کی تریش والی
بچیته‌وه.

له لایه‌ن شازاده خانم و ره‌زاقولیکانه‌وه، ئەمانولآبه‌گی کوری
فه‌تعه‌لی‌به‌گی وه‌کیل بوو به‌هرپرسی کار و باری کوردستان و گه‌یشته
پله و پایه‌ی بابی. مرویه‌کی جوامیر و سه‌خی بوو. کاتی مانگرتنی
مزگه‌وتی شا، نه‌و ۶۰۰ که‌سه له سه‌ر خه‌رج و سفیره‌ی نه‌و بوون. له
لایه‌ن باره‌گای پاتشاهه‌ بلوکی ئەسفهنداوا که له نیزیکی هه‌مه‌دان و
سه‌ر به کوردستان بوو درا به غولام شاخان و میرزا هیدایه‌تولآخان و
که‌س و کاری نه‌و. ناوبراو له‌گه‌ل قه‌وم و عه‌شیره‌تی خوێ چونه
ئەسفهنداوا. شازاده خانم له‌گه‌ل وه‌کیل گه‌یشته‌ سنه. به‌گوێزه‌ی داب و
ره‌سمی ولات خان و گه‌وره‌پیاوه‌کانیان خه‌لات کرد. هه‌ر که‌سیکی له
کونه‌وه شوغل و پله و مه‌نسه‌بێکی هه‌بوو، پی‌ی به‌خه‌شرا. وه‌کیل گرنگی

زوری دہدا بہ "تاسایشی گشتی". پاش شہش مانگک والی لہ بارہ گای پاتشاوہ نینزن درا و گہرایہوہ بڑ ولات. خہلک بہ ہاتنہوہی تہو شاد بوون. وہ کیل و خزمہ کانی گاو و گہردونیان لہ پیش کرد. رہزاقولیکان لہ کارزانی و لی ہاتوی و کیل فرہ کہیف خوش بوون. کار و باری ولاتی کوردستانی بہ تہواوی بہ تہو تہسپاردرا. خویشی شو و روژ خہریکی کہیف و رابواردن بوون. ماوہی دوو سال لہوپہری سہربہخویشی دا رای بوارد. خوبی و خیزانی خہریکی خواردنہوہ و روژگاری لہ عیش و نوشدا دہبردہ سہر بوون. چونکہ ویستی ہرزہ کاری و توانای لاوتی، والی توشی کردہوہی ناشایست دہ کرد شازادہ خانم لہو بارہوہ دلگیر دہبوو جار جار نامہی بو "مہدی علیا" دایکی دہنوسی و سکالای دہ کرد. وردہ وردہ لای پاتشا و حاجی میرزا ناغاسی - ش ناشکرا بوون. ہر چند وہ کیل ویستی بہ تکا و ہلگہ والی لہو کارانہ بگیتتہوہ فایدہی نہ بوون. لہولاشہوہ دہویست شازادہ خانم دلخویشی بداتہوہ و نسختی دہ کرد. شو و روژیش خہریکی کار و باری ولات بوون.

چند مانگیك تاوا تی پری. محمد شہریف خانی قاجار بہ داوہتی شازادہ و رہزاقولیکان لہ تارانہوہ ہاتہ کوردستان. وہ کیل تہوہندہی پی ہلاگوت و ریزی لی گرت کہ بہ جاریک ناوبراوی لہ گہل خویشی کردہ ہاودہست. لہ بارہی نزمی کار و باری ولات و رازی بوونی خہلک لہ وہ کیل و لہ والی نامہی بو کاربہدہستانی ولات نوسی، بہ لام فایدہی نہ بوون. والیان بردہوہ تاران و جاریکی دی حکومتی کوردستان دراوہ بہ تہمانولآخانی ناسراو بہ غلام شا خان و میرزا ہیدایہ تولاش کرانہوہ بہ وہ کیل و پیشکار. تہمانولآخانولآخان لہ گہل میرزا جہعفری کوری میرزا ہیدایہت بہ پلہ ہاتنہوہ سنہ. تہو دہم میرزا ہیدایہ تولآ ٹیفلیج بیوو. و بہو حالہش لہ سہر تہخت بو کوردستان کہوتہ ری. لہ دوو مہنزی تاران و گوندی ٹیشتہارد کوچی دواپی کرد. تہرمہکیان بردہوہ ولات و بہ دابی عیل ناشتیان.

چند روژیک تازیہیان بو دانا. پاشان میرزا جہعفر لہ جیتی باوکی دانرا و بوو بہ وہ زیر. لہو کاتہدا تہمانولآ بہ گی وہ کیل لہ گہل عییل و تایضہی خویشی چوبوبوہ ہہورامان و لہ وی نیشتہجی بیوو. چاہوروانی فہرمانی کاربہدہستانی دہولت بوو کہ داخو بو دار و دہستہی رہزاقولیکان کوئی دیاری دہکھن.

شازاده خانم له شاری سنه و له دیوی ژووری "دارالایاله" باره گای حکومتی دا نیشته چی بوو چونکه غولامشاخانیس هر له و باره گایه داده نیشت، بو خزمه تکارانی شازاده بی گیر و گرفت نه ده بو. نامه کی بر نه مانولابه گی وه کیل نووسی و رایگه یاند که چون زهوا ده بینی خوشکی شاهه نشا و خیزانی گوره ی خوت له شاری سنه به سووک و زه لیلی رابویرن؟ ته گه ر ده توانی چاره یه ک بکه. نامه کی به په له گه یانده وه کیل. ناوراو له بیستنی ته و خه به ره ره گی غیره تی بزووت، نامه کی به گوره پیاوانی ولات نشان دا و تاویک گریا و گوتی: سبه ی له خزمه ت شا چون ولامی تم نامه یه ده دینه وه؟ له شه ریعه تی دین و ده ولت دا چون زه وایه که نیمه مل بو ته و خه راپه یه راکیشین، نه وه ی گوت و سه روک عیل و حه سه ن سولتان و نه حمه د سولتانی هه ورامی بانگ کرد و روداوه که ی بو گیراونه وه. نه وانیش یه ک یه ک به ده نگ گوتیان: ریبه ر و پیشه وای نیمه وه کیل خویه تی. هه رچی ته و بیژی واده که ین و بو نه جاتی خیزانی والی خومان فیدا ده که ین. نه وه یان گوت و سویندیان به قورعان خوارد که هه تا گیانیان ده به ردایه هه سویان له نهمری وه کیل سه ریچی ناکن.

به کورتی ته مانولابه گ ژن و مندالی خوئی له هه ورامان دانا و له گه ل هه زار سوار له عیل و کهس و کاری خوئی و دوو هه زار تفهنگ چی هه ورامی به ره و سنه که وته ری. ته مانولاخان و میرزا جه عفه ری وه کیل له چوار فرسه خنی سنه له هاتنی وه کیل ناگادار بوون. علی محمدی ناسوزای که به ته من له و گه وره تر بوو، ته مانولاخان هه میشه ریزی ده گرت و وه پیش خوئی ده دا و روژ و شه ویش له گه ل میرزا هیداپه تولای خالی رای ده بوارد و پاش مردنی ته ویش هر له گه ل غولامشاخان ده بوو، پایه ی وه کیلیشی پی نه سپرد رابوو به لام خوئی ده هیهچ کاریک هه ل نه ده قوتاند، ناردیانه کن وه کیل و نامه کی پر له واده و به لینی یان بو نارد. له سی فرسه نگی سنه چاوی به وه کیل کهوت و راسپارده کانی والی تی گه یاند. به لام ناسوزگاری یه کانی فایده یان نه بوو. بی ناکام گه رایه وه. له ماشه وه ته مانولاخانی والی ریگای نه دا شازاده خانم وه در که وی. میرزا جه عفه ر و کومه لیکي ژوژ له سواره ی جاف بو شهر وه در که وتن.

له گوندی حه سه ناوا هه رتک لا گه یشتنه یه ک. به ر له وه ی شهر

دهست پی بکا، نیزیکه‌ی دوو سهد کهس له سواره‌ی لهک که باوهر پینکراوی وه کیل بوون، هه لاتن و چوونه پال له شکرکی والی بهوه له شکرکی ناوبراو تنکه‌ی تیکه‌وت. کومه‌لینکی دیکه‌ش له سواره‌ی دهور و بهری بلاویان کرد. وه کیل له گه‌ل تفه‌نگچی‌کانی هه‌وراسی به‌ربه‌ره‌کانی به قازانج نه‌زانی، په‌نای بو چپای حه‌سه‌ناوا برد که پیشتر باسی کراوه. چپایه‌کی بی ناوا، مانه‌وه‌ی له‌وی دژوار بوو. نیزیکه‌ی چوار سعات شه‌ریان کرد. پاشان هه‌ورامیه‌کانیش په‌روی شه‌رم و به‌دناویان به‌سه‌رشان دادا و به جاریک له کیو هاتنه خوآر و چوونه خزمه‌ت والی. که‌میک نه‌بی کهس له‌کن وه‌کیلی نه‌مان. هه‌رچهند عبدالحمید سولتان، کاربه‌دهستی ناوچه‌ی بانه و نه‌وانی تر هانیان دا که بروا، له‌به‌ر غیره‌ت و ره‌شیدی سه‌ری دا نه‌تواند و خوئی به‌قه‌زا و قه‌ده‌ر نه‌سپارد. عبدالحمید سولتانیش سواری نه‌سپی خوئی بوو و تی‌ی ته‌قاند.

له‌ولاهه‌ والی هیندی سهد و شیخ و مه‌لای به‌تورعانه‌وه ناردنه‌ کن وه‌کیل و سوئندی بو خوارد که بیجگه له چاکه هیچ خه‌راپه‌ی له‌گه‌ل نه‌کات. نه‌وان چون و وه‌کیل‌یان دلنیا کرد و هینایانه کن والی. له پیشدا گه‌لیک ریزی لی‌گرت. له په‌نا خوئی دانا. باش ده‌میک چونه‌وه شار له ریگادا میرزا فه‌تاحی کوری میرزا فره‌جولای وه‌زیر، سه‌ره‌رای خزمایه‌شی له‌گه‌ل وه‌گیل هات خزمه‌ت خان و گوئی: نه‌گه‌ر نه‌مانولا به‌گ به‌م کش و فشه‌وه بیته نیو شاری سنه ئیتر واز له نوکه‌ری من بیته. چونکه نه‌گه‌ر نه‌وان سه‌رکه‌وتبان، ژنه‌کامان هه‌ر یه‌که‌ی له‌دهستی سواره‌یه‌کی نه‌واندا ده‌بوو. والی توژی بی‌ری کرده‌وه به‌لام له قسه‌ی نه‌و ده‌ر نه‌چوو. ناچار نه‌مری کرد شمشیری لی بکه‌نه‌وه و کلاویشی له سه‌ر هه‌لگرن. دووباره که‌سپک بو نه‌شکاندن‌ی نه‌و کلاوه‌که‌ی له‌سه‌ر ناوه. کور و برازا و خوارزاکانیشیان گرتن و هینایانن. له په‌نا شاری گه‌یشتنه نیزیک خانوبه‌ره‌ی وه‌کیل، علی محمد به‌گ که پیشتر باسی کرا تی‌دا داده‌نیشت. کور و برازا و کهس و کاری به‌علی محمد به‌گ نه‌سپارد و نه‌مانولاتبه‌گی به‌پی‌یان وه پیش نه‌سپدا. دوو سی سعات له شه‌و چوو‌بوو گه‌یشتنه باره‌گای حکومه‌تی. وه‌کیلی ده دیوکی کرد و پاش هه‌ژده روژان له نیوه‌شه‌ودا به‌دهستی دوو کهس له به‌رده‌ستانی خوئی کوشتی. چهند روژیک مه‌یته‌که‌ی هه‌ر له‌و شوئنه‌ ماهه که لی‌یان کوشتبوو. که‌م که‌م ون بوونی وه‌کیل که‌وته سه‌ر زاران.

شهوتك همه مين به گي كورى جه مشيد به گي كه نويش له تايه ي
وه كيلان بوو، بانگ كرد و دوو مه لاي ره گه ل خست، مه يتي وه كيليان
پاش شوشتن و تعلقين له گورستاني شينخان به خاك ته سپارد.

كور و برازا و خوشكه زايان كه بهم زوانه باسيان ده كرى، برده
بهنديخانه و كوت و زنجيريان ده لاق و مل كردن. خيزاني ميرزا
فهره جولاي خوا لي خوشبوو به زه يي به حاليان دا هات و له لاي والي
تكاي بو كردن و له بهنديخان نه جاتي دان و بردني بو مالي خوي و
زوري چاكه له گه ل كردن. له و كاته دا ناوچه ي ته سفه ننداوا، له لايه ن
باره گاي شاهه درا به كه س و كاري ره زاقولبخاني. شازاده واليهش له
تارانه وه گه راه بو كوردستان. وهك ده ليتن هيندي له باوه ريپيكرواني
واليه له باره ي كوشتنى كورى وه كيلى نامه يان بو والي و بو ميرزا
جه عفر نووسى. نه و كاره ي به ميرزا ره زاي كورى ميرزا هيدايه تولا
كرده. له بهر نه وه كه له م جيپانه دا شت ون نابي، نه م باسه ش له نيو
خه لك دا بلاو بووه.

باوكي نووسه ر له هموو باريكه وه ده چووه سه ر تايه ي وه كيلى.
تازه ش كيژي نه و بيوه ده زگيراني كورى وه كيلى، له م كاره نارحمت
بوو، له گه ل غيرت و ده ماري عه شيره تي نه ده هاته وه. نيوه شه و دوو سي
كه سي بو نه جاتي نه وان نارد. خوشي له گه ل چل سواره ي په رداخ و
تاماده له په نا بهنديخانه راهه ستا كه نه گه ر هه راي لي ساز بوو، به
زوري ره زگاريان بكا. نه و دوو كه سه به هاساني ديواري لاي چوليان
برى و نه وانيان هينا ده ري و بو نه و شويته يان بردن كه باوكي
نووسه ر له ده ره وه ي شار دياري كرد بوو. له گه ل ده سوار ناردني بو
نيو عيلى جاف كه نه وده م همه به گك گه وره يان بوو. له يازده
فه رسه خي شاري سنه له كوستانى بوو. دواي شش روژ خوشي چوه
لايان و له ويوه چوونه كن همه سولتاني حاكي سه قز.

له وي تازيمانه ي وه كيلى ره حه متي گيرا و پاشان گه رانه وه بو نيو
عئلى جاف په نا ده رياچه ي مه ريوان. همه به گك، عبدالرحماني برآي
له گه ل سه د سوازي به كار ره گه ل خست و به شه و و روژيك سي
فه رسه خ ريگايان برى و گه يشته خاكي گه روس. له ويشه وه به سي
روژان گه يشته نه سفه ننداوا. له خزمه ت شازاده خانمى ديسان بو
وه كيل تازيمانه گيرا.

پاش سی مانگ رهزا قولیخان جاریکی دیکهش کراوه به حاکمی کوردستان و به سیّ شهو و روژ گه‌یشته‌وه کوردستان، ئەمانولآخان و شازاده والیه به زحمەت و دژوار، به زستانی چونه سونفور. هیئندک له لایه‌نگرانیان گیران. جه‌غفرخان که له ئاسوزاکانی والی و قاتلی وه‌کیل بوو له‌گه‌ل چەند که‌سی‌تری که ئەوه‌یان کردبوو کوژران. ئەو‌دهم تازیمانە‌ی وه‌کیل‌یان نوئێ کردە‌وه و به‌گوری ره‌ی داب و ره‌سمی عی‌لایه‌تی والی و هه‌موو خه‌لک جلی ره‌شیان له‌به‌ر کرد سه‌ریان ده‌ قور نا. پاش ته‌واو بوونی تازیمانە ئەسه‌دولا به‌گی کوری ئەمانولابه‌گی وه‌کیلی له‌ جیتی بابی دانا و خه‌لاتی کرد و ده‌سه‌لاتی ولاتی دایه. ئەو ده‌م له‌به‌ر ئەوه‌ی ته‌مه‌نی له‌ ۱۸ سال پتر نه‌بوو، به‌کار و باری ولاتی رانه‌ده‌گه‌یشت، هه‌مه‌سه‌ولتانی حاکمی سه‌قزی که پیاویتی به‌ ئەزموون و له‌ گه‌وره‌پیاوانی ولات بو، تازه‌ش کیژی وه‌کیلی له‌ هه‌مه‌سه‌لیخانی کوری ماره‌ کردبوو، له‌ لایه‌ن ئەسه‌دولا به‌گی وه‌کیله‌وه‌ کرا به‌ به‌رپرسی کار و باری کوردستان.

به‌ کورتی رهزا قولیخان ماوه‌ی سالیکی له‌په‌ری سه‌ره‌خویندا رایبوارد. چونکه‌ له‌و سالانه‌دا به‌هه‌من‌میرزای حوکمرانی نازه‌ربایجانی برای شای ئیتران حاجی میرزا تاغاسی به‌ پاخی تاوانبار کردبوو، رهزا قولیخانیشی به‌ هاوده‌ستی ئەو ناسیبوو، له‌ گاتیکندا ده‌ستی له‌و خه‌یاله‌دا نه‌بوو، خسروخانی گورجی به‌ بیانوی نه‌زمی سنوره‌کان بو ئەو مه‌لبه‌نده‌ نارد. والی داوای چاوپیکه‌وتنی کرد و له‌ ساینقه‌لای سنووری هه‌وشار چوه‌ کنی. پاش روژیک خسروخان گرتی و له‌گه‌ل هه‌باسقولیخانی گه‌روس بو تارانی نارد. خوشی به‌ بی‌ کۆسپ چوه‌ سنه و ده‌ستی به‌ حکومه‌ت کرد.

هیئندی له‌ گه‌وره‌پیاوانی ولات، وه‌ک ئەسه‌دولابه‌گت و فه‌تحولابه‌گی وه‌زیر و براو مال و مندالی والی چونه‌ ولاتی بابان و په‌نایان بو. هه‌ولاپاشای حاکمی بابان برد.

ناوبراو ئەوه‌ی پیاوه‌تی بوو له‌گه‌لیانی کرد و ناگاداری کردن. هه‌ر چه‌ند کاربه‌ده‌ستانی ده‌وله‌تی نه‌یان ده‌هه‌شت که‌س و کاری والی رابگری و بیان پاریزی قبولی نه‌کرد. تا به‌ قاسیده‌کانی والی به‌غدای گوت: نیشانی ده‌وله‌تی و پایه‌ی حکومه‌تی وه‌لا ده‌نیتم، به‌لام په‌نابه‌رانی ولاتی بابان وه‌لا نانیتم.

له سنهش على همه به گي خالي وه كيل هيندي سويد و مهلا و شينخي هه لگرت و رای کرده تاران. داوايان له شاهه نشا کرد که ره زاقولبخان بگه ريتيه وه. هه رچهند حاجي ميرزا ئاغاسي و کاربه دهستانی تری دهولت ئاموزکاریان کردن فايده ی نه بوو، ئاخره که ی چند کهس له گه وره پياوانی وهك على همه به گك و تهسه دولابه گك و براکانی والی-يان برده خزمهت پاشا. شا خوئی وه جواب هات و تاريضی خسرو خانی کرد. على همه به گك له نيئو تهواندا وه دهنگ هات و عه رزی شای کرد که ۸۰۰ ساله نيتمه نه مير و حوکرانی کوردستانين و به گویره ی ياسای عيلى ره فتار ده که ين. نيستا رهزا قولبخانيش هه ر به شيوه ی باب و باپيرانی ره فتار ده کا. ته گه ر زولميتکی کردبی له خوئی کرده، ته گينا ره عيهت و خه لکی ولات له وپه ری ئاسوده يی دا بوون.

قسه کانيان له کن شا په سهند نه کرا و له چوونه وه يان و خزمه تي خسروخان پتي داگرت. على همه به گك حاشای کرد و گوئی: تا گيانمان له به ردايه، بيچگه له ره زاقولبخان سه ر بو کهس نه وي ناکه ين. ئاگری توره يی پاشای عه جه م گری لي هه ستا و به ميرغه زه بي گوت دار و فه لاقه بيتن و على همه به گيان له داری به ست و نيئزيکه ی جهوت هه زار داريان لي دا. ئاخره که ی به تکای سه دري ته رده ويلى به خشرا، پاش چند روز ناوبراويان له گه ل جه عضه ري قولبخانی ته ميرالامرا به به ندي نارديانه وه بو کن خسروخان. به نه پتي ته سپارديانن که ئاگيان لي بيت.

کوردستانيه کانی تر که وایان زانی، نيئزيکه ی ۸۰۰ کهس گه وره و پچوک له مزگه وتی شا مانيان گرت. له باره گای شاهه فرمان درا به ميرزا ته بولقاسمی ئيمامی جومعه ی تاران له مزگه وتيان وه ده ر بني. ئيمامی جومعه ئيحترامی مزگه وتی له به ر چاو گرت، تکای بو کردن، قبول نه کرا. دوباره فرمانی وه ده رنانيان درا. هيندي له شاهزاده و فرمانده ی له شکری چوونه مزگه وت ميرزا ته بولقاسم يان دلخوشي داوه و چند روزيک فرمانه که يان وه دوا خست.

ته و دهم شا له کوئستانی شميران نه خوش بوو. حه کيم له عيلاجی داما بوون شه وي شه شی مانگی شه والی هه زار و دووسه ت و شيسه ت و چواری کوچی وه به ر ره حمه تي خوا که وت. ته و دهم ره زاقولبخان له

گوندی ته جریشی شمیران داده نیشته. هیندی توپچی کیشکیان له دور و بهری ماله‌گی ده‌کیشا. کوردستانیه‌کان که هیندی له مزگه‌وتی شا و هیندی له عه‌بدولعه‌زیم مانیانگرتبوو، کوژ بوونه‌وه و گشتیان چوونه ته‌جریش. توپچیه‌کانیان ترساند و رایان کرد. والیان هه‌لگرت و چوونه نیو فوجی گه‌روئس، نه‌واتیان ره‌گه‌ل خوژ خست و به‌نیوه‌شه‌وه به‌ره‌وه کوردستان که‌وته‌ه ری. روژێ پینچ و شه‌ش والی گه‌یشته‌وه یه‌که فه‌رسه‌خی شاری سنه. خوسره‌وخان فره‌ترسا و په‌شوکا. عه‌لی حه‌مه‌به‌گی له‌زیندان هینا ده‌ر و داوای لی‌ بوردن لی‌ کرد. له‌و لاشه‌وه خه‌به‌ری بو‌ والی نارد که هه‌تا خوسره‌وخان له‌و شاره‌یه، توژ مه‌یه نیو شار و زیاده‌تر شا له‌ خوژت تووره مه‌که. خوسره‌وخان بارگه و بنه‌ی تیک‌نا و له‌گه‌ل فوجی هه‌مه‌دان ریگای زه‌نگانی گرت به‌ر و بو‌ پیشوازی شاهه‌نشای نو‌ی ناسرال‌دین شا که‌وته ری.

ره‌زا قولیخان گه‌یشته نیو شاری سنه. کار و باری ولاتی به‌عه‌لی حه‌مه‌به‌گ نه‌سپارد و له‌قه‌بی خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی پی‌ به‌خشی. خوشی وه‌که جاران ده‌ستی کرد به‌رابوردن و سه‌رسه‌ریه‌تی و به‌جوژیک که‌ خو‌ی بیست سال‌ هیلاک کرد. ئەم روداوه به‌م زوانه‌ باس ده‌کری.

به‌کورتی کاتی ناسرال‌دین شا له‌ سه‌ر ته‌خت دانیشته، میرزا ته‌قیخانی فه‌راهانی بوو به‌ ئەمیرله‌شکر و وه‌زیری کشوهر. ئەمانولاخانی برا چکوله‌ی والی ئەوده‌م له‌ تاران ده‌ژیا، په‌تای برده‌ باره‌گای ئەمیر نیزام و له‌وی مانی گرت. له‌و لاشه‌وه ئەمیر و کاربه‌ده‌ستانی تری ده‌ولت ده‌یانویست ره‌زاقولیخان سه‌باره‌ت به‌ سه‌ربادانی سه‌زا بده‌ن. به‌لام له‌ ده‌رفه‌ت ده‌گه‌ران که به‌ هاسانی ناوبراو وه‌ده‌ست بیتن. به‌ هه‌لکه‌وت میرزا نالاقولیخان که له‌ تایفه‌ی وه‌زیرانی کوردستان بوو، له‌ لایه‌ن ره‌زاقولیخان‌وه بو‌ عوزر خواسته‌وه به‌ دیاری و پیشکیشه‌وه گه‌یشته تاران. میرزا ته‌قیخانی ئەمیر بانگی کرد و له‌ باره‌ی ره‌فتاری والی و بار و دو‌خی خه‌لک و ولات پرسیاری لی‌ کرد. ناوبراو که له‌ بنه‌وه له‌ ره‌زاقولیخان دلگیر بوو گوتی: که والی یاخی بوه و خه‌ریکه چیا‌ی هه‌ورامان بکاته پینگه و له‌گه‌ل ده‌ولته‌ی عوسمانیش ری‌که که‌وته. گه‌وره‌پیاوانی ولات له‌گه‌ل ئەو هاوده‌نگ نین. ئەگه‌ر وه‌ده‌نگیش نایه‌ن له‌ ترسانه. ئیستا به‌ گویره‌ی قسه‌کانم نوسراوه‌یه‌کم له‌ لایه، ئەگه‌ر ده‌فه‌رموی سه‌به‌ی ده‌یه‌پینم.

میرزا له قسه کانی فره توره بوو. گوتی دهبی ئەو نوسراوهیه بیتی. میرزا ئالاقولی دوو کاغەزی سپی مورکراوی والی له بەر دەست بوو تا له کاتی پتویستدا چی به باش زانی لی یان بنووسی و بو کاربەدەستانی دەوله تیان بنیتری. هاته سەر ئەوهی که ئەو فەقیرە به گرتن بەدا.

شەوی هەر وهک به ئەمیری گوتبوو، دوو نامەی له قەولی رالی بو خۆی نووسی و له نامەکاندا نووسی که له کەن ئەمیر زۆر خۆت بەکەم مەگره. ئەگەر بهخۆتشی خەلات و نشانی حکومەتیان بو من نارد ئەوه باشه، ئەگینا رابگهینه که چپای هه ورامان ئەوهنده بهرزە که جیرانی عاسمانه. بهیانی چوه لای ئەمیر و نامە سازکراوه کانی دایه. روژی دوايه میرزا ته قیخان نامە کانی برده کن شا. فرمانی لی خستن و گرتنی ره زاقولیکان دەرچوو. خەلات و نشانی حکومەتی کوردستانی دا به ئەمانولاکان.

شەو ئالاولیکان سەرهنگی توپخانهی له گەل سەد توپچی ره گەل خست و به سی شەو و روژان گه یشتە چوار فرسەخی سنه. والی هیشتا له عەیش و نووشدا بوو که خەبەری هاتنی ئەوانی بو هات. به زەحمەت مال و مندالی برده دەر و به رهو کرماشان که و ته ری. له ولاشهوه ئەمیر نامە بو گه وره پیاوانی ولات نووسی و پشتیوانی ره زاقولیکانی لی قەدەغه کردن. به تایبەت حوکمیکی دلدا نه وه و میهره بانی بو ئەسه دولابه گی وه کیل نووسی. له گەل ئەوهش چونکه وه کیل ته واو له ئەمانولاکان دەرترسا، خۆی پی را نه گیرا و له گەل والی تا سنوری کرماشان رویشت. روژی دوايه ئەمانولاکان هاته نیو شار. گه وره و بچوکی ولایتی بانگ کرد و موحیبه تی نیشان دان. سەبارت به کرده وهی رابردووی داوای لی پووردنی کرد. عەلی حەمه بەگ و باوکی نوسەری هینا. له باره گای وه کیل و نهختی قسهی بو کرد. سویندی خوارد که ئەگەر له جیاتی خۆینی باوکی نه فسی خومیشی بو، درێخی ناکەم. دەمەوی ئەو په له ره شه له خۆم بشومه وه. ئەوهی گوت و نامەیه کی به خەتی خۆی بو ئەسه دولابه گی نوسی و ته واوی بو رون کرده وه. میرزا ئەلا قولی وه زیر و مەحمود به گی دیوان به گی که له باوهر پیکراوانی بون، ناردینه کن وه کیلی. ئەو دوو که سه به په له وه ری که وتن و له تاخیری خاکی کوردستان گه یشتنه وه کیل. قسه کانی

والیان پی راگه یاند. ناوبراو دلی بو گه رانه وه نرم بوو، بو خزمهت
ته مانولا خان ریگای داگرت. والی بو چاو پتکه وتنی چوو. له په نا خوبی
دانا. له کرده وه کانی عوزری هیناوه و خه لاتنی به نرخی دایه.

به گشتی ته م جاره به پیچه وانهی رابردوو، والی ته وه منده له گه ل
خه لک باش و میهره بان بوو که له ماوه یه کی که دمدا پی یان له والیه کانی
پیشوو باشتر بوو. گه وره و بچوک له وپه ری راستی دا خزمیتان ده کرد.
له ولاشه وه ره زاقولبخان چوه کرماشان و په نای بو فه یروز میرزای نایب
السلطنه ی حاکی ته و ولاته برد. شازاده چند روژیک رای گرت.
له نه کاو له باره گای پاشاوه ته مر ده رچوو که ره زاقولبخانی به حه بسی
بو تاران بنیری. هر ته و روژه شازاده ناوبراوی له گه ل چند که سان
به ری کرد. هاورری کانی هیندیکیان رایان کرد و هیندیکیش ته مانیان
خواست و ته سپ و چه کیان لی ته ستاندن و به ره لایان کردن.

کاتی و والی گه پشته نیزیک تاران نه یان پتشت بچیته نیو شار،
به ری یان کرد بو ته وریزی و له توپخانه به ندیان کرد و حهوت سال له
زیندانداندا مایه وه. پاشان هینایانه وه تاران که له شوینی خوبی دا باسی
ده کری.

به کورتی پاش ره زاقولبخان، ته مانولا خاننی ناسراو به
غولامشاخان باش به سر کار و باری خوبی دا زال بوو. له گه ل خه لک
ره فتاری باش بوو. یه ک دوو سال عه لی حه م به گی کرد به پیشکاری
ولات. ناوبراو له ریک و پتک کردنی ولات و تاسایشی حالی خه لکدا
فره شینگیر بوو.

له سالی سی یه سی پاشایه تی ناسرال دین شادا میرزا ته فیخانی
ته میرکه بیر له وه زارهت لایرا و میرزا ناغا خاننی ثبعتمادالدوله بوو به
سه دری ته عزم. کاتی که سه دری ته عزم به حوکی پاشای رحه متی
له کاشان دانرا بوو، شازاده والیه دایکی ته مانولاخان له تاران چاکه ی
له گه ل که س و کاری ته و کرد بوو. ته م جاره که بوو به سه روکی گشتی
ولات، به توله ی ته و چاکه یه له گه ل ته مانولاخان فره میهربان و باش
بوو. نوته ریایه تی کار و باری وی به میرزا کازم خاننی نیزام الملکی
کوری خوبی ته سپارد.

سالی ۱۲۶۷ ته مانولاخان وه زارهتی کوردستانی دا به میرزا محمد
ره زای کوری میرزا عبدالکهریمی که باسی ژبانی ته و له ژیر باسی

نه مانولاخانی گه وره دا نووسرا.

ناوبراو پیاویتیکی لی هاتوو بوو. نه و خه رجه ی که بریار درابوو بدری به دیوان، بی که م و زوژی دهیگه یاند و والی و کار به دهستانی دهوله تی رازی ده کرد. وای لی هات که پله و پایه ی نه و له هه مر گه وره پیاوانی کوردستان هه ورازتر چوو. که س نهیده متوانی یه ک و دووی له گه ل بکات. قسه کانی له لای والی وه ها چی یان گرتبوو که به بی نیمزای نه و هیچ کاریک به ریوه نه ده چوو. له کاری خوتیدا باش به توانا و به ناسوده بی کار و باری ولاتی به ریوه ده برد.

عالی حه مه به گت سالی ۱۲۷۲ ی کوچی دوایی کرد. کابرایه کی ژیر و لی هاتو و به کار بوو. کاتی مانه وه ی له ئیسفه هان له خزمه ت شازاده سهیف الدوله دا، کاری گه وره ی پی نه سپتر درا. به قه درایی بیست هه زار تمه نی له و سه فهره دا بو عیل و که س و کاری خه رچ کرد. ماوه ی هه شت سال له گه ل والی راست و دلپاک بوو. تا سالی ۱۲۷۴ سه دری نه عزمه لی که وت و کار و باری والیش توشی نالوژی هات.

پیشتر نووسرابوو که نه مانولاخان له سه ره تای حکومه تیدا گه لیک پاریزگار و به دین و له گه ل خه لک باشبوو. وه دوای کاری ناحه ز و سوک نه ده که وت. هه ر چند له و سالانه دا خودا نه خلقاتی باشی نه وی وه رگیرا. دهستی به کاری ناحه ز کرد. له پیشدا به قسه ی هیتدی باوه رپیکراوی خوی له میرزا محمد رهزا وه شک که وت و له بنه وه خه ریک بوو بیفه وتیتی. روژ به روژ ساردی یان که وته نیوان.

سالی ۱۲۷۵ پاشا ریتی که وته شاری سنه. نه و دم به شی له شکری پاشا تازوقه وه گیر نه که وت. نه وهش نه هه مه تیک بوو به سه ر کاری والی دا هات. هه ر له و ساله دا نه سه دولا به گی وه کیل سه به ارت به موچه و به راتیککی که له دیوان را هه بیوو نیجازه ی له والی وه رگرت و چوه تاران. هیتدی له زانا و گه وره پیاوانی کوردستانیش له بنه وه له گه ل نه چه فقولیخانی کوری حه مه سه نه خانی کوری نه مانولاخانی ناموزای والی بوونه هاوده ست و چند نامه ی سکاالیان بو کار به دهستانی دهوله ت نووسی و له ده ست ره فتار و کرده وه کانی والی هاواریان هه ستا.

هه ر چند وه زیر له گه ل نه وان یه که نه بوو، به لام نهیده ویست ولامیشیان نه داته وه. له لای دیکه وه نه سه دولا به گی وه کیلیش له تاران

دهستی به داد و فیغان کرد و له داگیر کردنی ملک و پله و پایهی
خوی شکایهتی کرد. میرزا یوسفی مستوفی الممالک رووی مہرحمہتی
تیکرد. موچه و براتی دایکیشی دایه و بردیہ کن پاشا به له قہیبی خان
و خہلات و فرمانی وه کیلی کوردستانیشی سہرہرزی کرد.

وہزارہتی تہبولقاسم

عہزیز خانی موکری سہرداری تہواوی فوج و لہ شکری تیران کہ
تہو دم پیشکاری ولاتی نازربایجان بوو، تہویش دلی له والی نیشا.
چونکہ والی به بی سووچ و تاوان حمہ عہلیخانی سہقزی کہ یه کی له
نیزیکانی سہردار بوو حبس کرد. به کورتی ہوتی لی خستنی والی له
ہمو لاوہ نامادہ بوو. له پیشدا له بارہ گای پاشاوه میرزا تہبولقاسمی
مستوفی تہفرشی بو وہزارہتی کوردستان دہست نیشان کرا و ریگای
کوردستانی گرتہ ہر. میرزا محمد رہزا گہرایہوہ بو تاران. چہند
روژی پی چوو فرمانی لی خستنی والیش دہرچوو. نہجہ فقولیکانی
ناموزایان کرد به حاکمی کوردستان. تہمانولاکان مال و مندال
ودہست و پیوہندہکانی ہلگرت و بہرہو تاران کہوتہ ری. لہولاشہوہ
میرزا تہبولقاسم له تارانہوہ و نہجہ فقولیکان له جوانروہ گہیشتنہ
سنہ. گہورہپوانی ولات وک حمہ عہلیخانی سہقزی و میرزا عہلی
دیوان بہگی و خہلگی تر چونہ دیتنیان. پاش ماوہیہک تہسہدولاکانی
وہکیلیش گہرایہوہ کوردستان و ہمو تیکرا خہریکی بہ رتوہ بردنی
کار و ہاری ولات بوون و کہم و کوریان له کاردا نہبوو. له لای
تریشہوہ میرزا حمہ رہزا گہیشتنہ تاران و والیش بہ دوا تہودا.

میرزا حمہ رہزا بہ باشی نہزانی له تاران دابنیشی، چوہ
عبدالعہزیم و خوی بہ عہرزی دادا. ماوہیہک لهم جیگا پیروزہ تاق
کہوتہوہ. پاشان بہ تکای مستوفی الممالک ہاتہ دہر و له سہر ویستی
سہرداری گشتی چوہ نازہربایجان. ماوہیہک لهوی مایہوہ. وردہ وردہ
دل تیشی سہرداری له والی چاک کردہوہ و داوای کرد تہمانولاکان
بکرتہوہ بہ حاکمی سنہ.

نیزیک بہار سہردار بہرہو تاران کہوتہ ری. ہر چہند
نہجہ فقولیکان له شاری زہنگان خوی گہیاندی و خزمہ تکاری خوی پی
راگہیاند، بہلام میرزا حمہرہزا وہما والی له لای سہردار

خوشه‌ویست کردبوو که خزمه‌تگوزاریه‌کی نه‌جه‌فقولبخان کاریگر نه‌بوو. به‌روالت‌دلنیا‌ی‌کرد و ناردیه‌وه بوّ ولّات. والی‌هاته‌خزمه‌تی و له‌کرده‌وه‌ی رابردوو داوای‌لیببورردنی‌کرد.

باسی‌حکومه‌تی‌ئمانولّاخان‌جاری‌دووه‌م‌به‌هوی‌سهرداره‌وه.

پاش‌ئه‌وه‌ی‌سهردار‌گه‌یشته‌تاران‌چوه‌خزمه‌ت‌شاهه‌نشا،‌داوای‌حکومه‌تی‌ئمانولّاخانی‌کرد. چونکه‌ئو‌دهم‌ولّاتی‌ئه‌رده‌لان‌به‌شیک‌بوو‌له‌ولّاتی‌نازه‌ربایجان. کاربه‌ده‌ستانی‌ده‌ولت‌داوای‌سهرداریان‌په‌سند‌کرد و جاری‌کی‌دیکه‌ش‌خه‌لاّت و نیشانی‌کوردستان‌درا‌به‌والی. میرزا‌حه‌مه‌ره‌زاش‌بووه‌به‌وه‌زیر و بیجگه‌له‌وه‌هاته‌ریزی‌مستوفی‌یه‌گه‌وره‌کان(۱) و نه‌جه‌فقولبخان‌بوّ‌خزمه‌تی‌شا‌بانگ‌کرایه‌وه و کرا‌به‌سهر‌کیشکچی‌موزه‌فهره‌الدین‌شای‌وله‌معهد و ده‌گه‌ل‌سهردار‌چوه‌نازه‌ربایجان. پاش‌هه‌شت‌مانگان‌له‌ته‌وریزی‌کوچی‌دوایی‌کرد. میرزا‌ئبولقاسم‌یش‌له‌سنه‌وه‌به‌ره‌و‌تاران‌که‌وته‌ریبی‌و‌له‌ریگادا‌فرمانی‌وه‌زاره‌تی‌هه‌مه‌دانی‌پی‌گه‌یشت و له‌وی‌مایه‌وه.

ئمانولّاخان و میرزا‌حه‌مه‌ره‌زا‌هاتنه‌وه‌کوردستان و ده‌ستیان‌کرد‌به‌حکومه‌ت. پیشتر‌باسکرا‌که‌والی‌ده‌ستی‌به‌کاری‌دزیو و خراب‌کردبوو. ناموزگاری‌دوستانی‌له‌لا‌بئئرخ‌بوو. ده‌ست‌دریژی‌بوّ‌ژن و مندالی‌خه‌لک‌ده‌کرد. پاش‌گه‌رانه‌وه‌شی‌ده‌یویست‌ئه‌وانه‌ی‌له‌گه‌ل‌نه‌جه‌فقولبخان‌یه‌ک‌بوون،‌سزایان‌بدات. به‌لام‌له‌سزادانی‌کاربه‌ده‌ستانی‌ده‌ولت‌ترسا‌بوو‌له‌ده‌رفه‌ت‌ده‌گه‌را. هه‌میشه‌ش‌له‌میرزا‌علی‌دیوان‌به‌گی‌له‌بیانوو‌بوو، چونکه‌ئه‌وی‌به‌تیکده‌ری‌بناخه‌ی‌حکومه‌تی‌خوی‌ده‌زانی. میرزا‌حه‌مه‌ره‌زاش‌که‌ساله‌های‌سال‌پشتیوان و پاریزگاری‌بوو، ده‌ستی‌له‌پشتیوانی‌هه‌لگرت و بوّ‌گرتن و به‌ند‌کردن‌له‌گه‌ل‌والی‌ریک‌که‌وت.

ئو‌میرزا‌ره‌زا‌علیه‌که‌له‌سه‌ره‌تاوه‌سهر‌به‌میرزا‌حه‌مه‌ره‌زای‌وه‌زیر‌بوو، خوشی‌کابرایه‌کی‌لی‌هاتوو و به‌کار‌بوو‌له‌ماوه‌یه‌کی‌که‌م‌دا‌گه‌یشته‌پله و پایه‌ی‌به‌رز‌زوژ‌چار‌کار و باری‌ولّات‌به‌و‌ده‌سپردرا. له‌دیوانی‌به‌رز‌له‌قه‌بی‌دیوان‌به‌گی‌پئندرا. مووچه‌ی‌بوو‌به

سیّ سهد تمهن. به لآم والی به دل له گه لی باش و پاک نه بوو. له بهر
 خاتری وه زیر ماوه یه ک رای ده برارد له م دوایی یه دا که لیّ که وت و
 ره گه له نه جه فقو لیخان که وت، نیتر وه زیر نه ی توانی پشتیوانی لیّ بکا. به
 پیچه وانهی رابردوو له کرده وه کانی نارازی بوو. میرزا رهزا خوبی پیّ را
 نه ده گیرا و له مه جلیس و کوټوونه وان قسه ی ناحزی به وه زیر ده گوت.
 شه ویکیان والی بانگی کرده مه جلیسی تاییه تی خوبی و قسه ی له گه ل
 کرد. توزیک باسی رابردوی کرد. پاشان علیّ که کبر خانی ناموزای
 تیگه یاند. په خهی گرت و رایکیشا ده ری و برددیه به ندیخانه. زنجیر
 له مل و کوټیان ده لاقی کرد. کور و کهس و کاره کانیشی گیران. له
 ماوه ی دوو مانگاندا به قه راییی دوازه هزار تمه نیان لیّ نه ستاند.
 پاشان به تکای شیخ محمده دی فخر العلما له به ندیخانه نازاد کرا و له
 مالی نه وان دانیشت. پاش ماوه یه ک به جاریک عافو کرا و چووه مالی
 خوبی. له دوايه رای کرد بوّ ته وریز و ده ست به داوینتی سهردار بوو.
 له و کاته شدا نه مانولاخان بوّ خواستنی کیژی پاشاخانی
 شجاع الملکی برازی سهرداری چوه ته وریز. هر له و ساله شدا شازاده
 والیه له تاران مرد و ترمه که یان هیئاوه کوردستان و له ویشه وه
 ناردیانه که ره به لا. به کورتی والی له ته وریز کیژی شجاع الملکی
 خواست و له گه ل سهردار په یمانی نوئی کرده وه. هر ره ها داوای کرد
 میرزا رهزا علیّ ش به ریته وه. سهردار ناوبراوی دلخوشی داوه و
 له گه ل والی به ریته کرده وه.

به نهینی هر ره شه ی له والی کرد که له گه ل خه لکی کوردستان
 ره فتاری باش بیّ. پاشان له سه عاتیکی باشدا بوکی هه لگرت و ریگی
 کوردستانی گرت بهر. هر له و ساله شدا بوّ نه هیشتنی دل ییشی، والی
 که وه هر سولتان خانمی کچی له میرزا یوسفی کوری حه مه رهزا ماره
 کرد و به جه یازی ته واو بوئی نارد. به م حاله ش حاکم و وه زیر قه ت
 نیوانیان خوش نه بوو.

سالیټک ناوا تیته ری. والی چوه تاران و کار و باری خوبی ریټک
 خست و گه رایه وه. نه سه دولا خانی وه کیل له گه ل چه ند پیاو ماقول
 له کن مسنوقی الممالک مانه وه. له و لاشه وه میرزا رهزا علیّ له سنه
 هیندی زانایانی کوردستانی وه ک: مه لا فتح الله قازی و مه لا لوتف الله ی
 کوری و مه لا حه مین و مه لا صالح و برازیانی مه لا نه حمده ی شیخ

الاسلام و هی تر کوّ کرده‌وه و په‌کیان گوت و به زستان رایان کرد بوّ تاران. سویندیان خوارد هتا والی له سهر کار لا نه‌به‌ن بوّ کوردستان ناگیرینه‌وه. ته‌وه‌یان گوت و به په‌له به‌رهو تاران که‌وته ری. مه‌لاکان له عه‌بدو له‌عزیم خوّیان به عه‌رزنی دادا. میرزا عه‌لش په‌نای بوّ ته‌ویله‌ی پاشا برد. کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت له‌و کاره‌ ناگادار بوون. به فرمانی پاشا مستوفی الممالک دلنیای کردن و بانگی کردنه مه‌جلسی خوئی و نه‌حوال پرسنی کردن. له‌و روژهدا میرزا ره‌زا عه‌لی ته‌وه‌نده‌ی باسی کرده‌وه و ره‌فتاری دزیو و ناحه‌زی والی کرد که دانیش‌توانی مه‌جلسی واقیان ورما. داوای بار سووکیه‌کی بوّ خه‌لکی کوردستان کرد. روژی دوايه مه‌لاکان هاتنه لای پاشاو کرده‌وه‌ی والی‌یان بوّ شا باسکرد. میرزا ره‌زا عه‌لی و هی‌تریش راوستابوون و سکالای حالی خوّیان عه‌رزنی شا کرد. له لایه‌ن پاشاوه ته‌واوی کار و باری ته‌وان و کوردستان به مستوفی الممالک نه‌سپیردرا و پیتی له‌سهر نه‌هیشتنی زولم له سهر ته‌وان داگرت.

چونکه پتر له دوو سیّ مانگی بوّ نه‌وروز نه‌مابوو، کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت لی‌خستنی والی‌یان به مه‌سله‌حت نه‌زانی. میرزا زه‌کی مستوفی ره‌شتی-یان کرده وه‌زیری کوردستان و میرزا حه‌مه ره‌زایان بوّ تاران بانگ کرده‌وه. له‌ولاشه‌وه، والی عه‌لی ته‌که‌هر خانی ناموزای نارده تاران که نه‌م فیتنه‌یه بکوژینیته‌وه. به‌لام تا نه‌و گه‌یشتی، میرزا زه‌کی خه‌لاتی وه‌زاره‌تی ده‌به‌ر کردبوو. هیچی بوّ نه‌کرا.

به مه‌لاکانی ناوبرایان گوت له‌گه‌ل وه‌زیر بگه‌رینه‌وه و میرزا عه‌لی-ش له تاران بمینیته‌وه، تا وه‌زیر ده‌گاتی و کار و باری ولات ریگ و پیگ ده‌خا و پاشان مه‌ره‌خه‌ستی ده‌که‌ن. میرزا زه‌کی و مه‌لا که‌وته ری. میرزا حه‌مه ره‌زا له ریگای دیکه‌وه هاته‌وه تاران.

کاتی گه‌یشتنی وه‌زیر والی هیندی خه‌لکی به پیشوازه‌وه نارد. له‌و په‌ری ناز و شکو‌دا هیتپایانه شار. خانویان بوّ دیار کرد. چهند روژ حه‌سایه‌وه. پاشان له‌گه‌ل والی ده‌ستی به باس کرد. فرمانی پاشا و نه‌مری مستوفی الممالکی پیّ راگه‌یانند، تاخره‌که‌ی ریگ که‌وتن و په‌یمانیاں به‌ست. روژی دوايه والی هیندی پاره و شتی به قیقه‌تی بوّ نارد. ورده ورده په‌کیتی له‌نیوان حاکم و وزیردا په‌یدا بوو. چهند نامه‌ی له سهر پاکانه‌ی والی له قسه‌کانی میرزا ره‌زا عه‌لی بوّ

کاربه دهستانی دولّت نووسی. له بهر ئه وهی مستوفی الممالک بروای زوزی به میرزا زه کی هه بو کاری والی برهوی پهیدا کرد. میرزای وه زیریش له کاری خوی دا سه ره خوبی وه گرگرت. له کاتی مانه وهی ئه و خه لکی کوردستان توزی ئاسوده بوون. چونکه والی دهسه لاتی پیشووی نه ما بوو. داب و ره سم و یاسای کون جیگر بووه. میرزا حه مه رهزا له تاران دانیشت. میرزا عه لی-ش ریگای گه رانه وهی پی نه درا. ئه سه دولاخان چوه ولات و له خزمهت والی دا بوو.

مردنی ئه مانولاخان

له سالی دووه می وهزارهتی میرزا زه کی دا، والی تووشی نه خووشی بوو. چاوه کانی که م بینا بوون. بو تیمار و عیلاج چوه تاران. میرزا زه کیش له گه لی چوو. پاش ئه وهی چوه کن پاشا و چاوی به مستوفی الممالک که وت، چه ند روژیک خه ریکی داو و درمان بوو. کار و باری ولاتیشی ریک خست و ئیجازهی له باره گای شا وه گرگرت و گه رایه وه بو کوردستان. پاش چه ند روژ تووشی ئیقلیجی بوو، نیوهی له شی له کار که وت. حه کیم چاره یان پی نه کرا. له ناخیری هاوینی سالی ههزار و دووسه د و ههشتا و چواری کوچی دا بارگه و بنه ی بو دونیای دیکه تیک نا.

له گه ل ئه وهش که ئه مانولاخان ۱۸ سال له کوردستان حاکی دهسه لاتدار بوو. ملک و مالیکی له راده به ده ری وه سه ریه ک نابوو، خودای جه بیار وای توله لی کرده وه که دوا ی مردنی ههفتا ههزار تعن به تاجران قه زدار بوو.

جاریک ژووری تایه تی ئه و له خووه ئاگری گرت. شتی په کجار زوژ له قورعانی نایاب و کتیبی باش و پارچه ی کشمیر و په شمینه و فهرش و شمشیر و تفهنگ به جاریک سووتان.

به گشتی مرویه کی شیرن زمان و قسه پاراو بوو. به سه شعر و پهخشانی فارسی دا دهسه لاتی هه بوو. له سه ره تاوه هاوونشین سونی و دهرویشانی پی خوشبوو. پاشان له وان دوور که وته وه و بوو به هاومه سه له کی کومه لی شیخیه و له گه ل زانایانی ئه و دهسه هاوونشین بوو. هه میسه ته تری ده نارد بو شاری کرمان بو کن حاجی محمد که ریم خانی قاجار، مه زنی ئه و دهسته یه. حوکمی ئایینی له وان

وهرده گرت. هیندی چار ملا عابدولسه مدهی همه دانی خلیفه‌ی حاجی نایروای بو سنه بانگ ده کرد. تاخره که‌ی به بیتر و باوهر و خه یاله وه کوچی دواپی کرد.

نووسه‌ری نم لاپه‌رانه که سیک‌ی باوهر پینکراوی نوم له تاران دیت. سویندی ده‌خوارد که دوو سال پیش مردنی له ریگای شینخ نه‌حمده-پش وه‌در که وتبوو. (وه‌بال به نه‌ستوی نه). ته‌واوی ته‌منی چل و پینچ سال بوو.

لیتره‌دا باشه کوتایی حال و کاری ره‌زاقولیکانی والی و خان نه‌حمده خانی برا-پیشی بنووسین. که له باسی ره‌وشت و حالی نه‌و تایفه‌یه هیچ به‌جی نه‌مین. پینشتر باسماں کرد که ره‌زاقولیکان ماوه‌یک له ته‌وریز چه‌بس بوو. پاشان به تکای توبا خانمی خیزانی بانگ کرایه‌وه تاران. ماوه‌یه کیش وه‌ک کیشکچی له تاران ده‌ژیا. سه‌دری ته‌عزهم به‌زه‌یی پیدا هات و نازادی کرد. به‌لام ریگای باره‌گای پاشای پی نه‌درا. پاش لیکه‌وتنی سه‌دری ته‌عزهم به تکای میرزا محمد خانی سوپا سالار و موحسین میرزای میر تاخور چوه کن شا و هاته ریزی نوکه‌رانی باره‌گا. چند روژیکیش هه‌وای حکومتی کوردستان له سه‌ری دا. چند که‌س له کاربه‌ده‌ستانی ده‌وله‌تی کرده واسیته، به‌لام که‌س زاتی نه‌کرد له کن شا باسی بکات. جاریکیش له‌گه‌ل سوپا سالار بو شهری تورکمان چوه گورگان و دیسان فایده‌ی نه‌بوو، تاخره که‌ی سالی ۱۲۸۲ له تاران به نه‌خوشی ستل و چه‌م مرد. پیاویکی باش سروشت و به ته‌ده‌پ و قسه‌زان بوو کاتی حوکمرانی کوردستان قهت زولم و زوری له خه‌لک نه‌کرد. به‌لام له راده به‌ده‌ر ناره‌ق‌خوژ و ژن‌باز بوو. هر نه‌وه‌ش بوو به هوی نه‌وه که ته‌منی له چل و چوار سال تی نه‌پری.

وه‌فاتی خان نه‌حمده خان.

نه‌حمده خانی براچکوله‌یان، پاش مردنی ره‌زا قولیکان به مهرگی موفاجا مرد ته‌ویش چل و دو‌سال ژیا. لایکی ته‌خلاق باش بوو. له‌گه‌ل خه‌لک به شپوه‌ی به‌رامبه‌ری ده‌ژیا. نه‌و سی برابه (ره‌زا قولیکان، نه‌مانول‌آخان و خان نه‌حمده خان) له سکی والیه‌وه له پشتی خوسروخانی بوون. له ماوه‌ی بیست مانگدا هه‌رسیکیان چوونه دونیای

دیکه. خسروخان بیجگه له وانه له قهره واشانیش چهند کوری هه بوون که
ته وه ناویانه: سمایل خان، فزلولاخان، تیمورخان جه مشید خان.
بیجگه له تیمورخان ته وانی تر زیندون.

کوره گوره ی رهزا قولیخان ناوی خسروخانه. لایکی تا بلی ی به
ته خلاق و ئینسانه. له تمه نی بیست و هوت ساله وه له تاران ده ژی.
پاش ته وه همه عه لیخان سه رهنگی فوجی کوردستانه. سی سال له
خزمت شازاده فه رهاد میرزای خالی حوکرانی کوردستاندا ژیان
تی به ده کات. پاشان ته بولحه سه نخانی ۱۲ ساله یه. تم سی یانه له
شازاده تریا خانمیک کی شازاده عه بیاس میرزای حه تین. له
قهره واشانیش پاشاخان و یه حیاخان و یه ک دووی دیکه ش که ناویان
له بیرم نیه.

کوره کانی ته مانولآخانی گوره: حه سه ن قولیخان به نازناوی خانی
خانان، کوری دیکه ی والی حه مه که ریمخان به نازناوی حاجی خان ۱۲
ساله و ته وی دیکه ش حه مه کازم خانه. ته وی سی که سه له نافتا و خانی
کیژی حوسین قولیخانی مامی خوته تی.

دوای مردنی ته مانولآخان، چهند روژیک خه لک له تازیه دا بوون.
پاشان حوسین قولیخانی ناوبراو له جیی ته و دانیشت. میرزا زه کی
هه روا له سه ر کار و باری خوی مایه وه. به لام چونکه شاهه نشای ئیران
هه همیشه مه بهستی ریگ و پیکی کار و باری ته م سنوور و ناوچه یه بوه
و له کرده وه ی والیش دل ییشا بوو. شازاده معتمد الدوله فه رهاد
میرزای مامی که لی هاتوو بوو کردی به حاکمی کوردستان. حوسین
قولیخانی کوری والی و میرزا زه کی بانگ کرانه وه تاران و ئیستا له وی
ده ژین.

فہسلی چوارہم

باسی حکومتی شازادہ معتمد الدولہ (۱۱)

لہ پینجی زی قععدہی سالی ہزار و دوو سہت و ہشتا و چوار شازادہ معتمد الدولہ گہیشته شاری سنہ. گہورہ پیوانی ولات ہر کہ سہ بہ گویرہی پلہ و پایہی خوئی ہاتنہ خزمہتی و بیس و رای خوئیان پی راگہ یانند. ہوہولی مانگی قوربان ہر لہو سالہ دا بو ناوچہی مہریوان چوو کہ تاخرہ کہی خاکسائی نیران و سہرہ تائی دہولتی عوسمانی بہ پتر لہ دوو سہت کہ س لہ خہلکی کوردستان و دار و دستہی خوئی لہ گہل نہ بوو. حہمہ سہ عید سولتانی ہورامی لہونی کہ بہم زوانہ باسی دہ کری، کاتی وہری کہ ورتنی شازادہ لہ گہل ہیندی پیوا ہات و پیشکیشی ہینا و خزمہ تکاری خوئی راگہ یانند. خہ لاتی وہر گرت و بو جینگای خوئی گہ رایوہ. کاتیکسائی والی گہیشته گوندی بیلک کہ ریگای سہ عاتیک لہ خاکسائی بابان دوورہ، حہ سہن سولتانی ہورامی شامیانی کہ ہموو تہ منی بہ ریگری و تالان و کوشتنی خہلک بردوتہ سہر، لہ گہل دوو ہزار تہ ننگچی پیادہ بہ پیشوازیوہ ہات و لافی سہر بہ خویشی لی دہ دا. تہو کرنوشہی نہ برد کہ نوکہران بو خواوہ نہ کانیانی دہ بن. تہوہ بو فیژ و مہزنہ تی بنہ مالہی پاشاہی تی گہ لیک ناخوش بوو. لہم رہفتارہ فرہ تیک چوو. ہر لہوی فرمانی کوشتنی دا و خنکاندیان. مستہ فا بہک و زوراب بہ گی براشی گیران. پاشان نہ سری کرد بہ تکیان لہ لافی کرد و دایان بہ دستہی ہاوری کانی. پیادہ کان کہ گہورہی خوئیان تارا دیت، سہری خوئیان ہلگرت و ہر یکہ رویان کردہ ولاتیک. پاشان شازادہ براکانی ہینا و لہ سنہ زیندانی کردن.

سیفہتی چپای ہورامان

تہستا وا باشہ کہ باسی چپای ہورامان و رہوش و ژیا نی خہلکی تہو مہلہ نندہ بکہین. کہ خوینہران تاگاداریان لہ وہزعی تہوی ہہی.

ههورامان چپایه که له بهرزایی دا جیرانی عاسمانه. له دووره وه وا دیتته بهرچاو که له پارچه بهردیکه. لایه کی به شاره زووره وه نووساوه. لای دیکه شی خاکی مریوانه. بو سهر که وتن و تی پهر بوون له ههرتک لاره تاقه یهک ریگا ههیه. له لای جوانرۆشه وه کویره ریگی باریک ههیه. چه می سیروان به نیوان ئه و ریگا و چپایه دا دهروا، به سامینکی گهوره له و چپا بهرز و به سامه دیتته خوار. له سهر چپا نیتزیکه ی چل په نجا ئاواپی ههیه و خه لکه که شی ده گاته ۱۵ ههزار کهس. ئه و لایه ی که وتوته خاکی شاره زوور لهوونی پی نیتزن و لای سهروو که به مریوانه وه نووساوه ناوی شامیانه.

مه زنی ئه وان دوو کهس بوون به نازناوی سولتان. له و کاته دا هه سن سولتانی کوری هه مه سولتان به سهر شامیان دا حکومران بوو. هه مه سه عید سولتانی کوری عوسمان سولتانیش به سهر لهوون دا. خه لکی ههورامان بنه چه که ی خوێان ده به نه وه سهر به هه منی کوری ئه سفه ندیاری. ده لێن له زه مانی ده سه لاتنی ئه سه کنده ری کوری فه یله قوسی به سهر نیتزان دا، ئه وه ندی له توانای دا هه بوو شازاده و دار و ده سته ی سهر به پاشاکانی که یانی زه لیل و زه بون کرد و هیندیکی له و چپایه هه بس ده کردن. بویه ئه م کیوه به زیندانی ئه سه کندهر ناویانگی رویشتبوو.

له گه ل تی پهر بهوونی زه مان زا وژی تیان کرد و زوژ بوون و ته واوی چپایان داگرت. چه ند سالی دوور و دریتز به دژواری و برسپه تی ده ژیان. زمانی ئه وان شیوه یه که له کوردی و وشه ی فارسی شی تیدا وه گیر ده که وی. ئه و ده م هه سن سولتان له دزلی و سه عید سولتان له نوسود داده نیشتن. هه یچ کشت و کالی لی ناکری. خوێیان به کوژ هیناوه، له سهر بهرد و له بن ره وه زان باغات و داری بهریان لی رواندوه. گه نم و جو و دانه وتله له مریوان و شاره زووره وه به کوژ ده بن. له چپاکان دار بهرو زوژه. زوربه ی نانیان له بهرو و هه رزنه. ئه و چپایه بویه ناوی لی تراوه ههورامان چونکه به ههورامی به برسی نیتزن "ئاورا" (*) له بهر ئه وه ی برسی بوون، ئه م ناوه یان لی ناوه. بویه ش به و تایفه ده لێن ههورامی که برسی بوون و به فه قیری ژیاون. گه وره پیاوانی کوردستان هه میشه کچه کانی ئه وانیان بو کارکهری و خزمهت بردوته مالی خوێان.

له سه ره تای حکومه تی غولام شاخان، ده ستیان کرد به تالان و دزی. دیتته ی دهور و بهریان تالان ده کرد و تازاری خه لکیان ده دا. والی ئه وه نده بیری له سزا دانیان نه ده کرده وه. له ماوه ی ۱۵ سال دا ئه وه نده به هیتز بوون

که به سانایی برده‌ست نه‌ده‌کران. هر بویه‌ش والی به نهرمی له‌گه‌لیان رای ده‌بورد. له ده‌وروبه‌ریشه‌وه خه‌لک په‌نای بوّ حه‌سن سولتان ده‌هیتنا. له‌لای شاره‌زور و جوانروش خه‌لک له حه‌مه سه‌عید سولتان کوّ ده‌بوونه‌وه. ورده ورده ده‌سه‌لاتی ته‌واویان په‌یدا کرد. له نه‌نگاوتن‌دا ده‌ستیکی بالآیان هه‌بوو. کاتی جاریان کیشابا دوو هه‌زار تفه‌نگچی ناماده ده‌بوو. یک دوو چار والی بوّ لیدانیان وه‌خوّ که‌وت به‌لام هیچی پیّ نه‌کرا. نه‌و به‌وه‌رگرتنی دیاری و پیشکیشی که‌م وازی هیتنا.

نه‌و تایفه‌یه هه‌ر یاخی بیون تا شازاده معتمد الدوله هات و وه‌ک باسکرا به‌سه‌ر حه‌سن سولتاندا زال بوو، کوشتی. براکانی برده به‌ندیخانه. کوره‌کانی حه‌سن سولتان، روستم و برزو هه‌رچه‌ندی بوّ نازاد کردنی مامه‌کانیان پارانوه فایده‌ی نه‌بوو.

سالیکی تر معتمد الدوله له‌گه‌ل هیتندی که‌س بوّ تماشای قه‌لای مریوان چوه نه‌و ناوچه‌یه له پیاو ماقولانی کوردستان علی نه‌کبه‌ر خانی ناموزای والی و میرزا یوسفی کوری میرزا حه‌مه ره‌زا له‌گه‌ل میرزا علی له‌و سه‌فه‌رده‌دا له‌گه‌لی بیون. له گوندی نه‌جمنه خپوته‌ی هه‌لدا. روژی دوايه له کازپوه‌ی به‌یانی‌دا هه‌زار و پینج‌سه‌ت تفه‌نگچی هه‌ورامی که له بوسه‌دا بیون له چیا هاتنه‌خواری و پی‌یان دادن. له ماوه‌ی نیو سه‌عاتدا دوو سیّ هه‌زار گولله‌یان به‌سه‌ر نوردووی شازاده‌دا باراند. هه‌رچه‌ند شازاده ویستی خوئی رابگری بوئی نه‌کرا. پیاوکانی سواریان کرد و به زه‌حمت به‌ کویره ری‌دا که‌یاندیانه‌وه سنه. هه‌ورامی به‌سه‌ر نوردوگایان دادا و هیتندیکیان کوشتن و نوردویان تالان کرد. معتمد الدوله به‌ په‌له ریگای بیست سه‌عاتی به‌ شه‌و و روژیک بری و خوئی گه‌یاندوه سنه. ده‌ست به‌چی چوئیه‌تی کاره‌ساتی بوّ پاشا نووسی و ته‌تری بوّ تاران خسته ری. ناگری قینی پاتشای ئیران داگیرسا. گورج حاجی سه‌عدالملکی قه‌مبه‌ر علیخانی جه‌لیل‌وه‌ند له‌گه‌ل تبپی خه‌سه و سواره‌ی قه‌زوین و بیوک خانی سه‌رتیب له‌گه‌ل تبپی هه‌پوشاری ورمی، تبعتماد السلطنه مسته‌فا قولیخانی قه‌ره‌گوزلو له‌گه‌ل تبپی هه‌مه‌دان و چوار توپ و خو‌پاره، کران به‌ معموری سه‌رکوت کردنی نه‌و تایفه‌یه. کاتی نووسینی نه‌م روداوه کابرایه‌کی خه‌لکی کوردستان گیرایه‌وه که حاجی سه‌عدالملک وا حالی کرا بوو که چیا هه‌ورامان به‌ شه‌ر ناگیری. نه‌جاسی نه‌و کاره په‌شیو ده‌بی په‌شیمانی به‌ دواوه ده‌بی. حاجی به‌ بیستی نه‌و قسانه ترسا و به‌لام به‌ ناچاری که‌وته ری.

که گیشته خزمهت سازاده پیی گوت: من جاریکی دیکهش هاتومه نه و
 ولاته. سهختی ریگای ههورامان و قین و سهر سهختی نه و خه لکه شم
 ناسیوه. نابی له گه ل نه و خه لکه جهنگلی و وهحشی به زور توندی بگری.
 نه گهر ریگا بدهی نه من به هیمنی و نه رمی دهیان دویتم. به لکو به نه رمی
 بیته سهر ریگا. سازاده به سه رییدا گوراند و گوتی قسه ی بیجی ده که ی.
 تیغه له گه ل کام زن و پیاو تووشی کیشه بووین که باسی هتھی و ناشتی
 له گه لیان بکه یین. نه گهر جاریکی تر قسه ی وا بکه ی نه مر ده که م شیرت له
 قده ی بکه نه وه و له نیو له شکر وهدهرت بنین. ده بی به گولله توپ چپای
 ههورامان بکه په دهشت و ویرانی بکه ی.

پیش نه وه ی له شکر بگاتی سازاده نه سه دولاخانی وه کیل و مه لا
 حه میننی قازی و میرزا نادری وه کیل بو هیندی مه تلپ و پی راگه یاندن
 نارده لهون. چونکه نه وده م یاخی بوونی سه عید سولتان نه وه نده دیار
 نه بوو. نه سه دولاخان له ریوه چوه گوندی نوسود و سه عید سولتانی له
 خانه قای شیخ محمدی کوری شیخ عوسمان سه روکی نه قشبه نندی دیته وه.
 هیندی له باره ی رهفتاری ناحه ز ونا له باری به سه ری دا هات و له سیاست
 و توره یی شاهه نشا ترساندی. سه عید سولتان پاکانه ی ده کرد و خوی به
 بی تاوان ده زانی. هیندی له مالی تالان و پاره ی نه غدی هینا نیزیکه ی دوو
 هزاره تمنی دایه وه. نه سه دولاخان پاره وشته کانی هیناوه کن سازاده. به لام
 پاش گهرانه وه ی نالای سه ربزیوی هه لکرد و چوه کن کوره کانی حه سن
 سولتان و یاریده ی نه وانی دا.

وهك باسکرا له شکری تاران گیشتی. به گویره ی فرمانی والی
 سه عدالمالک له گه ل تیپی خه مسه و سواره ی قه زوین و تیپی کوردستان به
 سه رهنگی حه مه علیخانی کوری ره زا قولیخانی والی و میرزا علی بو
 ناماده کردنی نازوقه ی له شکر و خه لکی بانهش بو سه رکوت کردنی کورانی
 حه سن سولتان به ره و شامیان که وته ری. تبعتماد السلطنه و بیوک خانی
 سه رتیپ و علی نه کبه ر خانی سه رکاری جوانرو بو سه کوتکردنی سه عید
 سولتان ریگای لهون-یان گرت به ر.

به کورنی نوردوی ده وله تی سی مانگ له بناری چپای ههورامان مایه وه.
 یاخبه کان جاریک له گه ل قه مبه ر علیخان به شهر هاتن. سه باره ت به رژی
 و دژواری چپا له شکری تییران شه ری پی نه ده کرا. ناخره که ی چهند که س
 له له شکری زهنگان و سه ربازانی کوردستانی وه به ر گولله ی هه وارمیه کان

که و تن. به لآم له ولای تبعتماد السلطنه و بیوک خان تنگیان به سه عید سولتان
 هه لچنی. نه یوانی به ربهره کانی بکا و رای کرد. کورانی حه سن سولتان
 هیندی تفهنگیچان له دهر به ندی دزلی دانا و له گهل حهوت سهت که س به
 هاواری سه عید سولتانی یه وه بو لهون رویشتن. جاسوس خه به ریان بو
 سعد الملک هینا که وا هه ورامان خالی یه و که سی تیندا نه ماوه. کورانی
 حه سن سولتان چوونه لهون. ته گهر چت پینده کری بیگه. له نیوه شهودا به
 بی ته پل و شه پیور یه که یه له چیا وه سهر که و تن و به جاریک به
 سه ریان دادان. کیشک چی له خه و راپه رین و له به یانی یه وه تا روزئاوا شهر
 بوو. قهزا و قهدهر گولله یه که وه سهری سه روکی هه ورامیه کان که وت و
 کوژرا. نه وانی تر خویمان نه گرت و هه لاتن. له و کاته دا کورانی حه سن
 سولتان له لهون گهرانه وه. ماوه یه که بهرگریان کرد. له تاخر دا خویمان
 نه گرت و رایان کرد له شکری سهر که وتو وه دوایان که و تن تا ده
 شاره زوریان کردن. پیشتر ژن و مندالیان برد بوونه شاره زور. نه م ناوچه یه
 به جاریک که وته دهستی له شکری ئیران. تبعتماد السلطنه و بیوک خان
 چونه نوسود و سه سعد الملک-یش له دزلی دابهزی. خانووکانیان ناگر
 تی به ردا و داری میوه یان بری. تایفه ی یاخی چونه سوله یمانی و په نایان
 بو مه زهر پاشای والی سوله یمانی برد. ناوبراو په نای دان. هه ر چه ند
 معتمد الدوله داوای گیرانه وهی نه وانی کرد جوابی نه داوه. روداوه که ی بو
 کار به دهستانی ده ولت نووسی. به تیلگراف داوایان له نه میره کانی عوسمانی
 کرد که په نابهره کان بده نه وه به ئیران و یا له سنووریان دوور خه نه وه.
 کار به دهستانی ده له تی عوسمانی روسته م به گی کوری حه سن سولتانیان به
 مال و منداله وه نارد دیار به کر تا ئیستا له وی ده ژی و موچه یه کی که م له
 ده ولت وهرده گری. له کرده وهی خوئی په شیمان و سه ر لیشیواوه. برزو به گ
 کوری دیکه ی حه سن سولتان و سه عید سولتان و هه ورامیه کانی تر نه چونه
 دیار به کر. گهرانه وه بو شاره زور و ماوه یه که به سه ر لیشیواوی له و
 ده ورویره ده سوورانه وه. تاخره که ی هیچ عیلاجیان نه ما که په نا بهر نه وه بهر
 شازاده. فیروزه خاتونی خیزانی نارد له لای شازاده و داوای لیخو شیبوونی
 کرد. په تکای عه لی ته کبه ر خانی له گوناخیان خوشبوو. سه عید سولتانیان
 بانگ کرده شار. ناوبراو به بی ترس له گهل منداله کانی په نای بو مالی
 شازاده هینا. شازاده له تاوانه کانی خوشبوو له بابته کرده وهی رابردووی
 هه ر باسی له گهل نه کرد. پاش ماوه یه که به ده ست بهری عه لی ته کبه ر خان

فہسلی پینجہم

ٹیستا بہ کورتی باسی کورستانی بابان دہکہین تا خوبنہران له حال و بہسہراتی ٹوان ناگادار بن. له سہرتای کتیب له بارہی بابان و خہلکی ٹو مہلبہندہ نووسرا. ٹیستا بارودوخی ٹوان بہ تہواوی باسی دہکری.

ٹوہ ہر ٹم ولاتہ پان و بہرینبہیہ کہی له شاری سولہیمانہ وہ کہ ٹیستا جینگہ حکومہتی باشاکانہ تا سنووری خاکینکی دیکہ زینگای ۱۲ سہعاتہ. خاکای بابان له لای خواروہ دہگاتہ خاکای کہ رکوک و له سہروہ له گہل ٹردہ لان هاو سنوورہ. روزہلاتی چہمی سپروانہ روزناواشی بہسہر دہشتی موکریانہوہ نووساوه. لہم ناوچہیہ دا نیزیکہی ہزار گوند و شاریک ہہیہ. چونبہتی سنوورہ کانی و دیاری کردنی سزل و حیسابی فرسہخی له بہشیکگی جیاوازدا له تاخیری ٹم کتیبہ دا دہنووسین.

له سہرتای سہرہخوبی تا ٹیستا شوینی سہروکانی ٹم تایفہیہ له چوار جینگا بوو. یہگہم ناوچہی ماوہت کہ ٹیستاش ہر شوینیکہ لہم ولاتہ. دومہ قہ لای بہ کرتاوا کہ ٹیستا کاول و ویرانہیہ. شوینیکہ له سہحرای شارہزور و باسی دہکہین کہ چون له بہ کرتاواوہ ہاتوونہ قہ لاتی قہ لاچوالان. نیزیکہی سہد سالتیش بارہگای حکومہتی ٹوان قہ لاچوالان بوہ. باشان کہ سالی ہزار و دووسہد و نوی مانگی ہاتوون گوندی مہلکندیان له سی فرسہخی ٹو شارہ کردوتہ شوینی دانیشتن و حکومہتیان. برایم پاشای بابان له وی شاریکی دروست کرد بہ ناوی سولہیمان پاشای وزیری بہغدا بہ سولہیمانہ ناسرا و ناویانگی کرد. ہیندیکیش دہلبن بہ نٹو سولہیمان پاشای کوری خوبی کردوہ. ہر چوتیک بی تایفہی بابان خہلکینن لہ رہشیدی و تازیبا دا بہ سہر ہموو تایفہ کوردہ کانیان دا ہہیہ. لہ ٹسب سواری و دابی شہردا کہس ناتوانی بہرامبہریان بکات. زوربہی خہلکی ٹم ولاتہ شہر دوست و نویرکہرن. لہ راویژ و راہہراندنی کار و باری خویان تہواو ژیر و وریان. بہلام ہیچ بہ تہنگ خانوبہرہ و باغات و جل و خوراگوہ نین. لہ گہل خہلکی غہریب ٹہوندہ ناشناہتی ناکن. بہ پیچہوانہی خہلکی ٹردہ لان کہ لہ گہل بینگانان سازگار و خوش رفتارن. بہ کورتی له بہشی روداوہ کانی ٹردہ لاندا بہگویرہی کات باسی خہلکی بابان کراوہ. نووسیمان کہ چوون ہاتونہ سہر ٹاپینی ٹیسلام. بہ کورتی باسی و ہزعی ٹوان دہکہین و نیشانی دہدہین گہ بوچی وشہی بابان بہ سہریان دا

براو. له سه‌رده‌می باشیبتی که‌یان و ته‌شکانیان‌دا، به تاییه‌ت به‌نی ساسان، ته‌م تاییفه‌یه له نَبَر تاییفه‌ی کوردان‌دا له باری ته‌ژمار و تاماده‌یی شهر و جهک و تفاق ناودار بوون. له زوَر به‌ی دیروکان‌دا باسکراوه‌گه کورده‌گانی شماره‌زور همه‌میشه ده‌ست درِیژی‌یان بو و لاته‌گانی دوور و نزیک کرده و همه‌مو لایه‌کیان تالان کرده و به‌لامار داوه. به جوَر نیک له زه‌مانی نه‌رده‌شیری باب‌ه‌کان‌دا تا ده‌ور و به‌ری همه‌دان و کرماشانیان خستونه ژیر ده‌سه‌لاتی خو. همه‌میشه ولاتی ئیرانیان به‌لامار داوه و تالانیان کرده. ریگیان به کاروان گرتوه و غیل و عاشیره‌تی نه‌و مه‌لنده‌یان نازار داوه. ناخری خه‌ک له ده‌ست زولم و زوَر داری نه‌وان به‌نایان بو باره‌گای نه‌رده‌شیر برده و له مل‌هوری خه‌لگی شماره‌زور سکالایان کرده. پاشا له‌وه توره و دلگیر بوه و هیندی پاله‌وان و له‌شکری بو سزا دانی ته‌و تاییفه‌یه وه ری خستوه.

کورده‌گان له هاتنی له‌شکری ئیران ناگادار بوون. ده‌سته‌یه‌کی زوَر به پيشوازی شه‌روه که‌وتونه ری. له سنوری همه‌دان گه‌یشتبوونه به‌ک. به شیر و تیر تیک به‌ر بوون. له‌شکری ئیران توانای شهری نه‌ماوه و شکاوه و به ریگای عیراقی عه‌جه‌دا ره‌ویون. له‌و کاته‌دا نه‌رده‌شیر له عیراقی عه‌جه‌م خبوت و باره‌گای هه‌لداوه. هه‌لاتوکان خوینان گه‌یاندوهه سویای پاشا. نه‌رده‌شیر له‌و خه‌بره‌ نره دلگیر بوو. له‌گه‌ل چل هه‌زار سواری به‌ره و ولاتی کوردان که‌وته ری. جاسوسی شماره‌زوری له دوور و نزیکه‌وه وریا بوون تاییفه‌ی خوینان له هاتنی له‌شکری بیگانه ناگادار کرد. له‌شکری خوینان تاماده کرد و خوینان به جهک و چوَل به‌رداخ کرد. له به‌نا ده‌شتی شماره‌زور له‌شکر گه‌یشتنه به‌ک. شه‌ریکی توند که‌وما. له‌شکری پاشا له‌به‌ر بارانی رمب و تیری کورده‌گان خوئی نه‌گرت و هه‌ریه‌ک به لایه‌کدا هه‌لات و خوئی نه‌جات‌دا. نه‌رده‌شیر له‌گه‌ل هه‌شت هه‌زار که‌س پاشماوه‌ی له‌شکر روی کرده چیاپه‌کی رُژد و سه‌خت که‌ته‌و دم هیندی له تاییفه‌ی به‌همه‌نی کوری نه‌سفه‌ندیاری لی ده‌ژیان، ته‌و تاییفه‌ شایان به‌خیره‌هاتن کرد و میوانداریان کرد. شا هه‌شت روژ له‌وئی مایه‌وه. به‌دزی ته‌ته‌ر و جاسوسی بو شماره‌زور نارد. به‌یامیان هینا که کورده‌گان بی‌خه‌م و ناسوده له ماله‌کانیاندا خه‌ریکی زابواردن و پاشایان هه‌ر به خه‌پالیش‌دا نایه.

نه‌رده‌شیر له‌گه‌ل له‌شکره‌که‌ی به شه‌و له چیا هاته خوار و به سه‌ری دادان. ده‌ستی کرد به کوشتار و تا به‌یانی هه‌ر کوشتار و تالان بوو. به‌یانی که خه‌ک له خه‌وه‌ستا، دیتیان که‌س نه‌ماوه. ترسیان ری که‌وت و هه‌رکه‌س به لایه‌کدا رای کرد. ته‌وانه‌ی مابوونه‌وه به‌نایان بو پاشای ئیران برد. له‌شکری پاشا له ده‌ستی ته‌وان نه‌وه‌نده‌ی تالی چیشنبوو، ده‌سه‌ر ژن و مندالانیشه‌وه نه‌ده‌چوون. خه‌لکیکی زوَریان لی کوشتن.

تاخره که ی شا به زهیی به حالیان دا هات و فرمانی دا که دست له کوشتار و تالان هه لگرن. ئەم سەرکەوتنه له هه مو لایه ک دهنگی دایه وه. ئەوانه ی هه لاتسوون له م لاوا که رانه وه و ره گه ل نوردوو که وتن. پاشاش چاکه ی له گه ل گه س و کاریان کرد. هه لاتوه کان که ئەو چاکه یان له پاشا دیت سەر نوێ دهستیان کرد به تاوه دان کردنه وه ی ئەو دهشت به فرمانی پاشا شارێکیان له و ی بناخه دانا و بورج و قه لا و دیواری ته واو بوون و له هه مو لاوه خه لکی لی کو بووه. پاشان پاشا ناوی نا شاری زوز. یانی به زوزی دروست کراوه. پاشان یه کینگی له و خه لکه کرد به حاکم. داب و ره سمی بو دانان. شه ش مانگ له و مه له بنده رای بوارد و پاشان بو شوینی خوی گه رایه وه.

به گورتی گورده کانی شاره زوز له هه مو کاتێکدا پله و پایه یان هه بوه. چونکه ناوی گه وره کانیان پیش ئیسلام ودوایه ش تا سهرده می پاشایه تی سه فویه کان له بهر چاونه. ئەوه ی له دیروکاندا هه یه و به ناویانگه، بێجگه له وه ی لیره دا ئوسراوه، که س نه ی نووسیه وه به گورتی سه ره تای خکومه ت له ولاتی بابان له سوله یمان به گی کوری مه لا ئەحمه د دهست پێکراوه. لیره دا واباشه حکایه تی مه لا ئەحمه دی بگێرینه وه که له نیوان گورده کانی شاره زوزدا فره به ناویانگه. پاشان بچینه سەر مه تله ب.

چیرۆکی "فهقی" و پاشان مه لا ئەحمه دی باوکی سوله یمان
پاشا سهرتاله ی ئەمیره کانی بابان.

له کوردستانی بابان شوینییک هه یه مه رکه ی پی ده لین. له وێ گوندیک به ناوی "داره شمان" تا ئیستاش هه ر به م ناوه یه. مه لا ئەحمه د که باپیری ئەمیره کانی بابانه خه لکی ئەو گونده بوه. بیاویکی له راده به ده ر زانا و به دین زوز به قه فیری ژیاوه. به لام لاویکی نازا و ره شید و جوامیر بوه.

ئێوده م وا هه لده که و ی که له په کی له سنوره کانی عوسمانی دا، له گه ل فره نگیان شه ر ساز ده بی. مه لا ئەحمه دیش بو خه زا وه ری ده که و ی. باش زیگیه کی دوور ده گاته له شکر ی عوسمانی. له شه ردا چهند نازایه تی ده نوینی و له شکر ی عوسمانی سەر ده که و ی. فره نگ ی ده شکین. موسلمان وه دوایان ده که ون ده چنه نیو ولات و حیگیان. دهست به تالان و راو و رووت ده که ن. له م ناوه دا مه لا ئەحمه د کێژیک ی جوانی وه به ر ده که و ی. کێژه که نیوانی له گه ل خوش ده بی و به خوشی خوی ره گه لی ده که و ی و دیته سەر دینی ئیسلام و دینه وه داره شماته.

مه لا ئەحمه د مازه ی ده کا و به لام به ویتستی کێژه که گواستنه وه ی سالتیک وه دوا ده خه ن. به و مال و سامانه ی که کێژه که هه ی بو وه زعی مه لا ئەحمه د گورانی به سه ردا هات. روژیک دایکی مه لا ئەحمه د به گز کێژه که دا هات و قسه ی ناخوشی پی گوت. که چه که تووره بوو... دهست

به چي چه کي له خو شه تکه دا و سواری ته سبي خوي بوو به خه سوي گوت: من ده گريه وه بو ولا تي خو م به کوره گت بيژه وه دوام نه که وي. نه گري بي بجه قيني ده کوژري. ته وه ي گوت و که و ته ري. هار چند پيريژن گريا و له بيري پارايه وه فايده ي نه بوو.

کاتي شه و که مه لا نه حمده گه رايه وه، دايکي بوي گيراوه. له خو چوو، وه غرزي کهوت. ده ستي به تاه و ناله کرد. پاشان سوار بوو وه دوای کيژه کهوت. به توندي ريگاي ده بيري و پاش ده روژان خوي گه يانده گچ و ده ستي کرد به پارانه وه که بي وه فا چت کرد و بو واده که ي، بگريوه به بي تو ژياني من دژواره.

کيژه که گوتي مه لا نه حمده، باشتره ده ست له من هه لگري و بگريه ي وه. ده نا وه به شيري من ده که وي. هار چند ي مه لا نه حمده پارايه وه و خوا و ره سولي هيتايه تکايه فايده ي نه بوو. تاخه که ي کيژه که هه راسان بوو و شيري کي له سه ري مه لا نه حمده دي دا و له سه ر ته سپ بيري داوه. له خو چوو. کيژه که به زه بي بي تا هات. دابه زي له سه ري دانيشت و بوي گريا. پاشان سه ري توند پيچايه وه و ته سپه که ي به سته وه. کيسه زي ري کي له من سه ري دانا و ملي ريگاي گرت و به جي هيشت. مه لا نه حمده پاش روژنيک چاوي هه لي نا و ديتي کيژه که رويشته و سه ريشي بريندازه. کيسه يه کيشي له بن سه ري ديتيه وه. به زه حمه ت تواني سوار بي و به ره و مال که و ته ري پاش چند روژ گه يشته وه دارشمانه. ماوه يه ک خه ري کي ده رمان کردني سه ري بوو تا برينه که ي چاک بووه. پاشان کيسه زي ره که ي هه لگرت و روي کرده ولا تي کيژه که، پاش چوار مانگان گه يشته شاري ته وان و له مالتيک دابه زي. خاوه ني ماله که پيريژنيک بوو مه لا نه حمده ديش هيندي زي ري دايه و گوتي دايه! نه و زي ره خه رچکه و نه گري ته واو بوو ديسان پيم بلي. پيريژن که يف خوش بوو، وه ک کوري خوي خزه تي ده کرد. روژنيکي گوتي: دايه داخوا له و ديکلنه ي که موسلمانان کان له که ل خويان بر دبوون که سپان گه راونه وه يان نا؟

پيريژن له ولام دا گوتي: دوو سي مانگه کيژي فلان که س که له گه وره پياواني ته م ولا ته يه گه راوه ته وه. هه ميشه خه مبار و ماته. که س نازاني بوو چي وا خه فته تباره.

مه لا نه حمده گوتي: ده مه وي قسنيکت بي بليم. نه گري به راستي به يمان بده ي، رازي خو مت بي ده ليم. قازانچي کي زوريشت وه گير ده که وي و له وه ژاريه ش نه جات ده بي.

پيريژن سوپندي خوارد که هه تا زيندوه رازي ته و لاي که س باس نه کات. تو وه کو کوري من واي و رازي تو بلاو ناکه مه وه.

مه لا نه حمده ته وه دم گوتي: دايه من سه رگه رداني ته و کيژه م. بو ته خو م ده و گيژاوه هاويشته پاشان ته واوي سه ر گزه شتي خوي بو

گېراوه و گريا. پيرېژنېش گريا. باشان گوتې: نېشانه يه کم بده يه تا بچمه کن کيژه که. نه گهر زانېم دلې به لای تووه يه، دهري دهرېم و دهنأ هيچ. مه لا نه حمده نه نگوستېله يه کی دايه که يادگاري کيژه که بوو. گوتې نه و نېشانه يه يه بده يه و چ ده زانې پي بيژه. روژي دوايه پيرېژن چوه کن گچه که. ديني ههر و ا کز و خه مگينه. تاوړک دانېشت و گوتې: کيژم تو له بر دووري نه و لاره موسلمانه وا خه مباري چيم وده ده يه ي هه والېکې نه و پي بليم.

گچه که گوتې نه ي دايه وهره به مه سيحت سوئند دده دم، نه گهر هيچ ده زانې پيم بلي. ههر جي ده ته وي دته ده ي.

پيرېژن نه نگوستېله که ي پېشان دا و باسه که ي بو گېراوه. کيژه که گريا و گوتې نه و فقيره له بر من دهو گېژاوه ي که و ته. نېستا من و نه و له په نا تو دايڼ. نه و هې گوت و چنگه زيرتيکې دايه. کيسه يه کی دايه و گوتې: به مه لا نه حمده پيژه خوې بو سه فەر تاماده بکا و نه سپيکي باشيېش بو من بکري. تا گانې روپشتن ديت. توتش دايه هه موو روژي سه ريکي من بده. بچوو پي بلي من له کرده وي خوځ به شيوانم و داوای لي بووردن ده گم له وه ي که له فسه ي توو چوومه دهر و له خوداش ياخي بووم.

پيرېژن چووه مال و مه لا نه حمده ي ناگادار کرد. کيسه زيره که شي دايه. ناوبراو غره که يف خوځ بوو سوژده ي برد. به يانې نه سپيکي زور باشي کري و چاوه رواني فرمان بوو.

پيرېژن هه مو روژي ده چو لای کيژه که و خه بېري ده هېنا يه وه. تا روژيک تاموزاي کيژه که هاته مالي و ههر وه ها کز و داموای ديت، به تووره ي پي نکوت: نه گهر موسلمانه کانت خوځ ده ويست بو چي هاتيه وه؟ واژ له حاله بينه دهنأ وه بېر شيري تيز ده که وي.

کيژه که له په يفي نه و فره تووره بوو. به لام دننگي نه کرد. چند روژي پېچوو، بوي هه لکه ووت هيندي پارهي باوکی هه لگرت. به پيرېژني گوت: به مه لا نه حمده بلي سبه ي شوي له دهره وي شار له فلان جي چاوه روان بي هه تا من ديم. پيرېژن چووه مالي و ناوبراوي ناگادار کرد. شه و نه سبه گانې زين کرد و پيويستي سه فەر و ريگاي هه لگرت و له گهل پيرېژن چوه شويني ديارې کراو و چاوه روان بوون. کيژه که له نيوه شه ودا به چک و په رداخي هاته لايان. مه لا له خوشيان ده گريا. سي سات ديناري نالتوني دا به پيرېژن و لبي سوار بوون و که و تنه ري. نه و شه و تا به يانې کرد يانه سه رره و تا که يشتنه بناري چپايه که. له سه ر کانه يک دابه زين و تاوړک خه سانه وه و نايان خوارد. له بر له دووره وه توژ و غوبار هه ستا. کيژه که گوتې: نه وانه وه دواي نيمه که و توون. مه ترسي نه من نېشه له پي بيان راده گم. تو نه و هه که زيره هه لگره و بچو سه ر چپا. نه گهر نه گوزرام، نه وه ديمه کن تو، دهنأ چون

ده توانی خوت دهر باز که.

مه لا نه حمده گوتی: خوشه ویستم، چون ديلم تو به تهنیا وه نیتو هم له شکره که وی. من خوم دهروستی ته وان دیم. کیزه که سویندی خوارد نه گهر له چیا بی به خواری خوم ده کوژم. ته وهی گوت و چوو له سر ریگا راهه ستا. له و لاهه ناموزای له گه له سده سوار گه یشتنی. خوی پی دادان و له یه که م په لامار ناموزاکه ی کوشت و هیندیکی دیکه شی به عهرزی دادا. پاشان کشاوه و هاواری کرد دهستم لی هه لگرن دهنا په کتان به زیندوویی ناهيلم. سواره کانی تر ترسان و گه رانه وه.

کیزه که به سلامه تی چوو کز مه لا نه حمده دی. نه وی روژی هه ر له ر سر نه و کانه مانه وه و باش هه سانه وه. به یانی ریگیان داگرت و به چهند مه نزل گه یشته وه جینگای خویان.

دایکی مه لا نه حمده له دیتنی کور و بوکی که یف خوتش بو. خه لکی گوندی پی یانه وه هاتن دواي چهند روز شایي و زه ماوه نندیان کرد و خه لکی گوندی یان نان دا و له گه له بوک شوین و جینگای خویان ریتک خست.

دواي سالیك ژنه که کوریکي جوانی بوو ناویان نا سوله یمان. جاریکي دیکه ش کوریکي بوو ناویان نا عه بدولا. پاشان به نازناوی بابامیر ناسرا و بوو به نه میری موگریان. له شوینتی خوی باسی ته ویش ده کری.

به کورتی سوله یمان به گک له نامیزی دایک و باوکی دایه روه رده بوو. هه ر له مندالیه وه نیشانه ی که وره بی له ناوچاوانی دا دیار بوو. له ته مهنی ده سالیدا، له گه له منالای هاوته مهنی ده چوه مه زرا و یاری ده کرد نه گهر خوارده مهنی له ماله وه هینا بابه له گه له هاواله کانی به شی ده کرد و هه سبشه به سه ریاند ا فرمانی ده دا. له ته مهنی ۱۸ ساله دا باوکی کوچی دواي کرد. دواي دوو سال دایکیشی مرد. مال و سامانی دایک و بابی به سه ر کرده وه، نزیکه ی ده هه زار تالتونی سوور به جی ما بوو. له جیی بابی دانیشت. له کاتیکی که مد ا بوو به فرمانره وای گوند و ده وره وری. خه لکی به لبه ند بی نیختیار له ده وری کو بوونه وه. چهند سواریک ره گه لی که وین. هیندی جار ولای داوریشی په لامار ده دا. ورده ورده دهنگی ده سه لاتی له و سنوره دا بلا بووه.

له و کات دا جاریکي دیکه ش له شکری عوسمانی له گه له فره نگیان تووشی شهر بوون. سوله یمان به گک له سه ر داب و شوینی باوکی بو خه زا خوی تاماده کرد. چل سوازی له گه له خوی کرده هاوکار و به ره و قوسته نته نه که و تنه ری و له ویشه وه چوه نیتو له شکری عوسمانی. له کاتی شهردا له لایه کی راهه ستا. به هه لکه وت له و شه رده دا له شکری عوسمانی تووشی کزی هات. له سه ر سوله یمان به گک له گه له سواره کانی پیاوانه که وته شهر. وای کرد که له شکری فره ننگ پاشه کشه ی کرد و له شکری

عوسمانی شکنندگیان. سوله‌یمان به‌گک له به‌نا مه‌یدانی شهر دابه‌زی. فرمانده‌ری رومیان کاتی نه‌و نازایی و پیاوه‌تیه‌ی له‌و جه‌ماعه‌ته دیت، فره که‌یف خوش بوو بانگی کرد.

سوله‌یمان به‌گک له‌گک سواره‌کانی چوه خزمه‌ت سهرداری سوپای عوسمانی و زوز باش به‌خیر هاتن کرا. له شوین و ره‌گه‌ز و تایفه‌ی پرسی. گوتی ناوم سوله‌یمانه و خه‌لکی کوردستانم. فرمانده‌ری تورک له خوشه‌ویستیمان گوتی بابام سوله‌یمان، بابام سوله‌یمان. تم ناوه‌ی به‌سهردا برا و به بابا سوله‌یمان ناویانگی کرد. باشانیش پشتا و پشت غه‌ولادی نه‌و به بابان ناسران. ولاته‌که‌شیمان هر به‌م ناوه‌ ناو ده‌بری. هر وه‌ک به ولاتی کوردستانیش ده‌لین نه‌رده‌لان و به ناوی باییره گه‌ورمیان خسروی ناشه‌وان کراوه. نووسه‌ر نه‌وه‌ی له سهره‌تای گتیبدا نووسیوه.

به گشتی سهرداری عوسمانی نازایه‌تی شهری سوله‌یمان به‌گکی بو پاشای روم نووسی. له باره‌گای پاشاوه بانگ کرا. که‌وته به‌ر لوتف و زه‌حمه‌تی پاشا و فرمانی حاکمه‌تی نه‌و مه‌لبه‌ند و ناوچه‌یه‌ی درایه و به سهرکه‌وتنه‌وه بو ولاتی خوبی گه‌رایه‌وه.

باسی ده‌سه‌لاتی سوله‌یمان به‌گک به سهر ولاتی بابان و بلباسدا.

له نیو تایفه‌کانی کورددا ده‌سه‌لاتیکی وای به‌یدا کرد که خه‌لکی تم ناوچانه هه‌موو ملیان بو راکتشا. له ماوه‌یه‌کی که‌م‌دا ولاتی بابانی گرت و بیجگه له‌وه تایفه‌ی بلباس و خاکی موکری-شی هینا زیر فرمانی خوبی. له‌قه‌بی بابا میری دا به عبداللای برای و ناردیه موکریان.

بابامیر به گویره‌ی فرمانی برای چوه نه‌و ولاته و له‌وی دانیشته و تا ناخری ژبانی له‌وی مایه‌وه. تا ئیستانش کور و نه‌وه‌کانی نه‌و به‌سهر تم مه‌لبه‌نده‌دا حکومت ده‌کن و بنه‌چه‌که‌ی خویان ده‌به‌نه‌وه سهر نه‌و. به کورتی له سالی نوسه‌ت و هفته‌ و نوئی کوچی‌دا سوله‌یمان به‌گک به‌سهر ولاتی کوردستانی بابان و ده‌شتی شاره‌زور و موکری و بلباسدا نه‌میری فرمانه‌روا بوو. ناوه‌ندی حکومته‌که‌شی هر داره‌شمانه بوو. له‌گک زه‌عبه‌ت و دانیشتوانی نه‌وی وه‌ک یه‌ک ده‌ژبا. چهند کوری لی که‌وتنه‌وه. هه‌ژده سال له‌و به‌ری سهره‌خویی‌دا رایبوارد. پاشان کوچی دواپی کرد. له‌سهره مه‌رگدا فه‌هاد به‌گی کوری کرده سه‌روک.

باسی حکومتی فه‌هاد به‌گی کوری سوله‌یمان به‌گی بابان. سالی نوسه‌د و نه‌وه‌ت و حه‌وت فه‌هاد به‌گک له جی‌ی بابی دانیشته و کار و باری ریک و پیک بوو. به گویره‌ی داب و ده‌ستوری بابی له

گهَلْ خهَلَك دژیا. خهَلَكی بابان زور دوه له مند بوون. نیزیکه ی دوو هزار سوار همیشه له ژیر فرمانی دا ناماده بوون. ماوهی بیست سالی توار به خوشی رایبارد. باشان له شکری نه جهل به لاماری دا. له سه ره مرگدا به کر به گی کوری کرده حاکم و کوچی دواپی کرد.

باسی حکومتی به کر به گ.

نه کر به گ له سالی هزار و حه فده دا له جی ی بابی دانیشنت. پیاوینکی بهرز و بهتین و به خووه بوو. به پیچه وانهی باب و باپیری خوبی داسی باشا به تی گرت بهر وهك نه میران ره فتاری ده کرد. باره گای حکومتی له دارشمانه گواسته وه بو ماوت. باش ماوهیه كه له دهشتی شاره زور قه لایه کی دروست کرد و بورج و قولله ی قایمی لی ساز کرد. خهَلَكی زور له و حه ساره کو بونه وه و ناوی نرا به کر تاوا. له ولاتانی دیکه وه هیندی خهَلَك هاتنه لای. جل و بهرگی جوانی دهر بهر کردن و بله و پایه ی بهرزی پی به خشین. هیندی چه کمه و پتلاوی ئالتونی دانی. زهنگوله ی زیری وی خستن. بهو بونه وه نهو خهَلَك به چه کمه زیر ناوبانگیان ده کرد. همیشه قسه ی سووکی به خهَلَكی بابان ده گوت و جنیوی پنده دان. خهَلَك له کاره کانی ناره حات و دلگیر بوون. هر به که ی بو لایه ك بلاه یان کرد. گه ورکانی ره واندز و کوپه و هریر و تایضی بلباس به کیان گرت و به پینج هزار سواره وه په لاماریان دا و له هموو لاره هاریان لی ساز کرد. هر چندی به کر به گ خهَلَكی بابانی بو بهر به ره کانی دهنگ دا جوابیان نه دایه وه. له ولامدا گوتیان داوای درمانی نهو دهرده له «چه کمه زیر» ان بکه. به کر به گ جماعه تی ناوبرای بانگ کرد و گوتی: خهَلَكی بابان له بهر ئیره بشتیان ده من کرد. مافی باب و باپیرانی منیان له بهر چاو نه گرت. ئیستا بیم بیژن ئیره له گهَل من چون دهن. ئیکرا گوتیان تا گیانمان له له شدایه چاکه ی تو ددهینه وه. نه وهنده ی له تواناماندا هه بی له گهَل دوژمنانی تو بهرامبهری ده که یین. به کر به گ به ناخافتنی نهوان توژی ناسوده بوو. چهك و چول و نامرازی شهری ناماده کرد و به پیشوازی شهروه چوو. له دوو مزلی شاره زور گیشتنه یك. له به یانه وه تا روژ تاوا هه رتک له شکر له په کتریان ده کوشت. جماعه تی چه کمه زیر تازایی و پیاوه تیان نواند. نه ونده شهریان کرد تا هموو کوژران. هزار که سبش له دوژمن کوژرا. له و روژه دا به کر به گ خوبی شهری ده کرد و زور کهس به دهستی وی کوژران به لام له بهر نه وه ی که له شکره که ی له نابوودیدا بوو، خوبی پی نه گیرا و رای کرد. له شکری دوژمن وه دوا ی که وتن. هه رایه کی گه وره یان له ولاتی بابان ساز کرد. هیندی کوژران و کومه لیک به دیل گیران. گونده گانیان تالان کرا و سووتیتران. به سهرکه وتنه وه بو ولاتی خوتیان گه رانه وه.

لهولاشهوه بهكر بهك لهترسي دوژمنان پهناى بو چيا رژد و
 بهرزهكان برود. تا نو كاتهى كه تايفى ناويراو بو شوينى خويان
 گهرانهوه. باشان هاتهوه شارهزور و لهسر شكان و كارهساتى ولاتى
 بابان دهگريا. تالايهكى رهشى هلكرد و به گوند و مالهكانى خهلكى
 ببايندا دهگهرا و بسرى كوژراوهكانى دهكرد و خهلكى بو توكه
 نهستاندنهوه هان دهدا. گهوره پياوانى بابان كه نهسرى خويان تاوا داماو
 دهبينى، خه مبار بوون و پهكان گرت و له دهورى نو كو بونهوه. گريان
 و هاواريان دهچوه عاسمان. له ماويهكى كه دا سى هزار سوار له ژير
 تالاي بهكر بهك كووه بوون. باشان به نامادهبى و پرداخى بو سهزا
 داني تايفى ناويراو كه وتنه زى. جهماعهتي نهولاش كو بونهوه، وهك
 بلنگى رق هستاو بو بهر بهرهكانى رويشتن. له پهنا روبروى «كوپه
 ههرك له شكر گيشتنه يهك. له ههرك لا شير و تير بهكار هاتن.
 تاگرى شهر ههگرسا. خهلكيكى زور له ههرك لاوه كوژران.
 تاخرهكهى باى سهرگه و تن به سهر له شكري بهكر بهكدا هات. له شكري
 دوژمن شكاهوت سهد كهس له گهوره كانيان به ذيل گيران و نهوانى
 ديكهش كوژران. له شكري بابان گوند و ولاتى نهوانيان به لامار دا. سى
 شه و روژان كوشتاريان لى كردن. باشان لهسر چهسى كوپه خيوته و
 بارگايان ههلدان. نهسرى كرد كه كومه ليك دروويان كو كردهوه.
 ذيله كانيان به دهست بهستراوى و پاى پهتي به سهر درووكاندا دهگهرا.
 پياوى له سهر دانابون تا نهگه نه رويشتن به ليدان بيانرويشتن. وا
 نه شهوره كه كاتى زاده وهستان به دار و بهرد له سهر و چاويان دهدان.
 نهوان هاواريان دهكرد ليمان مه دن، كارى خويان دهزانين.
 سى روژ تاوا به زهليلي رايانوارد. باشان بهكر بهك له پهنا چوسى
 دانېشت و بهك يهك سهريان ده بهراندن و تهرميان ده چوسى داووشتن.
 باش نو كاره بو ولاتى خوسى گهرايهوه. تالانيكى زوزيان بو شارهزور
 هيتا و خهريكى رابواردن و عيش و نوش بوو.

رويشتنى بهكر بهك بو بهغدا و كوشتنى نهو.
 بهكر بهك لهو بهرى سهر بهخوسى دا رابوارد. باشان ميشكى تيكچو
 و ناقلى نهما. روژيك له مجلس دا گوتى: دهموى سهريكى بهغدا بدهم
 و سهيرانيك بگم. گهوره پياوانى بابان گوتيان نهوه كارينكى پهسند نيه.
 چونكه والى بهغدا لهگه ترو دوژمنه هيج پتيويست نيه نو سهفهره
 بكى. بهكر بهك گوتى جلى خوم دهگورم، ريش و سميل دهتاشم.
 خهلك پيكه نين و بيدهنگ بوون. كهس تواناي بهر بهرچ دانه وهى نه بو.
 شهويك بى وهخت هيندى تالتونى ههگرت و بهرهو بهغدا كه وته رى. له
 نيزيكى بهغدا ريش و سميلى تاشى. چوه نينو شار. چهند روژيك
 سووراوه. به ههلكهوت كابرايهك ناسى و به خهلكى راگه ياند، والى بهغدا

بیستیه‌وه. ناردی به‌کر به‌گی گرت و هر ده‌ست به‌جی کوشتی. نه‌و
خه‌بره له هه‌سوو شوین بلاو بووه. خه‌لکی بابانیش ناگادار بوون
تازیه‌یان گرت.

دانیشتنی سوله‌یمان پاشای کوری به‌کر به‌گ له جیگای
بابی.

پاش تازیانه سالی هزار و بیست و نو سوله‌یمان پاشا که کوره
گه‌ورزی به‌کر به‌گ بوو له جیگای بابی دانیشت و خوئی بو قینه‌به‌ری
ناماده کرد. به له‌شکرینگی به‌رداخه‌وه به‌ره‌و به‌غدا که‌وته ری. والی
عیراقیش له بزوتنی نه‌و ناگادار بوو به له‌شکرینگیه‌وه بو شهر بزوت. له‌و
کاته‌دا خان نه‌حمه‌د خانی کوری هه‌لرخانی نه‌رده‌لان ده‌رفتی هینا و
هیندی خاکی بابانی به‌لامار دا. به زوری خه‌لکینگی زوژی بو قه‌لای
خه‌سه‌ناوا هینا. خه‌لکی نه‌رده‌لان نه‌و قسه‌یان له‌سیره و به شانازی‌یه‌وه
ده‌لین: خان نه‌حمه‌د خان گا و بینگاری له ملکی بابانه‌وه هیناوه.

به کورتی سوله‌یمان پاشای کوری به‌کر به‌گ له هه‌سوو شوینی
خاکی عیراقی به‌لامار دا. والی به‌غداش به‌تالوکه ده‌هات. بتر له دوو
سنزل نه‌ما‌بوو که بگه‌نه یک. به‌لام له دوو لاهه تکاکار هاته نیتوان و به
ناشتی نه‌واو بوو.

پاشای به‌غدا خوئی هاته نیو له‌شکری بابان و له کرده‌وه‌ی
رابر‌دووی به‌شیوانی ده‌ر بری خه‌لات و دیاری دا به سوله‌یمان پاشا.
هه‌رتک لا بو جیگای خوئیان گه‌رانه‌وه. سوله‌یمان پاشا هه‌شت سال
حکومه‌تی کرد و پاشان کوچی دوابی کرد. کاتی سه‌ره‌مرگ مه‌حموود
پاشای کوری له جیی خوئی دانا.

باسی حکومتی مه‌حمود پاشا

سالی هه‌زار و سی و جه‌وت مه‌حمود پاشا له سه‌ر ته‌ختی
حوکمرانی دانیشت. پیاویکی به‌نیراده و قه‌وی و دووربین بوو چونکه
هه‌وای شاره‌زوژی پی خویش نه‌بوو، باره‌گای حکومتی له به‌گراوا بو
قه‌لا چوالان گواسته‌وه، که جینگایه‌کی خویش تاو و هه‌وا بوو. بو
تاوه‌دانی وی زوژی هه‌ول دا. فه‌رمانی دا به گه‌وره گه‌ورانی بابان که
هر که‌س بو بخوی له‌وی خانویه‌ک دروست بکا له ماوه‌یه‌کی که‌مدا
ته‌واو بوو و خه‌لک له‌و قه‌لایه‌دا کو بوونه‌وه.

ناز ناوی قه‌لا چوالان

له زمانی کوردی بابان به بادامی کتوی که هینتا سه‌وزه و
نه‌گه‌پوه ده‌لین چواله که کورت کراوه‌ی «چه‌قاله»‌یه. کزیه‌که‌ی ده‌بسته
«چوالان» له‌و شوینه چواله زوژ بوو. ناچار نه‌و شاره‌ییان ناونا «قه‌لا
چوالان».

به کورتی م‌حمود پاشاش ده‌سال حوکمران بوو. پاشان نه‌جمل
یه‌قیمی گرت و کوشتی. له سهره مهرگدا خالید پاشای له جی خو دانا.
خه‌لک تازیمانه‌یان بو گرت.

باسی حکومتی خالید پاشا.

سالی هه‌زار و چل و خه‌ونی کوچی خه‌لک بالیان وه خالیدپاشا دا.
سالی هه‌وه‌لی حکومتی له گه‌ل سوله‌یمان‌خان‌ی نه‌رده‌لان شهری کرد و
سهر که‌وت. ههر وه‌ک له باسی کوردستانی نه‌رده‌لاندا گوتراوه و لیره
دوو‌یات ناکریته‌وه. هیندی خاکی نه‌رده‌لانی داگیر کرد.
به گشتی ناوسراو بو ناسایشی خه‌لک و ناوه‌دانی ولات تینکوشا.
مالیاتیک‌ی دیاریکراوی له‌سهر خه‌لک دانا. گوند و مه‌زرای بهره‌بندان
و هه‌زه‌یک باره‌یه‌کی له‌سهر دانان. تا نه و دم قانونی نه‌وتو له‌وتی باو
نه‌بوو. چونکه هه‌رگه‌س شتیکی وه‌چه‌نگ ده‌که‌وت بو حاکی ده‌برد. بو
والی به‌غداش خه‌رجیکی وه نه‌ستو گرت. هیندی چار سلاویکی له
پاشای ئیرانیش ده‌کرد. بیست سالی ته‌واو به‌م جوره رایبوارد. پاشان
ملکی دا به محمد پاشای گوری و کوچی دوایی کرد.

حکومتی محمد پاشا و یاخی بوونی نه‌حمه‌د پاشای برای و تا‌کامی نه‌وان.

سالی هه‌زار و شه‌ست و خه‌وت محمد پاشا له سهر کورسی
حوکمرانی دانیشت. پیاویکی له راده‌به‌ده‌ر به‌دین و ته‌خلاق باش‌بوو.
باش دوو سالان نه‌حمه‌د پاشای برا چکوله‌ی لی‌ی هه‌لگه‌راوه. له
حکومتی خست و هه‌بسی کرد. پاشان به‌قسه‌ی شه‌یتان و شو‌قاران
کویری کرد.

نه‌م گاره لی‌ی پیروز نه‌بوو. باش جوار سالان نه‌خوش که‌وت و
شه‌ش مانگ ده‌جی دا بوو، مرد. محمد پاشای کویر ههر زیندوو بوو.
سه‌یر نه‌وه بوو که محمد پاشا له سهرده‌می حکومتی‌دا نه‌وه‌ی چاکه
بوو له‌گه‌ل نه‌حمه‌د پاشای برای کردی. له کاری حکومتی‌دا کردبه
شه‌ریک. له ته‌شپای عه‌نتیکه و به نرخ چی ده‌هاته دست ده‌یدایه. تا
نه‌حمه‌د پاشا له حکومتی خست و دوای سی سالانیش کویری کرد.
کاتی خه‌به‌ری مردنی نه‌حمه‌د پاشای بیست، نه‌سپاردی که نه‌گه‌ر
به‌یستی نه‌حمه‌د بو قه‌برستان ده‌بن، به پیش مالی منی‌دا بیستن و
تا‌گادارم بکه‌ن له‌گه‌ل ته‌رمی بی‌گیانی قسه‌ده‌که‌م.

باش شوستن و کفن، که‌وره‌پیاوانی بابان تابوتیان له‌سهر شانی دانا
و بو گورستانیان برد. کاتی گه‌بیشته مالی محمد پاشا خه‌به‌ریان دایه.
له مالی هاته‌ده‌ر و گوتی: تاویک مه‌یته‌که له عه‌رزی دانین. له‌بن
سهری دانیشت و رووی کرده ته‌رمی بی‌گیان و گوتی: نه‌حمه‌د من و تو

براین و له دایک و بایئک. کاتی باوکمان مرد حکومتی دا به من. تۆم کرده شهریکی خۆم. ئە ی ئەحمدا! له فلان روژدا ئەوهنده بازەم دایە. له حکومت هەر ناوم له خۆمنا. تۆ له گەل من وەفات بە کار ئەهینا. مافی براهیت وە لا نا. چاوه کانی منت دەر هینا، ئیستا که سه فەری ئەو دنیا دەگە ی رینگات دە دەمی. ئە ی برا له هه مو مافیکی خۆم تازادت دە که م. خودای گە و ره له تۆ له ی من تازارت ئە دا. ئە وهی گوت و چوو ژۆری، هە تا ئەو روژە ی مرد دەرگای له تاشنا و بیگانه نە کردوه

باسی حکومتی سولهیمان پاشا

نە گشتی باش مردنی ئەحمدا پاشا، سولهیمان پاشای برازای بوو به فرمانه و ا. سالی ۱۰۷۷ ته وای و لاتی بابانی هینا ژیر فرمانی خۆی. سولهیمان پاشا لاویکی به سام و نازا و زه شید بوو. بیاویکی ژیر و به راویژ و له کاری ولات خافل نە دەبوو. له سالی شه شه می حکومتی ئە و دا، خان ئەحمدا خانی دوهم بوو به ئە میر و حوکمرانی و لاتی ئە رده لان. له گەل سولهیمان پاشا بوو به ها و ده ننگ و یه کگرتوو. له سنووری مەریوان چاویان به یه کتر گوت. پهیمانکی توندیان به ست. له و لاشه وه شا سولهیمانی سه فەویش نا هومیدیه کی هه بوو. پیتتر باسی ئە وه کراوه که چون خان ئەحمدا خان په نای بو ده ولتی عوسمانی هینا و له گەل سولهیمان پاشا بوو به ها و پهیمان. ماوه یه ک له گەل شا سولهیمانی سه فەوی نپۆانی نە بوو. تا کار به ده ستانی ده ولت خان ئەحمدا خانیان هیناوه سه ر کار و دلپان چا کردوه.

سولهیمان پاشا له و گاره ی ئەوان ناره حیت بوو، خاکی ئە رده لانی به لاماردا و هیندی خاکی ئە رده لانی ره گەل بابان خست. ئە م روداوه ئووسراوه. سولهیمان پاشا به سه ر ولاتە کانی ده ورویه ریدا زال بوو. و لاتی کوپه و هه ریر و تایفه ی بلباس و تایفه ی موکری و زه هاوی هینا ژیر فرمانی خۆی. هه میشه بیست هه زار سواری له ژیر ده ستیدا هه بووو. ژۆر به ی کوردستان گه و تبوو ژیر فرمانی.

باسی شهری سولهیمانخان له گەل رۆسته مخانی سوپاسالار.

له و لاهه باش ئە وهی گه شاسولهیمانی سه فەوی، خان ئەحمدا خانی له سولهیمان پاشا جیا کرده وه، که و ته بیری سزادان و نابودت کردنی. رۆسته مخانی سوپاسالاری به چل هه زار سواری به کار کرده مەعموری ئە و کاره و بو شاره زوری به ری کرد.

کاتیئک ئەو هه واله گه بشته سولهیمان پاشا، فره تیکچوو. گورج فرمانی دا له شکری کو بیته وه. له ماوه ییکی که مدا نیزیگه ی بیست هه زار که س کو بووه. پاشان له گەل گه و ره بیاوانی کورد ته گبیری کرد و گوتی: ئە گه ر تیغه له جیگای خۆمان بعمینینه وه له شکری ئیران به بی

به رزین ولاتی نیمه ویران دهکات. وا باشته به نامادهیی به پیشوازیانهوه بچین. له ههرجینیککی گهیشینه یهك شهر دهست بی بکین و بیاوو نایاو لیک جیا بنهوه. گشتیان له گهلهم پیشنیاره هاودهنگ بوون بهیانی تهیلی بزوتن لیدرا و له ریگای سیروان و جوانرووه ریگیان سری، له سنقر تیبه رین و له دهستی نسهفنداوا سهریان وهدهرنا. خان نهحمه دخانی نه زدهلان له رویشتی نهوان ناگادار بوو، خوی تی نه گه یاند چونکه سوپاسالاری عهجهسی له بهرامهر نه زدهلاندا ددهیی و باشای تیرانیش دوزمنایه تی دهست بی کردبوو. گوتی بوچی خویم تووشی زهحمهت و هیلاکی بگم. نه گهر لهم سه فهردها سه ربگه وی، کاری باش ده بی و له گهله نیمهش باشته دهخاوتتهوه. نه گهر له بهر له شکری باشا بشکی نیمه به به بهستی خویمان ده گهین. به کورتی له شکری تیران له چپای «تالعه قولاغی» بینج فهرسهخی هه مه دان له گهله شکری سولهیمان باشا بیتک وهربوون. له هه رتک لاره باله وانان هاتنه مهیدانی شهر و بیاهه تیان تواند. له بهیانهوه ههتا روزتاوا شهر دریزه ی کیشا و خه لکینکی زور کوزرا.

سولهیمان باشا خوی له شکری قزلباشی به لامار ددها. روسته م خانسی سوپاسالاریش خه لکی بو شهر هان ددها. له بناری چیا خوین وهك چومی جهیحون دهرویشته و سه رهك گو خلور دهبوونهوه. لهو شهردا له شکری قزلباش خوزاگرتتر بوو. له شکری کوردان روو له کز بوون بوو. ههر چهندی سولهیمان باشا له شکری بو خو راگری هان ددها فایدهی نه بوو. به جاریک مهیدانیاں بو به چی هتشت و رایان کرد. ناچار سولهیمان باشاش وه دوای له شکره شکاوه که گوت. له شکری قزلباش راویان نان هیندیکیان کوشتن. سولهیمان باشا زور به زهحمهت ریگای دهبری و خهسی نهو کارهسانه گورهی دهخوارد. له ریگای سنقری کولیاپی به سه رهو به رهو ولاتی خوی دهیکوتا. دوو شهو و روز له نه سپی داننه زی و سه عاتیک نه هساوه. لهو لاره خان نهحمهت خان دهویست ریگای پی بگری به لام گه وره پیاوانی ولات لهو خه یاله به شیوانیاں کردهوه و گوتیان نیستا که سولهیمان باشا تووشی نهو به لایه بوو، له دابی عهشیره تیدا باش نیه که تو زنی پی بگری. له بهر نهوه وازی لهو خه یاله هینا. ناوبراو به زهحمهت خوی گه یاندهوه شار و ولاتی خوی. لهو سه فهردها شهس ههزار کهس له خه لکی بابان و هاوری یانی باشای ناوبراو کوزرابوون. ولاته کانی موکری و زه هاوی له دهست چوونه دهر. ناوچه کانی نه زدهلان درانهوه به خان نهحمهت خان. چونکه لهو سه فهردها منتهی له سه ره بوو.

به گشتی سولهیمان باشا دوای نه م کارهسانه ماوهیهك هه سایه وه و خه ریکی قهره بوی نهو شکانه بوو. له و بهری پاکی و باشیدا ده زیا.

هرچی وه گیری که وتبا دهیدا به خه لکی بابان و برئیوی مال و منالی
خوتی له ریگای حه لاله وه ناماده ده کرد. بیست و یهک سال بهم جوره
ژیانی برده سر و پاشان سالی ۱۰۹۸ به دهستی فقی برایمی کوژرا.

چونیتی کوژرانی سوله یمان پاشا به دهستی فقی برایمی.
نهو فقی برایمه، فقی یهک بوو له مه دره سهی قه لاچوالان
ده یخویند. له سر مه زرا یان تاشیک له گه ل خزمینگی خوتی کیشی
دهبی. دیته کن سوله یمان پاشا. باش بیستنی قسه گانیان به گویره
شهرخ و یاسای حکومت داواکاری خزمه گهی فقی برایم به هق
دهزانی و ملکه گهی دهدا بهو. خه لاتیکیش دهدا به فقی برایم و به ریی
دهکا. به لام فقی برایم قینی پاشا له دل ده گری و چاره روانی ده رفعت
دهبی که دهست له پاشا بوه شیننی. به گویره نهو قسانه ی که باش
کوشتنی پاشا له فقی برایمان بیستوه گوتهووی: من قه د بیرم له کوژتن
پاشا نه کرد بووه. تا دوا ی نیوه شهو که ده زکای مه دره سه داخرابوون.
له بر چرا موتلام ده کرد. له نا کاو پیایوکی ره شپوشی به سام، که به
دیتنی له رزم لیسات و زمانم به ستر، وه ژور گوته. گوته: نهی فقی
برایم مه ترسی، ههسته برو بهو خه نجره ی له بهر پشتت دایه سوله یمان
پاشا بکوژه. گوتم له ده ورو بهری کوشکی پاشا قه رهول هه ن، چون
ده توانم بهو شهوه بجمه ژووری و نهم کاره بگم؟

گوته: تو نازانی ده توانی به سه زیانی دا بچی ژووری. خودا
ویستویه نهو گاره به دهستی تو بگری. هیچ کهس تو نایینی چونکه
ژیانی نهو ته واو بوه.

فقی برایم بهو شهوه بو کوشتنی پاشا ده که ویته ری. به دهوری
مالی دا ده گری و جی تی سه رکه وتن ده بینیتوه و ده چیته سه زیان.
له یوه ده چیته سر داریک و له سر داره که وه به بی ترس ده چیته
خواری. بی نهوی کهس بیینی ده گاته ژووری پاشا، سه بروکه ده رگا
ده کاته وه و خه نجریکی له سر دلی دهدا له پشته وه دیته ده ر. هه ر بهو
خه نجره پاشا ده سری.

فقی برایم هه ر بهو ریگایه دا ده گه ریته وه هیچ کهس ناگادار
ناسی. سه ری خوتی هه لده گری و هه لدی. به لام له بهر نهوی خودای
ته عالا خوتنی پیای گه وره ون ناگات، فقی له هیچ کوئی ناخاوتیه وه و
هه دا نادا. هه میشه نهم شار و نهم شار ده کا و رازی نهو تاشکرا ده بی
له هه موو لایه که وه بو گرتنی نهو وه خو که وتن. تا له میسر دیتبانه وه به
دهست بهسته هینایانه وه بو قه لا چوالان. خه لکی بابان هه موو له شیان به
خه نجر له ت و بهت کرد. پاشان تازیانه یان گرت و سه لیم پاشای
کوری سوله یمان پاشایان له جی تی بابی دانا و له سر کورسی
حوکمرانی دانیشت. کاری ولات باش برهوی پهیدا کرد. سه لیم پاشا

له گهال خان نه حمده خانی والی نه رده لائیش فره نیوانی خوش بوو.

باسی حکومتی سلیم پاشا

سلیم پاشا به بیچه وانتهی باوکی موخلیس و دوستی پاشای تبران بوو. همیشه به نارذنی دیاری شا سوله یمانی سه فوی له خوی رازی ده کرد. باش ده سال حوکمرانی نو، شا سوله یمانی سه فوی کوچی دواپی کرد. شا سولتان حوسین بوو به پاشا. سلیم پاشا بو دیتنی چره نیسفه هان. ده لپن به زری و مه تال و چه که وه له خزمهت پاشا زاوه ستابوو. خهک له سام و هه بیته تی نو واقیان ور مابوو. چونکه که سی وهک نو به سام و زه لام له و مه جلیسه دا نه بوو.

به هه لکه وت روژیک سولتان باری عام ددها. سلیم پاشا له وی راده وهستی. له نه کاو بهندی زریی شهلواری ده پسی. ناویراو به دل له خودا ده باریته وه و داوای داپوشینی نو به لایه ده کا. هر نو ده م بی نو وهی که س بزانی بهندی شهروالی چاک ده بیته وه تا نو ده سی له خزیهت پاشا ده که ریته وه. هر چند نو حکمایته سهیره و له گهال ناقل ریگ ناگه وی، به لام هپج شتیگ له قودرتهی خوا به دوور نیه. سلیم پاشا نیجازه ی له پاشا وهرگرت و بو ولاتی خوی گه رایه وه. ته منی به خوشی راده بوارد. سالی هه زار و سهت و سپزده مرد و محمد پاشای برزازی بوو به حوکمرانی نو و مه لهنده.

باسی حالی محمد پاشا

محمد پاشا پیاوکی سهخی و به هیهت بوو. بو نیشان دانی گه وره پی فره هه ولی ددها. هه ورو فاپ و قاچاگی سفره ی له نالتون بوو. له بهر نو وه به محمد پاشای سفره زیرین ناوبانگی کرد. چونکه له وه زعی نو باش تا گادار نیم، به ناچار قه له م له نویسی نو وازی هینا. به گشتی چوار سال له م جیهانه دا ژیا و باشان مه محمود پاشا بوو به حوکمران و نویش ماوه یهک له جیهان دا ژیا.

حکومه تی خانه پاشا.

سالی هه زار و سه د و بیست و دو خانه پاشا بوو به حوکمران. کار و باری ولاتی ریگ و پیک کرد. هر وه کو پیشتر نووسرا، له بهر شیرزه پی وه زعی سه فوی و دهسه لاتی ته فغانه کان، خانه پاشا دهسه لاتی به پیدا کرد. خاکی نه رده لانی به لامار دا و گرتی. هه باسقولیخانی حاکمی نو وی خوی پی را نه گیرا و بو نیسفه هان رای کرد. خانه باش تا پینچ فه رسهخی هه مه دانی خسته ژیر دهسه لات. چوار سالی له و مه لهنده دا به سه ر برد. باشان له ترسی دهست دریزی نه حمده پاشای حاکمی به غدا، بو بابان گه رایه وه. عه لیخانی کوری خوی

کرده حاکمی نه‌رده‌لان. کار و باری خه‌لکیشی به جوامیر ناغای بایبره
گه‌وره‌ی نووسه‌ر نه‌سپارد. له‌بهر نه‌وه‌ی مه‌به‌ست نووسینی روداوه‌گانی
بایانه، واز له باسی دیکه دینم. به گشتی سالی هزار و سه‌ت و سینی
کوچی، خانه پاشا مرد و علیخان گه‌راوه بو بابان و بوو به حاکمی
نه‌وی. پاش ده‌سال حوکرانی نه‌ویش کوچی دواپی کرد.

حکومتی محمد پاشا

سالی هزار و سه‌ت و جل و چوار محمد پاشای برای کار و باری
حکومتی گرته ده‌ست. دوازده سال به سه‌ر نه‌م ولاته‌دا حوکرانی
کرد. ده‌لین له ناخیری کاردا ده‌ستی به زولم و زوزی کرد و له‌گه‌ل
خه‌لک به پیچه‌وانه‌ی داد و نینساف ده‌بزووته‌وه. بویه که‌وته بهر تووک و
دوعای خه‌لک و مقه‌ستی نه‌جه‌ل ره‌گی ژیانی په‌راند.

حکومتی محمود پاشا

سالی هزار و سه‌ت و په‌نجا و شه‌ش محمود پاشای برازای بوو به
حاکمی ولات. پیاوئیکی سه‌خی و فره به روحم و به دین بوو. له‌گه‌ل
خه‌لاک به پاشی ده‌جولاوه. له‌بهر نه‌بوونی سیاست کار و باری تووشی
به‌شپوی بوو. پاش هه‌ژده سالان برایم پاشای تاموزای دژی رابوو. دوو
سال شه‌ریان کرد، ناخره‌که‌ی مه‌حمود پاشا کورت و پر مرد.

حکومتی برایم پاشا

سالی هزار و سه‌ت و هه‌فتا و شه‌ش، برایم پاشا بوو به نه‌میر و
ریبه‌ری قه‌وم. پیاوئیکی به فیز و توند خوو بوو، وه‌ک پاشایان ده‌ژیا و
ره‌فتاری ده‌کرد. ده‌لین تا نه‌ و قسه‌ی نه‌کردبایه، که‌س نه‌ییده‌توانی له‌کن
وی به‌یغی. داب و ره‌سمی له ولات دامه‌زراند. هیندی له گه‌وره پیاوانی
ولاتی گرت و مال و سامانی لی زه‌وت کردن. بیست سال به‌م جوره
روژگاری برده‌سه‌ر. کاتی بو به‌غدا ده‌چوو له ریگا کوچی دواپی کرد

حکومتی سوله‌یمان پاشا

سالی هزار و سه‌ت و نه‌وه‌د و شه‌ش سوله‌یمان پاشا له جیتی بابی
دانیشت. چوار سال حوکرانی کرد و پاشان عوسمان پاشای کوری
مه‌حمود پاشا که پیاوئیکی ره‌شید و به‌هیز بوو، هیندی گه‌وره‌پیاوانی
ولاتی له‌گه‌ل خوبی کرده ه‌اوده‌ست و له‌بهر له سوله‌یمان پاشا
هه‌لگه‌رایه‌وه و حوکرانی داگرت. ناوبراو رایگرت و به زه‌حمه‌ت خوتی
گه‌یاندنه به‌غدا.

حکومتی عوسمان پاشا

عوسمان پاشا سالی هزار و دوو سته له سهر کورسی حوکرانی دانیشته. دهستی کرد به بخشین و دیاری دان به خهلك. چوار سال له حكومهتی رابری له سی فرسهخی قهلاچوالان شاریکی دروست کرد و ناوی نا سولهیمانیه. سولهیمان پاشای کوزراو له تاخری ژیانیدا که وتبووه خهیلی دروست کردنی نه و شاره، به لام مهرگ نهمانی نه دا. تاخره که ی عوسمان پاشا تاواتی نهوی به چی گه یاند و ناوی سولهیمان پاشای له سهر دانا. ماوهیهك بو نه و گاره یاره ی خهرج کرد و زهحمهتی کیتشا. پاشان له قهلاچوالانهوه بو شاری سولهیمانیه ی گواستهوه. و بهدوای نهودا حاگمهگانی بابان هر یهك شتیکیان لی زیاد کرد. تا نیستاش نیزیکه ی پینچ هزار مال له و شوینه ده ژین. به گشتی سولهیمان پاشای گوری برایم پاشا پناهی بو والی بهغدا برد. ناوبراو ریزیکی زوری لی گرت و له شگریکی زوری خسته ژیر فهرمانی. سولهیمان پاشا به هیوای شهر له گهله عوسمان پاشا به تالوکه کهوته ری. عوسمان پاشاش له و لاره له هاتنی له شکری بیگانه ناگادار بوو. فهرمانی کوپونهوهی له شکری دا. له ماوهیهکی کهمدآ پینچ هزار سوار له دهوری کو بوونهوه و بو پیشوازی شهر کهوتنه ری. له سی مزلی سولهیمانیه دوو له شکر گه یشتنه یهك. شهریکی توند رووی دا. عوسمان پاشا خوبی له و شهردا به شدار بوو. له جهنگه ی شهردا سی قامکی دهستی راستی به شیر به رین. له گهله نهوش له نازابه تی نه و کهم نه بووه. ده لین عبدالرحمن پاشا براچکوله ی نه و که سیفته تی ره شیدی نه و له شوینی دیکه باسی ده کری، بریندار بوو. سه ری قهلسا بوو له بهیداندا له نه سب که وتبووه خوار. له و کاته دا عوسمان پاشا به لایدا تی ده به ری. بی ی گوت: نهوه چی به عبدالرحمن، بو وا که وتووی؟ ههسته و شهر بکه. گوتی: برینه کهم زوره. چهك و زریم پی هه ل ناگیری. به بی یارمه تی که سیک ناتوانم سوار بم.

عوسمان پاشا توژی سهر کونه ی کرد. له سهر زین داهاته وه و ههر به دهسته برینداره که ی که پتر له دوو قامکی نه بوو، بشتیندی برای گرت و له عهرزی هه لیگرت و له سهر زینی دانا و گوتی: نه گه ر لیده ری خوت سزا نه ده ی، ده تکوژم. به هه لکهوت ههر نه و کابرایه توشیان بوو. عبدالرحمن پاشا به زه بریک به عهرزی دادا.

به گورتی ههر دو له شکر خه شیریان ده کرد. له تاخری روژدا له شکری عوسمان پاشا سهر کهوتنی به نیسب بوو. له شکری بهغدا شکا و هه لات. کورده کان کهوتنه دوایان و خه لکنیکی زوریان گوشت. عوسمان پاشا به تالانیکی زوره وه گهراوه بو و لاته که ی خوبی. سی سالی دیکهش به حوکرانی مایه وه. پاشان کوچی دوایی کرد.

حوکرانی عبدالرحمن پاشا

سالی هزار و دوسهت و ههوت عبدالرحمن پاشا له سهه كورسی حكومت دانیشته. كار و باری نهو هه ریمه ی زیك و بیك كرده همیشه مهیل و سرنجی به لای پاشای تیران، ناغا محمد شای قاجاردا بوو. به ناردنی دیاری و به خشین دلی وی له خوئی رازی ده كرده. خالید پاشای كوری محمد پاشای ناموزای بو داوای سهه روکایه تی راست بووه. له شكری ساز كرده. نیوهی خه لکی بابان له گه لی هاودهنگ بوون. به لام له ترسی عبدالرحمن پاشا ره گه لی نه كه وتن. پینج سهت سواری به كار له گه ل خالید پاشا یك بوون. سی هزار سوار له لایهن عبدالرحمن پاشاوه بو نه هیشتنی نهو دهنگ دران. له دوو مزلی سوله یمانیه گه یشتنه په گتر. هاوریانی خالید پاشا له دیتنی نهو له شكره دلیان دهله رزی. چونكه پینج سهت كه سه ره گه ل سی هزار كهس چی پی ده كری؟ له و كاته دا خالید پاشا له گه ل سواره كانی له سهه ته پرلگه یك راهه ستا بوو. دوژمن وهك نالقه دهوریان گرتبوو.

خالید پاشا له حوكمی چاودا له شكری ده بینی. نووسه ره له كتیبه دا قهت شیمری نه نو سیوه. به لام بو نهو شیمره چاره نیه. ناوبراو له گاتی دامن و ناچاری دا گه ریگای نه جاتی نه ده بینی و له ره شیدی و نازایه تی دا نه سفه ندیار و روسته سی پی هیچ نه بوو، نیزی له نیزی داری وهر ده گرت و نهو شیمره ی خوینده وه. له جل و بهرگی پاشایه تی و ده رویشی دا ناسوده پی نابینم. نه كره ناسوده پی هیه له گفن دا هیه. نهوهی گوت و له سهه ررا خوئی به له شكری دوژمن دادا. هه رچی دیتی و بهر شیرانی دا. كهس خوئی له بهر را نه گرت. خودای تهعالا پاشا نا هو میدی سهه ره گوتنی به نسب كرده. نهو له شكره گه و ره شكرا و هه لاتن. خالید پاشا وه دوایان گه وت. هیندیگی كوشت و هیندیگی شی به دیل گرتن، تا شهش فرسه خی سوله یمانیه راوی نان. هه لاتوانی له شكرا خویان گه یانده وه عبدالرحمن پاشا. ناوبراو ناچار خوئی بو مهیدان سوار بوو. دوو هزار كهسی دیکه ی ره گه ل گوت و به به له گه و ته ری. به یانیه ك هه رتك له شكرا گه یشتنه په ك. شهه دهستی پی كرده. عبدالرحمن پاشا كه وهك بلنگ و او بوو، له بیش هه مواندا به لاماری ده برد. نه م جاره عبدالرحمن پاشا سهه ره گوت. خالید پاشا شكرا و تا به غدا را نه وه ستا و په نای بو والی برد. به م زوانه گه رانه وه و حكومه تی نهو باسی ده كری.

به گشتی پاشای ناوبراو به سهه ره گوتنه وه هاته وه سوله یمانی. به لام هیندی له گه و ره پیاوانی لی لالوت بوون. شه ویتك ده رفه تیان هینا و رایان كرده چونه به غدا ره گه ل خالید پاشا كه وتن. دوو سال له نیشتمان تاواره بوون. پاشان والی به غدا له شكریگی بو خالید پاشا ساز كرده و نیزیكه ی دوو هزار كهس خه لکی بابانیش له دهوری كو بوونه وه. به و له شكرا تاماده و په رداخوه بو شهه ری عبدالرحمن پاشا و گرتنی

بابان که و ته ری. له و لاشه وه باشا ته و خه به ری زانی. به له شکر تیکی گه و روه بو لیدانی ته و که و ته ری. روژی چوارهم دوو له شکر بیک و هر بوون. خالد باشا به توندی هه ولی دهدا. له شکر عبد الرحمن باشا توانای شهری نه میا و پشتی له دوژمن کرد و هه لات. باشای شکار له گه له قهومی خوبی جه له وی و هر گیرا و تا شاری بابان خوبی نه گرت. خالد باشا به دواي نه ودا گه یشته شار. عبد الرحمن باشا له سوله یمانه ش خوبی بی رانه گرا دهستی له ملک و مالی هه لگرت و له ریگای کرمانشاه وه په نای بو ده وله تی تیران برد و بوو به په نابهری فتحه لی شا. خالد باشا گه یشته سوله یمانه و له سهر کورسی حکومت دانشت. ژن و مندالی عبد الرحمن باشا که هه موو کچه مام و خالی خالد باشا بوون له کوشکی حکومت دهر کران و مال و سامانیان داگیر گرا.

ناوبراو له تاران چوه خزمهت شاهه نشای تیران و به خیر هاتن گرا. بریار درا که دار و دهسته و کهس و کاری سالیک له ناوچهی کوردستان و کرمانشاه بمیننه وه. تا سالی دادی له به هار خه ریگی نامه کردنی تارازی شهر بن. ناوبراو به خه لات و نشانه وه بو شوینی دیاری گرا و روشت.

که به هار داهات، عبد الرحمن باشا جازیکی دیکه ش چوه باره گای باشا و فره جولاخانی هه وشار نسقچی باشی سه روکی تیب له گه له دوو هزار سوار بو خزمهتی ته و دیاری کران. فرمان درا به ته مانولاخانی والی کوردستان که کومه کی بکا.

عبد الرحمن باشا له باره گای شاهه گه رایه وه. هزار سواری به کار و دلاوه ری خوبی هه لگرت و له گه له فره جولان خان چوه سنووری به ریوان که هه وه لی خاکی بابان و ناخری عه ززی نه رده لانه. ته مانولاخانی والی-ش به رسمی عیلی و به فرمانی شا که و ته ری. له و لاشه وه خالد باشا ناگادار بوو و له والی به غدا داوای یارمه تی کرد. سوله یمان باشای حاکیمی به غدا، عه ولا باشای کهبای خوبی که له عیراق وه زیر بوو له گه له ده هزار سواری عه رب «هیطه و ینکی چری» ا به یارمه تی خالد باشاوه نارد. له ولاتی بابانیش چوار هزار سوار نامه بوو. به هه موو له شکره وه بو سنووری ناوبراو روشت. له په نا دهریاچهی به ریوان که سیفته تی ته و له جیگای خوبی دا باس ده کری هه رتک سوپا گه یشته به ک. عبد الرحمن باشا سواری ته سپه کوتی ناو فته چی ببوو، باسکی تا تانیشکان هه لگرت ببوو. له پیش سه فی له شکر دا ده هات و ده چوو. کاتیکی تیبی ته مانولاخانی والی و فره جولان خانی نسقچی باش نیزیک بوونه وه له سه فی خوبی وه به ته نیا چوه کن والی و کوتی: ته ورو عه زه بی هاتووم. یانی وه ک سهیدی عه ره بان که له کاتی ته نگانه دا په نایان بو خیلی په کتر دهر برد.

ئەمانوللاخان ولایمکی شایانی داوہ. عبدالرحمن پاشا بو جینگای
 خوئی گہراپوہ. لەولاوہ خالد پاشا و عہولا پاشای کبشا لەشگری
 خوئیان نامادہ کرد و بہ نامادہیی راوہستان. قہرہ ولی لەشگری ہہرتک
 لا خوئیان پتک دادا و شہر ساز بوو. بہ ہہلکوت جوگہ یہکی تاوی سی
 گز بہرین گہوتبووہ نیوانیان. سوارہی خالد پاشا لە بواریک دہگہران
 کہ عبدالرحمن پاشا رکیمی لیدا و لە جوگہ بہرپوہ ہیندی لە نازیان
 بہ دواي ئەودا لە جوگہ بہرپوہ. سوارہی خالد پاشا کہ لە بوار
 دہگہران، دوژمنیان لە پشت سہری خوئیانہوہ دیت. تا ریستیان
 بگہرینہوہ و دەست بہ کار بن، عبدالرحمن پاشا بہ سہریاندا
 گورانندی و شیریی لی ہہلکیشان. ناچار ہہلاتن و گہیشتنہ سویای
 خالد پاشا. بہلام عبدالرحمن پاشا بہ پی ترسی خوئی بہ سویای دوژمن
 دادا. دوو لەشکر بہ نیویک و ہر بیون گہتیک لە بالہوانان کوژران.
 ناخوہکەي لەشگری خالد لاقی ئیختیاریان لەرزی و پشتیان دہ
 شہر کرد و ہہلاتن. عبدالرحمن پاشا وک بلنگی تورہ سہری دہ دوو
 نان. نسقچی باشی و ئەمانوللاخانیش بہ دواي دا. لەو شہردا لە عہرہب
 (چریکی ئوی) زور کوژران. ہیندی لە ترسان خوئیان دہ ئاوی
 ہاویشت و لە دہریاچہدا نقوم بوون. عہولاپاشای کبشا بہ دەستی
 بہکیتک لە ہاورپیانی عبدالرحمن پاشا بہ دیل گیرا. خالد پاشا
 لەگہل دەستہ یہکی گہم بہ زہحمت خوئی نجات دا. بہلام لەو شہردا
 ہیندی لە گھورہ بیوانی بابان کوژران و بریندار بوون. لەوانہ سہلیم
 بہگی برای عبدالرحمن پاشا کہ لاویکی بہ شوکت و بہ سام بوو،
 بریندار بوو و لە روژی جوارمدا مرد. خەلک بوئی تازہ دار بوون.
 ئەمانوللاخان و فرجولا خان لە تازیمانہی دا لەگہل عبدالرحمن پاشا
 بہ شداریان کرد. باش تازیمانہ عہولا پاشای کبشایان لەگہل پیوانی
 خوئیان بو بارہ گای پاشای ئیران نارد. ماوہ یہک لەوی حەبس بوو.
 پاشان ئازاد کرا و چووہ بہغدا و لە دوايیدا بوو بہ والی ئوی کہ لە
 جینگای خویدا باسی دہکری. بہ گشتی عبدالرحمن پاشا چووہ بو
 حکوہتہی بابان و ئەمانوللاخان و نسقچی باشی ہر یہکەي چوونہوہ
 شوینی خوئیان. خالد پاشا ئیتر دہرفتہی حکوہتہی بو ہہل نەکووت و
 لە خاکی عہرہستان گۆچی دوايي کرد. دەستہ و داہرہکەي ہاتنہوہ
 کن عبدالرحمن پاشا و عافو کران.
 باشان ناوبراؤ لە حوکمرانی خوئی دا فرہ بہہیز بوو ہەر دوو سال
 چاریک دہچوہ بارہ گای شای ئیران و شا لوتفی لەگہل دہکرد. وینہی
 ئەو لە باخی نینگارستان لە دەور و بہری تاران کیشراوہ. تا ئیستا
 ہہمیشہ لەگہل ئەمانوللاخانی ئەردەلان نیوانیان ناخوئش بوو بہلام قہت
 نہگہیشتہ شہر و کوشتار.
 گہ دەسال لە سہرہخوئی ئەو تپہری فیز و قور دہماخی لی

پهیدا بوو. که مټک له خزمه تگوزاری نټران که می کرده وه. له گهل والی به غداش دوژمنایه تی بوو. له زه مانی حکومتی نه ودا کار و باری بابان باش به رهی گرت. بانایی ولایت زیادی کرد. کوټه و ههریر و ره واندز و سه زده شتی هیتایه ژیر فرمانی خوبی. هوی داگیر کردنی کوټه ناوا بوو که باش مردنی خالد باشا، سوله یمان باشای والی یک دوو سالان له گهل عبدالرحمن باشا ناگورکی نه ما. به نامه ی پر له محبت و به قسه ی دلرفین ناوبراوی هیتا ژیر دهسه لاشی خوبی. کاتی بانگی کرده به غدا نه وپه ری ریزی لی گرت و په یمانیکی تووندو توکمه یان به ست و له تاخریش دا هتا سر نه بوو. ههر وه که به دریزی باسی ده کری.

کوشتنی محمد باشا له لایهن عبدالرحمن باشاوه.

له وکاته دا محمد باشای حاگمی کوټه و ههریر-پیش له وی بوو. باشا له گهل نه و محبتیکي زوړی هه بوو. ده لټن هه میشه به کوری خوبی بانگ ده کرد. نه و پاشایه له بنه ماله گانی قه دیم و بابله باب له و لاته خاوه ن فرمان بوون. کاتی والی به غدا عبدالرحمن باشای بو مه جلیسی خوبی بانگ ده کرد، محمد باشاشی خه بهر ده دا. نه و که سه ی ده چو ناگاداریان بکا ده یگوت: پاشایان به ناوی خوا نه میر ټپوهی ویستوه. عبدالرحمن باشا نه وهی له دل گران ده هات. چونکه خوبی له وکه سانه به زیادتر ده زاتی. له بنه وه قینی له محمد باشای کوټه هه لگرتبوو، له ده رفعتیک ده گه را زه بریکي لی بدا. به هه لکه وت سوله یمان باشای نه میر هه ردوکیانی به روژیک نټزن دان. کاتی به ریگر دنیان به عبدالرحمان باشای گوت که محمد باشا له ریزی کوره گانی منه. وریا به قهت بیري خه رای لی مه که وه نه گینا سزات ده دم. به کورتی هه ردوکیان به ره و ولاتی خویان که تنه ری. کاتی چوار منزل رویشتن عبدالرحمن باشا له دلدا گوتی، ټیستا کاتی توله کردنه وهی نه و قسانه یه. به لام محمد باشا که دووسه ت که سی له گهل بوو هه میشه نټو فرسه خ له وان دوور ده رویشت. له عبدالرحمن باشا ده ترسا. ناوبراویش بیري له وه ده کرده وه که چون نه وان له نټو به ری. روژیکي له ریگادا گه بشته یه که عبدالرحمن باشا ده سیتی کرد به میهریانی و شیرین زمانی. کاتی گه بشته قوناخ، له گهل دوو سی که سان له مزلی محمد باشا دابه زی. به له شکره که ی گوت، من له مزلی محمد باشا تاویک ده حه سیمه وه، ټپوه یچن له توردوی خوتان دانیشن. محمد باشا که قهت خوبی و آن ده هدیت که عبدالرحمن باشا ناوا له گه لی به مه یل بی، واقعی ورما بوو. نه وهی پټویست بوو له دیاری و پټشکیش بوی تاماده کرد. ناوبراوی دواي سه غاټیک چوه توردوی خوبی.

زوړی دوايه له وی باریان کرد بو مزلیکی دیکه. محمد باشا ویستی سه ری عبدالرحمن باشا بداته وه. پیاویک له باوه پټکراوه گانی

که ناوی «ئاغا شینه» بوو، له نټر تایفه دا به ژیر و عاقل ناسرابوو
گوتی: محمد پاشا نوو خه یاله تو راست نیه. عبدالرحمن پاشا که
خه سله ته پلنگی هیه، که ی وا باووه که له پیش تودا بیتنه سر دانت.
نهوه بټریکی دیکه ی هیه.

محمد پاشا گوتی نوو بوچوونه ی تو راست نیه. عبدالرحمن پاشا
به داب و ذه زگایه بو دیتنی من پیشدهستی کردوه، له دابی پیاوته ی
دوره که من سهری نه ده مه وه.

هر چند ئاغا شینه ویستی له و فیکره به شیوانی بکاته وه فایده ی
نه بوو. ناخره که ی گوتی: نیستا که تو به قسم ناکه ی منیش له م نوردویه
باز ده کم. نهوه ی گوت و دار و دهسته ی خوی هه لگرت و چوه سر
ته پو لکیکی بهرز و به نیگه رانه وه چاوه ری پوو کار به کوئ ده گا.

به کشتی محمد پاشا له گل سی چوار که س چوه نوردوی
عبدالرحمن پاشا. ناوبراو چند که سی ناره ده پیشوازی. به ریز و
حورمه ته وه هینایانن. که که بشتی و تاویک حه سایه وه، رووی تټکرد و
گوتی: نه ی محمد بلوکی کوئ جی به ک نیه به سر بلوکانی دیکه دا
زیده یی هه بی. بلی بزائم تو نه و پایت له کوئ وه گیر که ونوه له کن
والی به غدا یه خوت بینیه ریزی من و داوای به رامه ری بکه ی. هر
چند نه و فقیره پارایه وه و خودای هینا تکایه، فایده ی نه بوو. نه سهری
گرد په تکیان ده ته ستووی کرد و له ت و په تیان کرد. پاشان گوتی:
کاری نیغه له کله ته میری به غدا ته او بوو. ده بی بیسینه وه. پینچ سه د
سوازی بو تالانی نوردوی محمد پاشا ده نکت دا، سوار له جی خو
بزوتن ویستیان بیانر بیننه وه که ناگیان له و کاره نیه. پاشان هاواریان
کرد که راوه به رازه. واته وه داوای به راز که وتروین. ئاغا شینه له دوور
نیگه ران بوو. زانی که نه و فقیره کاری ته واوه. هاواری گرد گوتی:
منیش زانبومه. نهوه ی گوت و ریگای خوی گرت بهر.

له ماوه ی دوو سه عاتدا له نه شیا و زه لام هیچ شتیک نه ما. سه ت
که سیک له و هه رایه دا کوژران. هتندی به زه حمت خویان فوتار دا.
عبدالرحمن پاشا هه ر له وی نامه ی کی بو ده فته رداری به غدا که وه کیلی
بوو نووسی و له کوشتنی محمد پاشا ناگاداری کرد که به لکوو له
خزمت وه زیر عوزری بو بخوازی.

ناشکرایه له ده ولته ی عوسمانی دا ره سم رایه که نه و که سانه ی والی
هه ریعی که ورهن وه ک غیراتی عه رب و نه ناتولی و رومیلی، به وه زیر
بانگ ده کرتین. نه وانه پایه ی وه زیری سولتانیان هیه. که وابوو له مو
دوا که باسی والی به غدا بکه ی، به وه زیری ناو ده بین.

به گشتی قاسیدی ناوبراو به نه پنی چوه به غدا. نامه که ی دا به
ده فته ردار. پاش خویندنه وه ی دوو که له له هه ناسه ی هه ستا. چونکه
هه میشه پاکی و راستی عبدالرحمن پاشای گوتبوو. به کجار زور ترسا

و به شوکا. ناچار دهستی له گیانی هه لگرت و چوه کوشکی وه زیر و گاتی نویتزی وه زوور کهوت. وه زیر ههستی کرد که کاره ساتیک قهوماوه. گوتی: ها جت پیته. جما عبدالرحمن پاشا شتیکی لی قهوماوه. کابرا وه لاسی نه داوه و هه ر وا راوه ستا. وه زیر گوتی: لام وابه فیلکی له محمد پاشای کوته کرده. دهفته ردار به ناچاری نامه که ی دایه. له تماشاشا کردنی وها تووره بوو که دهستی کرد به گریان و به سه ری خوبی داده دا. گورج هه لیکیشا خه نجر و دهفته ردار ی گوشت. باشان فرمانی دا له شکر تاماده بی. سی هه زار سواری له گه ل به ایم پاشای کوری سوله یمان پاشا خست و کردیه مه عموری بابان. نه و لاشه وه عبدالرحمن پاشا گه یشته وه ولاتی خوبی و چهند روژیک حه سایه وه. له بیر هه والی له شکری به غدای پی گه یشت. دهست به جی له گه ل خه لکیکی زور بو به ره ره گانی دوژمن که وته ری.

باش بینج روژ پیش قه ره ولی له شکری عیراق وه دهر که وتین. عبدالرحمن پاشا وهک لافاو په لاماری دان و شکاندنی. خه لکیکی زور کوژرا. تالانیککی زور نسبی له شکری سه رکه وتوو بوو. نه وانی مانه وه له گه ل سوله یمان پاشا هه تا چومی به غذا له هیچ کوئی گیر نه بوون. وه زیری به غذا له راده به دهر تیکچوو خوبی که وته بیتری نابوت کردنی عبدالرحمن پاشا.

فرمانی کو بوونه وه ی له شکری زوری دا. نامه ی بو عیل و عه شیره تی عه رب و ولات و نه ولولا نووسی. له ماوه یه کی که مدا له شکریکی زور له ژیر تالای وه زیر کو بوونه وه. له و لاشه وه عبدالرحمن پاشا له گه ل سه روک و گه وره بیاوانی بابان راویزی کرد و گوتی: خه لکی عیراق له و سه رکه وتنه ی نیمه ترساون. نه گه ر دستیان لی هه لگرین له وانه یه وه زیری به غذا له هه سوو لایه که وه خو تاماده بکا و په لاماری ولاتی نیمه بدات. نیستا وا باشه پیش نه وه ی نه و نانی به یانی بدا به مه، نیمه نانی شه و ده رخواردی نه و بدهین. له سایه ی خوداوه له شکریکی تاماده مان له سواز و پیاده هه یه. باشتره عیراق په لامار بدهین و بناخه ی کاری دوژمن له به ریه ک هه لته کیتین.

سه روک و گه وره بیانان گوتیان تو چی ده لی ی وا ده که یین. به دل و گیان چاومان له فرمانی تویه. بنشتر گوترا که عه ولا پاشای کربلا له شه ری مه ریوان گیرا و نارد رایه باره گای شای نیران. له ویشه وه نیرن درا و چووه به غذا. به قسه ی شه یتان و شو فاران، سوله یمان پاشای وه زیر لی تی وه شک کهوت و خه ریک بوو بیکوژی. ناوبراو ههستی بیکرد. نیسه شه و له گه ل یه ک دوو که س هاوارازی خوبی رای کرد و په نای بو عبدالرحمن پاشا برد. له وکاته دا نه ویش له توردوی ناوبراو بوو. عبدالرحمن پاشای بو چونی به غذا هان دا. به کورتی عبدالرحمن پاشا له وی خوبی سوکبار کرد. دهه زار

سواری به کاری ههلبژارد. هیندیکیشی له گهل تالانی وه دهست که وتوو گبراه و ریگای به غدای گرتته بهر. خه بهری هاتنی نهو به وه زیر گیشته. هیندیکیی دیاری کردن که له پشته وهی عبدالرحمن باشا هه موو برد و بوار و جوگه لان بروختنن و تیک بذهن تا به جار تیک ریگای گه رانه وهی لی بگتیری. نهو ریگایه ی له سوله یمانیه وه بو به غدا ده چی چوم و جوگه ی گه وره ی تپندان. هیندی پردی لی دروست کراون. به شهوی تاریک خه لکی ناشاره زا زه حمه ته له وی تپهرن.

شهری عبدالرحمن پاشا له گهل وه زیری به غدا و گرتنی نهو شاره.

به گشتی عبدالرحمن پاشا که وته ری و هه تا قه راغ شاری به غدا رانه وه سا. وه زیر له هاتنی نهو ناگادار بوو. له گهل له شکرکی گه وره له به غدا هاته دهر، سی توپیشی له گهل خوئی هینا. به ره به یانیکیی زوو عبدالرحمن پاشا به غدای لی وه دهر که وت. نوئری سبینی کرد. له هاتنه دهری له شکرکی وه زیر که تیب تیب وه دهر ده که وتن نیگه ران بوو. له زوری نهو له شکره سهری سورما. له نه سبی هاته خوار و سه روک و دلیرانی به ناوبانگی کوو کردنه وه و گوتی: نهو شهو تپه ده سه عاته ری هاتووین، نه سه کانه مان که وتوون و خویمان هیلاکین. نه گهر ده تانه وی شهر بخهینه سه یینی. هیندیک گوتیان راسته، نه ورو حه سانه وه پیوسته. سه ی تپشه لا شهر دهست بیده که یین. هیندیکیی دیکه گوتیان نه وه کاریکیی باش نیه. چونکه نه گهر نه مرو شهر بخهینه سه ی، وه زیری به غدا پتر خوئ ناماده ده کات. که نه مرو نهو ناماده ییه نیه. چونکه نه مشه و خه لک نوستوون و هیچ به خه یالی شهر نه بوون. روزیکیی تر خه لک له ده وری کوو ده بنه وه و تپه توانای به رامبه ریمان نابی.

عبدالرحمن پاشا نهو قسه ی په پسند کرد و گوتی ههر نه مرو نهو کاره نیرینه وه. پاشان گوتی: نه ی پاله وانانی بابان و لاوانی کوردستان! شه ریگی توند و دژوارمان له بپشه. ههر تایفه و عه شیره تیک هاومه ی دانی خوتان دیاری بکه ن تا گاری تپوه باش دیار بی. له پپشدا عبدالقادر به گک و که بخسره وه به گی سه روکی «جافی مرادی» که له وه سه فه رده سی هه زار که سیان له گهل بوو، گوتیان: تپه کارمان به قه بیله ی عه ره بان هه یه، له گهل نه وان شهر ده که یین تا پیانو ناپیانو دهر که ون.

عه زیز به گی کوری خالد پاشا که زاوای عبدالرحمن پاشا بوو، به نازا و ره شید ناسرابوو، خوئی به روسته م و نه سفه ندیار ده زانی، چوه پیش و گوتی: من له وه سه فه ره سه د که سم له گهل، گرتنی توپخانه به من بسپیره. پاشا به زه یی پپداهات و گوتی: روله نه گهر نه یان گوتبا بابان

نهولادی خویان هه‌لداوێرن و شه‌ریان پێ‌ناکه‌ن، قه‌ت ئیجازه‌م نه‌ده‌دا.
چونکه‌ نه‌سو تو نه‌ باوکت هه‌یه و نه‌ برا. به‌لام مروف له‌ مه‌رگه‌ قوتار
نابی. هه‌سو بو خاك ده‌گه‌رینه‌وه. هه‌رچی خوا بینكا هه‌ر نه‌ ده‌بی.
باشا گوئی: تیبی وه‌زیر كه‌ هه‌سو تازه‌ چریك ن به‌ من بسپه‌رن.
قه‌راریان تاوا دا و قاتیحه‌یان خویند و هه‌ریك چونه‌وه سه‌فی خویان
و ناماده‌ی شه‌ر بوون. له‌ولاشه‌وه وه‌زیر له‌شكری خوی ریک و پێك
کرد و له‌په‌ر هه‌رتك له‌شكری پێك وه‌ربوون و شه‌ر ده‌ست پیکرا. وه‌ك
باس کرا هه‌ر تاییه‌ی له‌گه‌ل هه‌ریفی خوی به‌ره‌وروو بوو.

به‌ر له‌ تاوه‌لات به‌ نیشه‌ و خه‌نچه‌ر پێك وه‌ربوون. وای لیته‌ات كه
له‌ نه‌سیان دابه‌زین و به‌روئکی په‌کیان گرت. به‌ چه‌نگ و ددان تێك
به‌ربوون. تا روژتاوا شه‌ر درێژه‌ی كێشا. شه‌و ده‌ستیان له‌ شه‌ر هه‌لگرت
و هه‌ریك چونه‌وه ئوردووی خویان. ئه‌روژ هه‌یجان سه‌رنه‌كه‌وتن.
عبدالرحمن باشا له‌بن به‌ردێك دانشت و لغاوی نه‌سی به‌ ده‌سته‌وه
گرت و گوئی: كه‌س هه‌قی نه‌یه له‌ كه‌س و خه‌لكی خوی بگه‌ری. هه‌ندێ
له‌ گه‌وره‌پیاوانی بانگ کرد و گوئی: شه‌ری نه‌سو فره‌ توند بوو. له
خه‌لكی ئێمه‌ زور كوژراون. ئیستا بیژن خه‌یالتان چیه، بو بزووتن و
راوه‌ستان له‌سه‌ر چ بریارین.

هه‌سو به‌ جارێك گوئیان، له‌ شه‌ری نه‌سو زه‌بری قورسمان
ویكه‌وتوه‌ توله‌ی نه‌و شكانه‌مان بو ناگریته‌وه. كه‌مێكمان ماوه. خودا
ده‌زانی كه‌ ئێهه‌ گیانیك ده‌گه‌ینه‌وه سنووری بابان یان نا. له‌وه‌ی زیاتر
توانای شه‌رمان نه‌یه.

عبدالرحمن باشا گوئی: ئیستا راوه‌ستن تا شه‌و دره‌نگ ده‌بی،
ته‌ده‌م به‌ره‌ و لا‌تی خومان ده‌گه‌رینه‌وه. بریاری نه‌هه‌یان داو هه‌ریك
چونه‌ گوشه‌یه‌ك. باشای ناویراو ته‌حه‌مه‌ده‌گی هه‌له‌بچه‌ی به‌ سه‌د
سواره‌وه بو كێشك دانا. نه‌وه‌ك دوژمن به‌شه‌و به‌سه‌ریان دادا، له‌ولاشه‌وه
وه‌زیری به‌غدا له‌ شه‌ری نه‌و روژه‌ خه‌مبار و ترسا بوو. چونكه‌ نه‌وه‌ی
له‌شكری نه‌مايوو نه‌یده‌توانی خوی راگیری. هه‌ر نه‌وشه‌وه له‌گه‌ل
ده‌سته‌یه‌ك بو ئێهه‌ شه‌ره‌تی عه‌ره‌ب هه‌لاتن. له‌شكره‌كه‌شی بلاوه‌ی کرد
و له‌و ئوردووی گه‌وره‌ كه‌س به‌چی نه‌ما.

ته‌حه‌مه‌د به‌گه‌ كه‌ بو قه‌ره‌ولی دانرايوو، نیگه‌رانی ئوردووی وه‌زیر
بوو، ده‌نگیكه‌ نه‌ده‌بیس. كه‌مێك نیه‌زیکتر بووه. نیوانی له‌شكره‌كان
سه‌عاتێك بوو. ته‌حه‌مه‌ده‌گه‌ گه‌یشه‌ ئوردووی دوژمن و كه‌سه‌ی نه‌دیت.
كه‌یف‌خووش بوو، خوی گه‌یانه‌ خیه‌تی وه‌زیر نه‌شیاوی وی كو کرده‌وه
سه‌د هه‌ستری هه‌تا و به‌ كه‌یفی خوی باری کردن. سواره‌كانیشی به‌شی
خویان هه‌لگرت. پاشان كه‌سیكه‌ی نارده‌ كن پاشا و مزگینی راگردنی
وه‌زیری بو برد. عبدالرحمن باشا به‌ شوكرانه‌ی سوژده‌ی برد. ماوه‌یه‌ك
له‌ خودا پاراوه‌ پاشان له‌گه‌ل له‌شكری خوی چه‌و ئوردووی وه‌زیر و له

خيوهتی نو دابه‌زی. له‌شکریش ئوردوویان تالان کرد. به‌یانی عبدالرحمن پاشا له‌جینگای وه‌زیر دانیشته. کوژراوه‌کانیان بژارد، سهره‌زار که‌س کوژرابوو. که‌لاکی عه‌زیز به‌گی گوری خالید پاشا که‌گرتنی توپخانه‌ی وه‌ نه‌ستوی گرتبوو، ده‌لوله‌ی توپ‌ی دا دوزرایه‌وه. چل که‌سپش له‌پیاوه‌کانی کوژرابوون. سه‌د و په‌نجا که‌سپش له‌توپچییه‌کانی وه‌زیر به‌شیری نه‌وان کوژرابوون. نینه‌ی عه‌زیز به‌گی له‌سه‌ر توپه‌که‌چه‌قاپوو. عبدالرحمن پاشا هه‌رچه‌ند فره‌ دل‌ره‌ق بوو به‌لام بو‌عه‌زیز به‌گ گریا و خه‌لکه‌که‌ش ده‌ستیان به‌گریان و هاوار کرد.

عبدالرحمن پاشا سی‌روژان خه‌ریکی کفن و دفنی کوژراوان بوو. له‌وه‌شه‌ده‌دا ده‌ه‌زار که‌س کوژرابوون. پاشان بریاری گرتنی شاری به‌غدای دا و له‌شکری له‌پشت قه‌لا و دیواری به‌غدا کو‌کرده‌وه. له‌ولاشه‌وه خه‌زنه‌دار و مور‌ه‌لگری وه‌زیر که‌هه‌ردوکیان نازا و به‌کار بوون دیواری شاریان توکمه‌کرد و خه‌ریکی قه‌لا و په‌رژین بوون. له‌شکری بابان یه‌که‌دوو جار هه‌رشه‌ی برد، به‌لام سوودی نه‌بوو. عبدالرحمن پاشا و له‌شکره‌که‌ی مانگنک له‌ده‌شتی مانه‌وه. پاشان به‌یامینگی توندی بو‌خه‌لکی به‌غدا ناردو گوتی: نه‌گه‌ر ده‌روازه‌ی شار نه‌گه‌نه‌وه و نه‌و دوو که‌سه‌ش به‌ده‌ست به‌ستراوی نه‌هیننه‌کن من، بیتوو به‌زوری شار بگرم، قه‌لاچوتان ده‌که‌م و حه‌وت شه‌و و روژان فره‌مانی گوشتار ده‌ده‌م.

کاتیک نه‌و به‌بامه‌گه‌په‌شته خه‌لکی شار زوژ ترسان. زانیان که‌عبدالرحمن پاشا فسه‌کانی به‌راسی ده‌گات. هاوده‌ست بوون و گوشکی نه‌و دوو که‌سه‌یان به‌لاماردا و ده‌ستی هه‌ردوکانیان به‌ست. هه‌ر نه‌و روژه‌ده‌روازه‌ی شاریان کرده‌وه و ریجای پاشایان دا بو‌شار. له‌شکری وی ویستیان تالان بکه‌ن. پاشا ته‌سری کرد جار بکیشن هه‌رکه‌س ده‌ست له‌مالی خه‌لک بدات، ده‌کوژری.

خه‌لک به‌ناسوده‌یی هه‌رکه‌س وه‌دوای کاروباری خوی که‌وت و له‌نه‌مان دا بوون. پاش سی‌روژان خه‌زنه‌دار و مور‌ه‌لگری هینا و ملی هه‌ردوکیانی په‌راند. که‌وره‌گه‌ورانی به‌غدا پول ده‌هاتن داوای به‌زه‌یی‌یان ده‌کرد. ناوبراو به‌گویره‌ی شانی هه‌رکه‌س دلنیاپی ده‌دابه‌وه. پاشان هه‌تندی له‌سه‌روکانی شاری بانگ کرد و بو‌دیاری کردنی وه‌زیر راویژی پیکردن. تیکرا گوتیان به‌حکومه‌تی تو‌شادین و بیتجکه‌له‌تو که‌سی ترمان بو‌سه‌روکایه‌تی عه‌راق ناوی.

گه‌وره‌پیاوانی بابان گوتیان: پاشا دابی کوردی و ره‌سمی عه‌شیره‌تی وه‌لا نانی. ده‌ست له‌ولاتی خوی هه‌لناگری. چونکه‌ژیان له‌عه‌راق دژواره. نه‌و چرایه‌نه‌وه‌نده‌روناکی نیه. به‌نان و دوی خو‌مان ده‌سازیین و خه‌ریکی کاری خه‌لکی تر ناین.

لهو ولاته بی کهس نابی له گیان و مالی خوئی تهمین بی. فیکریک بکه نه وه که شهرى نو له سهرتان لابیچی.

گوئیان عبدالرحمن پاشا له شکرکی زوری له گه له. له گه له نو توانای بهر بهر ه کانیان نیه. چار نه وه یه که له پیشندا به فیل له شکره که ی بلاو بکه بن. نه ودهم له بهین بردنی ناسانه. قرار و مه داریان دانا و هر کهس بو شوئی خوئی گه رایه وه.

روژیکی تر وه زیر به عبدالرحمن پاشای گوت: تو ده بی سالیکی دیکه ش له م ولاته بی هه تا کاروباری ولات ریک و پیک بی. نه گه ر له شکرى تو له مانه وه ی زور خه مبارن، هیندیکیان نیجازه بده با بو ولاتی خوئیان بگه ریته وه. عبدالرحمن پاشا هیچ بیری له فروقیلی نه و نه کرده وه. سواره ی جاف و هیندی خه لکی بابانی نیزن دا بو ولات بگه ریته وه. خوشی له گه له هزار کهس له لاوان و نازایان له به غدا مایه وه. مانگیکی دیکه ش تی په ری، وه زیر هه میشه بو نه هینشتنی نو له راویژ و بیردا بوو. ورده ورده عبدالرحمن پاشا نه وه ی بیسته وه، توره بوو. نه مری کرد نه و هزار کهسه ی له گه لی بوو به چه که وه له باره گا ناماده بن. خوشی شیرى هه لگرت و بو نه هینشتنی وه زیر ریگی داکرت. له ولاره وه زیر له بزوتنه وه نه و ناگادار بوو، ترسا، چونکه توانای پی شگری نه بوو. قازی و موفتی پاشای هینا تکایه خوشی په نای بو باره گای شیخ عبدالقادر برد و له وی مات بوو. قازی و موفتی هاتنه کن پاشا و نه وه نده ی توانیان پاکانه یان بو کرد. عبدالرحمن پاشا له و تووره بی و قینه هاته وه سه رخو. پاشان بردیانه باره گای شیخ عبدالقادر و له گه ل میرزا ناشتیان کرده وه. به لام به دواى نه ودا پاشا دلنیا نه بوو. به تالان و مالیکی زوره وه بو ولاتی خوئی گه رایه وه. ولاتی کوپه و هه ریرو ره واندزیش که وتنه بهر ده سه لاتی نه و. له گه له نه وه ش ده سه لاتی له سه ر به غدا که م نه بووه. نه گه ر که سپک مه به ست و کاریکی گه وره ی هه بایه له به غدا ده هاته سوله یمانیه و نه نجاسی کاری خوئی له عبدالرحمن پاشا ده خواست.

وه زیر له م وه زعه زور خه فته تبار بوو. دیسان له گه له خه لک به هیندی و نارامی ده بیرده سه ر. زولمی له خه لکی نه ده کرد. له تاکام دا خه لکی عیراق له گه لی بوونه یه ک و لایه نگر و دوستی زور بوون. پاشان کوپونه وه یه کی پیک هینا و خه لکی داوه ت کرد. داواى فه قیری خوئی و خراپه کاری عبدالرحمن پاشای بو باسکردن و له ده ست دریژی نه و سگالای کرد.

پیاو ماقولانی به غدا و شیخی عه رب به زه بیان پیدا هات. هه مو سوئندیان خوارد که هتا گیانیان له بهردایه دهست له دوژمنایه تی عبدالرحمن پاشا هه لناگرین و له زینی فیژ و لرت بهرزی ده سپتینه خواری. عبدالله پاشا له قسه ی ئه وان شاد بوو. له ماوه یه کی که مدا له شکرکی گه وره ی کوکرده وه. پاشان سه عاتی باشی دیاری کرد و بو گرتنی بابان که وته ری. عبدالرحمن پاشا له و روداوه تاگادار بوو. فرمانی دا له شکر کو بیته وه. جاریکی تر فیتنه ی نووستو وه خه به ره ات. به شه ش هزار سواره وه بو پیشوازی شهر چوو. له پینچ منزلی به غدا توشی له شکر عیراق بوو. بی راهه ستان له شکر پیک وهر بوون و شهر دهست پیکرا. ته وچاره له شکر به غدا و عه رب خوئیان زاگرت و نه ونده یان هه ولد دا که له شکر بابان شکا. وه دوایان که وتن و سوار و نه سپیان وه سه ریه ک گیران. پاشا خوئی پی رانه گیرا و به یله په نای بو ده ولته تی ئیران برد. له وه هه مو له شکره زوره سپزده گه س له گه لی رویشتن. ئه وان ی تر له گه وره و پیاو ماقول و پاله وان له خزمهت وه زیر سهریان دانواند و داوای لی بوردنیان کرد. ناوبراو لیبان خوشبوو، دهستی لی هه لگرتن. سوله یمان پاشای کوری پاشای که پیشتر باسی کرا کرده حاکی بابان و فرمانی دا خه لک سه ری بو دابنوینن. هه ر له یوه ناردی بو سوله یمانبه و خوئی چوو به غدا.

سوله یمان پاشای ناوبراو به ره و ولاتی بابان و شاره زوور که وته ری. له ولاشه وه عبدالرحمن پاشا ته وای ریگای به خیرایی بری و تا شاری کرماشان له هیچ کوئی رانه وه ستا. خه به ری هاتنی ته و گه یشته شازاده محمدعلی میرزای کوری شاهه نشا و حوکرانی ته و مه لبه نده. هیندی گه وه ره ییوای شاری ناردی پیشوازی. به جا و جه لال هینایانه نیو شار. لای شازاده ریزی لیگیرا و ری و ره سمی جوژ به جوژیان بو پیک هینا. به لام ته وده م عبدالرحمن پاشا له ده زگای پاشادا له پیش نه بوو، شای ئیران له کرده وه کانی دلگیر ببوو. هه وه که شی نه وه بوو که پاش ته وه ی عیراقی گرت هیندی له ره سمی نوکه رایه تی که م کرده وه فیژ و لوتبه رزی زیادی ده کرد. چونکه خودا ته خالقی توند و تیژی پی ره و دیبوو. هه ر بویه ده زگای ده ولته تی لی لالوت بوو. شازاده محمدعلی میرزا له کن شازاده داوای لی خوشبوونی بو کرد. باسی شکان و لی قه وماوی بو نووسی و ناردیه خزمهت پاشا. پاشا له وه لامدا نووسی که عبدالرحمن کوری ملجم ریگای دیداری تیمه ی نیه. به گه یشتنی ته م نامه یه سه ری بیره و بو تییره بنیره.

شازاده گه ليك به ريشان بوو به لام نه و قهسه ي به عبدالرحمن پاشا نه گوت. سر له نو ي تڪاي بو کرد ديسان قبول نه کړا. ناچار خو ي چوه تاران و به شاي گوت: هه تا نشانه ي منت پي نه گات نه يه تاران و ريگاي داگرت و گه يشته خزمهت پاشا. له سر لي خو شېبوني عبدالرحمن پاشا پي داگرت، تا عافوو کړا. نامه ييکي بو نووسي و بانگي کرده باره گاي پاشا. دواي گه يشتنی نامه گه گورج چوه تاران و گه وته بهر عافوي پاشايانه. کاروباري نه و به محمدعلي ميرزا نه سپتر درا. نه سپيک به زيني تالتون و قايش و خه نجه ريکي ناپايان به خلات دايه. به لام واپان دانا گه پاش چونه وه ي ولات و وه دست هيئاني سه به خو ي، کور يکي عبدالرحمن پاشا وه ک بارمه له تاران بميئته وه. پاشان له گه ل شازاده گه رايه وه بو کرماشان.

گه رانه وه ي سه ره له نو ي عبدالرحمن پاشا بو حکومت ي بابان به يارمه تي تيران.

پاش ماوه يکي کم خه لک يکي زوري بابان له دهور ي کو بوونه وه. شازاده ش يارمه تي دا و به ره و بابان گه وه ته ري.

سوله يمان پاشا خه به ري بزووتني وي پيگه پشت. تواناي شهري له خويدا نه دي، راي کرد. ناوبراو به بي گير و گرفت هاته وه سوله يمانيه و له سر کورسي حوکمراني دانېشت. دپاري و پيشکيشي زوري له گه ل عوسمان په گي کوري بو باره گاي پاشا و خزمه تي محمدعلي ميرزا نارد. نه ودهم نيتر به ره له ستيکي نه ما. چونکه سوله يمان پاشاي کوري برايم پاشاش مرد. هر دوو سال جاريک له تاران يا له له چيمه تي سولتانيه ده چو خزمهت پاشا و ده گه رايه وه. بيست و چوار سال به م شپوه يه ژياني برده سر و پاشان کوچي دوايي کرد. خه لکي ولات له تازيه ي نه ودا خه فته تيار بوون. به داب و ره سم ي عه شيره تي تازيانه يان دانا. له هه سوو ولاتي کوردان، به تايهت له نه رده لانه وه هاته سه ره خو شي. دوو مانگي ته ووا تازيانه ي به رده وام بوو.

عبدالرحمن پاشا پياويکي بي باک بوو په کجار ره شيد و نازا و به سام. به پاکی و عبيادهت مه شهوور بوو. په کجار دلره ق و بي باک، خودا توره و دلره شي دروست کردبوو. له هه سوو شه ريک دا خو ي له پيشه وه ي له شکر بوو. ره حمه تي خواي لي بي، حه شري. . .

باسی حکومتی محمود پاشا

سالنی سالی هزار و دووسهت و سی و یهکی کوچی مه محمود پاشا کوره گه وره ی عبدالرحمن پاشا له سه ر کورسی حکومت دانیشته. خه لکی بابان په یمانان له گه ل به ست. به گویره ی یاسای باب و باپیرانی کاروباری ولاتی به باشی به ریوه ده برد. نه وکه سانه ی ژر و خاوه نی عه قل و بیر و را بوون، لای نه و ریژیان هه بوو. پله و پایه ی شایانی پی ده به خشین. هیندی خه لکی ولات ئیره پی یان پنده برد. عبدالرحمن پاشای مامی مه محمود پاشایان به هه وای حکومت لی هاندا. نیوه شه و بو گرماشان هه لاتن و چوونه کن محمدعلی میرزا. شازاده گه لیک ریژی له عبدالله پاشا گرت. پاش ماوه یه که هزار سوارسی خولامی تاییه ت و تیبیک سهریازی گورانی ره گه ل خست، نیزیکه ی هزار که سیشی خه لکی بابان له گه ل بوو، بو گرتنی سوله یمانیه و لی دانی مه محمود پاشا که وتنه ری.

له ولایشه وه مه محمود پاشا له هاتنی وان ناگادار بوو. پسی هزار سوارسی له بابان و له جاف هه لبرارد و به پیشوازی شه ره وه چوو. له جیگایه که به ناوی "کوشکی نه سیان" گه یشتنه په کتر. مه محمود به کی مامی نووسه ر که له هه موو ولاتی کوردان که س وه که نه و ره شهید و جوامیر نه بوو، پیاویک بوو لی هاتوو و جوان چاک، که باسی هیندی حالات و شه ری نه و له جی ی خوبی دا ده نووسری، نه وده م پیشقه ره ولی له شکر بوو، روه ی ده هه رکه س ده کرد به عه رزی داده دا.

له جه نگی شه ردا فه تاح به کی برآچکوله ی نه و کوژرا. ناوبراو خوبی پیوه خه ریک نه کرد هه روه ها شه ری دریزه پیدا. نه وه نده ی دریزه پیدا که نه و له شکره گه وه شکا. بیست و چوار برینی تی بوون. له وانه گولله په کی وه نه ژنوی که وتبوو. له گه ل نه وه ش کابرای لی دهری خوبی له سه ر نه سپ به عه رزی دادا و له ژیر سمی نه سپ پانی کرده وه. له شکره کرماشان هه لات و مه محمود پاشا سه رکه وت.

دوای هه لاتنی نه وان پاشا هه ر له وی دابه زی، چوه سه ر سه ری مه محمود به گ و گریا. نه و روزه ی حاجی به کی مقرب که خوشکی ژنی پاشا بوو، برینی زوری لی بوون. له وانه شیریکی وه سه ری که وتبوو که پاش چل سال شوینی به قه د به ری ده سستی هه ر دیار بوو. مه محمود پاشا ده روژان له و شوینه مایه وه چونکه هه لگرتنی نه وان زه حمت بوو. پاش ده روژان له سه ر داره مه یتیان دانان و بو سوله یمانیه گه رانه وه. ژرداری فه رهنگی له تازه ریا بجان هاتن و برینه کانیا ن چا کرده وه.

به کورتی هلاتره کانی سوپای کرماشان چونه وه کن شازاده. محمد
 علی میرزا توره بوو. هر نه ودهم فرمانی دا له لشکر کو بیته وه. له
 ماوه یه کی که مدا پازده هزار کس له ژیر تالای نه ودا تاماده بوون.
 خوبی رووی له سوله یمانیه کرد. هر چندی محمود پاشا نامه ی
 پارانه وه ی بو نووسی، فایده ی نه بوو. ناچار به پینج هزار سواره وه بو
 شهر که وته ری. له شوینتیک به ناوی "قره گول" له لشکر گه یشتنه یه ک.
 محمود پاشا شکا و گه راوه بو سوله یمانی. شازاده وه دوای که وت و
 له سوله یمانیشی ده ره راند. چوه کویه و هریری. محمد علی میرزا
 وه دوای که وت. محمود پاش له قه لای کویه گه مارو درا. یه ک دوو
 مانگ له ده وری قه لا دانیشن. تاخره که ی تکا کار په یدا بوون و
 پیشکیشیان دایه و شازاده گه راویه وه. عبدالله پاشای کرده حاکی
 سوله یمانی و ریگای کرماشانی گرت بهر. به لام له ولاشه وه محمود پاشا
 به جازیک رووی له محمد علی میرزا وه رگیرا و چاره ی له وه دا دیت
 که په نا بو عباس میرزای حوکرانی تازه ربایجان به ری. روسته م به گی
 بابی نووسه ر که ریگای بو باره گای نایب السلطنه هه بوو، له ریزی
 نوکرانی شازاده حساب ده کرا، به قاسیدی هه لپژارد و رووداوی خوبی
 بو نووسی و له گه ل دیار یه کی باش ناردی. باش گه یشتنی ناوبراو،
 نایب السلطنه محمود پاشای بو تازه ربایجان بانگ کرد و له وی
 چاکه یه کی زوری ده گه ل کرد. پاش ماوه یه ک خه لات و فرمانی بابانی
 دایه و ناردیه وه سوله یمانی. عبدالله پاشا توانای شهری نه بوو، ولاتی
 به جی هیشت و چوه کن محمد علی میرزا. پاش ماوه یه ک له وی
 کوچی دواپی کرد. هاوری کانیشی هاتنه وه کن محمود پاشا. نیتر
 محمود پاشا به ره لستیکی نه ما و به باشی ده سه لاتی به سه ر
 کاره کان دا په یدا کرد. له و کاته دا وا هه لکه وت داود به گی گورچی که
 یینیک له خولامانی نه سعه پاشای والی به غدا بوو به تاوانیک تاوانبار
 کرا، له خزمه ت وه زیر رووی وه رگیرا و په نای بو محمود پاشای بابان
 هینا. هر چنه ت سه سعه پاشا داوای کرد، نه یداوه، له وه لامدا کوتی:
 نه و کابرایه په نای بو من هیناوه قه ت نایده مه وه به تو، مه گه ر بو خوبی
 بخوازی بیته وه ولات.

والی به غدا له و قسانه توره بوو، قسه ی ناحهزی بو محمود پاشا
 نووسی. پاش بیستنی نه و قسانه ناوبراو قینی هه ستا و دهستی کرد به
 له لشکر کو کردنه وه و دوازه هزار سواری نامداری تاماده کرد و بو
 گرتنی به غدا تاماده بوو. به لام له و ساله دا ولاتی بابان تووشی قاتی و

قریه کی زور بود. له نوردوی پاشا وه زع شپرزه بوو. له ناوچه ی کوفری له شکر گه رایه وه.

نه و خه به ره گه یشته شازاده محمد حسین میرزا. نامه ی کی بو محمود پاشا نووسی که تو له بابی خوت نه بوی، به لکی کچی عبدالرحمن پاشای. چونکه شه ره کانی نهوت له بیر چوته وه. کور نه گه ر نیشانه ی باوکی پتوه دیار نه بی، به بینگانه ی بزانه و به کوری ناو مه به. به ناوی خودا نه گه ر وهک باوکت به غدا نه گری و به رییه وه په لامارت دده دم و ره گ و ریشه ت دهر دینم. نه گه له نوردودا نازوخه و خوارده منی نیه، نه وه به قدرایی پیویست نازوخه ت بو دهنیرم. پاشان نه مری کرد له دهوروبه ری زه هاو هه سوو چوزه خوارده منی و نازوخه بو نوردوی پاشا بارکن.

گرتنی به غدا له لایه ن محمود پاشا و کوشتنی نه سعده پاشای والی نه وی.

به گشتی محمود پاشا تا په تا به غدا له هیچ شوینی رانه وه ستا. نه سعده پاشا ناماده ی شهر نه بوو. ناچار بورج و قه لا و دیواری شاری توکمه کرد و خه ریکی پاراستنی خوئی بوو. محمود پاشا هه سوو ریگا کانی گرت و هاتووچوئی خه لک په کی که وت. قاتی گه وته نیو شار. خه لکی به غدا هاواریان لی به رز بوو. دهر وازه بیان کرده وه. محمود پاشایان هینا نیو شار. له شکر رویان کرده کوشکی وه زیر و به ده ست به ستراوی هینایانه خزمه ت پاشا. هه ر نه وده م فه رمانی خنکیانندی دا. هه رچه ند دایکی گریا و پاراوه و گوتی کوبه یه ک تالتوت دده منی فایده ی نه بوو. نه و فه قیره کوزرا و مالیشی تالان کرا. به لام خه لکی شار زیانی پی نه گه یشت. پاشان داو ده گی ناویراوی هینا جلی والی کرده به ر و له سه ر کورسی نه ماره تی دانا. به گویره ی دابوره سم ده بیندا خوئی په یمانی له گه ل به ست و فه رار و مه دار دانرا که ناکوکی یان نه یه ته نیوان و به تالان و مالینکی زوره وه بو ولاتی خوئی گه رایه وه و پیشکیشی باشی بو نایب السلطنه محمد حسین میرزا نارد و به ناسوده بی خه ریکی کاری حکومتی بوو. ولاتی کوبه و هه ریری دا به عوسمان به گی برا چکوله ی که پیاوکی ژیر و جوامیر بوو. کومه لیکیشی بو خزمه تی نه و دیاری کرد. براکانی دیکه شی سوله یمان به گ و حه سه ن به گ هه ری که ی ناوچه یه کی پی نه سپاردن.

عوسمان به گک ماوهی شش سال له کوچه بوو. پاشان به نه خوشی
کوت و پر مرد. کوریککی له پاش به جی ما به ناوی همه ده مین به گک که له
کاتی خریدا دهنووسری. محمود پاشا له مهرگی برای خه فته بار بوو.
زوری پی ته چوو حه سه ن پاشاش مرد.

**گرتنی سوله یمانی له لایه ن سوله یمان به گی برای محمود
پاشا و هه لاتنی محمود پاشا بو تیران.**

به گشتی محمود پاشا، شانزده سال به بی به شداری که سی تر
به سه ر ولاتی باباندا فرمانره وایی کرد. زور به ی خه لکی ولات بروون به
خواه نی دارایی و ساماتیککی زور. نه و که سانه ی له نیعمه تی نه و به شیان
پی ته برابوو، به خه یالی نابوتی و تیکدانی کاری نه و روزگاریان به سه ر
ده برد. له و کاته دا دهر فته تیان هینا، سوله یمان به گی برای پاشایان
هه لکه له تاند و هه وای حکومتیان برده ده سه ری و ریگای سه ریادان و
به ره له ستیان پیشاندا، نه وده م پاشا له گه ل برای توژی ناکوکی هه بوو.

ناحه زانیش ناگری فیتنه یان خوش کرد. هاندان و به به ردا
خویندن کاری کرده سه ر سوله یمان به گک و که و ته فیکری کار و راویژ.
له بنه وه خه لکیککی زور له گه لی بوونه هاوده ست. له و کاته دا که

محمود پاشا ده یویست بو کوچه بچی، سوله یمان به گک رووی له
خزمه تی وه رگیرا و له گه ل داروده سته ی خوبی رووی له به غدا کرد.
نه وانی له کوفری دامه زرانده بو خوبی چوه کن داود پاشای وه زیر و
شکایه تی له کرده کانی محمود پاشا کرد. وه نه ستوی خوبی گرت که
هه موو سالس پاره به ک له ولاتی بابان بدا به داود پاشا. هیندی له
نیزیکانی وه زیریشی له گه ل خوبی کرده هاوده ست.

ناخره که ی داود پاشا له شکریککی له گه ل خست و بو حکومتی
بابانی نارد. ناوبراو له به غدا وه هاته وه نیو داروده سته ی خوبی و له ویوه
بو گرتنی سوله یمانی که و ته ری. له ولاشه وه محمود پاشا له کاری نه و
ناگادار بوو، به له شکریککی به رداخه وه ریگای پی گرت. له دوو منزلی
سوله یمانی هه رتک له شکر که یشته یه ک. له و شه ردا خه لکیک کوژرا و
سوله یمان به گک سه ر که و ته. محمود پاشا رای کرد و چووّه خزیمه ت نایب
السلطنه ی تیران له تازه ریایجان. دوو هه زار سوار و مال و مندا ل
چوونه میاندوتاو که گوندیککی ناسراوه.

سوله یمان به گک له سه ر کورسی حکومت دانیش ت و له قه بی
پاشایایی وه رگرت. خزمه تکاره کانی پیشوو هه رکه س به نه ندازه ی خوبی

پله و پایهی پیّ به‌خشیی. له داروده‌ستهی مه‌حمود پاشا هه‌رکه‌سی وه‌به‌ر چنگک که‌وت گرتی. مه‌حمود پاشا چوه کن نایب السلطنه و زو‌زیان ری‌ز لی‌گرت. مزلی له باره‌گای شازاده درایه. دوو مانگ له‌وی بوو. پاشان هاته‌وه کن داروده‌ستهی خوئی، چوار مانگ له‌وی بوو. دیسان چوه ته‌وری‌ز و سی هه‌زار تمه‌نی پی‌شک‌تیش دا به نایب‌السلطنه. فه‌رمان درا حبیب‌الله شا سه‌یوان دو‌یرن و سوله‌ی‌مانخانی گورجی که له پیاده نی‌زامدا ده‌ره‌چه‌ی سه‌ره‌نگی‌یان هه‌بوو، له‌گه‌ل دوو تیپ سه‌ری‌از و چوار توپ له‌گه‌ل مه‌حمود پاشا بوّ گرتنی سوله‌ی‌مانی که‌وته ری و تا شاره‌زو‌ز کوتایان. سوله‌ی‌مان پاشا به چوار هه‌زار سواره‌وه بوّ پی‌شوازیان رو‌یشت.

گرتنه‌وه‌ی سوله‌ی‌مانی له‌لایهن مه‌حمود پاشاوه و هه‌لاتنی سوله‌ی‌مان پاشا و بریندار بوونی.

به‌یانی هه‌ر دوو له‌شکر پی‌ک وه‌ربوون و شه‌ریکی توند رووی دا. تاخه‌ره‌که‌ی مه‌حمود پاشا سه‌رکه‌وت. سوله‌ی‌مان پاشا هه‌لات و سواره‌ی سه‌رکه‌وتوو بیست فه‌رسه‌خ راویان نان. هه‌لک‌یکی زو‌ز کو‌ژرا و به دیل گیرا. مه‌حمود پاشا گه‌راوه بوّ سوله‌ی‌مانی و له جینگای خوئی دانیشه‌وه. سوله‌ی‌مان پاشا له‌گه‌ل داروده‌سته‌ی خوئی رووی کرده‌وه به‌غدا. له هه‌لاتن‌دا گولله‌به‌کی وه‌باسکی چه‌په‌ی که‌وت و بریندار بوو. له زستانی نه‌و ساله‌دا نایب‌السلطنه شازاده قاره‌مان میرزای کوری خوئی ناردده سوله‌ی‌مانی که‌ه‌لیمه‌ خاتوونی کیژی مه‌حمود پاشا ماره‌بکا. کیژی نایب‌السلطنه‌ش بیته ده‌زگیرانی هه‌مه‌سالج به‌گی کوری مه‌حمود پاشا. به‌لام هیچ کامیان سه‌ری نه‌گرت. به‌گشتی قاره‌مان میرزا له ته‌وری‌زه‌وه به‌ره‌و سوله‌ی‌مانی که‌وته ری. پاشا له هاتنی نه‌و تاگادار بوو. خوئی و هه‌موو کاربه‌ده‌ستانی ولات چونه پی‌شوازی. دوو مزل قوربانی له‌پیش کرا. له‌نی‌و شاردا نه‌وه‌نده‌ی له توانای دا بوو دیاری به‌نرخ و نه‌سبی عه‌ره‌بی به‌شازاده نیشان دان. له‌ولاشه‌وه جیازی بووک و باری جه‌واهیتر و پارچه‌ی نایاب و جلی گرانسها بوّ مالی پاشا ناردران. ده‌لین له‌و روژده‌دا به‌قه‌د چوار هه‌زار تمه‌ن به‌و ده‌رکه‌وانانه دراوه که نه‌شیا‌یان بر‌دوته هه‌ره‌مخانه.

گرتنه‌وه‌ی سوله‌ی‌مانی به‌دهستی سوله‌ی‌مان پاشا به‌یارمه‌تی

لهشکری عوسمانی و سرکه و تنه‌وهی مه‌حمود پاشا.

به‌گورتی قاره‌مان میرزا چل روژ له سوله‌یمانی بوو. پاشان چووه نازه‌ری‌پایجان، کاتی رویشتنی مه‌حمود پاشا دیسان ده‌ه‌زار تمه‌نی به دیاری دایه. نه‌وانه‌ی له‌گه‌لیشی بوون هه‌ریه‌ک به نه‌ندازه‌ی خوئی دیاری بیدرا. دیاری دا به‌ح‌بیب‌الله‌خان و سوله‌یمان‌خانیش. پاش سی‌مانگ سوله‌یمان پاشا دیسان به‌له‌شکری عوسمانی و خه‌لکی بابان مه‌حمود پاشای په‌لامار دا. نه‌وی ده‌ر کرد و خوئی له‌جینگای دانیشت. مه‌حمود پاشا چووه کن نایب‌السلطنه. جاریکی‌تر به یارمه‌تی له‌شکری ئیران بووه به‌حاکمی ولات. له‌ماوه‌ی چوار سالدا نم دوو برابه‌شه‌ش چار به‌نوره‌به‌سه‌ر ولاتی باباندا زال بوون و له‌ده‌ستدریژی نه‌وان ولات تووشی ویرانی و چاره‌ره‌شی بوو.

واز هینانی مه‌حمود پاشا له‌حکومت و سه‌قامگرتوویی سوله‌یمان پاشا.

به‌هه‌لکه‌وت له‌و‌ساله‌دا، واته‌سالی هه‌زار و دووسه‌ت و چل و نو، نایب‌السلطنه‌مرد. کاری مه‌حمود پاشا تووشی شه‌رزه‌یی بوو. خوئی ناچار وازی له‌حکومت هینا و له‌خانه‌قایه‌کی جینگای سه‌ید و شیخی نه‌قشبه‌ندی لی‌ی دانیشت. سوله‌یمان پاشا ئیتر به‌ره‌ه‌لستیکی نه‌ما. به‌ئاسوده‌یی و به‌ژی‌ری کاری حکومتی به‌ریوه‌ده‌برد. هه‌موو به‌یانیان ده‌چوه کن برای و چاک و چونی له‌گه‌ل ده‌کرد. چوار که‌س له‌خه‌لکی بابان سه‌ریان بو حکومتی سوله‌یمان پاشا نه‌وی نه‌کرد. یه‌که‌م هه‌مه‌ین به‌گی کوری عوسمان به‌گی برزای پاشا، دوهم روسته‌م به‌گی بابی نووسه‌ر، سی‌یه‌م حاجی به‌گی منصرف خالی نووسه‌ر که خوشکی خیزانی مه‌حمود پاشا بوو. نه‌و دوو که‌سه له‌زه‌مانی سه‌ره‌خوئی مه‌حمود پاشا دا به‌ریز بوون و بز کاروباری ولات راو‌ئیزیان پی‌ده‌کرا. سه‌روه‌ت و سامانیکیشیان وه‌سه‌ریه‌ک نابوو. کاتیگ سوله‌یمان پاشا زال بوو، نه‌وان له‌ترسان هه‌لاتن و نه‌هاتنه‌وه سوله‌یمانی له‌گه‌ل هیندی له‌که‌س و کاری خو‌یان چرونه که‌رکوک و له‌وی نشته‌جی بوون. سوله‌یمان پاشا که‌چهند سال بوو چاوه‌روانی لیدان و فه‌وتاندنی نه‌وانه‌بوو، ده‌یزانی به‌زوز ده‌روستیان نایه، که‌وته فروفیل. نه‌محمد به‌گی کوره‌گه‌وره‌ی که‌سیفه‌تی حکومت و کاری نه‌و له‌جی‌ی خوئی ده‌گوتری، له‌گه‌ل چهند که‌س له‌پیاوماق‌ولانی ولاتی نارد بو دل‌دانه‌وه‌یان. نامه‌ی موحیبه‌ت و خوشه‌ویستی بو نووسین، که‌لام‌الله‌ی

بو سوژ کردن و سوئندی خوارد که هتا زیندوه هیچ فیل و
زولپیکیان لی ناکات. ههروهک له پیتشدا له زهمانی محمود پاشادا ژیاون
هه راوا دهبن.

محمود بهگی ماسی نووسه که سفهتی رهشیدی و پیاوهتی نه
له پیتشدا باسکرا، نه دهم له خزمهت سوله یمان پاشادا دهسه لاتی ته اوای
ولاتی هه بوو. نامه ی بو برای نووسی که بیته وه خزمهت پاشا و هیچ
زیانیکیان پی ناکات.

به کورتی نه حمده بهگ و نه واننی تر چونه که رکوک. چاویان به وان
که وت. عهده و په یمانی توندیان له گهل بهستن. به تایبته نه حمده بهگ
گوتی: نه گهر بام پیه وی فیلتان لی بکات، به خوا سوئند لایه نی نه
به ده دهم و بو کوی نیوه بخواژن ده چم.

به قسه کانی نه و دلنیا بوون و ریگای سوله یمانی یان گرت بهر و
پاش پینج روژ گه یشتنه خزمهت پاشا. چند روژیک له مالی خوتان
حه سانه وه. پاشان سوله یمان پاشا به قسه ی ناحه زان عهده و په یمانی
شکانند. ناکوکی دهست پیکرد. روژیک هه رتکی بانگ کردن. چند
قسه ی پی گوتن و له دواپه فرمانی گرتنی دان. هه له خانوبه ره ی خوی
حه بسی کردن. هه ره که ی چوار قهراولی له سه ر دانان. بریاری دا که
هه ره که ی سه ده زار تمه ن بدهن تا له حه بس نه جاتیان بی.

محمود بهگ به و کاره زوژ تیکچوو. ریگای چاویکه وتنی پاشای
بهست. حاجی بهگ له ماوه ی دوو مانگدا هه فتا هه زار تمه نی دا به پاشا.
بابی نووسه ره ییش په نجا هه زار تمه نی دایه پاشان داوای زامنی لیکردن
که نازادیان بکات و بو هیچ کوی را نه گهن. چوار که س له بازرگانانی
ولآت بوونه دهسته بهر، که نه گهر نه و دوو که سه له فرمانی پاشا بچنه
دهری، نه وان دهه زار تمه ن بدهن به پاشا. به و مه رجه نه جاتیان بوو و
هاتنه وه مالی خوتان، یهک دوو مانگ مانه وه پاشان چاویکیان به
محمود بهگ که وت و گوتیان نه و زیانه بوون و مالی نیعه ی نابووت
کرد. تا زیندووین له فیکری توله داین. نه گهر نه توش له گهل نیمه
خه یالی هاوکاریت هه به، کات دیاری بکه تا له ولاته بروین. محمود
بهگ گوتی: من خوتشم له و فیکره دام. نیستا کار و باری خوتان قایم
بکه ن تا من ناکادارتان ده که م. قه رار مه داریان دانا و چونه وه مالی
خوتان. چند روژ خه ریکی خو تاماده کردن بوون. پاشان له نیوه
شه ویک دا مال و منال و که س و کاریان هه لگرت و له گهل دووسه ت
سواری نامدار له شاری وده ره که وتن و ریگای که رکوکیان گرت بهر.

له يهك فرسه خى شار تووشى كابر ايهك بوون. مه محمود بهگ كه به پياويكى نازاو جواسير ناسرابوو، بهو كابر ايهدا په يامى بو سوله يمان پاشا نارد و گوتى: ئيمه له رويشتن دا تالووكه مان نيه. نه شيايه كى زورمان پي يه. لهو ره شهيد و پياو ماقولى دهو رويه رت بنيره تا له مهيداندا ليكي ده رگهين و واژ له فيشال بيتين.

به ياني گابرا چوه كن پاشا و قسه گاني مه محمود بهگى پي گوت. ناويراو باش ناره حهت بوو. دهست بهجى هزار سواري له گهله كه حمه د بهگى كورى وه دواى خستن. له دوو منزلي سوله يمانى خويان گه ياندنى. كاتى به هار بوو. ريژنه ي باران چومىكي خستبوونه نيوانيان. مه محمود بهگ هاوارى كرد ها پاله وانان! ئيستا روزى شه ره هه رگه س ده يهوى شه رمان له گهله بكا، با بيته پيش و تاويك له مهيدان خوى بگرى.

ئهوان لهو قسانه بوتى مه رگيان بو هات. ترس دا يگرتن و له به رابه رى كشانه وه و گوتيان: ئيمه ناتوانين به رهنگارى ئه و پياوه بين. ههنگاويك پتر ناچينه پيش. ئه وه يان گوت و په نايان بو گونديك برد كه له په ناى بوون.

مه محمود بهگ گوتى: هه رچهند ئه وان ده ستيان له شه رى ئيمه هه لگرت، من دهست هه لئاگرم. وه دوايان ده كه وم رهگ و ريشه يان ده رد ديم. به لام هيچ زيانيك به كورى پاشا ناگه بيتيم. باوكى نووسه ر و حاجى بهگى متصرف كه زاواى بوو، له به رى پارانه وه و به تكا و ره جا به شيو انيان كرده وه. پاشان به كاوه خو بو كه ركوك رويشتن و له وى نشته جى بوون. زورى پي ته چوو مه محمود پاشا جاريكى تر هه واي حكومهت له سه رى دا. لهو گاته دا كه سوله يمان پاشا بو گرتنى ره واندز چوو بوو، ناويراو له گهله هيندى له باوه ر پيكر اوانى راي كرد وچوه كه ركوك.

عه ليرزا پاشاى وه زيبرى به غدا نامه يه كى بو نووسى و به هيواي مزگينى بانگى كرده لاي خوى. مه محمود پاشا له گهله چهند كه س چوه به غدا هيندى كه سى ديكه ش له خه لكى بابان له ده ستى سوله يمان پاشا هه راسان بوون هاتنه كه ركوك. ئه وده م عه شيره تى داوده له كن مه محمود بهگ بوون. ئه و عيله تا يه ييكى كوردن سه ر به ولا تى ئه رده لائن به لام جينگاي دانيشتن و كشت و كاليان عه رزى كه ركوك. هه ميشه له په ناى مه محمود بهگدا ژيان. ئه و كيژى يه كى له كوئخاكانى ئه واتى هيتابوو. كوريكى له م ژنه ببوو به م بونه وه ئه و عيله به داود بهگ

ناونرا. لهو کاتهدا هه موویان له کن مه محمود به گک کۆ بیوونه وه. سی سهت سواری به کار هه میشه له بهر دهستی نهو بوون بو خه رایه ی سوله یمان پاشا و تالان دهیناردنه خاکی بابان. عه لیره زا پاشای وه زیری به غدا بو لایه نگری سوله یمان پاشا، که هیا حوسین پاشای به چوار هه زار سوار و پینچ تویه وه به بیانوی نه زمی ریگا و بان، بو لیدانی مه محمود به گک، رهوانه ی گه رکوک کرد. ناویراو له دهره وه ی شار نوردوی خست. مه محمود به گک له فیکر و نه خشه ی نهو تاگادار بوو. له گه ل هیندی له پیاو ماقولانی بابان چوه دیداری که هیا. ناویراو له سامی نهو واتی ورما. نهو روژه به مودارا و به لاواندنه وه رایبوارد. له کاتی گه رانه وه ی دا گوتی: سبه ی به وهخت و ره لای من تا له باره ی نه زمی ولاته وه به یقین. چونکه من پتر له چوار روژی تر لیره کارم نیه. نه زمی نهو خا که به گوتیه ی فرمانی وه زیر به تو ده سپیرم. له بهر نه وه ی روژگار چاوه روانی بیانوو بوو، تیری نه جه لیش وه نیشانه ده که وت، له مه کر و فیلێ نهو بی تاگا بوو. به یانی له گه ل چه ند که س چوه دیتنی حوسین پاشا. کاتی وا به ته نیا دیتی، فرمانی دایبگرن. دهره یان دا و زنجیر له مل بردیانه خیته تیک و قهراولیان له سه ر دانا. نیوه شه و بیست و چوار که س به سه ری وه ر بوون و خنکاندیان. به یانی مه یته که یان داوه به داروده سه ته که ی پاشان هه ر نهو روژه له شکری دهنگه داو گه رایه وه بو به غدا.

باوکی نووسه ر لهو کاره ساته فره بریندار و خه مبار بوو. گوره و بگچوک هاواریان لی هه ستا. له ولاشه وه عه لیره زا پاشای وه زیری به غدا به بیانوی گرتنی دیار به کر و قه لای ئامیدی مه محمود پاشای ناره کن محمد پاشای متصرفی موصل. له ریگا گه یشته پاشا، محمد پاشا، مه محمود پاشای له گه ل چه ند قهراول بو ته سه مبول نارد.

داروده سه ته ی نهو په ریشان و ئاواره بوون. ماوه ی سالیك باوکی نووسه ر سه ره رشتی ده کردن. پاش ته واو بوونی کار هاتنه وه جیگای خویان. هیندیك له سوله یمان پاشا داوای ئه ماتیان کرد و هاتنه وه سوله یمانی. حاجی متصرف بو به جی هینانی حه ج و زیاره تی به یته لا به ره و مه که ره یشت. حه مه به گی کوری عوسمان به گک له به غدا نشته جی بوو.

باوکی نووسه ر پاش کوشتنی برایه که ی دلشکاو بوو، نهو ولاته ی به جی هینشت و روی کرده ئیران. هه ره که له پیندا باسمانکرد له گه ل عیلی سه عدون عه رب هه تا دهره به ری به غدا چوو. له ویشه وه له گه ل

زیاره تکه‌ران بو لای کرماشان وه‌ری که‌وتن. له‌ولاشه‌وه سوله‌یمان پاشا ده‌سته‌ی نه‌حمده‌وندی بو کوشتار و تالانی نارد. له‌خواره‌وه‌ی زه‌هاو گه‌یشتنه بیتمه. هرچی هه‌مان بوو تالانیان کرد و گه‌ران‌وه. چونگی نه‌و به‌شه نووسراوه دوویاتی ناکه‌مه‌وه. به‌کورتی باوکم له‌شاری سنه‌ی نه‌رده‌لان به‌ناسوده‌یی دانیشیت. هه‌موو سالی له‌نازه‌ربایجان ده‌چوه کن محمد خانی نه‌میر نیزامی زه‌نگه‌نه و زستانان ده‌هاته‌وه مالی.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا عه‌لی پاشای کوری مه‌حمود پاشا له‌ته‌وریز بوو. نه‌میر نیزام ولاتی سه‌رده‌شتی به‌سی‌هزار مالیات دا به‌عه‌لی پاشا و باوکی نووسه‌ر. نه‌وان چونه‌ جینگای خوینان. نه‌و خه‌به‌ره گه‌یشتنه خه‌لکی بابان. چهند که‌س له‌وان هاتنه سه‌رده‌شت. له‌ولاشه‌وه سوله‌یمان پاشا بی‌ترس خه‌ریکی حکومت بوو. سالی هه‌زار و دووسه‌ت و به‌نجا و دوو به‌نه‌خوشی ستل و جه‌م مرد. چهند روژ تازیانه‌ی بو گه‌یرا. پاشان نه‌حمده‌به‌کی کوری له‌جینگای دانیشیت و له‌قه‌بی پاشایی وه‌رگرت.

باسی حکومتی نه‌حمده‌ پاشا.

نه‌و نه‌حمده‌ پاشایه‌ پیاویکی ژیر و عاقل بوو. له‌به‌ریه‌به‌ری ولاتدا فره‌ تیکوشه‌ر بوو. نه‌منیه‌تی ریگا و بانانی ده‌ویست. له‌زه‌مانی حکومتی نه‌ودا، ده‌ستی دز و رینگه‌ر و پیاو خه‌راپ له‌ولاتی بابان کورت کرا بوو. چوار سالان له‌ویه‌ری کاسرانی دا برده‌ سه‌ر پاشان نه‌میر نیزام به‌فرمانی محمد شای ره‌حه‌ته‌ی، قه‌بری پر بی له‌...، عه‌لی پاشای کوری مه‌حمود پاشای کرد به‌حاکمی بابان و ده‌سه‌لاتی ولاتیسی به‌باوکی نووسه‌ر نه‌سپارد.

حوسین پاشاخانی سه‌رتیپی مه‌راغه‌ی له‌گه‌ل دوو تیپ سه‌رباز و شه‌ش توپ بو گرتنی سوله‌یمانی ره‌وانه‌ کرد. فرمانی دا به‌میرزا فره‌جولای نه‌رده‌لان و عه‌بدالله‌خانی حاکمی موکری که‌ یازمه‌تیاان بده‌ن. له‌و دوو ناوچه‌یه‌ش هه‌زار سوار ده‌گه‌ل له‌شکری عه‌لی پاشا که‌وت. هه‌موو تیکرا ریگای سوله‌یمانی یان داگرت. نه‌حمده‌ پاشا خوئی بو شه‌ر ناماده‌ کرد. به‌لام وه‌ک پتیویست بوو ده‌ره‌تانی به‌رامبه‌ری نه‌بوو. زوژبه‌ی خه‌لکی بابان نه‌حمده‌ پاشایان به‌جی هه‌بشتبوو و چوبونه‌ کن مه‌حمود پاشا که‌ له‌باره‌گای ده‌وله‌تی عوسمانی گه‌رابوو و گه‌یشتبووه ده‌ورویه‌ری موسل. نه‌حمده‌ پاشا له‌گه‌ل له‌کاری خوئی داما بوو، له‌و په‌ری په‌ریشانی دا ده‌ژیا. له‌ولاشه‌وه عه‌لی پاشا و حوسین خانی سه‌رتیپ به‌له‌شکر و داو و ده‌زگاوه‌ هه‌تا په‌نا سوله‌یمانی هاتن. نه‌حمده‌

پاشا چوه دیتنی سهرتیبی، به لام ناوراو نهیپشت بگه ریتهوه. علی پاشا بوو به حاکم. سوله یمان پاشای براگه وره ی چوه شاری سوله یمانی. حهوتیهک لهوی بوو. پاشان نه حمده پاشا له بنهوه پینچ هزار ته نهی نهغد و چوار هیستر و سی نه سپی عه ره بی دا به سهرتیب و سر له نوی بووه به حاکم. سوله یمان به گه که نایی عه لیشا بوو گه رایه وه نیو له شکر. باوکی نووسر له و کاره عاجز بوو به تالووک عبدالله قادر به کی برا چکوله ی خوبی ناره ته ورین و چونیه تی کار و بازی بو شازاده قاره مان میرزا و نه میر نیزام نووسی. فرمانی لابر دنی سهرتیب و سه به خوبی علی پاشا ده رچوو. بریار درا که شاباز خانی سهرهنگ له جینگای سهرتیبی حوکرمان بی. به لام له قسه و راوریزی روستم به گه ده رنه چی.

له ولاشه وه مه حمود پاشا له که رکوکه وه نامه کی بو باوکم نووسی باسی ساله کانی رابردوی بو کرد، نه شیعره شی له نیو پاکه ته که نابوو:

"ز زابل به ایران ز ایران به تور
برای تو پیمودم این راه
دور"

حهوت سالی ته واو گیر له هه موو شوینی به دوی که یخسرودا گه را و به سراد نه گه یشت ناخره که ی خودا ریگای راستی پی نیشان دا. نیستاش تو حهوت ساله ناواری و له ولاتی خوت دوری. نه وه موزی حکومه تی بابانت بو ده نیترم. هیچ کهس له گهل تو شه ریک نه. عه لیش له خه یالی حکومه ت لابه. ناوچه ی قه ره داخی بده یه که باشترین جینگای بابانه. له شکر ی تیران بو شوینی خوبی بگیره وه! چونکه من نیستا له باره گای ده ولته ی عوسمانی گه راومه وه. له شکر ی نه وان له گهل منه. به رواله ت ره گهل نه وانه ریک که وتووم. به لام تو ده زانی، خواش ده زانی که من له خزمه تکارانی ده ولته ی تیرانم و ده مه وی به شیوه یه ک خوت له ده ست نه وانه ده رباز بکم و ههروه ک جارن ولاتی بابان بخره مه وه ژیر ده سلاتی تیران."

له و کاته دا حوکه می قاره مان میرزا و نه میر نیزام گه یشت. باوکم سهرتیبی له و روداوه ناگادار کرد. تکای کرد که نه و نووسراویه به سه روکه کانی تیپ نیشان ندا، تا به یانی له شکر ی دهنگ بدا و بکه ویتته ری. له ولاشه وه مه حمود پاشا له گهل خه لکی بابان و له شکر ی به غدا گه یشته وه شاری سوله یمانی. باوکی نووسر علی پاشای هه لگرت و

بردیہ خزمہت مہ محمود پاشا. ناوبراو بہ ہاتنی ٹوان فرہ شاد بوو.
پاشان مہ محمود پاشا لہ سہر کورسی حکومتی خوبی دانیشٹ.

حکومتی مہ محمود پاشا دواي گہرانہوہی لہ ٹہستہ مبول.

ٹہ محمد پاشا چوہ نیو عیلی جاف و لہ ویش ٹوقرہی نہ گرت و
ناچار لہ گہل دہستہ بہ کی خوبی چوہ بہ غدا و پہنای بوّ علیہرہزا پاشا
برد. مہ محمود پاشا لہ شکری بہ غدای ناردہوہ و خوبی خہریکی کاری
حکومتی بوو. بہ لآم ناوچہی قہرہ داخی نہدا بہ علی پاشا وک بہ لینی
دابوو. بہ لکو بہ کورگہی دیکہی خوبی، حمہ سالح بہ گی سپارد. چونکہ
علی پاشا لہ دایکہوہ بیگانہ بوو. دایکی حمہ سالح بہ گی ٹاموزای
پاشا و ٹاغای ولات و بہریز و فرمانرہوا بوو. پاشا لہ قسہی وی
نہدہ چوہ دہر. دایک برای حاجی بہ گی متصرف بوو کہ پیشتر باسی
کرا. خوشکیشی دایکی نووسہری نہم کتبہ بوو. ٹہوانہ گشتیان
دارودہستہی یہک بوون. بہ لآم دایکی علی پاشا کیڑی کہ لبعہ لیخانہی
فہیلی حاکمی لورستان بوو. فہتعلی شای قاجار دابووی بہ مہ محمود
پاشا. ہوہ کہ شی ٹہوہ بوو کہ کہ لبعہ لیخانہ سہردہ مینک سہر بزوی
گردبوو. ہرچہند ژن و مندالی لہ تاران بہ بارمتہ گیرابوون.
فہتعلی شا لہ سہر بزوی ناوبراو توورہ ببوو، سویندی خواردبوو
کیڑہ کہی کہ علی نہ لاهی یہ، بدات بہ پیاوینکی عومہری، ٹہودہ پیش
مہ محمود پاشا لہ بارہ گای پاشا دہ ژیا. ناچار کیڑی کہ لبعہ لیخانہی بہ
جہ یاز و داب و دہزگا بوّ مہ محمود پاشا نارد. علی پاشا لہ و ژنہ بوو.
ٹہستا بیچنہوہ سہر باسہ کہ. مہ محمود پاشا بلوکی سوزداشی دا بہ علی
پاشا. ناوبراو خوبی رانہ گرت و بوّ بہ غدا ہلآت. لہ ویشہوہ چوہ تاران و
ٹا مرد ہر لہوی بوو.

مہ محمود پاشا سالیٹک لہ ولاتی بابان حوکمران بوو. دواپہ علی
رہزا پاشا دووبارہ ٹہ محمد پاشای بوّ حکومت ناردہوہ سولہ یمانی.
مہ محمود پاشا بہ جاریٹک لہ ہاوولایتیکہری عوسمانی رووی وہرگیرا و
لہ گہل دوو ہزار مال رووی کردہ ٹیران و لہ کوردستانی ٹہردہ لان
نشٹہ جیّ بوو پاشان ہتندی لہ گہورہ پیاوانی بابانی لہ گہل خوبی بردہ
تاران. شاہہ نشای ٹیران محمد شای رحمتی باش بہ خیرہاتن کرد.
فرمانی دا بہ رہزا قولیخانہی والی ٹہردہ لان کہ یارمتی بدا و دووبارہ
بیکاتہوہ حاکمی ولاتی خوبی. مہ محمود پاشا بہ خہلات و نیشانہوہ
گہرایہوہ کوردستان.

رهزا قولیخان نهمری کرد که لهشکر کو بتهوه. له ماوهیهکی کهمدا نیزیکه دههزار سوار له دهراگی والی ناماده بوون. به چک و چول و دهزگا و دهبدبهوه تا سنووری مهریان هات. مهحمود پاشاش سوارهی خوی هه لگرت و له گهل والی کهوته ری.

نهوادم نهحمده پاشا له بهغدا بوو، ریگیای نهدهدرا بگه ریتهوه. چونکه عهلی رهزا پاشا لی کهوتبوو. محمد نهجیب پاشا کرا به والی عیراقی عه ره ب. نهویش له گهل نهحمده پاشا نیوانی نهبوو، نهیده ههشت بچتهوه سوله یمانی. به لام چونکه له بهرامبهر نهو داواکاریکی دیکه ی نهبوو، مهحمود پاشاش په نای بو نیران بردبوو، بوته له کار خستنی نهوی به رهوا نه ده زانی.

عه عبدالله بهگی برای نهحمده پاشا که لهو نیزیکانه باسی حکومهتی ده کری، له لایهن نهحمده پاشاوه له سوله یمانیه کاریه دهست بوو کاتیک خه بهری هاتنی مهحمود پاشا و رهزا قولیخانی بیست، داما و گه وره پیاوانی بابانی کو کردهوه و گوتی: نهحمده پاشا له بهغدا راگیراوه. ناهیلن بگه ریتهوه. رهزا قولیخانی والی له گهل مهحمود پاشا بو گرتنی نهو ولاته وه خو گووتوون. نیهش توانای بهر بهر کانیمان نیه. بیژن له م بارهوه ته گبیر چیه؟

گوتیان: نیستا که نهحمده پاشا لیتره نیه، چار هه ره نهوهیه که به بی شهر و کیشه نهو کاره کوتایی پی بیینن. مهحمود پاشا ماسی تویه، عهیب نیه نهگه ره سهری بو دانوینی. ولایهتی خوشت ویران ناکیه. باشتره تا سهر سنوور به پیشوازیهوه بچین و بیتهینه سوله یمانی. بریاری نهوه یان دا و شهو چونهوه مالی خوتیان. به لام له ولاره هه ره وه نووسرا میرزا هیدایه تولای وه زیر که پیشکار و خاوهتی را و راویژی نهرده لان بوو، له بنهوه له گهل والی نیوانی خوش نهبوو، هه میشه له خوی دهترسا. بیری له وه کردهوه که نهگه ره والی لهو سه فهره به سه رکه وتوویی بگه ریتهوه، ده ماری له خوم و له عه شیره تم دهردینی. نیستا ده بی نهخشه که لی تیگ دم و رهک و ریشه ی ده ریتم.

روژی دوایه چوه کن والی و گوتی: ماوهیه که لهم دهشته ماوینهوه، نهگه ره راره مهحمود پاشا بنی ریته ولات، نیتر هوی راهه ستانمان چیه؟ والی گوتی: بیژه ته گبیر چیه؟ وه زیر گوتی به یانی نه مانولابهگ که له نیو سوپای نیته دا بو ره شیدی تای نیه، به ههزار سوارهوه ده گهل مهحمود پاشا بو شماره زووری به ری که، خوشمان له ریگیای دیکه وه یه دوو مزل ده چینه پیش.

والی که سهرخوش و لوت بهرز و همیشہ له کہیف و رابواردندا
بوو، بی‌خه‌بر له حیلہ و فیللی وه‌زیری گوتی: بیانیی ئه‌و کاره بکه.
زوژی دوایه والی ئه‌مانولا به‌گی بانگ کرد و گوتی: هزار سوار
هه‌لگره و ده خزمهت پاشادا وه‌ری که‌وه هه‌تا سوله‌یمانیش گیر مه‌به.
ئیته‌ش به دواتاندا دین.

ئه‌مانولا به‌گ هزار سواری له‌نیو سوپادا هه‌لبژارد و به‌ره‌و
شاره‌زوور که‌وته ری. ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ل والی مابوونه‌وه له‌ فیکری شهر و
شوردا نه‌بوون و بیجگه له‌ کهیف و رابواردن کاریان به‌ هیچ نه‌بوو.
مه‌گر ئه‌و هزار سواری که له‌گه‌ل ئه‌مانولا به‌گ رویشنبوون. سواری
عیلات بوون و هه‌میشه له‌شهر و مه‌یدانداریدا رایانواردبوو.

میرزا هیدایه‌تولای وه‌زیر نامه‌یه‌کی بو عه‌بدولابه‌گی نایبی
سوله‌یمانئ نووسی که ئوردووی والی له‌ پاله‌وانان چول بوه. ئیوه به‌بی
ترس ئه‌و له‌شکره به‌لامار بدن. منیش له‌گه‌ل عیال و عه‌شیره‌تی خوم
ریگیاه‌یک ده‌گرمه پیش. ته‌گه‌ر والی نه‌ما، کاری مه‌حمود پاشا ئاسانه.
له‌گه‌رانه‌وه‌دا ئه‌ویش وه‌ده‌ر بنین.

عه‌بدولابه‌گ نامه‌ی وه‌زیری بیگه‌یشت، له‌ راده‌به‌ده‌ر شاد بوو.
گه‌وره‌پیاوانی بابانی له‌م رازه‌ ناگادار کرد. پاشان هه‌هشت‌سه‌د سوار و
حه‌وت‌سه‌د سه‌ربازی به‌ دوو توپه‌وه هه‌لگرت و به‌ تالوکه وه‌ک با بو
سنووری مه‌ریوان که‌وته ری. بیانیی له‌ نیو فه‌رسه‌خی له‌شکری والیدا
تویی سلای گرمه‌ی هات. خه‌لکی ئه‌رده‌لان له‌ شهر خافل و له‌ خه‌و و
ئیسراحه‌ت‌دا بوون. به‌ بیستنی ده‌نگی توپ له‌ خه‌و راه‌رین و بیریان
کرده‌وه چون چاره‌ی خویان بکه‌ن. هیندیک له‌ سواریه‌کان خویان
گه‌یاند هه‌ر گه‌ردیک و له‌شکر به‌ره‌نگاری یه‌ک بوون. عبدالله به‌گ
فه‌رمانی دا و سه‌ربازان به‌ جازیک په‌نجا توپیان پیوه‌ نان. والی
پاشه‌کشی کرد. له‌و کاته‌دا سواریه‌ی بابان تیکرا هتیرشبان برد.
له‌شکری ئه‌رده‌لان خوی پی‌رانه‌گیرا و رای کرد. له‌شکری بابان ده‌ستی
کرد به‌ کوشتار و تالان. والی خوشی توانای شهری نه‌ما و به‌دوای
له‌شکر‌دا ره‌وی. خه‌لکیکی زور له‌ گه‌وره‌پیاوان کوژران.

له‌نیو ئه‌و ده‌هزار که‌سه‌دا دووکه‌س وه‌شهر که‌وتن. یه‌کیان شیخ
عه‌لی به‌گی کوری نه‌زه‌ر عه‌لی به‌گ له‌ تایفه‌ی وه‌کیلان که زور ئازا
بوو، ئه‌وی دیکه‌ش میرزا فضل‌اللهی مؤزدا له‌ تایفه‌ی وه‌زیرانی
کووردستان ئه‌ویش پیره‌ پیاویکی له‌ راده‌ به‌ده‌ر ئازا بوو. ئه‌م دوو که‌سه
به‌ راکردن ئابرووی خویان نه‌برد و تا کوژران شه‌ریان کرد. به‌ کورتی

له شكري بابان نيزيكه‌ی شەش فەرسەخ وەدوای راكردووەكان كەوتن. هەرچی گەيشتنی كوشتيان. والی بە زەحمەت خۆی قوتار دا. عەبدواللە بەگكە له كوشكى والی دابەزى. لەم سەفەرەدا خەلكى بابان نيزيكه‌ی سەد هەزار تەمەنيان وەگير كەوت. بە سەر كەوتووێى گەرانەووە لە ولاشەووە مەحمود پاشا لە گەل ئەمانولابەگكە تا پەناشارى سولەيمانى هاتن. لە پەر هەوالی شكانى والی گەيشت. مەحمود پاشا شێوا. هەر لەوى گەرانەووە. لە ريگا تووشى پيش قەراولانى لە شكري عباللە بەگى بوون. هەرچەند عەبدواللە بەگكە پاشاى بۆ شەڕ هان دا، فايده‌ی نەبوو، بە كوێرە رێياندا بۆ مەريوان گەرايه‌ووە و لە گەل سوارەكانى خۆى بۆ شارى سنە چوو.

مەحمود پاشا ماوه‌یه‌ك لە دەشتى مايه‌ووە تا لە بارەگای پاشاوە بانگ كرا. چوێ تاران. كەس و كار و دار و دەستەى لە ديهاتى سنە نشێتە جى بوون. هەشت هەزار تەمەنى موچە و بەرات بۆ برابەرەو، كە هەمو سالى لە مالياتى كوردستان دەياندايه. پینچ سالان لە وولاتە مايه‌ووە. تا سالى ١٢٦٤ مەمەد شای پاشاى ئێران كۆچى دوایی كرد.

مەحمود پاشا حەمەمىن بەگى كورى عوسمان پاشاى برازای نارده تەوریز تا لە خزمەت ناسرالدین شاهەنشای نوێ رەسمى خزمەت رابگەيینی و تەكلیفی خۆشی دیاری بكات. ناوبراو لە چیمەن ئوجان گەيشتە خزمەت پاشا. بریار درا كە مەحمود پاشا لە گەل دارودەستەى خۆى لە سەردەشتى موگرى نشێتە جى بى. حەمەمىن بەگكە گەرايه‌ووە و بە پاشاى راگەياندا. دارودەستەى مەحمود پاشا نەيانووست بچنە سەردەشت. بە پاشایان گوت ئێمە ناتوانین كە لە خاكى ئێران دانیشین. هەر لێرەووە بۆ وولاتى خومان دەگەريینه‌ووە. مەحمود پاشا خەمبار بوو. لە نێو خەلكەكەى بێجگە لە باوكى نووسەر كەس بۆ مانەووە لە ئێران ملی رانەكێشا. بە گشتى دارودەستەى پاشا زۆر بەیان رایان كرد. مەحمود پاشا بە ناچارى بە شارەزوردا بى ئەوێ بچیتە سولەيمانى، روى لە بەغدا كرد. هەرچەند عەبدواللە پاشا كە ئەودەم حاكمی سولەيمانى بوو، پاراپه‌و كە بێتە سولەيمانى و چەند روژان بچەسپیتەووە نەسەلماند. بەلام ژن و مندالی نارده سولەيمانى، خۆى لە گەل عبدالرحمن بەگكە و حەمسالچ بەگكە و عەولا بەگى كورى چوێ بەغدا.

نەجیب پاشا یاریدەرى خۆى بۆ پێشوازی ناردا. بە ریزه‌ووە هێنایان. هەموو مانگى سەد تەمەنيان دەدايه، تا پاش شەش مانگكە لە بارەگای دەوله‌تى عوسمانى به‌وێ بانگیان كردە ئەستەمبول. ناوبراو خۆى

و سیّ کور و دوو نوکهری چونه نهسته بمول. ههتا خوی و دوو کوری مردن لهوی مانه وه. عبدالله رحمن بهگی کوری دیکه ی گه رایه وه بهغدا و لهوی به موچه یه کی کهم ده ژیا. خیزان و کپژی مردن و به گشتی له بهین چون.

حکومهتی نهحمده پاشا

نیستا بگه ریینه وه سه ر چپروکی بابان و حکومرانی نهحمده پاشا و عبدالله پاشای برای. به کورتی پاش نهوهی عبدالله بهگ نهو سه ر که وتنه ی وه دست هینا، نهو خه به ره له بهغدا بلاو بووه. نهجیب پاشای وه زیر جاریکی تر نهحمده پاشای خه لات کرد و ناردیه وه. نهحمده پاشا هاته وه سوله یمانی و خه لک به هاتنه وهی شاد بوون. ولاتی کوپه و هه ریریش خرانه سه ر سوله یمانی. له وکاته دا له کار و باری خوی له راده به دهر سه ر به خو بوو. کاری سیاسه تی نهوه وه توند گرت که هیچ کهس له مالی خوی توانای دهر برینی به یقی نه بوو. روزگاری به ریکه خستنی له شکر و کاری نیزامی راده بوارد. لهو خا که که می بابان چوار هزار سه ربازی بو داب و ره سمی نیزامی راگرت بوو. هه ر له شاری سوله یمانی ۲۸ توپی دارشت. هه زار سواریش له خه لکی بابان و جاف و هی دیکه له ژیر فرمانی نه ودا بوون.

ههروه ک نووسرا سالی ۱۲۵۲ له جیتی بابی دانیشت و چوار سال حکومه تی کرد. پاشان مهحمود پاشا هات و سالتیک حکومه تی کرد. سالی ۱۲۵۶ به بی کیشه و هه را له سه ر کورسی میرنشین دانیشت. چوار سالی له ویه ری ده سه لاتدا به سه ر برد. سالی ۱۲۵۹ عه ولابه گی برای هه وای حکومه تی له سه ردا. شه ویک رای کرد و چوه بهغدا و په نای بو نهجیب پاشا برد. له و کاته دا نهجیب پاشا له بهر هیندی کرده وه له نهحمده پاشا لالوت بوو. به لام ده روستی نه ده هات. ویستی ولاتی هه ریر و کوپه له سوله یمانی بکاته وه. نهحمده پاشا ملی بو نهوه رانه کیشا. ناچار نهجیب پاشا به سی هه زار که سه وه به ره و کوپه بزوت. له ولاشه وه نهحمده پاشا له شکر خوی دهنگ دا. به چوار تیپ سه رباز و ده هه زار سواره وه به ره و کوپه که وته ری. هه ردوو له شکر له له ده ورویه ری کوپه گه یشتنه یه ک. نیو فه رسه خ نیوانیان بوو، کاتی وه زیری بهغدا تواناو له شکر نهحمده پاشای دیت، ترسا. زانی که ناتوانی به ریه ره کانی بکا. ناچار که وته بیرری ناشت بوونه وه. مه لاعلی نارد دلخوشی بداته وه. گوتی به نهحمده پاشا بلی واز له و فیکره بینی. نیمه ولاتی کوپه هه ر

دهدین به نو، خلات و نشانی تازه‌شی دده‌ینی.
 مه‌لا علی چوه خزمه‌ت پاشا و راسپارده‌کانی وه‌زیری راگه‌یاند.
 له ولآمدا گوتی: هر چه‌ندی من سهرم بو وه‌زیر دانواند نو و فیللی
 له‌من کرد و له ده‌سه‌لات و وه‌زنی منی گم کرده‌وه. عه‌بدالله گه
 خزمه‌تکاری منه، نو به‌نای داوه. ئیستا کار گه‌یومه‌ته نو و جی‌یه که
 گه‌رانه‌وه مه‌حاله. مه‌گه‌ر ولاتی که‌رکوکیش به‌من بسپیری و ریگا
 داگری به‌رهو به‌غدا بگه‌ریته‌وه. نه‌گینا سبه‌ی بو مه‌یدان ناماده‌بی. به‌و
 له‌شکره‌ داری به‌سهر به‌ردیوه ناهیلتم. نه‌وه‌ی گوت و مه‌لاعلی برده
 سه‌یری له‌شکر. چوار هزار سه‌رباز و ده‌هزار سوار هرکه‌سه له
 جی‌تی خوی وه‌ستاوه و چاویان له فرمانی باشایه‌ته‌محمد پاشا خوی
 سواری ماینی کویت بوه و بو شهر خوی ناماده کرده. مه‌لاعلی له
 سام و هه‌یه‌تی نو له‌شکره سه‌رسام ما. داوای نه‌مانی له پاشا کرد و
 گوتی: من یه‌کی له نوکه‌رانی تویم. نه‌گه‌ر خوا نه‌گا له‌گه‌ل وه‌زیر
 تووشی شهر بی نالای تاییه‌تی من سپی‌یه، تکا ده‌که‌م نه‌وانی له‌زیر
 نه‌و نالایه‌دا بن، له‌به‌ر ده‌ستی له‌شکری تو پیا‌یزرین. نه‌محمد پاشا
 به‌و قسه‌یه رازی بوو په‌یمانی دایه.

مه‌لاعلی گه‌رایه‌وه کن وه‌زیر و باسی زۆری له‌شکر و سام و قینی
 نه‌محمد پاشای بو گه‌راوه و ویسته‌کانی پیراگه‌یاند. نه‌جیب پاشا زۆر
 ترسا و ناچار گوتی: به‌یانی خلات و نشانی ولاتی که‌رکوکی بو
 ده‌نیرم خۆم له‌و به‌لایه‌ ده‌رباز ده‌گه‌م.

نه‌جیب پاشا نه‌و روژه‌ی به‌ په‌ریشانی گه‌یانده شه‌و. له‌ولاشه‌وه
 نه‌محمد پاشا چاوه‌روانی ولای بوو که‌ خه‌به‌ریک نه‌بوو توره بوو و
 گوتی: به‌یانی ره‌گ و ریشه‌ی نه‌و پیر خه‌رفاوه له‌بن ده‌ردینم.
 به‌لام قه‌زا و قه‌ده‌ری خودا جو‌ریکی دیکه بوو. له‌کاتی نو‌یزی
 شیوان هه‌لیکرده سه‌رما و با و گه‌ژه‌لوکه‌یه‌ک به‌ سه‌ر له‌شکرده‌ا،
 ده‌نگوت قه‌ومی عاد و سه‌مون وه‌به‌ر تووک و دو‌عای صالح و هود
 که‌وتوون له‌هیچ ده‌ور و زه‌مانیکدا که‌س کاره‌ساتی ناوای نه‌دیتبوو.
 سی سه‌عاتی ته‌واو عه‌رز که‌وتبوو به‌ر شریقه‌ی هه‌ور و ته‌واوی مه‌تریز
 و په‌ناگای نه‌و له‌شکره‌ی له‌به‌ریه‌ک هه‌لته‌کاند. به‌بی فرمانی نه‌محمد
 پاشا قه‌ت تفه‌نگیک نه‌داو‌یژرا. به‌هه‌لکه‌وت چاته‌می تفه‌نگی کیشکچیان
 گه‌وته عه‌رز و تفه‌نگیک ده‌رچوو. شه‌ویکی فره تاریک بوو و چاو،
 چاوی نه‌ده‌دیت. ده‌سه‌ته‌یه‌کی که‌ له‌ به‌نا نه‌و قه‌روه‌لانه‌ بوون و گو‌ییان
 له‌ته‌قه‌ی تفه‌نگ بوو، گو‌تیان کاره‌ساتیک روی داوه هه‌رکه‌س ده‌ستی دا

تفهنگ و کردی به تَقَه. سه‌روکانی له‌شکر که گوئیان له‌و تَقَه‌به بی‌وَه‌خته بوو لایان وایوو دوژمن شه‌و به‌سهری داداون. بی‌پرس و روون‌کردنه‌وه هه‌رکس فه‌رمانی تَقَه‌ی دا به ده‌سته‌ی خوئی. به جاری چوار هه‌زار سه‌رباز تَقَه‌ی ده‌کرد. توپچی له‌سهر توپه کانیان له ماوه‌یه‌کی که‌مدا سیّ سه‌ت توپیان ته‌فاند. سواره‌ی جاف و خه‌لکی بابان په‌شوکان و هه‌رکس سواری نه‌سپی خوئی بوو ناماده‌ی شه‌ر وه‌ستا.

هه‌لاتنی نه‌حمهد پاشا بوّ کوردستانی نه‌رده‌لان و دانانی عه‌ولا به‌گ له‌جیتی نه‌و.

نه‌حمهد پاشا که له هه‌موو شت بی‌خه‌به‌ر بوو، له خیتوه‌تی هاته‌ ده‌ر و ته‌ماشای کرد ده‌شت هه‌موی هه‌ر ناگه‌ه. هه‌رچهنده‌هاواری کرد که‌س هاواری وی نه‌بیست. نه‌و له‌شکره‌ زوزه‌ هه‌روا خه‌ریکی تَقَه‌ بوو. خزمه‌تکاره‌کانی به‌ زه‌حمت نه‌سپیان بوّ هیتنا، سوار بوو، سه‌رباز و سواره‌ش به‌ دوا‌ی نه‌ودا ملی ریگیان گرت. و له‌ ماوه‌یه‌کی که‌مدا ئوردوگا که‌سی تیندا نه‌ما.

نه‌حمهد پاشا له‌گه‌ل هه‌زار سوار به‌ ناچاری به‌ تاریکه شه‌و به‌ کویره‌ ریئاندا به‌ره‌و سوله‌یمانی کوتای له‌ولاشه‌وه وه‌زیر وای زانی که نه‌حمهد پاشا به‌سهری داداوه. چونکه‌ توانای شه‌ری نه‌بوو له‌ خیتوه‌تی خوئی قورئانی له‌سهر ده‌ستی دانابوو، بوّ نه‌وه‌ی نه‌حمهد پاشا له‌به‌ر خاتری قورئان به‌زه‌بیی پیندا بیّ و نه‌یکوژی به‌لام سه‌عاتیک بیتچوو که‌س دیار نه‌بوو. زانی که‌ موجیزه‌یه‌کی غه‌یبی رووی داوه. تاوئیک هاته‌وه سه‌رخو، له‌په‌ر مزگیئنی راکردنی نه‌حمهد پاشایان بوّ هیتنا. نه‌سرنی شادی به‌سهر ریشی دا هاته‌ خوار و سوژده‌ی برد و ماوه‌یه‌ک سهری له‌سهر سوژده‌ هه‌لنه‌گرت.

پاش سوپاس و شوکرانه، عه‌ولا به‌گی کرده‌ حاکی بابان و له‌قه‌بی پاشایی دایه و نه‌سری کرد که وه‌ دوا‌ی نه‌حمهد پاشا بکه‌وی و به‌جاری وه‌ده‌ری بنی. دوو هه‌زار سواری ره‌گه‌ل خست و ناوبراو سهری ده‌دووی نه‌حمهد پاشا نا. له‌ولاشه‌وه نه‌حمهد پاشا نه‌و شه‌وه ریگیای بیست فه‌رسخی بری و تا به‌پانی گه‌یشته‌ په‌نا شاری سوله‌یمانی. ماوه‌یه‌ک وه‌ستا تا به‌سه‌بته‌وه. که‌س و کار و ژن و مندالی له‌ شاری هیتنا ده‌ر و له‌گه‌ل پاشا ریگیان داگرت. هه‌زار مال له‌ گه‌وره‌پیاوانی بابان و کاربه‌ده‌ستانی حکومه‌ت به‌ره‌و مه‌ریوان که‌وتنه‌ ری. باقی خه‌لکی بابان

چونہ پیتشوازی عہولا پاشا و بوون بہ دارودہستہی تہو. عہولا پاشا بہ لہشکرہوہ سہری دہدووی تہحمد پاشا نا و لہ مہریوانیشی تپتہراند. پاشان بو سولہیمانی گہرایہوہ و لہسہر کورسی حکومت دانیشٹ. تہحمد پاشا بہ کوردستانی تہردہلاتنداندا تپتہری و لہ دوو فرسہخی شازی سنہ راوہستا. وک باسکرا تہودہم رہزا قولیخان والی تہردہلان بوو. تہمانولابہگیش پیتشکار و بہرپرسی کاروباری ولات بوو. تہوان لہ ہانتی پاشا ناگارداز بوون، پیکہوہ چوونہ دیتنی پاشا و ہینایانہ شازی سنہ. تہویش لہگہل ہیندی لہ گہورہ پیوانی ولاتی خوبی ہاتہ شار. لہ رادہ بہدہر ریزیان گرت و سیواندازی یان کرد. وہکیل کہ مروفتیکی جوامیر بوو. تہوہی لہ توانای دا بوو لہگہل پاشا کردی. دوازدہ روژ لہوہری خوشیدا رابوارد و پاشان بو نیتو لہشکر و خہلکی خوبی گہرایہوہ تہحمد پاشا عبدالحمن بہگی خہزنہداری خوبی بو بارہگای پاشای تیران نارد، بہلکو یارمہتی بدا. پاش تہوہی گہیشٹہ تاران فرمانیک ہات کہ تہمسال تہحمد پاشا و دارودہستہکہی لہ ولات نشٹہجی بکن، تا بزاین سالیکی تر چوون دہبی.

تہمانولا بہگی وہکیل تہحمد پاشای بہ دارودہستہوہ بردہ ناوچہی رہوانسہر کہ ملکی خوبی بوو. لہ خانروہہری خوبی دیناو دارودہستہکہشی لہ قہراغی چہمی قہرہسو نشٹہجی کرد. تازوختی سی مانگی پاشاو دارودہستہکہی ہاویشتہ تہستوی خوبی. پاش ماوہیہک والیش لہگہل خہلکیکی زوژ بو دیتنی تہحمد پاشاو و بو راو چوہ رہوانسہر. تہو چہند روژانہی لہوی بوو روژیکیان مہجلیسی بہزم و خواردنہوہیان ساز کرد. تہو کہسانہی شایانی مہجلیسی وا بوون بہشداریان کرد. پاش تہوہی سہریان گہرم داہات بہ گویرہی خہسلہتی کہسانی زیاباز و جامہلوسکہ بہ والیان گوت تپستا تہحمد پاشا بہ ژن و مندالہوہ لہو دہشتہ سہرگردانہ وا باشہ توہی شہری مہریوان لہ خہلکی بابان بکہینہوہ.

تہوہندہیان لہم بابہتہ بہ گوتدا خوتند، ہہلمی فیژ و لوت بہرزی میتشکی داگرت و لہگہل راوتیزی تہوان بوو بہ ہاودہنگ. دہستہجی فرمانی دا بہ مہمورد خانی ماسی و زابتی ناوچہی شادیاوا لہدوو فرسہخی رہوانسہر کہ ہہر تہمشہو ہہرچہندی بتوانی لہ سوار و پیادہ لہ دہورویہری توردووی پاشا کر بکہنہوہ. تامادہ بن بہیانی کہ فرمانی من ہات بہ سہریان دادہن. ہہر تہودہم تہو فرمانہی بو نہجہفقولیکانی حاکی جوائرووش نارد کہ بہیانی وک مہمورد خان دہلی لہ

گوشه‌یه‌ک ناماده بن.

نهو فقیره له‌وه خافل بوو که نه‌حمد پاشا نه‌ونده‌ی ناماده‌یی شه‌ری هه‌بوو که له سه‌فه‌ری مه‌ریوان نه‌یبوو. پینج‌سه‌د سه‌ربازی پرچه‌ک و هه‌زار سواری به‌کاری له‌گه‌ل بوو سه‌عات چواری شه‌و نه‌و خه‌به‌ره گه‌بیشه‌ه نه‌حمد پاشا. له پینشدا باوه‌ری نه‌کرد. چونکه نه‌وه کارینکی بی‌عاقلانه بوو. به‌لام خه‌به‌ره‌که دووباره بووه. بزه‌یه‌کی هاتی و گوتی: خودا هه‌لته‌کاندن‌ی نه‌و تایفه‌ی به‌ده‌ستی من نه‌سپارد. هیچ وه‌سه‌ر خوئی نه‌هینا، گوتی: لام وایه نه‌مانولابه‌گی وه‌کیل له‌و خه‌یاله‌ خاوه‌ ناگادار نه‌ه. به‌یه‌کینکی گوت هه‌ر نیستا بچوو له‌م رووداوه‌ ناگاداری بکه.

به‌کورتی نه‌و که‌سه‌ چوه‌ خپوه‌تی وه‌کیل و باسه‌که‌ی بو‌ گتیرایه‌وه. وه‌کیل به‌ په‌شو‌کاوی له‌ جی‌ هات‌ دهر و گوتی: سوبحانه‌لا تووشی چ به‌لایه‌ک بووم. خوا میتشکی والی له‌ ناقل خالی کرده‌ه. نه‌گه‌ر واز له‌ پشتیوانی نه‌حمد پاشا بپنم له‌ نیئو کوردان‌دا به‌دناو ده‌بم. نه‌گه‌ر به‌ قسه‌ی والی رازی بم، نه‌وه‌ کارینکی دوور له‌ ناقله‌. به‌لام تینساف له‌ده‌ست ناده‌م و کاری زالمانه‌ ناکه‌م. بو‌ نمونه‌ نه‌گه‌ر بزائم والی له‌ ریگای راست لاده‌دا، سویند به‌ خوا هه‌تا توانام له‌ به‌ردایه‌ ده‌ست له‌ پارم‌تی پاشا و خه‌لکی بابان که هه‌موو خزمی خون‌ه‌لناگرم.

نه‌وه‌ی گوت و نه‌سه‌دولا به‌گی کوری که له‌ راپورتی نه‌رده‌لاند‌ا باسی کرا، بانگ کرد و گوتی: هه‌ر نه‌مشه‌و له‌م سنوور و ناوچه‌یه‌ چند سوار و بیایوی شه‌ره‌که‌رمان هه‌یه‌ ناماده‌یان بکه به‌لام که‌س له‌م هه‌واله‌ ناگادار مه‌که‌. به‌لکو به‌ جوژیک نه‌م خه‌یاله‌ له‌ سه‌ری والی بیتمه‌ ده‌ری. نه‌سه‌دولا به‌گه‌ له‌سه‌ر فه‌زمانی باوکی ریئی داگرت و وه‌کیل بی‌وه‌ستان چوه‌ کن پاشا. ته‌وکاته‌ نی‌ سه‌عات له‌ شه‌و رویشتبوو. پاشا هیچ باسی نه‌و قسه‌ی نه‌کرد. له‌گه‌ل وه‌کیل به‌ خووشی ده‌دوا. له‌م ناوه‌ یه‌گینک خه‌یالی والی به‌ وه‌کیل راگه‌یانند. نه‌حمد پاشا هه‌ره‌شه‌ی لیکرد، به‌لام وه‌کیل گوتی به‌یانی ده‌چه‌ کن والی و له‌و کاره‌ تیده‌گه‌م. نه‌وه‌یان گوت و بلاگوه‌یان کرد.

وه‌کیل به‌یانی چوه‌ کن ره‌زاقولبخانی، له‌ پینشدا ریگای نه‌درا. پاشان له‌ده‌ره‌که‌وان تووره‌ بوو. چوه‌ کن والی. مه‌جلسی به‌زم و شادی دیت. پر له‌ نیعمه‌ت و خه‌لکینکی سه‌رخوش. والی له‌ دیتنی نه‌و چرژا. وه‌کیل گوتی پیم بیژه‌ به‌ چ تونایه‌ک خه‌یالی به‌سه‌ردادانی نه‌حمد پاشات هه‌یه‌؟ زوری پی‌تاچی به‌ هه‌زار و پینج‌سه‌ت سواره‌وه‌ به‌ سه‌رت

داده‌دا و شکانی مریوان له بیر خوت مبه‌وه. والی له وه‌لامدا دهستی کرد به شیر و ریوی هینانه‌وه و کوتی: من له وه‌خه‌یاله‌دا نه‌بروم هیندی له‌و که‌سانه‌ئو قسه‌یان کردوه. چون ده‌بی نیمه‌میوانی خومان تووشی زهره‌و و زیان بکه‌ین؟ هه‌ر ئیستا خوم ده‌چمه‌ دیتنی پاشا و دلخووشی ده‌ده‌مه‌وه. وه‌کیل پاش ئه‌وه‌ی والی هینایه‌وه سه‌ر ریگای راست، به‌ نه‌یتی خه‌به‌ری دا به‌ئحمد پاشا. له‌ولاشه‌وه والی له‌گه‌ل چهند که‌سێک چونه‌ مالی ئه‌حمد پاشا و له‌وبه‌ری موحبیبه‌ت و دوستایه‌تی‌دا یه‌کتریان بینی. دوا‌ی سه‌عاتیک له‌گه‌ل هاوریانی چوه‌ جوانرو. ماوه‌یه‌ک له‌و ناوچه‌یه‌ مایه‌وه و پاشان چروه‌ سنه.

به‌ کورتی ئه‌حمد پاشا مانگیکی دیکه‌ش له‌ روانسه‌ر راپیوارد. له‌ لایه‌ن گه‌وره‌پیاوانی بابانه‌وه چهند نامه‌ی پیگه‌یشت، له‌گه‌ل کاربه‌ده‌ستانی ده‌وله‌تی خوئی ته‌گبیری کرد. تیکرا له‌سه‌ر په‌لاماردانی سوله‌یسانی و هه‌لکه‌ندنی عه‌ولاپاشا هاوده‌نگ بوون. پاشان له‌ روانسه‌روه‌ه باریان کرد و تا نیزیکه‌ چه‌می سیروان نه‌وه‌ستان. له‌ولاشه‌وه عه‌ولاپاشا له‌هاتنی ئه‌وان ناگاردار بوو. به‌ دووه‌زار سه‌رپاز و سی‌هزار سواره‌وه به‌ره‌و پیشی چوو. له‌ ئاوی سیروان په‌ریوه و له‌ هه‌وله‌ی خاکی زه‌هاو له‌شکر گه‌یشتنه‌یه‌ک.

رویشتنی ئه‌حمد پاشا بو‌ئسته‌مبول و پاریس و گه‌رانه‌وه‌ی بو‌ئسته‌مبول و ئاکامی کاری.

ئه‌حمد پاشا چاوه‌روانی پشتیوانی گه‌وره‌پیاوانی بابان بوو که‌ نامه‌یان بوو نوسیبوو به‌لام درویان له‌گه‌ل کرد. عه‌ولاپاشا له‌و شه‌رده‌دا خوئی راگرت. له‌شکری ئه‌حمد پاشا که‌ له‌ یارمه‌تی گه‌وره‌پیاوانی بابان ناهومید بوو، پشتیان دا و رایان کرد. ئه‌حمد پاشا له‌گه‌ل په‌نجا سوار مه‌یدانی شه‌ری چۆل کرد و بی‌بارگه‌ و بنه‌ و ئازوقه‌ به‌ره‌و کرماشان کوتای و له‌ویشه‌وه بو‌ سنووری کوردستان. له‌ گه‌رۆس و هه‌وشار و سایقه‌لا تپه‌ری ولاتی موکریانی به‌جی هیشته‌ و گه‌یشته‌ ولاتی شه‌مزین که‌ هه‌وله‌ی خاکی سه‌لماسه. له‌ ته‌کیه‌ی شیخ‌ته‌های ماموستای ته‌ریقه‌ی نه‌قشه‌بندی دانیشته‌ و بێنچ مانگان له‌وی بوو. پاش ئه‌وه‌ی له‌ هێچ کوئی ریگای نه‌جات و رووناکی نه‌دیت، وای به‌ باش زانی دیسان به‌تا به‌ریته‌وه به‌ر ده‌وله‌تی عوسمانی. ئه‌وده‌م له‌گه‌ل ئه‌و که‌سانه‌ی له‌گه‌لی بوون به‌ره‌و موسل که‌وتنه‌ ری.

تاهیر پاشای حاکی موسل که‌ له‌ پیشدا له‌گه‌لی یه‌ک بوو، له‌

هاتنی ناگادار بوو. خه لکینکی به پیشوازیوه نارد. به هه لکه وت ئه ورژوهی
ئو ده گه یشته موسل، تاهیر پاشا کوت و پیر مرد. بالوتیزی ئینگلیز
به خیر هاتنی کرد و چونبته تی وه زعی بو ده ولت نووسی. له ویوه ئه مری
چوونی دهر چوو. خه لکه گه ی له گه لی بوون ناردنیوه و بوخوی له گه ل
دوو کهس بو ئه ستمبول رویش.

سالیک لیبی لالوت بوون. مانگی سهت تمه نیان ده دایه. پاشان
نیجازه ی وه رگرت و بو گهران چوه پاریس. دوو سال و نیو له پاریس
مایه وه کاربه ده ستانی ده ولته تی فه رانسه له بزوتنه وه ی رازی بوون و
ژیری و تیگه یشتنی ته ویان ده روژنامه دا نووسی و ناردیانه
ئه ستمبول. کاربه ده ستانی ده ولته تی روم ئه وه یان به دل بوو، بانگیان
کرده وه. ناوبراو داب و ره سمی نیزامی ته واو کرد و گه رایه وه. ده ست
به جی کرایه والی حیجاز و به ره و حیجاز که وته ری. له پیشدا چوه
مه ککه. هیندی سه رسه ری که ده ستیان به دزی کردبوو، حورمه تی
خانه ی خودایان له ژیر پی نابوو، وه بهر توپ و خومپاره ی دان. به
هه لکه وت هر ئه روژه فه تحولا به گی کوره گه وره ی مرد. هه رچه ند ئه
کاره ی به شه رافه تی به يتولا ده ژمیردرا، به لام ئه محمد پاشا وه سه ر خوئی
نه هینا و خه ریکی ریک و پیک کردنی ولات بوو. له ویوه چوه سه ر
یه من و یاخی به گانی تمه بی کرد. چارده ساله ی ته واو له وی حاکم بوو.
پاشان بانگیان کرده وه ئه ستمبول. شه ش مانگ له وی بوو، له دوايه
گردیانه حاکمی وان، سالیک له وی مایه وه. ساله ی ۱۲۸۳ دووباره
ناردیانه وه یه من و سالیکیش له وی بوو. له بهر به ساله چوویی و
گه رمای زو ر داوای له کاربه ده ستانی ده ولت کرد و هی نایانه وه و
ئه ستمبول. ساله ی ۱۲۸۴ که ده بیته دوو سال پیش نووسینی ئه م کتیبه
کردیانه حاکمی ئه رزه روم. ده یان گوت له قه بی موشیری پندراوه. که
پایه ی وه زیره. به لام راستی بو نووسه ر دهر نه گوت. تا ئیستا له حالی
ئه و بی خه به رم.

حوکمرانی عه ولا پاشا له سه ر ولاتی بابان.

ئیستا بابگه ریینه وه سه ر چیروکی عه ولا پاشا که دوا که سی ئه و
بنه ماله یه. ساله ی ۱۲۶۰ به تاقه کهس بوو به حاکمی بابان. سه ره خوئی
ته واوی هه بوو. چه ند که سی له داروده ستیه ئه محمد پاشای به تاوانی
سه ریچی کردن له سه ر کار لایرد و هه ریبه که ی بو ناوچه یه ک نارد و
له وی حه بسی کردن. چوار ساله ی ته واو به که یفی خوئی رایبوارد.
نه جیب پاشای وه زیری به غدا زوری له گه ل باشبوو.

فہرست سلسلی شہشہم

سہرمتای فہوتانی تہمارمتی بابان لہ لایہن دہولتی عوسمانیہوہ۔
سالی ۱۲۶۵ دہولتی عوسمانی عبدالکریم پاشای کردہ والی عیراقی
عہرب۔ نہجیب پاشایان بردہوہ تہستہمبول۔ لہبہر تہوہی یاسا و رہسمی
ریکخراوی دہولتی تہوہ بوو کہ لہ ہر ولاتہ، بنہمالہ قدیمیہکان لابہرن،
مانہوہی حاکمہکانی بابانیشیان بہ پیچہوانہی داب و یاسا دہزانی، لہ بنہوہ
بہ عبدالکریم پاشایان تہسپارد کہ تہگہر بتوانی عہولا پاشا لابہری و
یہکی تر بکاتہ حاکمی بابان۔

راہیرینی عہزیز بہگ بو تہستاندہوہی حکومتی بابان و
سہرنہ کہوتنی۔

شہش مانگ پیتش تہو رووداوہ، حہمہبگی برا چکولہی عہولا پاشا بہ
خہیالی حکومت لہ براکہی تورابوو و چووبوہ بہغدا۔ پاش ہاتنی
عبدالکریم پاشا محمد، نامیق پاشا بوو بہ موشیری عہسکری عیراق و
حیجاز۔

عہولا پاشایان بانگ کردہوہ بہغدا۔ سمایل پاشای میریانی بو
حکومتی سولہیمانی نارد۔ ناوبراو لہگہل دووہزار سہرباز چوہ
سولہیمانی و تالای حکومتی ہلکرد۔ گہورہپیوانی بابان سہریان بو
دانواند۔ بیتجگہ لہ عہزیز بہگی مامی پاشا کہ تہچوہ ژیر باری و لہگہل
حوسین بہگی برای و حہمہمین بہگی کوری عوسمان بہگی ہرازای لیتی
ہلگہرانہوہ و یاخی بوون۔ کہمیتک لہ خہلکی بابان و پینچ سہت سواری
تایفہی ہمہوہند و تایفہی دیکہ لہدہوری کو بوونہوہ و لہ سمایل پاشا
وہخو کہوتن۔ لہو سہروہنہدہا عبدالکریم پاشا لہ عیراق وہلانرا و نامیق
کرا بہ سہرداری عہسکەر و کارویاری ولات۔ عہزیزبہگ لہگہل سوارہی
خوتی، ہموو روژی عہسکری عوسمانی و دہورویہری سولہیمانی پہلامار
دہدا و تہنگی پی ہلچنی بوون۔ سمایل پاشا بہ تالوکہ ہاواری لیتہوماری
خوتی بو نامیق پاشا نارد۔ موشیر بہ چوار ہزار سہرباز و چہند توپوہ بو
سولہیمانی ہات۔ عہزیز بہگ ہرہوہا ولاتی ہراسان کردبوو۔ نامیق پاشا
چہند روژ پیتش وہری کہوتنی بو سولہیمانی حہمہبگی براچکولہی

عه و لاپاشای بو تهسته مبول نارد. پاش چند روز عه و لاپاشاشی به دوایدا نارد بو تهسته مبول.

به گشتی روزیکی عه زیز بهگ له گهل چند کهس له نازایانی بابان بو گرتنی سوله یمانی وه خو که وتن. کهس له وز پیدا نه بوو بهر په ره گانی بکات. له شگری عوسمانی له ترسی نهو نازامی لی هه لگی رابوو. عه زیز بهگ تا بهنا سوله یمانی رانه وه ستا. بو خوبی به سواری له سهر بهرزایهک راهه ستا و حه مین بهگی کوری عوسمان بهگ و قادر بهگ و حه سن بهگی برای نه حه د پاشای له گهل هیندی له تایفه ی بابانی بو گرتنی سوله یمانی نارد هه سوویان هیرشیان برد. له ولاره سمایل پاشا تویه کانی له سهر بانی دامه زرانده فرمانی ته قه ی دا. به جاری دوو هزار گولله ده باری. له نیو کولانان سهر باز رییان پی گرتن و بوو به شهریکی توند. سواره کان له بهر گولله ی زور شپرز و بلاو بوون. حه مین بهگی کوری عوسمان بهگ بریندار بوو، به زحمت خوی دهر باز کرد. قادر بهگ و حه سن بهگ، براكانی نه حه د پاشا و سوله یمان بهگی هه له بجه به دیل گیران، خه لکیکی زور کوزران. نهوانی تر چونه وه کن عه زیز بهگ و رایان کرد. هر نهو روزه گیراوه کانیان به حه بس بو تهسته مبول نارد. حه مین بهگ به برینداری نهو روزه دوازه فرسه خ ریگای بری و به لام له بر برینی زور له گوندی قریتک پاش سی روز کوچی دوایی کرد. ناوبراو مروییکی ژیرو ره شید و جوابیر بوو. به لام روزگار قهت له گهل نه سازا.

له و کاته وه دوله تی حاکمه کانی بابان له سولیمانی به جاریک هه لوه شا. عه زیز بهگ ماوه یهک به سهرگه ردانی له خاکی نیران و عوسمانی ده ژیا. پاش نه وه ی له هیچ لایه که وه روونا کایی نه دیت، دیسان به نای بو ده وله تی عوسمانی برده وه. به تنیا ریگای قوسته نته نیه ی گرت بهر. کار به ده ستانی ده ولت پاش نه وه ی له هاتنی ناگادار بوون، له شاریک دایان نا و مانگی سهت تمه ن سووچه یان بو بریه وه. تا نیستا له وشو نته یه و پتر ناگاداری ژیانی نیم.

پاشی دوو سی سالان جاریکی دی عه ولا پاشا کرایه وه فرمانده ی به غدا، خه لکی بابان به و خه یاله که ده یکه نه وه حاکمی نه وینده ری، له ریگا چونه خزمه تی، به لام خه یالیکی خاو بوو. چوونکه خه یالی ده وله تی عوسمانیان له باره ی له ریشه دهر هینانی بنه ماله کانی قدیمی نه ده زانی. به گشتی دوو سی سال له عیراقی عه ره پ رایبوارد و پاشان گه رایه وه تهسته مبول. هه همیشه حکومه تی بچوکیان پی ده سپارد. دوو سی سال پیش تم نوسراوه یه کردیان به حاکمی وان.

حه به گي براشي له گهه عومەر باشای سهرداري نه کرم که نه ددهم
کرا بوو به والي عیراق و حيجاز گه رایه وه تا ئیستا هر له وینه. له قه بی
پاشایی وه رگرتوه. هیندی جار ده بیته حاکی که ره لا. به کوپتی تا ئیستا
هر دوو سال جاریک له لاین ده له تی رومه وه حاکیک به سه ر ولاتی
باباندا حکومت ده کا.

(رایورتی کوردستانی بابان ته و او بوو)

فہسلی حوتہم

کوردستانی موکری و بلباس.

ٹیستا چٹروکی کوردستانی موکری و تایفہی بلباس دنوسین. خاکھی موکری دریزایی و پانایی ده فرسخ له هشت فرسخ دایه. له و خاکه دا نیزیکی ۶۰۰ گوند و شاروچکه هیه. خه لکی ئو ولاته له راده به در توند و تیژن. که متر له گل بیگانه ده سازین. به نازایی و به دست بلاوی به ناویانگن، همیشه له و تایفه پیای گوره هلکه وتوه. هر وهك به کورتی باسیان ده کری.

بنه چه ک بیان ده چیتوه سر پاشا گلی بابان. له راپورتی کوردستانی باباندا، باسمان کرد که سوله یمان به بهی گوری مه لا نه حمدی، عه ولای برای بو گرتنی خاکھی موکری نارد و له قه بی "بابامیری" دایه. بابامیر به گویره ی فرمانی سوله یمان به گی بابان ئه م ولاته ی په لامار دا و سه ربزیتوه کانی ئه پنی ته سبی کرد و له ماویه کی که مدا بوو به ئه میر و فرمانده ای ئو ولاته.

توره می زوزی لی پاشه که وت بوون و پشتاویشت حکومتی ئو هریمه یان به دست بوو. همیشه ش سر به ده ولته ی عه جم بوون. ئه میری گوره یان لی هلکه وتوه له وانه عه زیزخانه که ئیستا له زه مانی ناسرالدین شای شاهه نشای ئیراندا سه روکی ته وای سوپای ئیران و له قه بی سهرداری ته وای عه سکه ری نیزام و سواره ی پیدراوه. پیایوئکه ئه وپه ری ده سه لات و سام و مه زنه تی هیه. چهند سالتیک به رپر سیاری کاروباری نازربایجان و به ریوه به ری کاری خه لگی ئو هریمه بوو. پاشان بردیانه تاران و چوه خزمه تی عه سکه ری. چونکه نووسه ر به ته وای ناگاداری حالی حاکم و گوره پیوانی موکری نیه، میژووی حال و ره وشتی ئه وانیشم نه دیوه، چونکه له و ولاته که س خو به نووسینی دهنگ و باس و شوینه واره وه ماندوو ناکات.

به کورتی له په نجا سال پیئشه وه تانیستا بیره وه ری ئو تایفیه له "بداخ خان" وه دست پیئده کا. که حاکمی ئه وییه. ئه ویش له ولاتی موکری وهك ئه مانولاخان له کوردستانی ئه رده لان و عبدالرحمن پاشا له ملکی بابان به ده سه لات و به ناویانگن بوه. چونکه له و سه رده مه شیخ و پیره پیوانی ئه وان کاره کانی ئه و یاد ده که نه وه. له دوی ئه و عه ولاخان و که ریمخانی کوری و مه چید خان و ذولفه قارخانی ئه ولادی ئه وان بوون.

حکومتی عهولآخان پيش سى سال بوو. نهودهدهم نووسهري کتیب له
 تهمنى ۷-۸ سالیدا بوو له تايهفی نهو که گریا بنهچهکهى نهوان له
 بابامیری جیايه، ههباساغا له سهردهسى حکومهتى عهولآخاندای سهروکى
 تايهفه بوه و له ولآتى موکریش فره به هیتز و دهسهلات بوه. به جورى که به
 بى تيمزای نهو کهس توانای هپچ کارىکى نهبوه. ناوبراو له گهل باوکى
 نووسهري نهه کتیبه ماوهيهکى زور دوست بوه.

کوشتنى ههباساغا به فهرمانى عهولآخان.

به کورتى له سالى ۱۲۵۶دا به قسهى شهيتان و دووزمانان عهولآخان
 و ههباساغا نيوانيان تیکچوو. عهولآخان له بنهوه خهريکى کوشتنى
 ههباساغا بوو. باش ماوهيهک ههباساغا دهيهوى بو ديتنى شازاده قارهمان
 ميرزای حوکمرانى نازه ربابجان و محمد خانى نه مير نيزام بچيته ته ورپيز.
 روزى وهري که وتنى دهچيته ديتنى عهولآخان و دهلى بو مهسهلههتى ولات
 دهچمه ته ورپيز. نه گهر خان کارىکى هه بى؟

عهولآخان دايدهنى و دهقسانى ده گرى. پاشان نهوانهى بو گرتنى نهو
 رايگرتبون، دهنگان ددها و سوارى سهري دهن و به په تیک ده بختکين.
 پياوهکانى له دهره وهى باره گا ناگادار دهن و دهپانهوى نه جاتى بدن. له پر
 دهبينن په تیکيان ده لآقى خستوه و به دهورى خانودا ده يگيرن. کاتیک و
 دهبينن، ههر يهک به لايه کدا بلاوهى ده کهن. قادرتاغاى کورى ههباساغا
 دواى روزیک له کوشتنى بابى ناگادار ده بى. به دووهزار سوار و
 تفهنگچى شارى سايلاخ که پى تهختى خانگهلى بابامیری بوو په لامار ددها
 به لام هپچى بو ناکرى. به کورتى خه بهر که يشته قارهمان ميرزا و
 نه مير نيزام له نازه ربابجان. له کوشتنى ههباساغا فره به په روش بوون.
 عهولآخانيان سهرکوته کرد. تاخره کهى خان و قادرتاغا ئاشت بوونه وه.
 عهولآخان کيزى خوئى دا به قادرتاغا. قادراغا وهک بابى بوو به مهورى
 ولآتى موکرى. تا ئيستاش ههر به توانا و دهسهلاته.

کاتیک عهزيرخانى سهردار له باره گای پاشا بوو به خاون ناو و
 گه يشته بله و پایهى بهرز، کار و بارى خه لکى نهو ههر يمه بهرو و
 گه شهى گه وتى. هيندى له وان بوون به خاوهنى ناو و نيشانى دهوله تى. حاکم
 و خانگهلى بابامیری هه موو سهريان بو دانواند له شانسى سهردار تا ئيستا
 که ۲۲ ساله کار و بارى تايهفى موکرى گورانى به سهردا هاتوه. نه گينا
 له پيشدا زور به فه قيرى ده ژيان.

جارىکيان نه مير نيزام له سهفهرى لاجان و شنودا کاتیک مه جلیسى پر

بوو له گه وره پیاوړی کوردستانی نه درده لان و خانانی موکری، به تاییهت
هه باساغا، له روسته م به گی بابی نووسه ری پرسى: کوردستانی نه درده لان و
کوردستانی موکری و کوردستانی بابان، کامیان به سر هه موانیدا هه به ؟
بابم تاوئیک داما، نه گه ر سنووری راستی په رانديبايه، زیانی خوی بوو.
چونکه خوی له تایفه ی بابان بوو. له گه ل گه وره پیاوړی بابانیش خزمایه تی
هه بوو. بیجگه له وه شاری سنه ی نه درده لان نیشتمانی دووه سی بوو. زیاتر له وه
له گه ل خانانی موکریش به تاییهت هه باساغا هاتو و چو و دوستایه تی
هه بوو، ماوه یه ک بیرى کرده وه و پاشان گوتى:

هه مووو تایفه گه لی کورد له سر نه و باوه رهن که : تایفه ی نه درده لان له
داب و ره سمی نه دهب و بیگانه دوستی و پاک و خاوتنی و جل و به رگ و
خوارده مهنی، هاوتایان نه. کاتی ته نگانه ش فره رشید و نازان. به لام
کوردستانی بابان به سی سیفه تاقانه ی زمانه ن. یه که م له سوارچاکى
و مهیدانداری، دووه م له راویژ و راه راندنی کار و باری خه لک دا
هاوتایان نه. سی یه م گه وره و بچوک هه ر که س پاروتانیکى هه بی له
گه ل دوست میوانان ده یخوا. له راستی دا تیکچونی ده وله تیان بیجگه له و
داب و یاسایه شتیکی تر نه بوو. تایفه ی موکریش حاکمه کانیان له
بنه چه که ی بابامیرن و یه کجار دلیرو ره شیدن. هه باس تاغاش مروئیکى
به خشنده و له دابی عه شیره تی دا فره ژیر و تیگه یشته. بیجگه له و دوو
دهسته ی بابانی و نه درده لانى نه وی تر پیمان تیژن فلاح، مه به ست ره عیه ت
و جوتیاره.

به کورتی نه میر له وه لامی باوکم بنچینه ی کاری هه ر سی تایفه ی بو
روون بووه. بروای به ناقل و تیگه یشتن و ژیری نه و کرد و روژی دواپی
شیریک و جبه یه کی کشمیری به خه لات دایه.

به کورتی له بهر نه وه ی بناخه ی کاری من له سر کورت برینه وه یه،
زیاتر له وه راپورته ی کوردستانی موکریانم به دریژ زانی. چونکه
سه رگوزه شتی نه وانیشم وه ک هی بابان و نه درده لان له بهرچاو نه بوو.

والسلام علی من اتبع الهدی

فہرستی ہشتم

باسی تایفہی کوردہ کانی رھواندز
باش نہو تایفانہ. باسی حالی کوردہ کانی رھواندز دھنوسری. نہو
تایفہ کومہ لیک بوون بی شعور و دوور لہریگای پیاوہتی. داب و رھسمی
کوردہ کانی نوردہ لان و بابان و موکری لہ نیو نہوان دا دیار نیہ. بہ لام لہ
سہر تائینی خویان پیداگر و یہ کجار دلیر و جوامیرن، ماوہی دوو سی
سال یہک تایفہ حوکمران بوہ.

دریژیی و پانایی خاکی نہوان لہ رھواندزہوہ بیگری، بو ہر لایک
شہس حوت فرسخ زیاتر نیہ. ہہمیشہ سہریان بو حاکمہ کانی کوئہ و
ہریر دانواندوہ. ہہچہندہ ولاتی کوئہ ہہمیشہ گوئی لہ مست و رعیتہی
پاشاکانی بابان بوون. ہہروہک کاتیک عوسمان بہگی برا بچوکی
نہ محمود پاشای بابان حاکمی کوئہ، لہ بہر ہوکاریک لہوان دلگیر بوو،
ولاتی نہ وانی بہ لاماردا. حاکمی رھواندز ترسا، تکاکاری ناردن تا لی یان
خوشبوو خوشگی محمدبہگی حاکمی نہوی کہ بہ میر ناسرابوو لہ خوی
مارہ کرد، بہ جہ یاز و دہزگا و دہدہ بہ ہیتایانہ خپوہتی عوسمان بہگ.
حوسین بہگ لہ و ژنہ بوہ.

حوکمرانی محمد بہگی ناسراو بہ میرہ کوئہ رھواندز
بہ کورٹی پاش مردنی عوسمان بہگ و شیرزہیی کاری نہ محمود
پاشای بابان و سہر بہ خوی سولہ یمان پاشای برایان، محمد بہگی میری
رھواندز بناخہی حوکمرانی خوی لہ سہر داد و نینساف دانا و لہ زولم و
زور دوور کہوتوہ. خودای تعالی پشتی گرت و لہ ماووہیہ کی کہم دا
کاروباری ریک و پیک بوو.

نہو محمدبہگہ مرویک بوو لہ چاوٹک نابینا و شہلپش. نہ خویندہ وار
بہ لام خاومنی رھوشتیکی باش وئہ خلاقیکی جوان بوو. لہ رادہ بہدہر نہ ترس
و نازا بوو. لہ ہہوہلہوہ نیزیکہی پینچ ہہزار تھنگچی پیادہی ہہبوو. روژ
بہ روژ ولاتہ کہی پتر ناوہ دان دہ بوو. لہ پیش دا تایفہیہ کی سہر بزوی نہم
ولاتہی سزادا و بہ جاریک لہ بہینی بردن. نہ زم و سیاسہتی نہو لہ
بہ ریوہ بہری دا گہیشتہتہ و جیگاہہ کہ ہیچ تاوانباریک لہ نیو و می
دہسہریوہنہ دہچروو. حہسخانہ کہی ہہمیشہ ژنی تیدا بوو، مہمکی
ہیتدیکیانی دہبری، ژن و پیایو بہ گوئہی تاوان وک یہک سیزا دہدا.
دہلین پاش روخانی نہو ۷۰۰ ژنی بی مہمک لہ و ولاتہ دا ہہبوون. بیتجگہ لہو

پیاوانهی بهبی چاو و دهست و بی مابوونهوه.
 باره گای حاکم له هه موو شار به رزتر بوه. روبازیکی گه وره به داوینی
 شاره که دا ده روا. شاری رهواندز له سه ر چپایه کی به رز دروست کراوه.
 به زه حمت نهو شاره دیته گرتن. دیواری باره گای حاکم له سه ر به ردی
 گه وره داندراوه و له ویوه تا راستی روبار هیچ په رزینیک نیه. جارینکیان له
 هاوین دا محمد به گک له گهل خیزانی له سه ر بانی دهنوی کیزیک کی یهک
 ساله ی له بیسکه دا ده گری یک دوو جار به خیزانی دهلی بینهنگی بکا،
 نهویش ناتوانی، ناخره که ی تووره ده بی، منداله که ی به بیسکه وه توور هه لدا
 نیو روباره که. ههروه ها له سه ر نیو من تری برازای خوئی سه ر بری.

هیرشی میری رهواندز بو سه ر کورده داسنیهکان

به کورتی، میر محمد پاش نه زمی ولاتی خوئی به شش هه زار
 تهنه گچیه وه چپای ژهنگار و دیهاتی داسنیه شهیتان په رهسته کانی (۱۳)
 په لاماردا. نهوه چپایه کی گهل یک به رزه و سی سه ت گوندی تیدایه. هه مویان
 شهیتان په رهستن. له شوینی خوئی باسی پیروباوه ری نهوان ده کهین.
 محمد به گی میری رهواندز له گهل نهو تایفه به شه ریکی گه وره ی لی
 قهوما. نهوانی تیک شکاند. علی به گک و به در به گی مرنی نهوان تووشی
 داوی به لا بوون. پاشان گه رایه وه بو شوینی خوئی. بتر له هه زار دیلی نیر
 و مبی داسنی له گهل خوئی هینا. له پیشدا علی به گی حاکمی ژهنگاری که
 لاویکی جوانچاک و کارباش بوو، بانگ کرد و گوتی: بوچی نیوه
 ده رکاری باره گای خودا به خاوهن ده زانن و دهست له فرمانبهری نهو
 هه لناگرن؟ نیستا له دوو کار له یه کیان سه ر پشک به! یه کهم له عنه ت له
 شهیتان بکه و دان به یه کیتی خودا دا بیته و محمد به رینوین بزانه.
 نهگر و ابکه ی پله وپایه ی تو زیاد ده کهم و ده تکه م به نه میری هه مو
 ژهنگار، نهگر و نه بی دووه م هه یه، نهویش شهق کردنت به شیر.
 له وه شدا به زه بیم به جوان چاکی تودا دی ت، دهنا تاوانبار به تاییه ت بی
 دینان به سه ر په راندن نه بی ده رباز ناکه م.
 علی به گک له وه لام دا گوتی: خودا به تاقانه ده په رهستم. له ئبتاعه تی
 مه لیک کی نه کبر و تاوسی بی نه عزم دهست هه لناگرم چونکه نهو له حهوت
 عاسمان ماموستای هه موو مه لائیکه تانه. میر له بیستنی وته کانی تووره بوو،
 نه مری کرد بیکورن پاشان فرمانی کوشتنی نهوانی دیکه شی دا. به در
 به گک هاته سه ر دینی ئیسلام و نازاد کرا. نهوانی دیکه ش، بیجگه له سه ر
 که سیان، که کوشتیانن، موسلمان بوون. ده لین له و سه فاره دا نه و نه ده یان

مالی هم خه لکه وه گیر کهوت که له نه ژمار نایه. نه شیای تالتون وهک کوبه له ماله کانیان دوزرایه وه. هیندیک ده لاین به قه درایی پینجسه ت هه زارتمه ن له سکه و شتی تر گه یشته ده ست کار به ده ستانی ناوبراو. بیجگه له وهی وه گیر له شکر که وتبوو میری ره واندز به و تالانه نه ونده له شه وکته و سامانی زیاد بوو که له حیساب نایه. نیزیکه ی چوار هه زار تفهنگچی نو مسلمانان له گوندی داسنیان تاماده کرد و به گز ولات و دیتهانی ده وروبه ریدا کردن، روی کرده هه شوینی گرتی، ولاتی هه ولیر و ثاکره و چبای ژهنگاری تا نیزیک دیاربه کری گرت، ولاتی هه ریر و کوبه شی داگیر کرد. له لای تازه ربایجان تا ده وروبه ری مرگه وهر و برادوستی گرت. له ماوهی چوار پینج سالدا، نه ونده به ترانا و سه به خو بوو که به ناقلی کهس دا نیه.

هم کاره له راده به دهر عه لیره زا پاشای وه زیری به غدای دلگیر کرد. محمد پاشای والی سوله یمانی که پی اوینکی نازاو ره شید بوو کردی به مهوری سه رکو تکردنی. له نینوان نه و میری ره واندزدا شه ری گه وره قه ومان. هیچی بو نه کرا و گه رایه وه شوینی خوی. روژ به روژ نیعتیببار و ده سه لاتی میر زیادی ده کرد. شه ست هه زار تفهنگچی پیاده له ژیر تالای نه ودا تاماده ده بوون. هه ر هه زار کهس سه رو کینکی بو دیاری کردبو. ولاته کانی داگیر کرابوون، هه ریبه کهی کابرایه کی ره واندزی لی کردبوونه سه روک. نه زم و پاسایه کی نه وتوی دانا بوو نه وهی نه و ریگای نه دابایه، نه یده توانی له مالی خوی چرا هه لکات، هه روهک عه بدی به گت یه کی له باوه پینکراوان و حاکمی هه ولیر بوو، نه یده توانی چرا هه لکا و بیجگه له شیلیم و برویش هیچ خواردنی دیکه ی له مالی دا نه بوو. کابرایهک هوی نه وهی لی پرسی له وه لام دا گوتی : من ره عه تم وهیچی نه میر نیم، پله و پایه شم نه گه یه وته روونا کایی چرا وچیشتی به تام وچیر، ناچار هه ر به م جوژه رایده بویرم و خوم ناخه به بر رق و غزه بی پاشا.

شه ری حه مه ره شید پاشای ده ولتی عوسمانی له گه ل محمد پاشای میری ره واندزو گرتنی میر وه زعی عیراتی عه رب له به ر ده سه لاتی محمد پاشای میری رواندز ته واو شپرزه و پهریشان بوو. چونیه تی دامای خویان بو کار به ده ستانی ده ولتی عوسمانی نووسی. هم رووداوانه له زه مانی ده ولتی مهوری خاندا قه ومان. کاربه ده ستانی ده ولت بو له به ین بردنی که وتنه خو. ناچار حه مه ره شید پاشای سه دری نه عزه م که سه روکی هم سنوو و ناوچانه و

موختاری ده‌ولتی روم بوو، له‌گه‌ل هشتاه‌زار سه‌رباز و سی‌هه‌زار سوار، بو‌گرتنی رواندز و سه‌رکوتکردنی محمد پاشایان نارد. له‌لایه‌ن ده‌ولتی ئیترانیشه‌وه، شازاده قاره‌مان میرزا حوکمرانی تازه‌ربایجان و محمد خانی شه‌میر نیزام بو‌سنوری لاجان هاتن. له‌لشکری تازه‌ربایجان و شه‌رده‌لان و موکری نیزیکه‌ی بیست هه‌زار که‌سیان له‌گه‌ل بوون. له‌وکاته‌دا باوکی نووسه‌ر نیزیکه‌ی سه‌ت هه‌زار تمه‌نی له‌پاشای رواندزه‌وه بو‌ده‌ولتی ئیتران په‌یدا کرد. نه‌پیتی نه‌بی خوینه‌رانی شه‌م نووسراوه‌ پشیان و نه‌بی که‌لیزه‌دا مه‌به‌ستی تایه‌تیم هه‌یه. خوا ده‌زانی له‌سه‌ره‌تای نووسینی شه‌و کتیبه‌ تا ئیستا له‌پیشه‌نان خوم‌پاراستوه. به‌قه‌ت سه‌ره‌موویه‌ک مه‌به‌ستی تایه‌تیم به‌کار نه‌هیتاوه. زور که‌س له‌خه‌لکی شه‌و سه‌رده‌مه‌ زیندوون و هه‌ریه‌که‌ی شتیگم لی‌پرسیون و شه‌م راپورته‌م نویسه‌وه.

هه‌ر چونیک بی، ره‌شید پاشای سه‌دری شه‌عزم به‌له‌شکروه‌وه بو‌گرتنی ره‌واندز له‌قورسته‌ننه‌یه‌وه‌ده‌رکه‌وت. محمد پاشا له‌هاتنی شه‌و ناگادار بوو، سه‌رله‌نوی نامه‌ی بو‌شه‌میر نیزام نووسی و داوای یارمه‌تی کرد. له‌لای ئیترانه‌وه سوله‌یمان خانی سه‌رتیپی مه‌سیحی به‌سی تیب سه‌رباز و بینج‌سه‌ت سواره‌وه کرا به‌معمووری یاریدانی. به‌لام کاتی بزووتنی له‌لشکری ئیتران، ره‌شید پاشا له‌ده‌ره‌وه‌ی شاری ره‌واندز له‌لشکری گو کرده‌وه. محمد پاشا بو‌به‌رگری که‌وته‌خو. محمد باس که‌سه‌رداری گشتی سوپای شه‌و بوو، له‌به‌نه‌وله‌گه‌ل ره‌شید پاشای سه‌دری شه‌عزم ریک که‌تبو. له‌به‌رته‌وه‌هه‌ر چه‌ندی محمد پاشا له‌لشکری خوی بو‌شه‌ر هاندا، که‌س جوابی نه‌داوه. ناچار ناو براو ملی بو‌قه‌زاو قه‌ده‌رراکیشا و سه‌ری بو سه‌دری شه‌عزم دانواند و له‌به‌ناگه‌ها‌ته‌ده‌ر، ره‌شید پاشا ده‌ستی به‌سه‌ر خه‌زینه و سامانی محمد پاشا داگرت، له‌لشکری وی له‌به‌ریه‌ک بلو کرد، تفه‌نگ و چه‌ک وچولی لی‌ته‌ستاند و سه‌رله‌نوی شه‌و خه‌شیمه‌ته‌ زوژه‌ی ناره‌ده‌وه سه‌ر کار و باری قه‌دیم. محمد پاشای له‌گه‌ل شه‌وه‌مو سامانه‌ بو شه‌سته‌مبول برد. ولاته‌کانی به‌ر ده‌ستی شه‌وی دووباره‌ خسته‌وه ژیر فرمانی والی. حاکمیککی خه‌لکی عوسمانی له‌سه‌ر ره‌واندز دانا. ره‌سول پاشای برای محمد پاشا که‌داوای په‌نای له‌ده‌ولت کردبوو، به‌مال و منداله‌وه له‌شاری به‌غدای نه‌شته‌جی کرد.

دیداری سولتانی عوسمانی له‌گه‌ل میر محمدی پاشای ره‌واندز
به‌کورتی سه‌دری شه‌عزم، میری رواندزی که‌یانه‌ده‌ بارگای سولتانی له‌سه‌ر فرمانی سولتان ناوبراو به‌موچه و به‌راته‌وه له‌وی راگیرا. نیزیکه‌ی

دوو سال هه روا مایه وه. به هه لکه وت خانووی ته و دراوسی په کیتک له پیاوه
 که وره کانی ده ولت بوو. ته و پیاوه له گه ل میری رواندز دوستایه تی
 په پیداکرد، به زه یی به حالی داهات، هه میسه بانگی ده کرده مالی خوئی،
 پیاوه تی ده گه ل ده کرد. له ده ریفه ت دا له کن سولتان قسه ی چاکی بو
 ده کرد. له بوختانی سه ره زیوی و یاخی بوون پاکانه ی بوو ده کرد،
 له ماوه ی سالتیکدا نه ونه ده ی باس کرد که سولتان وستی چاوی پی بکه وی.
 به کابرای گوت شه ویکی به پینده نگی محمد پاشای بینه. له وده مه دا
 سولتانه کانی روم داب وره سمیان وابوونه گه ر تاوانباریکیان به پینده نگی
 بانگ کرد بایه له خیانه ته کانی خوش ده بوون. کابرا هه ر مه تله بیکی بایه
 لیتی قه بول ده کرا. شه ویک کابرا میری ره واندزی برده خزمه ت سولتان،
 ناوبراو زور به زه لیلی سه ری بو دانواند و داوای لی بووردنی کرد. سولتان
 به زه یی پیداهات و گوتی: له تاوانه کانت خوش بووم. ولات و شویته
 داگیرکراوه کانت ده ده مه وه به خوئی، به لام نه گه ر له مه ودواوه له خزمه تگوزاری
 ده ولت سه ریاده ی، تووشی عذاب و سزا ده بی.

محمد پاشا به شوکرانه ی ته و چاکه ی سوژده ی برد و خودای به شاهید
 هینا و گوتی: به سه ر و گیان فرمانی سولتان قه بول ده که م و نه گه ر له
 به نده یی و خزمه ت سه ر باده م، شه ره منده ی ده رگای خودا و بارگای
 سولتان بم.

سولتان هه ر ته و دم جبه یه کی نالتون درویی خه لات کرد و گیرایه وه
 بو شویتی خوئی. به یانی به سه دری نه عزه سی راگه یانده گه فرمانی
 حکومتی ولاته کانی ناوبراو به ناوی محمد پاشا بنووسی، ته واوی ریبه رانی
 حکومت له وکاره سه ریان سورما. که س توانای به ره رچدانه وه ی نه بوو، هه ر
 ته و دم فرمانی سولتان به جی گه یشت.

**دانانی دوویاره ی میری ره واندز و دژایه تی عه لیره زا پاشای والی
 به غدا له گه ل ته و**

به کورتی به فرمانی سولتان خه لات و نیشانی ته یاله تی ته و ولاته درا به
 میر و به عیزه تی ته واو و ده سه لاته وه به ره و ولاتی خو ی که وته ری .
 وه کیلی عه لیره زا پاشای والی به غدا ته م روداوه ی پی راگه یانده . دوا ی
 بیستنی ته و خه به ره ناوبراو فره په ژار و ناره حت بوو. گورج نامه یه کی بو
 سه دری ته عزه م وکاره به ده ستانی ده ولت نووسی که دوا ی گه یشتنه وه ی میر
 محمد پاشا، من له سه ر کاروباری عیراق لابه رن. چونکه ته گه ر جاری
 پیشوو پیویست بوو سه دری ته عزه م بکریته مه عموری سه رکوتکردنی، ته م

چاره مگر سولتان خوبی ناگری هم فیتنه به بکوژینیته وه. هر نو روژه نامه به تهری خیرا بو تهسته نبول نارد. وه کیلی وه زیری به غدا گورج نامه گه گه یانده دهستی وه زیره کانی عوسمانی. هه میان نامه که بیان برده خزمهت سولتان و گوتیان علی رهزا پاشا له گه ل نازادی محمد پاشا هاوده ننگ نیه و بهم هویه له حکومتی به غدا وازی هیتاوه. سولتان گوتی: علی رهزا پاشا له کوته وه قینی له وه و قسه کانی نه و له م باره وه ثبعتیباریان نیه. سه دری ته عزم گوتی: چونکه ولاتی عیراق یه کی له سنوره کانی ده ولته و علی رهزا پاشا پیواویکی گه وره یه، ته گهر محمد پاشا ریزی لی ته گری و سه ری بو دانه نوینی، بیگومان هه ودای نه زمی نه یاله تی عیراق ده پس. نیستا و اباشه که محمد پاشا له بهر فرمانی سولتان بچیته وه شوینی خوبی. هه لام بو ریز گرتن له وه زیری به غدا، بهر له وه بیچیته وه مالی خوبی، بچیته به غدا و ناشت بنه وه، پاشان بچیته وه ولاتی خوبی. سولتان نه و قسه ی په سند کرد. نه مری کرد نامه که بو محمد پاشا بنوسن که به گیشتنی هم نامه به بچیته به غدا بو دیتنی وه زیر و تهاو کردنی کاری حکومتی خوبی له و بخوازی.

فرمانی سولتان بو میر محمد له باره ی دیتنی علیه رهزا پاشا و سه ریادانی میر

ته و فرمانه له شهش مزلی تهسته نبول گیشته میری ره واندز، کاتی له نیوه روکی حالی بوو، خوبی له بی ناقلی دا و گوتی: نه و کاته ی نه چوو بیومه خزمهت سولتان هه رگیز به بچوکی وه زیری به غدا رازی نه بروم، نیستا که دهستی سولتانم ماچ کرده، چون نه و عه یبه دینه سه رشانم وه لامی سولتانیشی هه رتاوا نویسه وه دایه وه دهست ته تهر و ریگای داگرت. کاربه دهستانی ده ولته تی روم نامه که یان به سولتان راگه یاندو له بی ناقلی و بی ته گیری نه و شکایتیان کرد. سولتان فرموی ته و چارهش نامه بو بنوسن و بیژن ولی نیعمه تی تو تکات لی ده کات که پیش گیشته وه ی ولاتی خوبی، بچیته به غدا بو لای علی رهزا پاشا و پاشان بیگریته وه بو ولاتی خوبی، له بهر نه وه ی شه به قی مرحله تی نیبه له و نوکهره ده ولته خواهی داوه، له هه مو بازیکه وه چاکی کاروباری نهومان ده ویت. علی رهزا پاشا والی عیراق و حیجازه و به سه رفه فرمانه ره کانی تری دا هیه، وا باشه نیوه بچنه دیتنی نه و، پاشان به مرام و ناگامی خو ت بگه ی. که نه و نامه به نوسراوه، له بنه وهش فرمان درا به حاکمه کانی سه ریگا، له هه ر شوینی نامه ی سولتان بگاته دهستی محمد پاشا و له سه ر

بیرورای خوئی بمینیتتهوه، هر له وشاره رایبگرن تا حوکمی دووه
دوردهچی.

به کورتی تهتر به بهله کهوته ری، له شاری سیواس گه‌بشته میری
ره‌واندز، فرمانی سولتانی پیگه‌یاند. ناوبراو گوتی هر نه‌ویه که له
پیش‌دا گوتومه. من قهت ناچمه کن عه‌لی ره‌زپاشا و به هیچی نازانم
وه‌لامه‌کشی هر به‌م جوژه نویسه. کاتی تهتر له فیژ و لووت به‌ری میر
شاگادار بوو، چوه کن جاکمی شار و فرمانی سولتانی پی راگه‌یاند.
دهست به جی والی خه‌لکیکی بو راگرتنی محمد پاشا دیاری کرد تا
فرمانی دوابی پینده‌گات

روژی دوابی تهتر به‌رهو نه‌ستانبول که‌وته ری و نامه‌ی میری دا به
کاربه‌دهستانی ده‌ولت. هم‌ویان له ئاقل سووکی نه‌و مات بوون. داخی نه‌و
به‌خته‌وه‌رییان خوارد که روی تیکرد بوو. پاشان سه‌دری نه‌عزم نامه‌کشی
برده خزمهت سولتان وگوتی من نه‌و نه‌حمه‌قه‌م باش ده‌ناسی، به‌لام چونکی
سولتان لوتفی له‌گه‌ل هه‌بوو، ناچار فرمانی نه‌و به‌برچ نه‌درایه‌وه. سولتان
له‌قسه‌کاتی سه‌دری نه‌عزم زور توره بوو، بانگی نه‌و کابرایه‌ی کرد که
روژی هه‌ول میری به‌سولتان ناساندبوو. سولتان گوتی: تو منت تووشی
هه‌له‌یه‌کی گه‌وره کرد. پیاویکی به‌خمهت هیتا لای من نابروی سه‌لته‌نت
برد. کابرا ویستی عوزر بمینیتتهوه، لئی قه‌بول نه‌کرا. هر له‌جی فرمانی دا
و سه‌ریان په‌راند. پاشان به‌سه‌دری نه‌عزمه‌سی گوت، بو حاکمی بنووسه که
دهست به‌جی محمد پاشا ده‌جه‌والیک بدروی و ده‌به‌حری باویت.

هر نه‌و روژه تهتر که‌وته ری، دوابی سی‌روژگه‌بشته سیواس و نامه‌ی
سولتانی دا به‌حاکم. شه‌وی به‌سه‌ر میری وه‌ریوون و زنجیریان کرد. هر
وه‌ک بریار درابوو ده‌جه‌والیکیان نا و سه‌ریان دروو، ده‌به‌حریان
هاویشت. ناگری فیتنه‌ی نه‌و به‌ناوی ده‌ریا کوژایه‌وه و ریگای نه‌بونی
گرته‌به‌ر.

له‌وده‌مه‌وه تا نیستا ده‌ولته‌ی عوسمانی به‌سه‌ر ره‌واندزدا حوکمرانی
ده‌کا. داب و ره‌سمی قدیم به‌جاریک کوژ کراره. وه‌ک هه‌سو ولات
ته‌نزیماتی ده‌ولته‌ی له‌وی دامه‌زرا.

(راپورتی کوردستانی ره‌واندز به‌کورتی کوتلی هات)

له‌به‌ر نه‌وه‌ی کاتی راپورتی ره‌واندز گوتمان باسی بیروباوه‌ر و نایینی
تایفه‌ی داسنی شه‌یتان په‌ره‌ست ده‌که‌ین، نه‌وا به‌کورتی دیننه‌سه‌ر
باسه‌که. پاشان مزل و فرسه‌خ و ناوی گوند و نه‌ژماری خه‌لکی نه‌م ولاتانه

دهنوسری. چونکه به لای روزگار په کی خستووم، باسی گشت شازادهی تایفه کوردان وه دوا کهوت. بوته به باسی ته و چند تایفه وازم هیتا، ته گهر له مه ویدوا خودا بمزینتی له به ره وهدا روداوه کانی تری کوردان دهنوسوم. نیستا باسی تایفه داسنی

باسی حالی تایفه داسنی

له نيزيك موسل چيايه كي زور گه وره هه په، كه بيست فرسه خ ده ورو به ريه تي. تم چيايه ژهنگاري ناوه و شويتني دانيشتنی كورده داسنيه كانی شهيتانپه رهسته. ته و تایفه بروايان به تاقانه يی خودا و نيزيكي شهيتان له خودا هه په. بروايان به هيچ پيغه مبه ريكي نيه. ده ليتن خودای تعالی كه سي باشتر له شهيتان دروست نه كرده. ته و ماموستای هه مو مه لايكه تانه و ته گبيري كاروباری دنيا هه مو به دهستي ته وه، ته گهر بيه وي ده سرتني و بيه وي زيندوو ده كاته وه. به يی نيجازه ي ته و نيزرائيل ناتواني گيانی كه سي بكيشی، ناوی ته و مه له كه ي گه و ره و تاووسی مه زنه. ته و تایفه هيندی داب و ره سمیان بو خو داناوه و به شه ريعه تي ده ناسن. ده ليتن ته و حوكمانه مه ليكي ته عزم بو ي هيناوين. زاناو ري به ره كانیان وایان له خه لك گه ياندوه كه تاووسی ته عزم هه مو روژی ديته لایان و حوكمی دينيان فيترده كات.

ژن ماره كردنيان له نيو دانيه، ته گهر بيانه وي كچيك به ميرد بدن يه كه م شه و ده بي بووكي به رنه كن زانای ته و گونده و ته و له گه لي بنوي (۱۴) ته گهر كيژه كه رازی نه بي و خو به دهسته وه نه دات نيتر ته وه ماره يته كه ش به تاله. قسه ي سه ير هينديتجار له زاناکانیان سر هه لده دا. وهك شتي ونبوو به بي رهمل و حساب ده دوزنه وه. په زيدييه كان له راده به دهر نازا و جواير و ميواندوستن. ته گهر ميوانيان بي هرچی هه يانه له پيشی داده نين. باحدر و خه تار دوو شاروچكهن، به پيشه ختي ته وان ده ژميرد رين. سه روكي ته وان عه لي به ك و به دربه ك-ن كه له روداوه كانی ره وان دزدا باسيان كرا. پاش زالبونني ميري ره وان دز به سه رياندا عه لي به ك كوژرا و به دربه ك موسلمان بوو. محمد پاشا كردی به سه روكي چياي ژهنگاو خه لاتي كرد و ناردييه جيكا ي خوي. پاش ته م روداوه كاروباری ته م تایفه شه رزه بوو. ورده ورده خه لك موسلمان ده بوون. ته وان ي ماون له هه زاری و نه داريدا ده ژين. حاكميكي ره وان دزی له سه ريانه و به گويره ي ياسای ده وله تي له گه ليان ده جووليتته وه.

(ته وه بوو به كورتي باسی تایفه داسنی)

فہسلی نویہم

باسی منزل و فرسہخانہ کانی چوار سنووری کوردستانی بابان و نردہلان

باسی قوناخ (۱۵) و فرسہخانہ کانی چوار سنووری کوردستانی نردہلان و بابان و نردہلان گوندانہی کہ کہ وتوونہ سہ ریگای کاروان و ریواران و گوندہکانی کہ نیو ریگای تم قوناخانہن و لہ زستاندا ریوار و کاروان لی یان لادہدن. ناوی گہرہ گکانی شاری سنہ و ژمارہی مالہکان و دانیشٹوانی تم شارہ.

- لہ شاری ہمہ دانہوہ تا سنہ چوار مزلہ. بریتیبہ لہ بیست و چوار فرسہخ. لہ ہمہ دانہوہ تا سالحاوا (۱۶) سی فرسہخہ. بہ گویرہی قسہی دانیشٹوانی ۹۰۰ مالہ. لہ سالحاواوہ تا ہمہ کاسی (۱۷) سی فرسہخہ. دووسہت و چہند مالیکہ. ئەوانم کاتیکی خوم کہ مہعموری دامہ زرائی تیبی ہہ وشاری ئەسہدئاوا و ہینانہوہی سہریازانی بلار بوو بووم بژاردوہ. ئەوان بہ دووزمانی کوردی و تورکی دہپہ یئن. ہمہویان شیعہ مہزہہ بن. لہویوہ تا ئەسفندئاوا (۱۸) کہ سہرہتای خاکلی نردہلانہ فرسہخیکہ، بہ کورتی لہ ہمہ کاسی یوہ تا دزہ سی فرسہخہ، چل پنجا مال پتر نیہ. دانیشٹوانی ئەوی شیعہ وسونتی نہ. لہ دزہوہ تا قوروہ سی فرسہخہ، سہدوپہ پنجا مال پترہ، زمانیان تورکی یہ وکوردیش دہزانن. لہ قوروہ تا چمقلو (چمقلو ۲ کیلومتری سہروی روژ تاوا ی قوروہ) سی فرسہخہ و نیزیکہی بہ پنجا مالہ، ہمہویان ئەہلی سوننہت وجماعہ تن. لہ چمقلوہ تا دیگلان تاگورکاوا (۴ کیلومتری روژ ئەلاتی سنہ) سی فرسہخہ، نیزیکہی چل بہ پنجا مالیکہ، ہمہویان سوننین. لہ گورگاوا تا شاری سنہ سی فرسہخہ. ئەژمار ی مالہ کانی سنہ پینج ہزارہ. بہ گویرہی فرمانی شاہہ نشای ئیران سالی ہہ زارو دووسہت وچہ فتاوشہشی کوچی دانیشٹوانی ئەو شارہیان بژاردو، گہورہ و بچوک سی ہہ زار کہ س نو سراوہ.

لہ ئەسلی کتیبہ کہ دا ہیندی ئەخلاق و ئەتواری خەلکی ئەو شارہ تاوا باسکراوہ: زوربہی خەلکی سنہ ئەہلی سوننہت و جماعہت و شافعی مہزہ بن. سہبارہت بہ دراوسیتہی و ہاتوچوی بازرگان و بیگانہی ئیرانی ہیندی لہ خەلک و ہدوا ی شیعہ کہ وتون. زمانیان کوردی تہواوہ و فارسیش باش دہزانن،

ئەسلى شار بىرىتى يە لە چوار گەرەك: يەكەم گەرەكى ناوقەلایە
 كەبەرەگای حكومت و خانووی هیندی گەوران لە وێدایە. خسروخان و
 ئەمانولای خان والیە گەرەكان دىوارىكیان لە دەورى كیشاوه، چوار
 دەروازەى هەیه: يەكەم دەروازەى قەلاچولانە روو بە روژئاوا، وەك لە باسى
 باباندا، بە درىژى باسى قەلاچولان و دروست كردنیمان كرد، لە پیش
 سولەيمانى دروست كراوه و ئىستانا كە جىگای حاكەمەكانە. دووهم دەروازەى
 تەپولە يە كە كەوتوتە سەر تەپكىكى چكولە. تەپولە بە كوردى يانى تەپكى
 بچووك، ئەو دروازە يە روى لە باشورە. سىيەم دەروازەى ناسراو
 بە عبدالعظيمە رووى كەوتوتە لای قىبلە. چوارەم دەروازەى بازارە كە روى
 لە روژھەلاتە.

گەرەكى دووهمى سنە ناوى قەتارچيانە، خانووبەرەى وەكىلەكانى
 كوردستان هەميشە لەوى بوە، چۆم كەوتوتە نىوانى قەلا و ئەم گەرەكە.
 گەرەكى سىيەم ناوى قەبرئاوایە، گەرەكى چوارەم گەرەكى بازارى
 ناوہ. دانىشتوانى ئەو گەرەكە بازارگان و دوكاندارن. بىجگە لە وچوار گەرەكە
 ،گەرەكى دىكەش لە وچوار گەرەكە و باسى ئەوان دەبى تە درىژە پىدان.
 لە شارى سنەو تا سولەيمانى ۳۶ فرسەخە و شەش قوناغى كاروانە.
 قوناغى يەكەم لە شارەو تا دوو وەيسە (۱۹) شەش فرسەخە. لە دوو وەيسە
 تا جانورى (۲۰) حەوت فرسەخە. لە جانورەو تا مىراوا شەش فرسەخە.
 لە مىراوا تا پنجوين شەش فرسەخە، لە وشەش فرسەخە پىنج فرسەخى تا
 يەكفرسەخى پنجوين خاكى دەولەتى ئىترانە و سەرەتای خاكى بابان. لە
 ئەسلى كىتەبە كەدا باسە كردووە كە كەنگى وچۆن و لاى كوردستانى بابان لە
 دەست ئىتران دەرچووە بە دەولەتى عوسمانیەو لەكاوہ.

سىفەتى دەرياچەى مەريوان

لىژەدا باشە باسى مەريوان بەكەين كە خوینەرانى ئەم
 نوسراوہ يە لى ناگاداربن. لە پانايى قوناغى روژئاواى سنەى ئەردەلان،
 رىبواران رىگيان بە دەشتى مەريوان داىە. لە دەشتى ناوبراو دەرياچەك
 هەيه بە ناوى (زرىيار). خەلكى ئەم مەلەندە لايان واىە كە ئەم دەرياچە
 لە زەمانى كوتدا شارىكى قايم بوە، حاكم و مەحكومى ئەو و لاىە لە ئەمرى
 خودا سەريان باداوہ و رىگای زولمیان گرتوت بەر. رىبوارى قەوى و
 فەقىريان نازار داوہ. پاش ئەوہى فەساد و زولم و مەلەورىان لەرادە
 تى پەرىوہ، لەتووك و دوغای دەرويشىكى فەقىر و دلبرىندار كەوتونە بەر
 غەزەبى خودا و بناخەى پتەو و حەسارى قايم بە جارى دە عەرزى

روچوون وسه رهو ژیر بوون. ئەم دەریاچەیه له جینگای ئەوشاره پەیدا بوە. گۆزی دەرویشەگەش تێستا لەپەنا دەریاچە لەسەر چیاپە. بە کورتی مەیدانی جەغزی ئەو دەریاچەیه لەسی فرسەخ کەمتر نیە. دەور و بەری قامیشەلێن و زەمەند دایگرتو، ئەسلی دەریاچە کە پاك و روونە، سێ چارە کە فرسەخ پترە. بە کورتی لە پەنجوینەو تا گوندی گەرزە حەوت فرسەخە. لە کەرزەو تا شاری سولیمانی حەوت فرسەخە. کاروان هێندی جار ئەم دوو قوناخە بە سێ روژ دەبری.

باسی سنووری باشوری ئەردەلان تا سنووری موکری
 لە شاری سنەو تا گوندی کچک (۲۱) ۲۷ فرسەخ، بریتیتە لە ۵ قوناخ، قوناخی یە کەم لە شارەو تا گزان (۸۲۲) پینج فرسەخ. لە گزانەو تا دیواندەرە حەوت فرسەخ، لە دیواندەرەو تا باشماغ (۲۳) شەش فرسەخ لە باشماغەو تا سەقز شەش فرسەخ، لە سەقزەو تا کچک، هەوێلی خاکی موکری سێ فرسەخ.

باسی سنووری خواروی ئەردەلان بۆ لای زەهاو
 لە سنەو تا زمکان کە ناخری خاکی ئەم ولاتە بیست وشەش فرسەخ، ئەم مەودایە پینج یا شەش قوناخە. قوناخی یە کەم لە شارەو تا گوندی یە میان شەش فرسەخ. لە یە میانەو تا شاهینی چوار فرسەخ. لە شاهینی تا روانسەر چوار فرسەخ. لە روانسەرەو تا جوانرۆ سێ فرسەخ. لە جوانرۆ تا زلان سێ فرسەخ. لە زلانەو تا زمکان چوار فرسەخ. باسی سنووری چوار لایەنی ئەردەلان لێرەدا تەواو بوو، بە توفیقی خۆی تەعالا.

باسی سنووری چوار لایەنی کوردستانی بابان
 شاری سولیمانی، بارەگای حکومەتی بابان، سنووری باشوری ئەم ولاتە، لە دیاری کردنی قوناخەکانی ئەردەلان دا نوسیو. تێستا سێ لایەن کەمی دیکە باس دەکەین. لای روژ هەلاتی لە شاری سولیمانی تا روخی چەمی سیروان کە مابەینی خاکی بابان و زەهاو، دوازدە فرسەخ. دەلێن ئەم مەودایە بە دوو روژ یا سێ روژ دەبرن. قوناخی یە کەم لە سولیمانی تا گوندی کدان چوار فرسەخ، لە کدانەو تا وارماوا سێ فرسەخ. لە وارماو تا پەنا چۆمی سیروان پینج فرسەخ. ئەم سێ قوناخە هەموی بە پەنا دەشتی شارەزوردا تی دەپەری.

باسی سنوری خواروی سولیمانی بو لای که رکوک
 له سوله یمانیه وه تاداری که لی شهش فرسه خه، له داری که لیه وه تا کانی
 شینکه پینج فرسه خه. له کانی شینکه وه تا قورق و تال بان، خان قای شینخ
 عبدالرحمانی خه لیه فی قادری چوار فرسه خه، نه وه ناخری خاکي بابان و
 هه وه لی ولاتی که رکوک. له خانه قاوه تا شاری که رکوک چوار فرسه خه.

باسی هیندی رودای جوژبه جوژ و شوینه واری عه جایب له
 کوردستان
 له سوله یمانیه وه تا گوندی ماوه ت حهوت فرسه خه، له ماوه ته وه تا په نا
 چوپی ته بهت که خه تی نیوان خاکي بابان و سه رده شته چوار فرسه خه.
 رابوژتی دیاری کردنی قوناخ و فرسه خه کانی کوردستانی بابان به کورتی
 ته واو بوو.

باسی لای روژه لاتی سوله یمانی که به سه رده شتی موکریانه وه
 لکاوه

له کوردستانی نه رده لان شویتیک هه یه به ناوی "هوتو تو" که وتوته نیزیک
 ساینقه لا و ناوچه ی سه قز. چیا یه کی لی په به ناوی که ره فتو که فره بهرز
 نیه. له قه دی نه م کپوه بهرد تاشان به ده می قولنگ که هند خانوی بهردیان
 تاشیوه. له زه مانی کوته وه ریچکه یه کی فره سهختیان بو سه ر که وتن
 دروست کردوه. دیاره ئیستا ویرانه. تاقه که سیک بهزه حه مته ده توانی سه ر
 که وی، له نیوه راستی نه م خانوه نه شکه وتیکی بهرز وتاریک هه یه که چاوی
 بیته ران له دیننی واق ده میننی. له قوژبشیککی نه شکه وته که ناویکی ساف و
 سارد ورده ورده له بهری میچی دینه خواروی، به کورتی نوسه ری کتیب
 له ته مهنی ۱۴-۱۵ سالییدا له گه ل باوکی ره حه متی و له خزمهت والی رهزا
 قولی خانی ره حه متی و هیندی له گه وره پیاوانی کوردستان چوینه ته
 ته ساشای نه و شوینه. به ته سری والی مومی زوژیان پیکردن. چوینه نیو
 نه شکه وته که له مه ودای سه د پی دا ئاویکمان هاته سه ر ریگا، به نیویدا
 رویشتین، گویا نه و ناوه ی که دلوپ دلوپ له بهری میچی گوته که ده هاته
 خوارئ له ته رایبی نه و ناوه بوه، به کورتی پاش تیپه ر بوون له و ناوه
 نیزیکه ی دوو سه ت پی ی دیکه رویشتین تابووتشیککی گه وره مان دیت
 بیچکه له که لله سه ری ئینسانیک چیتری تیدا نه بوو. له ویشه وه به قه د هه زار
 پی رویشتین، میچی نه شکه وته که له هیندی شوین زوژ نه وی وله هیندی

جنگاش فره بهرز بوو، له تاخري ريگامان شويني هه بوو وهك چوار بازار، وه تاغيكي زور گوشاد ويهرز، بهري ميچي به پيپليكان بوو، نه يان هيشت بتر بروين چونكه ترسي نه وه هه بوو له گه رانه وه دا سر دهر نه كه ين، له گه نار و قوژبنان قه له شتي به ترس ده بينران. به كورتي له گه رانه وه دا دهستي په كترمان گرت وهاتينه دهر، چوون وگه رانه وه مان پينچ سه عاتي خاياند.

باسي نه شكه وتي حه سمني به سري له زرنه

له ده فرسه خي شاري سنه بو لاي خواروو له نيزيك روانسه ر چيايك هيه به ناوي زرنه. نه شكه وتيكي لي يه به نه شكه وتي حه سمني به سري به ناويانگه. نووسه له دووره وه ديتووي تي، به لام نه چوه ته ماشاي يكا. به لام به قسه ي كه ساني باوه ر پيكر او كه چوون و ديتويانه و ته ماشايان كرو و نووسه ر پرسياري لي كروون، له زاري نه شكه وته كه تاغيكي فره بهرز هيه كه ۱۲ گه ز دريژه، له تاخري تاقه كه دارغيكي گوره شين بوه و لقي له ميچي تاقه كه دهر چوه. له سهروي تاقه كه گوليكي خري به قه درايي حه وزيك هيه. له قوژبنيك سه كويك له بهرد و گيچ چاكراره. هيندي كه س نيژن شويني عيباده تي شيخ حه سمني به سري بووه. به لام بروا به و قسه به ناكري چونكه ره وش ت و شوينه واري شيخي ناوبراو له ميژوونوسان شاره و نه.

مه ولانا نه حه مد خه ليفي ته ريفه تي نه فشبندي خه لكي نه و دهو رو به ريه. چند ساليكه كوچي دوايي كرده. نه و گوتويه تي كه نه م حه سمني به سريه ريگر بووه ونه م نه شكه وته ي كرده ته په ناگاي خوي، خوا خوي ده زاني.

باسي ته ختي سوله يمان و زينداني سوله يمان

له ساينقه لاي هه وشار جنگايه هيه، ته ختي سوله يمان ي نيژن. له نيزيكي وي چال او يك هيه به ناوي زينداني سوله يمان. نووسه نه م شوينه ي به چاوي خوي نديوه. مانگچي صاحب بارس په زداني، به نا زناوي (دهرويشي فاني هيندوستاني) كه سرويه كي ژير و تيگه يشتوه و له ناييني خوي دا پيروز و ته واوه، هه مو ته مه ني له دنياگه ري ويه تا يه ت له نيژن دا رابواردوه، له گه ل به ننده زور دوست و نيزيكه، بو ي باس كرووم كه ته ختي سوله يمان گوليكي فره پان و بهرينه. بناخه كه يان به گاشه پوردي زه لام و قسل و گيچ دارشتوه. پارچه يه كه له قور و چينه ن وهك لوتكه يه كه له

سەرئەم گولە دەسوریتتەوه، مەلەوانان جارێ وا هەیه دە چنە سەر ئەو چیمەنە و کەیفیی دەکەن. مانگچی صاحب گوتی: بە گەزی چەرم و بەردیکی تاییەتی قولایی ئەو گولەم و دەست هێنا لە شییست گەز زیاتر بوو. درێژایی و پاناییشی گۆتا هەشتا گەز بوو. باشم لە بێر نیە. هەروەها بەرینی و قولایی زیندانەکم لە بێرە کە دەیگوت، لە پێشدا کە زاری چالاوەکم دیت، لە چل گەز پتر نەدەهاتە بەرچاو، باش ئەووی بە گەزی چەرم پێوام هەفتا گەزی تەواو بوو. سەیر ئەو بوو، قولایی چالاوەکەشی بە هەفتا گەز دەزانی، تا ئێرە بێرورای ناوبراو بوو، بەلام هێندی خەلکی تر قولایی و پان و درێژایی ئەم گول و چالاوە لەو پتر دادەنن، وەبال بە ئەستۆی ئەوانە ی گوتیانە.

باسی چوئیتی و چیرۆکی بابەگورگور

لە ناوچەی ئەسفەندتاوا، سێزده فرسەخی شاری سنە بو لای روژ هەلات ئیمامزادەیک هەیه، بە باباگورگور ناسراوه. زیارەتگای ئەو کەسە کە وتوتە سەر تەپۆکەیک. کە سوار بەسەر ئەم تەپۆکەیکەدا تێدەبەرن بێ یان وایە بنی بەتالە. لە ژێر قەبری ئیمامزادە ناویکی سپی وەك گێچ بەتوندی دیتەدەر. وا دیتە بەر چاو کە ئەوی بوون و بەرز بوونەوهی وەك مەشکە ژێنن دەنگی دیت. کاتی ئاوه کە بە توندی هەلدەقولی، پڕیشک و تەرابی بە قەلشە بەردەکاندا دیتە دەری. بە زاراوی خەلکی دەوربەری دەلین: "ئیمامزادە مەشکە ی دەژینی".

لە پێش بەرقەدەکە ی ورتکە بەردبە شکلی مامز و مەرەکیوی کە وتونە سەرەیک. خەلکی ئەوی زمانیان تورکی یە. لە کەرەمەتی ئیمامزادەدا دەلین، ئەو شکله بەردانە کاتی خوی هەمووچەیان بوون. کاتی گەیشتونە بەر درگای ئیمامزادە، کورەکە ی بەزمانی تورکی بە بابی گوتوہ گۆیتر. گۆیتر (واتە بێنە.. بێنە)، کابرا کە ئاور دەداتەو ئەم حیوانانە گشتیان بوونە بەرد و تا ئیستا واماوتەوہ. بەم بونەوہ ئیمامزادە و گوندەکە ی ژێر تەپۆکەش بە "بابەگۆیترگۆیتر" ناسراوه و لە گۆزەشتی زەمان و زوژ گوتنی دا بوته (باباگورگور). لەخوارەوہی ئەم شوێنە تەپۆکێک هەیه کە هەمو قەلش قەلشە و پەرە لە فورناویکی سوور و هەمیشە لە پال خوی دا دەکولی وەك روتی داغ کراو دەنگی دیت و هەلدەقولی. سەیر ئەوہ یە قەت کەم و زیاد نابی و هەمیشە وەك خۆتەتی. نووسەر فرە حەولی دا کە قولایی ئەو بزانی، ئە ی تواتی چونکە ئامرازی ئەو کارە ی بو ئامادە نەبوو. لە بەر پیری و ناراحەتی ناوی ئیمامزادەم لەبیر نیە. لە تەختە ی

زیاره‌تگایه‌کی نووسراوه. لام وایه جه‌عصر یا هادی بی. خوا چاتر ده‌زانی.

تیس‌تا باسی ئەم نشان و شوینه‌وارانه ده‌کەم که له ملکی باباندان

له ولاتی بابان له یازده‌فرسه‌خی شاری سوله‌یمانی له‌لای چه‌پی قیبله، گوندیک هه‌یه به ناوی دلو، له‌نو فرسه‌خی ئەو جینگایه، زه‌وییه‌کی ره‌نگ سپی هه‌یه به‌پیتوانه‌ی ۲۰ گز به ۲۰ گز روچوه. قولایی ئەم زه‌وییه روچوه پینج گز ده‌بی. له ژیره‌وه‌ی ئەو به‌قه‌درایی دوازده گز زه‌وی روچوه و ئەم روچونه‌ی دوا‌یی له ۳۰ گز زیاتره. له سه‌روه را تا پانایی خواره‌وه پلیکانی بچوک دروست کراون که به‌هاسانی هاتوچوتیان پیتا ده‌کری.

له ژیری ئەم شوینه، جینگایه‌کی به‌ده‌وری پته و هه‌یه. له‌بن دیواری قوژبێنیکیدا سێ کونی بچوک هه‌ن که هه‌ریه‌که‌ی به‌قه‌د به‌ری ده‌ستی لیک دوورن. چوار گز له وی دوورتر، سێ حه‌وز هه‌ن هه‌ریه‌ک به‌قه‌درایی دوو گزی چوار گوشه‌ قوول و به‌ریزن، له‌م سێ کونه‌وه سێ خه‌تی باریکی وه‌ک جوگه‌له کیشراون و له ویوه ئاو دیته نپو سێ حه‌وزه‌که‌وه. به‌قودرته‌ی خودای ئەرز و ئاسمانان ناوی حه‌وزی لای راسته‌یان روون و سارد و سازگار. ناوی حه‌وزی نیوه‌راسته‌یان که‌میک لیل و له راده‌به‌ده‌ر ترشه، ئەوه‌نده ترشه که له هه‌یج قایتیک دا، ته‌نانه‌ت به‌رد و ئاسنیش بی راناوه‌ستی و ده‌یشکینی. ته‌نیا له‌کوله‌که‌ دا ده‌توانن پین، به‌لام تاسی ترشیکه‌ی له هه‌مو ترشیه‌ک خوشتره، به‌بی تیکه‌ل کردن ده‌گه‌ل شتی چه‌ور و شیرن ناتوانی به‌کاری پین. توندی و قه‌وته‌ی ئەو له‌جه‌وه‌ری گوگردی زیاتره. زوژ جار دیومه که به‌قه‌درایی ۵-۶ مسقالیان له دیزه‌ی شورباو کردوه، له‌به‌ر ترشی که‌س پی نه‌خوراوه، بو ژانی دهمار و ماسانی ده‌ست و پی و ژانی قامکان فره‌باشه. شه‌ربه‌تی له‌گه‌ل ئەدویه‌ی تیز، پینشی رشانه‌وه ده‌گری و نه‌خوشی سودایی چاک ده‌کاته‌وه.

کاتیک که ولاتی بابان له‌به‌رده‌ست تیران دابوو، مه‌حمودپاشا یه‌کی له نوکه‌راتی وه‌لیعه‌دی خوا لی‌خوشبوو بوو، باوکی نوسه‌ریش به‌رپرسی خزمه‌تی ئەو مه‌لبه‌نده بوو، حه‌یب‌الله‌خان وه‌ف‌زان‌اغای سه‌رتیب، سه‌ره‌نگ ویاوه‌ری تیبی ساخلو بوون، له‌گه‌ل باوکیشم له‌و په‌ری دوستایه‌تی دابوون هه‌مو پیکه‌وه چوونه سه‌یری ئەم جینگایه. له‌م دوا‌ییه‌شدا که وه‌ف‌زان‌اغا سه‌رتیبی توپخانه بوو، له تاران تووشی ژانی دماره‌کانی ببوو، سالی

دووچار، بونده و سوله یمان به کی برام له سهر داوای خوئی لهم ناوه مان بو ده نارد.

به کورتی جوگه له که ی لای چه پ، ناوی له راده بهر نال و سویر بوو که ولاغیش نه ی ده توانی بیتخواته وه. له راستیدا جیگای سهر سورمانه که له جیگایه کی ناوا ناوتک به سی جوره تام و چیتر بیتنه ده ر. فاعتبرو یا الوالابصار

رووداوه بلاوه کانی ولاتی بابان ته واو بوو.

له شوینه وار و نشانه کانی نه رده لان حکایه تیک مابوو که له شوینی

خوئی دا نه نوسراوه و نیستا دهنوسری.

ده و روبه ری شاری سنه سی چوار جیگا قه برستانه، له وانه له لای روژ ناوا

قه برستانیک هیه به شیخان ناسراوه. جیگایه کی فره باسفایه. بهر له

دروست کردنی سنه ئه وی قه برستان بوه. بونده خوئی ته ئریخی قه بریکی

خوینده وه که سی سه ت سال پتر بوه. ته ئریخی دروست کردنی سنه تا

نیستا دووسه ت و چل و دوو ساله. دوو له ته به ردی خوگه میشی لی هن

هه ریبه که ی به قه درایی سی چاره ک دریژ و نیو گه ز بان و دوو گری

ئه ستورن. ده وریان شتیکی وه ک خه تی هه لکه تراوی پیداهاتوه. خه لکی شار

چل میرده ی پی تیژن. نازانم بوچی ئه م ناوه بیان لیناوه. کاتی ده گه ل په کی

له دوستانم چومه ئه وی، ئه و به وردی ته ماشای کرد بوئی نه خوینتراوه، به لام

گوئی: له خه تی گوئی پارسیانه و قه بری ئه وانه.

رووداوه بلاوه کانی کوردستانی نه رده لان و بابان ته واو بوو. له بهر

په ریشانی و ناراحه تی نه م توانی ره وشت و شوینه واری تایفه کورده کانی

دیکه بنووسم. له مه و دووا ته گه ر خوای تعالا ته سبابی ته واو کردنی نه م

نوو سراوه یه م بو ئاماده بکات بو ته واو کردنی ئه و تیده گوشم.

روژی دووشه مو ۲۴ ی مانگی ذی القعدة الحرام سالی ۱۲۸۶ ی کوچی

هه زار سلوی لی بی، نویسی ئه و کتیبه ته واو بوو.

پاشکو

به ناوی خوای رحمان ورحیم
 ناوی پاشاکانی ثالی وه سمان و ته تریخی له دایکبونی و چوونه سه
 تخت و ماوهی ته من و ناشتیمان له میژوی خه یرولا ته فندی وه رگیراوه.
 ناویراو بالوتیزی دهوله تی تیران بووه و له تاران کوچی دوابی کردوه و
 مه پته که بیان له هیوانی روزهلانی مه رقه دی حه زره تی عبدالعظیم ناشتوه.
 دهقی کتیبه که ی تهوم دیوه، به لام چونکی باش له زمانی تورکی عوسمانی
 شارهزا نه بووم، ته نیا چند جینگام لی وه رگرتوه، له وانه پتری ناوی پاشاکانه
 به به لکه وت روزیکیان له باغی دهوله تاوای دهور و بهری تاران چاوم پیکه وت.
 باسه که مان گه پشته بابه ته کانی ناسخ التواریخ، گوتی: میرزای سوپهر که
 نووسه ری ته و کتیبه به له روداوه کانی پاشایانی عه جهم به شی زور وه دواوی
 شانامه ی فیردوسی که وتوه و له شی کردنه وه ی ته سلی بابه ت لای داوه.
 نوسراوه که ی فیردوسی ده قادهق هیناوه ته وه، بو نمونه گوتیه که یخوسره و
 تاجی به لوه راسب به خشویه، لوه راسب نه وه ی که بیان بوه. ته وه راست نیه،
 لوه راسب کوری که یخوسره وه و میراتی باوک به کور ده بری. دهقی
 قسه کانی خه یرولا ته فندی بالوتیزه که نوسراو. من گوتم هه سوو
 دیروکنوسه کانی ئیسلام له سه ره ته و باوه رهن. گوتی وایه، به لام نووسینی
 ته تریخه چند سال پیش ئیسلامه، لوه راسب کوری که یخوسره وه و له و
 باره وه تیرادم له ناسخ التواریخ گرتوه. به کورتی من له سه ری نه رویشتم
 و باسه که مان لیره دا ته و او بوو، چونکه نه من قسه کانی تهوم سه لعاند و نه
 ته ویش به قسه ی من له خه یالی خوبی په شیوان بووه، جاری ته و بترسته ی
 ناوی پاشاکانی عوسمانیم به موخته بهر زانیوه و له تاخری سیرالاکرادی بو
 دانانی خوم دا نویسومه.

سولتان وه سمان خانی غازی، له دایکبونی ۶۵۶، چوونه سه ره تختی
 ۶۹۹، مردنی ۲۱ شه عه بانی ۷۲۶، ماوه ی پاشایه تی ۲۷، ته منی ۷۰،
 قه بری له خضرا به.

سولتان ئوزخان، له دایکبونی ۶۸۰، چوونه سه ره تختی ۲۷ شه عه بانی
 ۷۲۶، مردنی ۷۶۱، ماوه ی پاشایه تی ۳۵، ماوه ی ته منی ۸۱، قه بری
 له حه سار بروسایه.

سولتان مرادخانی غازی، له دایکبونی ۷۳۶، سه ره تخت ۷۶۱، شه هید
 بوونی ۷۹۱، ماوه ی پاشایه تی ۳۱، ماوه ی ته منی ۶۵، قه بری له بروسا

گهره کی جاکروه.

سولتان ئیلدرم بایه زید، له دایک بوونی ۷۶۱، سه رتهخت ۷۹۲،
مردنی ۸۰۵، ماوهی پاشایه تی ۱۳، ماوهی ته منهی ۴۴، قهبری له په نا
مزگه وتی بروسا.

سولتان محمد خانی چه له بی، له دایک بوونی ، ۷۸۱ مردنی ۸۲۴، ماوهی
پاشایه تی ۸، ماوهی ته منهی ۴۳، قهبری له مزگه وتی بروسا.

سولتان مرادخانی دوهم، له دایک بوونی ۸۰۶، سه رتهخت ۸۲۴، مردنی
۸۵۵، ماوهی پاشایه تی ۳۰، ماوهی ته منهی ۴۹، قهبری له بروسا.

سولتان محمد خانی فاتحی غازی له تهسته نبول، له دایک بوونی ۸۳۳،
سه رتهخت ۸۵۵، مردنی ۸۸۶، ماوهی پاشایه تی ۳۱، ماوهی ته منهی ۵۳،
قهبری له میحرابی مزگه وتی جامع.

سولتان بایه زید خانی غازی، له دایک بوونی ۸۵۱، سه رتهخت ۸۸۶،
مردنی ۹۱۸، ماوهی پاشایه تی ۳۲، ماوهی ته منهی ۶۷، قهبری له په نا مزگه وتی
جامع.

سولتان سه لیم خانی بادر، له دایک بوونی ۸۷۵، سه رتهخت ۹۱۸،
مردنی ۹۲۶، ماوهی پاشایه تی ۸، ماوهی ته منهی ۵۱ قهبری له په نا مزگه وتی
جامع.

سولتان سوله یمان خانی غازی، له دایک بوونی ۹۰۰، سه رتهخت ۹۲۶،
مردنی ۹۷۴، ماوهی پاشایه تی ۴۸، ماوهی ته منهی ۷۴، قهبری له مزگه وتی
جامع .

سولتان سه لیم خانی دوهم ، له دایک بوونی ۹۳۰، سه رتهخت ۹۷۴،
مردنی ۹۸۲، ماوهی پاشایه تی ۸، ماوهی ته منهی ۵۲، قهبری له مزگه وتی
ته با سوفیه.

سولتان مرادخانی سی یه م ، له دایک بوونی ۹۵۲، سه ر تهختی ۹۸۲،
مردنی ۱۰۰۳، ماوهی پاشایه تی ۲۰، ماوهی ته منهی ۵۱ قهبری له مزگه وتی
ته با سوفیه.

سولتان غازی محمد خانی سی یه م، له دایک بوونی ۹۷۴، سه ر تهخت
۱۰۰۳، ماوهی پاشایه تی ۹، ماوهی ته منهی ۳۷، قهبری له مزگه وتی
ته با سوفیه له په نا سولتان سوله یمان.

سولتان ته حمه دی غازی له دایک بوونی ۹۹۸، سه رتهخت ۱۰۱۲، مردنی
۱۰۳۶، ماوهی پاشایه تی ۱۴، ماوهی ته منهی ۲۸.

سولتان مسته فاخان، له دایک بوونی ۱۰۰۱، سه رتهخت ۱۰۲۴، لابردنی
۱۰۲۷.

سولتان وه سمانی دوه، له دایک بونی ۱۰۱۳، سهرتخت ۱۰۲۷ مردنی
 ۱۰۳۱، ماوهی پاشایه تی ۴، ماوهی تمه نی ۱۸، قهبری له پهنا نهحه خان.
 جاری دوه سولتان مسته فا، سهرتخت و مردنی ۱۰۳۲، قهبری
 له ته باسوفیه. شاراوه نه بی ژیانی سولتان مسته فاخان لیم روون نه بوو،
 هه دای ته ژمار له دهستم دهر چوو به لام چونکه له کتیبی خه یرولا نه فندی
 دا هه روا نووسرابوو، بهندهش بهم شتانه نه ژماره هاته دست و نه وندهی
 بوم کرابی بو راستی هه ولم داوه، نیستا بچینه وه سهر نه ژماری پاشاکان .
 سولتان غازی مراد خانی چوارهم ، له دایک بونی ۱۰۱۸، سهرتختی
 ۱۰۳۲، مردنی ۱۰۴۹، ماوهی پاشایه تی ۱۶، ماوهی تمه نی ۳۱ قهبری له
 پهنا نهحه دخان .
 سولتان برایم خان، له دایک بونی ۱۰۲۴، سهرتخت ۱۰۴۹، مردنی
 ۱۰۵۸، ماوهی پاشایه تی ۸، ماوهی تمه نی ۳۴، قهبری له ته با سوفیه له پهنا
 مسته فاخان.
 سولتان محمد خانی چوارهم غازی له دایک بونی ۱۰۵۱،
 سهرتخت ۱۰۵۸ لابردنی ۱۰۹۹، مردنی ۱۱۰۴، ماوهی پاشایه تی ۴۰،
 ماوهی تمه نی ۵۳، قهبری له باغچه سهره له پهنا ترخان خاتونی دایکی.
 سولتان سوله یمان خانی دوه له دایک بونی ۱۰۵۳، سهرتخت ۱۰۹۹،
 مردنی ۱۱۰۲، ماوهی پاشایه تی ۳، ماوهی تمه نی ۵۰، قهبری له پهنا
 سولتان سوله یمان
 سولتان نهحه خانی دوه ، له دایک بونی ۱۰۵۲، سهرتخت ۱۱۰۲،
 مردنی ۱۱۰۶، ماوهی پاشایه تی ۴، ماوهی تمه نی ۵۴، قهبری له پهنا
 سولتان سوله یمان .
 سولتان مسته فاخانی دوه ، له دایک بونی ۱۰۷۴ سهرتخت ۱۱۰۶،
 مردنی ۱۱۱۴، ماوهی پاشایه تی ۸، ماوهی تمه نی ۴۰، قهبری له پهنا
 سولتان محمد خانی چوارهم.
 سولتان غازی نهحه دخانی سی یه ، له دایک بونی ۱۰۸۴، سهر
 تهخت ۱۱۱۵، لابردنی ۱۱۴۳، مردنی ۱۱۴۹، ماوهی پاشایه تی ۲۷،
 ماوهی تمه نی ۶۵، قهبری له پهنا دایکی.
 سولتان مه محمود خانی غازی، له دایک بونی ۱۱۰۸، سهرتخت
 ۱۱۴۳، مردنی ۱۱۶۸، ماوهی پاشایه تی ۲۵، ماوهی تمه نی ۶۰، قهبری له
 پهنا مسته فا خانی .
 سولتان وه سمان خانی غازی دوی برای ، له دایک بونی ۱۱۱۰،
 سهرتخت ۱۱۶۸، مردنی ۱۱۷۱، ماوهی پاشایه تی ۳، ماوهی تمه نی ۶۱،

قبري له پهنا سولتان محمودخان.

سولتان مسته فاخاني سي يه م ، له دايك بوني ۱۱۲۵ ، سه رتهخت ۱۱۷۱ ، مردني ۱۱۸۷ ، ماوهي پاشايه تي ۱۶ ، ماوهي ته ميني ۶۲ ، قه بري له مزگه وتي شه ريف .

سولتان عبدالحميدخاني غازي ، له دايك بوني ۱۱۳۷ ، سه رتهخت ۱۱۸۷ ، مردني ۱۲۰۳ ماوهي پاشايه تي ۱۵ ، ماوهي ته ميني ۶۶ ، قه بري له مه دره سه ي باغچه سه راي .

سولتان سه ليم خاني سي يه م ، كوري عبدالحميد خان ، له دايك بوني ۱۱۷۵ ، سه رتهخت ۱۲۰۳ ، لابردي ۱۲۲۲ ، مردني ۱۲۲۳ ، ماوهي پاشايه تي ۱۸ ، ماوهي ته ميني ۴۸ ، قه بري له پهنا مسته فاخان .

سولتان مسته فاخاني چواره م ، كوري سولتان سه ليم ، له دايك بوني ۱۱۹۳ ، سه رتهختي ۱۲۲۲ ، ماوهي پاشايه تي ۱ ، ماوهي ته ميني ۳۰ ، قه بري له پهنا سولتان عبدالحميدخان .

سولتان محمودخاني دوه م غازي ، له دايك بوني ۱۱۹۹ ، سه رتهخت ۱۲۲۳ ، مردني ۱۲۵۵ ، ماوهي پاشايه تي ۳۲ ، ماوهي ته ميني ۵۵ ، قه بري له شويني تايه تي .

سولتان غازي عبدالمجيدخان ، له دايك بوني ۱۲۳۵ ، سه رتهخت ۱۲۵۵ ، مردني ۱۲۷۷ ، ماوهي پاشايه تي ۲۲ ، ماوهي ته ميني ۴۰ ، قه بري له مزگه وتي سولتان سه ليم شويني تايه تي .

سولتان عبدالعزيزخان ، له دايك بوني ۱۲۷۷ ، تايستا يازده سال له پاشايه تي نه و تپه ريوه . ته واو

له لاپه ري تاخري كتبه كه دا ، باسي كوشتني كيژي محمد خان وه زيروي پيشوي كوردستان گراوه ، وه رگيراني نه و لاپه ره م پي زيادي بوو .
«وه رگير»

پهراویزه کان

- ۱- سراج الذهب، برگی په کم، لاپره‌ی ۳ - ۲۸۱
- ۲- شهره‌فنامه لاپره‌ی، ۳۲ - ۳۳
- ۳- تاریخ عالم آرای عباسی، برگی دووهم، لاپره‌ی ۸۱۴
- ۴- تاریخ مشاهیر الکراد، برگی په کم، لاپره‌ی ۱
- ۵- قونیه شاریکه له کوردستانی تورکیا، مرقه‌دی مولانا جلال‌الرینی روسی لئیبه
- ۶- پاس نیلان نیل ره‌سته‌که‌ی ناته‌واو ماوه‌ته‌وه.
- ۷- فرسه‌خ (فرسک) شه‌ش کیلومتره.
- ۸- په‌ک گورور پینج‌سه‌د هزاره.
- ۹- له‌ته‌سلی کتیبه‌که‌دا 'مشافته‌با' نووسراوه. کاک محمد رثوفی توکلی کردوویه به 'مشافه' واته‌گفتگو کردن. له‌وانه‌یه 'مسافت' بوویی، واته‌مه‌ودا. به‌لام هه‌رچی بی‌کوردیه به‌تیبه‌که‌ی هه‌ر ته‌و مانایه‌ته‌دا که نووسیومه. «ک.ح»
- ۱۰- مستوفی له‌نیزامی حکومتی عه‌ج‌مه‌دا، به‌و که‌سه‌نه‌ گوتراوه که موچه‌گر و ده‌فته‌ردار و هه‌زینه‌دار بوون.
- ۱۱- به‌دانانی معتمدالدوله‌ی مامی ناصرالدین شاه به‌حاکمی کوردستان، تیتیر حوکرمانی کورد له‌نرده‌لالن کوتایی پی‌هات.
- ۱۲- کاک محمد رثوف توکلی کوره‌گوره به 'سه‌رگوره واته‌رتیس' لیس حالی بوه. فارسیه‌که‌ی (سربرزگ) نووسراوه. له‌ته‌سلی دا پسر بزرگ واته‌کوری گوره‌بوه و له چاپ‌دا 'پ' په‌که‌گوتوه، چونکه‌دواپه 'نه‌حمه‌د په‌ک' باسی بابی ده‌کات.
- ۱۳- نوسه‌ری ته‌م کتیبه، به‌پشت به‌ستنی به‌و تومنه‌ناره‌واپه که دراوه‌نه‌ پال په‌زیدیه‌کان، ته‌وان به‌شه‌پتانپه‌ره‌ست داده‌نی. دیاره‌ده‌میکه بی‌پنج و بناوانی و بوچی ته‌و قسه‌یه ساخ بووته‌وه. (ک.ح)
- ۱۴- بردنی بووک بو کُن زانای گوند با ماره‌نه‌کردن، به‌ته‌واوی درویه و دوژمنی په‌زیدیه‌کان ته‌و بوختانه‌یان ساز کرده، یزیدی ویا به‌زاراویک داسنی تیره‌یه‌کی کوردن که‌زوربه‌یان له‌ناوچه‌ی ژه‌نگاروشیخان له‌نیزگ موسل ده‌ژین. هیندیکیش له‌قه‌فاز وگورجستان و نهرمه‌نستان وروخی ده‌ریای مازنده‌ران وئالستای وکامچانکا وله‌چین به‌ناوی دیکه ده‌ژین. به‌قه‌ولی گه‌روکی ئینگلیسی روزیتا فورس سالی ۱۹۳۱ ژماره‌یان ۲۵۰هزار کس بوه. به‌لام له‌نتیجه‌ی تازار و نه‌زیه‌ت و چه‌وسانه‌وه‌دا تا ۶۰هزار کس کم بوونه‌وه. زانایان له‌سه‌رته‌و باوه‌ره‌ن که وشه‌ی 'یزیدی' له 'ی‌زدان' خودا وه‌رگیراوه. ته‌وش راست نیه که‌گویا به‌نچه‌که‌یان ده‌چیتته‌وه سه‌ر یزیدی کوری معاویه.
- ته‌وان به‌روایان به‌دوو خودا هه‌به، خودای چاکه و خودای خرابه. ده‌لین خودای چاکه‌خواهن ره‌حمه‌ت و لی بوورده‌نه‌وقت خرابه‌له‌وسه‌ره‌هل نادا.که‌وابوو ده‌بی خودای خرابه‌ویا شه‌پتانپه‌ره‌ستن تا له‌شه‌ری وی له‌ته‌مان دابن.
- ریبه‌ره‌که‌یان ته‌میری شه‌پخانه‌وله‌شه‌پخان ده‌ژی. خواهنی ده‌سه‌لانیکی ژور بوه. بو

نهجاسی فرمانه کانی، شمیری بچو کتری له بهر دهست دایه، گه وره ترین سه روکی تاپینی نهوان ناوی باباشیخه و شم پلمیه میراتی به. نو ده توانی له مهسه له کانی دینی سه به خوتیان فتوا بدات.

به زیدی به کان ژن هینانی غمیری خوتیان پی گونا به، له رنگی شین بیزارن خو له به کار هینانی شم وشانه ده پاریزن که پیتی 'ط' یا 'ش'ی تندا بیت. گاجوت بو روژیک ده کمنه قوربانی، کوشتنی به له مهر و حه یوانانی دیکه و بریندار کردنی داری پیروژ به گوناح ده زانن، کاتی روژ ه لالت و روژ تاوا سوژده بو په کهری داعبایه که ده بن به ناوی 'مهله که تاوس' له مهر نو باوره رهن که شیخ عدی نو که سهی ده پهرستن که سالی ۱۱۶۰ وه فاتی کرده، له مهر ده ورانیک به شکلیک ده رده که وی وله گه له مهله که تاوس به په کی ده زانن. خواصی دوو جوژ کتیب، په کیان به ناوی 'جلوه' و نهوی تر 'مصعفی رهش'. به گشتی له مهر بزیدیکان لیکولینه وهی ژوژ کراوه که باسکردنیان به دروژی لیره دا جی ناپسته وه بیجکه له وه، سه ره رای شم هسو شیکردنه وه و لیکولینه وه، هینشا ژور له بهیرواوهی ته توان نه ناسراوه، چونکه سه باره ت به تازاردانیان به دروژی میژوو، نه بیان نوسپوه و خه لک له راز و نه هینیکانیان تاگادارنن. بردنی بوکی پیش زاوا بو کن زانی گوندی، بوختانیکی درویه، ههروه ها شیخ رهزای تاله بانی له به سته شیعریک دا بوختانی به کاکه سبیه کانی ده وره بهری که روک کرده که گویا له جیژنی تابه تیان دا ژن و پیاو پینک وه دره بن و تیکه له ده بن. بو شم تیدعایه هیچ به لکه په کی نه هیناوه توه، دپاره هوی که ی نا تهبایی عه شیره تی بوه.

* محمد امینی زه کی کوردو کوردستان و میژوی سولبگه ری له کوردستان «راستکه ره وهی کتیب»

۱۵- فرسه خ له کوردی دا قوناخیشی پی ده گوتی و شش کیلومیتره (ک.ح)

۱۶- سالحاوا ۲۳ کیلومیتری سه رووی روژ تاوا هی مه دانه و له په نا جاده ی هه مه دان - سنه به.

۱۷- هه مه کس له مهر ریگای هه مه دان - سنه به. ۴۰ کیلومیتسر له سه رووی روژ تاوا هی مه دانه.

۱۸- ته سفند تاوا گوندیکی سه به قوروه به. له لای سه روی شارستانی بیجار، له خواره وه سونقر و کولبایی، له روژ ه لالت، خوابه نده لو، له روژ تاوا بیلاق.

۱۹- دوو وه سه - گوندیکه له گلانه زانن، به شیکدی ده وره بهری سنه و ۱۷ کیلومیتری سه رووی روژ تاوا سنه به.

۲۰- جانوره - گوندیکی بچو که له ناوچه ی سه رشوی شارستانی مه ریوان.

۲۱- کچک - له مه له بندی تورجان، ۱۴ کیلومیتری خواروی روژ تاوا بزکانه.

۲۲- گزان - گوندیکه له مه له بندی هه سه ناوا دیوانده ره. دوازه کیلومیتری هه سه ناوا دیوانده ره به.

۲۳- باشماغ - گوندیکه له به شی تپله کو - ۵۴ کیلومیتری روژ تاوا دیوانده ره به.

*** به ره مه کانی نووسەر ***

نووسراوه کانی نووسەر:

- ۱- کاروانتیک له شههیدانی کوردستانی ئێران
- ۲- ولامیتک (کوردی فارسی)
- ۳- له دهوری ریکخراوی لاوانی حیزبی دیموکرات کوّ بینهوه
- ۴- رهخنه له سهەر کتیبی حوسیتی مهدهنی
- ۵- رینویتی شهری پارتیزانی
- ۶- چهند قسهیهک له گهله خهبات
- ۷- کورد و فه رهنگی بیگانه
- ۸- لیکولینه وهی "کورته باسیتک له سهەر سوسیالیزم" کوردی و فارسی
- ۹- تایبهتی کوتگره ی شه شه م
- ۱۰- کۆماری دیموکراتی کوردستان یا خودموختاری
- ۱۱- له بیره وه ریه کانم (به رگی یه که م)
- ۱۲- یادی هینمن
- ۱۳- له بیره وه ریه کانم (به رگی دووهم)
- ۱۴- له بیره وه ریه کانم (به رگی سی یه م)
- ۱۵- له پیناو چی دا
- ۱۶- له بیره وه ریه کانم (به رگی چواره م)

ئه و به ره مه مانه ی نووسەر کردوونی به کوردی:

- ۱- دایک - ماکسیم گورکی
- ۲- ژیان و کرده وه کانی لیتین
- ۳- ئه فسانه کوردیه کان - رودینکو
- ۴- زه وی بچوک - بریتنیتف
- ۵- مه سه له ی کورد له پارلمانی سوید
- ۶- قانونی بنچینه ی ئابووری سوسیالیستی
- ۷- کوّمه له چیرۆکی ههلبژارده له ئه ده بی بیگانه.
- ۸- حه مه چکۆل (ئینجه مه مه د) - یاشار که مال
- ۹- ئوسوله سه ره تاییه کانی فه لسه فه - ژورژ پولستیر
- ۱۰- نامه ی گولله بان کراوه کان
- ۱۱- کورته میژووی کۆماری بولغارستان
- ۱۲- ئازادی یا مه رگه - کازاتزاکیس
- ۱۳- رهوشی کوردان (میژووی بابان و ئه رده لآن)

یہ کیکی تر لہ بہرہ مہ کانی:

«ناوہندی چاپ و رازاندنہ وہی مہ نسوور»

MANSOUR GRAPHIC
ÅRBYGATAN 17 A II
633 45 ESKILSTUNA
TFN 016-11 46 37
FAX 016-11 46 37

بو گشت کاروباری پیت چینین، تایپ
و رازاندنہ وہی گووار، کتیب و
راگیانندن بہ ئیمہ وہ پیوہندی بکہن

The
short kurdish
HISTORY

Translated from persian
into kurdish
by
Karim Hussami